

Cacharro Lopez, Maria
Secretària General

Expedeixo aquesta DILIGÈNCIA per fer constar que el Ple, en la sessió ordinària de 23 de març de 2026, va acordar sotmetre aquest document a informació pública.
25/03/2026 17:45

**PLA DE MILLORA URBANA A27TN PAU CLARIS -
REINA ELIONOR (PMU-99) · SABADELL**
OCTUBRE 2025

ANNEX 5

**ESTUDI HISTÒRIC I PATRIMONIAL ELEMENT AI.75.EA
PUNCERNAU GERMANS**

om

Architecture & Planning
oriol monfort

VMM
VILANOVA MÉS MOYA

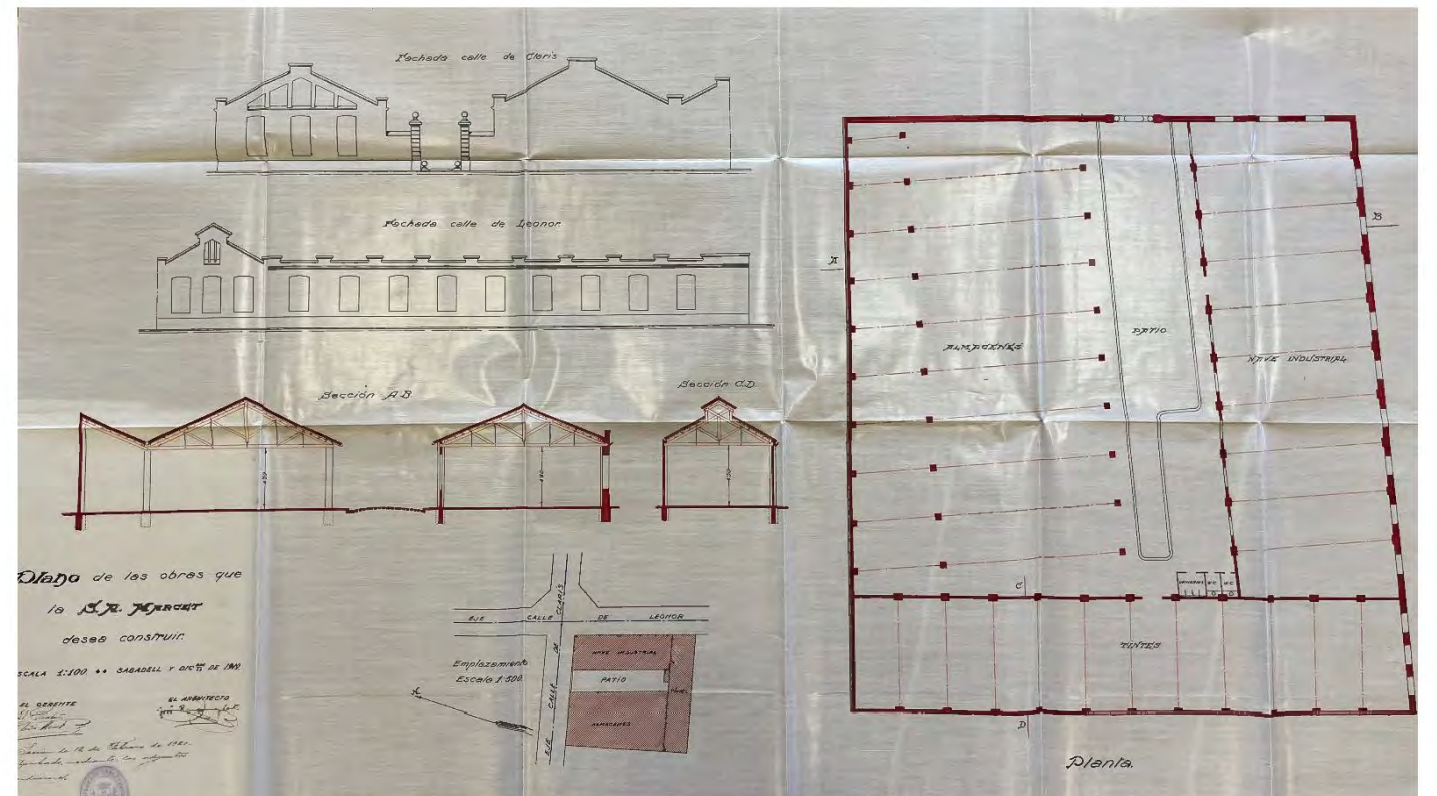
**ORIO
MONFORT
CASAS /
CASAS /
num**

Digitally signed by
ORIO MONFORT
CASAS /
num [REDACTED]
Date: 2025.11.18
13:38:49 -05'00'

REDACTOR: OM URBANISME I ARQUITECTURA. ORIO MONFORT CASAS ARQUITECTE
ASSESSORIA JURÍDICA: BUFET GARRIGOSA
CONSULTORS PATRIMONI: ANTONI VILANOVA I SUSANNA MOYA ARQUITECTES
CONSULTOR AERONÀUTIC: BÒREAS AERONÀUTICS
CONSULTOR MOBILITAT: DOYMO
SERVEIS URBANS: BERRYSAR

Estudi patrimonial de la indústria tèxtil **Puncernau Germans** a la ciutat de **Sabadell** (Vallès Occidental)

- 1. Estudi Històric i Social**
- 2. Anàlisi Urbanístic i d'Evolució urbana**
- 3. El conjunt industrial: valors patrimonials**
- 4. Conclusions**
- 5. Bibliografia**

Annex I. Catalogació PEPS

Fitxa del Catàleg de patrimoni

Annex II. Expedients

Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

1. Estudi Històric i Social

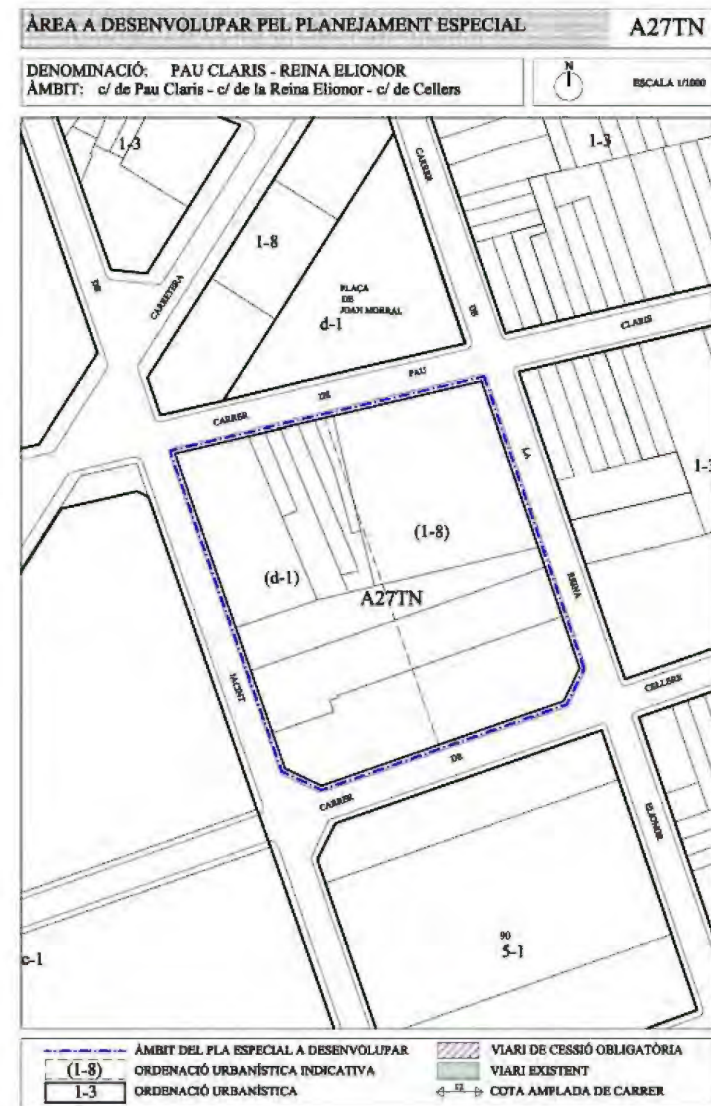
1.0 Implantació del conjunt fabril. Situació urbanística.

L'àmbit del present estudi abasta les tres naus industrials que conformaven part de l'àmbit sud del primitiu conjunt industrial de **Marcet - Juli Puncernau**, en l'illa inferior del recinte i que conformen la cantonada entre els carrers de Pau Claris, on es troba el front d'accés i el pati característic de la fàbrica, i el carrer de la Reina Elionor. Aquest conjunt forma part de l'àmbit subjecte a la redacció del Pla Especial Urbanístic. Per tant, l'Estudi patrimonial és part integrant de la documentació del Pla.

A nivell urbanístic la finca compta amb la referència cadastral número **5294607DF2959H0001SB**, i la seva adreça consta, a nivell cadastral, segons el carrer de Pla Claris 87.

El **Pla General Municipal d'Ordenació de Sabadell (PGMOS)** classifica els terrenys que contenen les edificacions objecte d'aquest estudi com a sòl urbà consolidat amb la qualificació urbanística zona residencial en volumetries especials (**clau 1-8**). Al mateix temps, es tracta d'un **Àrea a desenvolupar pel planejament especial en sòl urbà**, considerada com a **Àrea de Transformació d'ús, No Prioritària (A.27TN)** (veure plànol esquemàtic de la dreta).

Les edificacions d'aquesta illa estan incloses en el **Pla Especial urbanístic de protecció del Patrimoni i catàleg de béns arquitectònics i ambientals de Sabadell (PEPS)** (**Conjunt protegit amb fitxa número AI.075.EA (Conjunt fabril al carrer de Pau Claris, 87)** i la **AI.093.EA (Nau longitudinal al carrer de Cellers, 50)** incloses com a Annex I al present document.

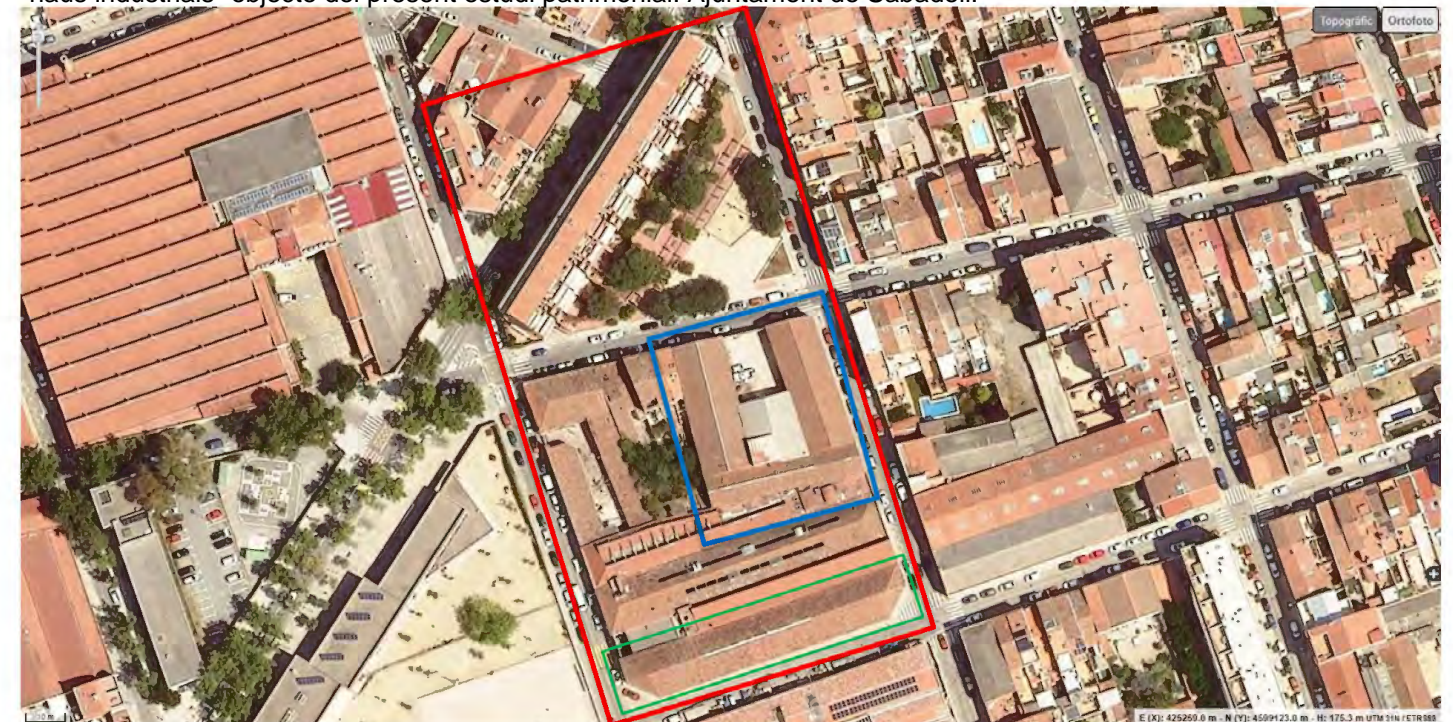

Número: 27
 Tipus: TN
 Denominació / Àmbit: Pau Claris - Reina Elionor
 Relació amb el Pla General de desembre de 1993: Actualitzada

Pla General Municipal d'Ordenació de Sabadell (desembre 1993)

Plànol del sector on es troba la fàbrica de **Juli Puncernau (Puncernau Germans)**. Emmarcat en **vermell** les edificacions -naus industrials- objecte del present estudi patrimonial. Ajuntament de Sabadell.

2024. Ortofoto actual del sector que ocupava, en origen, el conjunt industrial de **Juli Puncernau** (emmarcat en **vermell**), un cop enderrocades les naus de producció del triangle nord (carretera de Molins de Rei, carrer de la Reina Elionor i carrer de Pau Claris). Emmarcades en **blau** i **verd** les naus industrials catalogades dins l'àmbit de redacció del Pla Especial Urbanístic, objecte del present estudi patrimonial. Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC).

2024. Plànol cadastral del conjunt industrial de Juli Puncernau amb front al carrer de Pau Claris
 Parcel·la construïda sense divisió horitzontal. Adreça cadastral: Carrer de Pau Claris 87. Referència cadastral 5294607DF2959H0001SB. Superfície construïda 1.928m². Superfície gràfica 1.772m². Any segons cadastre, 1920
 Emmarcat en **blau** les naus industrials de **Juli Puncernau** objecte del present estudi patrimonial. Oficina Cadastre Virtual.

1.1 Context històric¹

Els edificis industrials de nau rectangular, finestres verticals, estructures a base d'encavallades de fusta i cobertes de teula a dues vessants, com les naus objecte del present estudi patrimonial, coneguts com a vapors, han estat els més emblemàtics i característics de la ciutat de Sabadell.

Perquè s'han desenvolupat aquestes construccions com a més representatives a la ciutat en detriment de les edificacions fabrils de postguerra?

La resposta pot venir donada en la imatge dominant i és reflex de la història: Sabadell serà sempre recordada i identificada pels seus Vapors. Han estat, doncs, aquestes construccions les que han marcat el caràcter de "la fàbrica", per l'operativitat que han mostrat aquestes estructures en tant que han estat capaces d'integrar simbòlicament el vapor i la producció, tot desenvolupat en planta única afavorint major rendiment i menys costos.

Com Sabadell esdevé la ciutat llanera per excel·lència?

L'aparició de la fàbrica mecanitzada al sector cotoner, el **1832**, provocà la crisi de la draperia domèstica. En el cas de Sabadell el creixement tèxtil llaner es basa en la innovació i l'especialització, passant de la draperia a introduir els teixits de novetat de caràcter luxós. Això implicava diversificar l'oferta i desmarcar-se de la competència del cotó com a teixit de consum massiu. Aquesta estratègia permeté a Sabadell i a Terrassa formar-se com a ciutats industrials.

Les dues ciutats vallesanes arribarien a concentrar una part significativa de l'oferta llanera a l'estat espanyol. Durant la primera meitat del segle havien aconseguit penetrar en el mercat de teixits de llana català i assolir l'hegemonia. A la segona meitat de segle arribarien a representar una proporció majoritària de l'oferta de teixits de qualitat conquerint el mercat estatal.

El canvi d'especialització va anar lligat al canvi tecnològic i a les transformacions del sistema fabril. Als voltants del **1861** s'havia mecanitzat tota la filatura. La mecanització del tissatge llaner fou més lent a causa de les dificultats d'adaptar la llana espanyola de poca qualitat, altament protegida pels aranzels. La baixada internacional dels preus de les matèries primes, a finals del segle XIX, farà que la indústria de Sabadell faci una aposta pel comerç exterior principalment en el sector llaner i comenci a importar llanes llargues d'Amèrica i Formosa per a la confecció d'estams, mecanitzant-se finalment el tissatge i generalitzant-se les empreses de cycle complet.

Neix la burgesia industrial local

La burgesia industrial que liderarà el desenvolupament de la indústria tèxtil neix als anys cinquanta del segle XIX a partir de capitals modestos. Un cas emblemàtic fou el de Pere Turull i Sallent (**1796-1869**) que tindria un paper rellevant en el futur de la ciutat. Fill del pare draper Pau Turull i Font, amb qui obrí un magatzem de llanes el **1819**, actuà com a comerciant i banquer informal desenvolupant àmplies xarxes comercials per Espanya i connectant amb influents grups de pressió de l'estat, tant polítics com econòmics. Tant és així que el 1860 la reina Isabel II s'hostatjà amb motiu de la seva visita a Sabadell a casa seva, l'actual seu del Museu d'Art.

La primera prioritat fou la de proveir de llanes la indústria de la ciutat i garantir l'autonomia en el procés de comercialització. A mitjan segle XIX Turull ja havia creat una xarxa comercial important a l'Espanya interior i Cadis al litoral, articulada mitjançant agents comercials a comissió que, distribuïts per zones, tractaven amb els ramaders castellans per tal de proveir de llana la indústria de la ciutat.

Una altre factor de l'èxit de Sabadell en el procés d'industrialització radica en la seva proximitat a Barcelona, amb connexió ferroviària amb el port des de **1855**. Això va permetre reduir els costos de transport i accedir al transport de matèries primes com el carbó que feu possible la mecanització de la filatura i del tissatge pocs anys després i va facilitar el comerç de la llana i dels teixits de llana. L'existència d'un teixit industrial previ i les dotacions de carbó són les dues causes principals de l'èxit de la transició de la manufactura a la fàbrica a Europa.

Demografia i immigració

Al darrer terç del segle XIX Sabadell es consolida com a ciutat industrial. L'any **1850** el tèxtil ocupava el 50 per cent de la població masculina major de 14 anys i el 70 per cent de la femenina. L'any **1858**, el 40 per cent de les empreses tenia menys de deu treballadors i el 84 per cent menys de 40 treballadors. El **1870** Sabadell tenia al voltant de 15.000 habitants. El **1889** la població forastera sobrepassa el 40 per cent del total i més de la meitat de la població treballadora adulta.

El moviment migratori és un bon indicador de la relació entre el creixement econòmic i el demogràfic.

Els diversos estudis de l'economista sabadellenca Enriqueta Camps han demostrat que aquesta immigració no procedia de zones rurals, sinó de comarques de les conques del Ter i Llobregat i d'Alcoi on estava implantada l'activitat tèxtil. Un fet que qüestiona la tesi que la immigració provenia, en termes de treball barat, de les regions i comarques agràries deprimides. Camps aporta moltes proves de l'exigència empresarial que els treballadors haguessin fet l'aprenentatge formal abans dels 20 anys. L'aprenentatge i l'experiència en la indústria actuaven com a filtre per tal que els treballadors no qualificats no accedissin a una ocupació industrial.

Les condicions de vida de la classe obrera

A la ciutat fabrica treballaven gairebé tots els membres de la llar. Fins i tot després d'acabar la vida activa a la fabrica, als 60 anys, els homes declaren l'ocupació de pagès en els horts on havien treballat els diumenges. L'ajut per a la supervivència dels horts familiars es posa de relleu pels molts testimonis contemporanis.

La classe treballadora pateix unes duríssimes condicions de vida amb salaris baixos que obliguen a treballar a tots els membres de la família per subsistir en èpoques de plena ocupació. De fet, el 65 per cent de la mà d'obra està formada per dones i nens i nenes que comencen a treballar als set o vuit anys, la qual permetia abaratir els sous. Les jornades laborals eren interminables sovint de més de onze hores diàries (66 hores setmanals, dissabtes inclosos) amb una elevada taxa de mortalitat i morbiditat. A més, existeix un gran índex d'analfabetisme el 64 per cent entre la població masculina que enfila al 85 per cent en la femenina.

A Sabadell, com a la resta de ciutats industrials europees del segle XIX, la vida laboral s'iniciava entre els sis i els deu anys. Malgrat la recomanació estatal d'escolaritzar els nens dels sis als nou anys, la duració de l'escolarització era d'any i mig en el tram dels cinc als sis anys. La curta durada de l'escolarització demostra la necessitat d'obtenir ingressos addicionals. La taxa d'activitat infantil al tèxtil dels nens de cinc a 14 anys era del 25 per cent, semblant a la dels adults. L'aportació dels infants a l'economia domèstica no era un suplement, sinó essencial per a la subsistència econòmica de la família treballadora. Quan el pare tenia 45 anys els ingressos derivats del treball dels nens representaven el 39,2 per cent de l'ingrés familiar, i als 50 el 44 per cent, una proporció majoritària dels recursos familiars i superior al del cap de família. Quan els pares ja eren grans, els fills, joves i adults, esdevenien l'únic recurs econòmic de la família.

¹ Santamaria, Antonio. iSabadell. 15 d'agost de 2015

Tant Andreu Castells com Alba Rosell descriuen la degradació de la vida quotidiana de la classe obrera. El primer exposa com els fabricants, amb connivència amb els autoritats, fomentaven el joc a les fàbriques en períodes de manca de feina i l'alcoholisme com a mitjà d'evasió i embrutiment dels treballadors. El segon fa un relat en primera persona de les experiències d'un nen en una fàbrica on descriu com els infants treballaven dotze hores diàries com els adults, en locals sense llum ni ventilació i patien tota mena d'abusos físics i psíquics que comportaven arribar prematurament a la pubertat en un estat de "degeneració" moral.

Manel Larrosa ha mostrat els mecanismes i dimensions de la gran expansió urbanística de la ciutat a partir de 1876 quan comença un espectacular increment de la construcció immobiliària. El resultat fou la segregació social al territori de la ciutat. El Centre amb cases de planta baixa i pis de força qualitat, separat dels habitatges obrers de planta única i escassa qualitat a l'Eixample i a Gràcia, aleshores barris obrers. Aquest procés acabà amb l'antic centre interclassista i aposità la dualitat entre capital i treball que estructura les relacions socials a la ciutat fàbrica. Precisament, el barri de Gràcia, on se situa la indústria de **Juli Puncernau**, jugarà un paper clau en el desenvolupament de l'activitat tèxtil

La indústria tèxtil al barri de Gràcia de Sabadell²

L'observació del buidat de les dades de les matrícules industrials de Sabadell, entre els anys **1850** i **1920**, treball desenvolupat pels investigadors Eugeni Junyent i Maria Carme Carmona, porta a concloure diferents aspectes.

Hi ha una manca de registres anteriors a la dècada del **1886**. D'aquesta manera, anteriorment a aquesta data només tenim alguns registres que inclouen més d'un any, així com anys en blanc que evidencien la poca activitat de la zona. A partir del moment en què els autors esmentats disposen d'informació anual sistematitzada, s'observa que l'eix principal d'activitat és la carretera de Barcelona. A part d'aquesta zona, en aquests primers anys també es troba activitat puntual als carrers de Tetuán i de Claris. A partir de l'any **1893**, s'inicia amb força l'activitat al voltant d'un altre eix, l'antiga carretera de Rubí, actualment carretera de Molins de Rei, arran precisament de l'establiment del **Vapor Marcet** que construirà el seu conjunt industrial -del qual formen part les tres naus industrials de **Juli Puncernau**, objecte del present estudi- a la zona. A part d'aquests dos grans eixos, cal esmentar l'activitat que suposa l'establiment l'any **1901** del Vapor Seydoux al carrer d'Ausiàs March, en una posició propera. No és fins final del període estudiat que apareixen altres matrícules (Tomàs Vidal) al mateix carrer.

Amb el canvi de segle, també apareixen registres referents al lloguer de força (CV). El lloguer de la força sobrant ja era una activitat que té lloc ja des de la dècada dels 80 del segle XIX. Paral·lelament, també apareixen registres referents a força elèctrica (Kw) que fan evident la introducció d'aquesta energia com a força motriu en l'àmbit industrial. El fet que en els darrers anys consultats ja no apareguin els registres de lloguer de CV és la constatació de la substitució de l'energia utilitzada. Cal fer esment però que malgrat no hi hagi registres, la substitució no fou total, ja que algunes parts dels processos tèxtils encara necessitaven vapor i moltes empreses encara disposaven de calderes.

Pel que fa al nombre total de fusos registrats a les matrícules, aquests augmenten clarament amb el tombant de segle i exceptuant alguns anys en els que es marquen uns pics, es manté constant al voltant dels 9000-10000 unitats. Referent al nombre total de telers, sembla una evolució paral·lela a la dels fusos, de manera que la darrera dècada del segle XIX es manté a un nivell entre els 50 i 70, i a la segona dècada del s XX, els límits se situen entre els 200 i els 270 telers.

El fet que la primera dècada del s. XX presenti uns alts-i-baixos molt pronunciats (140-50-215-60-215-275-130...) pot tenir relació amb la crisi d'aquest, que afectà especialment les empreses petites,

que com a conseqüència es crearien i desapareixerien amb freqüència. Així doncs, si donem per bo aquest raonament, ens trobarem amb tres fases clarament diferenciades:

- la primera, entre **1887** i **1900**
- la segona entre **1900-1920**, en què el total de telers experimentaria un augment. El fet que l'any **1901** aparegui l'empresa Seydoux marca de forma molt clara aquest fet.
- La tercera, quan l'any **1898** canvià la tendència pel que fa al total de fusos a les dues grans zones del barri de Gràcia. Així, si fins aquell moment la zona de la carretera de Barcelona concentrava un major nombre de fusos, a la resta del barri (sobretot la zona de la carretera de Molins de Rei i Ausiàs March) -on es troba la indústria dels **Marcet**- el nombre de fusos va anar creixent i, a partir d'aquesta data, aquest nombre era major i cada vegada més superior als fusos de la zona de la carretera de Barcelona. Això pot evidenciar un cert desplaçament de la producció cap al barri, amb l'aparició de les dues grans empreses (precisament, el vapor **Marcet** i el vapor Seydoux).

Pel que fa als telers, s'han establert dos grans grups, els jacquard i els telers mecànics. Si bé al llarg de tot el període es constata la presència d'ambdós tipus, també hi ha diferències segons les dues zones anteriors. Així, mentre a la zona de la carretera de Barcelona el nombre de telers Jacquard i no jacquard és similar, a la resta del barri el nombre de telers jacquard és molt inferior al de telers no jacquard. Així, veiem que el nombre de telers jacquard és més alt en els vapors més antics o, dit d'una altra manera, les noves instal·lacions industrials no inclouen aquest tipus de telers.

L'arribada de l'electricitat

L'electricitat es començà a produir a Sabadell a finals del segle XIX però l'arribada de les grans companyies elèctriques tingué lloc a partir del **1911**. Així, entre els anys **1912** i **1922**, aprofitant l'energia produïda a Vall de Cardener especialment, amb les Centrals Hidroelèctriques de Cardener (**1914**) i Molinos (**1918**), es varen instal·lar subestacions a Can Barba (Energia Elèctrica de Catalunya (EEC), precisament l'empresa que promogué la construcció de les dues Central hidroelèctriques esmentades), a la carretera de Rubí (Companyia Barcelonesa d'Electricitat (CBE)) i a la carretera de Prats (Cooperativa de Fluid Elèctric).

L'electricitat va ser una nova possibilitat energètica que permetia a moltes empreses independitzar-se dels vapors gràcies al fet que no necessitava una inversió important en infraestructures, com passava amb l'energia del vapor, que requerien una aportació de capital que pocs podien desemborsar. A partir d'aquest moment, es va produir una descentralització de la producció (allunyament dels vapors) i començaren a aparèixer espais fabrils de mida variada arreu (coberts, petites quadres, naus, ...). La proximitat a les centrals elèctriques i el preu econòmic del terreny van ser factors decisius per a l'establiment d'aquests espais en indrets com Gràcia.

Els primers a demanar la instal·lació de motors al barri foren els mateixos propietaris de vapors Seydoux i Cia i **Fills de Josep Marcet**, ambdós l'any **1913**, uns anys abans de la construcció de les naus que coneixem com de **Juli Puncernau** amb el front al carrer de Pau Claris. El vapor Llonch ho demanaria per primera vegada el **1916**.

El nombre de motors al barri, doncs, anà augmentant poc a poc. En general, es tractava de motors de poca potència perquè segurament, estaven relacionats amb una o varies màquines de poca potència. Però tot i això, tenim alguns motors, relacionats sobretot amb els vapors, que tenen una potència molt superior. Això era degut al fet que sovint, el motor era utilitzat per al moviment de l'embarat que després mouria les màquines de manera que en aquests casos, s'havia substituït la caldera i la màquina de vapor per un motor elèctric.

² La força del vapor a l'eixample de Sabadell (Covadonga, Eixample, Gràcia). Junyent Carreras, Eugeni; Carmona Marín, Maria Carme. Sabadell, 2007. Estudi premiat a la convocatòria beques de l'Obra Social de Caixa Sabadell 2007. UnnimCaixa. Obra Social. Edició en CD.

**Propietaris de motors
 (1912-1920)**

1 de 2

Nom	Adreça	Potència motors	Any
Compañia Barcelonesa de Electricidad	Ctra. Molins de Rei	3673	1912
Augusto Martín Lavalee	Ausias March, 142	100	1913
Augusto Martín Lavalee	Ausias March, 142	60	1913
Augusto Martín Lavalee	Ausias March, 142	20	1913
Augusto Martín Lavalee	Ausias March, 142	15	1913
Augusto Martín Lavalee	Ausias March, 142	12	1913
Fills de Josep Marcet	Mossen Verdaguer	100	1913
Fills de Josep Marcet	Mossen Verdaguer	40	1913
Fills de Josep Marcet	Mossen Verdaguer	30	1913
Fills de Josep Marcet	Mossen Verdaguer	30	1913

Potència de motors sol·licitada pels Marcet (1912-1920).

© La força del vapor a l'eixample de Sabadell (Covadonga, Eixample, Gràcia). Junyent Carreras, Eugeni; Carmona Marín, Maria Carme. Sabadell, 2007. Estudi premiat a la convocatòria beques de l'Obra Social de Caixa Sabadell 2007. UnnimCaixa. Obra Social. Edició en CD.

Gràcia és, per tant, un barri de recent creació a Sabadell, ja que es formà al darrer terç del segle XIX.

Tal i com s'ha exposat, el seu naixement i creixement va estar directament relacionat amb la industrialització i tot el que aquest procés va comportar en aquell moment:

- Un augment demogràfic considerable degut a l'entrada de mà d'obra i
- Un creixement urbanístic relacionat amb les instal·lacions industrials però sobretot amb l'edificació de l'habitatge obrer.

Gràcia creix en un primer moment al voltant de les vies de comunicació, essent fonamental la carretera de Molins de Rei per la gran fàbrica dels **Marcet**, tant abans com després de la Guerra i, en general, al voltant dels vapors. Les promocions d'habitatges per a lloguer semblen bastant nombroses, cosa que fa pensar que el cas de Gràcia es correspondria amb el model de l'època segons el qual, els obrers vivien en cases llogades.

Pel que fa als vapors tèxtils del barri, el primer fou construït en la dècada dels 70 del segle XIX (vapor Llonch), el segon a la dècada dels 80 (vapor **Marcet**) i el darrer a la dècada dels 90 del mateix segle (vapor Seydoux). El vapor Llonch es va construir en un època de creixement econòmic (1877) i el vapor **Marcet** tot just començant una època de crisi (1884). Per tant, es pot afirmar que els vapors **Marcet** -amb naus industrials que adquiriria la fàbrica de teixits de senyora **Juli Puncernau**- i el Seydoux van ser construïts en un dels moments més importants de construccions d'aquest tipus a la ciutat de Sabadell.

A principis del segle XX (entre 1900 i 1915) es donà una forta caiguda d'aquest tipus de construcció, degut molt possiblement per la forta crisi amb la que es va començar el període. En aquest sentit, cal parlar de la Vaga General Revolucionària de l'any 1917³.

Encara que aquesta vaga fou convocada pel sindicat UGT i el PSOE va comptar, especialment a Catalunya, amb el suport de la CNT. De fet, la vaga va començar de manera precipitada arran de la intransigència de l'empresa que gestionava els ferrocarrils a València. La UGT era el sindicat majoritari. Segons la major part dels historiadors va tractar-se d'una maniobra premeditada per provocar, el 13 d'agost, la convocatòria precipitada de la vaga que, mal preparada, acabaria fracassant.

Sabadell fou la segona ciutat en tot l'Estat espanyol on la vaga fou més virulenta amb 13 morts i uns 35 ferits, mentre a Barcelona es va saldar amb 33 morts i 180 ferits. Al conjunt de l'Estat es calcula que van haver-hi uns 80 morts, 200 ferits i més de 2.000 detinguts.

La matinada del dilluns 13 d'agost, les fàbriques estaven paralizades, entre elles el complex industrial **Marcet** a Gràcia i la vaga era total. La resposta del govern fou declarar l'estat de guerra i ordenar a les forces de seguretat actuar amb duresa i sense contemplacions. Llavors a la ciutat estaven destacats 45 guàrdies civils, ben entrenats, sota el comandament del capità Manuel Tegido i 17 guàrdies de seguretat. Immediatament, amb el reforç de 18 guàrdies civils de Cerdanyola, es va procedir a la clausura del local de la Federació Obrera de Sabadell (FOS), l'Obrera, al carrer de l'Estrella 110, afiliada a la CNT, i de la Fraternidad Republicana Radical, a la Via Massagué 55.

La Creu Roja va instal·lar tres hospitals de sang i va fer continues sortides per recollir als morts i ferits que va haver-hi en el decurs de la revolta.

Es clausurava la Cooperativa La Sabadellenca, al carrer del Sol.

Es bombardejà l'Obrera, així com la taverna "El Diluvio", punt de cita de molta gent d'esquerres.

La brutal repressió va deixar fondes ferides entre la població. La difusió de les notícies del triomf de la revolució proletària a Rússia, al novembre de 1917, varen donar nous ànims al combatiu moviment obrer sabadellenc.

Passats els incidents, la reobertura de les entitats clausurades fou bastant ràpida. El 27 de setembre ho va fer la Fraternitat Republicana Federal, el 23 d'octubre la FOS i, dos anys després, el 13 de febrer de 1919 la Cooperativa la Sabadellenca, el mateix que **Marcet** encarregava a l'arquitecte Josep Renom, el projecte del conjunt fabril que ocuparia **Juli Puncernau**, sota el plantejament d'una fàbrica avançada, aprofitant l'electricitat com a sistema energètic. Precisament aquesta font energètica significà l'inici d'un procés de transformació dels vapors per passar del carbó a l'electricitat, aspecte que es va dur a terme fins els anys 1920, moment en què l'energia elèctrica ja estava prou implantada a Sabadell. Les llicències per construcció d'espais fabrils (magatzems, quadres, coberts,...) augmentaren clarament amb l'entrada de l'electricitat i les matrícules industrials també seguiren aquesta línia, ja que a partir de l'estudi realitzat, presenten un augment constant a partir del canvi de segle.

En aquest context cal remarcar l'arribada del ferrocarril anomenat l'elèctric, procedent de Barcelona, un fet important per a la consolidació de l'Eixample de Gràcia, donat que va esdevenir el lloc on se situà la primera estació de la línia de l'elèctric a Sabadell.

1925. L'Estació de l'elèctric a la plaça d'en Clavé.
 Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES)

³ iSabadell. La Vaga General Revolucionària (1917). Article d'Antonio Santamaria, 29.11.2015

1.2 Josep Maria Marcet Coll, Juli Puncernau i Llorens i Torra

Fabricant vinculat a la indústria llanera, Marcet (Sabadell, 26.3.1901 – 4.4.1963)⁴ milità a les Joventuts Mauristes, arribà a ser cap de la “Unión Patriótica” (UP), el partit de la dictadura de Primo de Rivera, i regidor durant el 1924-1925.

En esclatar la Guerra Civil va refugiar-se a la zona franquista i s'afilià a la “*Falange Española Tradicionalista – Juntas de Ofensiva Nacional-Sindicalista*” (FET-JONS). Va participar en la primera centúria de Falange i creà la *Segunda Centuria de la Falange Catalana* establerta a Burgos, combatent al Front d'Aragó i estigué vinculat als serveis d'informació militar. Un cop el bàndol franquista guanyà la guerra, tornà a la ciutat, on primer exercí de delegat local de la “*Central Nacional-Sindicalista*” (CNS), tinent d'alcalde i alcalde accidental (13 de desembre de 1940 – 21 de maig de 1942).

Falangista convençut, en aquest període com alcalde accidental, els nazis van visitar en diverses ocasions la ciutat: El 20 abril de 1941, amb motiu del 53è aniversari d'Adolf Hitler, Hans Thomsen, cap del partit nazi a Espanya visita la ciutat. El 8 de maig de 1941 una delegació de la secció femenina de les *Hitlerjugend* (Joventuts Hitlerianes), liderades per Luise Michel, visiten la ciutat per ensenyar el model de comandament d'aquesta organització. El 22 d'agost del mateix any a la sala de plens de l'Ajuntament, Detlev Ehlers, cap de les *Hitlerjugend* a Espanya fa entrega de tres retrats de Hitler i de quatre insígnies d'honor a quatre falangistes de la ciutat: al mateix Marcet, a Pere Riba Domènech (cap comarcal del *Frente de Juventudes*), a Magda Coret, (delegada comarcal de la *Sección Femenina de la Falange*), i a Montserrat Sampere (regidora comarcal de la *Sección Femenina del Frente de Juventudes*). Les últimes visites dels nazis a la ciutat van ser: el 17 de febrer de 1942 per part de Ruth Moll, delegada de la secció Femenina a Espanya del *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei* (NSDAP), acompanyada de Magda Coret, i finalment, el 17 d'abril del mateix any, la visita de Pablo Guthers, secretari del partit nazi, acompanyat de Fisher, director de la Casa d'Alemanya en Barcelona.

Marcet va ampliar la seva empresa, tot i que la producció anual de postguerra de teixits i filats havia disminuït fins a nivells per sota de 1935. Va participar en les comandes de l'Exèrcit de teixits des de Béjar. Entre el 31 de març de 1944 i el 21 de desembre de 1945 va facturar per la venda de teixits un total de 5.915.030 ptes. a l'Exèrcit i a la Direcció General de la Guàrdia Civil, després d'haver dipositat una fiança de participar en el concurs i com a garantia del contracte de 344.966 ptes, equivalent al 5,8% del total facturar. Una quarta part de la llana distribuïda per quotes estava reservada a organismes oficials, amb la participació en els contractes per al subministraments de l'exèrcit s'assegurava la producció a la fàbrica i els seus beneficis.⁵

El 27 de gener de 1942, Marcet organitzà una monumental visita de Franco a la ciutat, després d'aquesta, va ser nomenat alcalde, en aquest consistori, tots els regidors tenien el carnet de la FET-JONS. El 21 de maig de 1947 organitzà una nova visita de Franco a la ciutat. Dirigí el consistori amb mà de ferro i vetllà pels interessos dels empresaris del tèxtil llaner, fent-se nomenar president del Gremi de Fabricants de 1951 a 1956, també va ser president del Centre d'Esports Sabadell i de l'Aeroclub de Sabadell. Tornà a ser diputat provincial del Partit Judicial entre 1955 i 1956.

Pel que fa a la seva vida familiar, es va casar amb Ana Figueras, amb qui va tenir cinc fills.

El 1960, el Governador Civil de Barcelona Felipe Acedo Colunga, el va destituir del càrrec, encara que ell sempre va presumir de tenir amistat personal amb Franco, ja que en algunes ocasions realitzava vols personals a Madrid per visitar-lo. Durant el seu mandat, Marcet va realitzar una profunda depuració de l'administració anterior republicana i inicià una dura repressió contra els antifranquistes vençuts. 61 funcionaris municipals (18,3%) van ser destituïts i 17 (5,1%) sancionats. Durant els primers anys del seu mandat no només es va desencadenar una forta repressió política sinó també es visqué una greu crisi econòmica, de 1940 a 1950 els salaris es van congelar al nivell de 1936 i els preus van experimentar una brutal inflació, fet que provocà que part de la població es veiés obligada a recórrer als preus abusius del mercat negre. Prova d'aquesta crisi, va ser l'expansió de la tuberculosi entre la classe treballadora. Pel que fa a la destrossa del Bosc de Can Feu, es mostrà contrari a la opinió de l'excalde Esteve Maria Relat, partidari de la protecció del bosc, fet que provocà la dimissió d'aquest últim⁶.

“Mantener a las mismas puertas de la ciudad en incontenible y sostenida expansión, de un término municipal hartado reducido, un grandioso bosque virgen, es un sueño imposible, so pena de ahogar el progreso. Esperar que un bosque de tales características pudiera salvarse era una verdadera utopía”

“Tal fue el imperio de la realidad sobre todos los sentimientos. El crudo positivismo del cotidiano vivir ha impuesto su ley radicalmente y del legendario bosque de Can Feu, no ha quedado ni la mortaja. Recuerdo hace unos años la ‘Fundación Bosch y Cardellach’ en un arrebatado de romanticismo totalmente fuera de lugar, lanzó la idea de ‘reconstruir’ el bosque, intentando la imposible empresa de rescatar un espacio que la propia ciudad había devorado”

A les eleccions del 21 de novembre de 1954, Marcet intentà donar-li un toc més falangista a l'Ajuntament, fent entrar pel terç familiar a Josep Burrull, que portava la veu del “*Frente de Juventudes*”. A la renovació de 1957 va fer entrar amb força el catolicisme militant, en tres versions: Acadèmia Catòlica, “Opus Dei” i “*Comunión Tradicionalista*”. Així entrà, per terç familiar, el que seria el següent alcalde, Antoni Llonch.

Marcet s'oposà a que els jesuïtes fossin substituïts per l' “Opus Dei”, i que la preponderància catòlica fos tan massiva, això, i les crítiques a algunes polítiques del règim, li van costar el càrrec. Marcet causava malestar al governador de Barcelona, Felipe Acedo Colunga, ja que amb les entrevistes amb Franco i els seus vols personals a Madrid, passava per sobre d'ell, per altra banda, anomenava despectivament a Acedo, “*la Mula*”, aquest finalment no s'aturà fins a substituir-lo per Antoni Llonch. Pel penúltim alcalde franquista, Josep Burrull, la caiguda de Marcet es degué a la qüestió del camp d'aviació i del mercat que li havien creat molts antagonismes. En el seu període es produïren diversos episodis de corrupció, la majoria d'ells quedaren tapats: Robatori d'una màquina d'aixafar rocs, falsificació de tiquets de la bàscula municipal o dilapidació de diner rebut a compte d'accedir als habitatges del Patronat Municipal del carrer Brutau. I el cas més greu, el Sumari 167 de 1956 sobre “*malversación de caudales públicos*” d'un “*alcance de tres millones cien mil cuatrocientas setenta y nueve pesetas con cincuenta céntimos*”. El governador va expedientar disciplinàriament al recaptador i quatre funcionaris que el degueren ajudar. El jutge instructor municipal, per la seva part va incorporar expedients contra l'interventor de fons i contra el dipositari. Al final de 1956, Marcet escrigué una carta a Franco, advertint-lo de la greu situació político-social de Catalunya, sobretot de Barcelona, que considerava desgovernada. Per Marcet, l'oposició no es devia a la organització dels comunistes i opositors al règim, sinó al malestar de la gent per la greu situació econòmica, fent referència a la vaga de Tramvies. Publicà les seves memòries el 1963, “*Mi ciudad y yo. Veinte años en una alcaldía, 1940-1960*”, redactades pel periodista falangista Josep Maria Cabeza Torres⁷ (cap de redacció de “Sabadell”, de l'oficina d'Informació Municipal i de la secció “*Diálogos con el Alcalde*” des de 1952), reivindicant la seva labor, la destrucció del bosc de Can Feu (com ja hem vist anteriorment), la seva

⁴ Història de Sabadell. S.XIX-XX. <https://historiadesabadell.com/2015/06/06/josep-maria-marcet-i-coll-1901-1963/>

⁵ Deu Baigual, Esteve. Sabadell en la postguerra 1939-1945. Nou ordre i repressió. (pàg. 234 i 235) Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2022

⁶ Castells, Andreu. Informe de la oposició. El franquisme i la oposició a Sabadellenca VI. Editorial Riu Tort, Sabadell, 1980

⁷ Marín, Martí. Premsa i poder en el Sabadell de la postguerra, 1939-1942 (pàg. 58, Annex II) <https://ddd.uab.cat/pub/artpub/1993/145991/Premsa_i_poder.pdf>

visió del catalanisme folklòric dins d'una Espanya indivisible; la "justícia social" des de una visió falangista d'ordre, jerarquia i concòrdia entre classes; les visites del "Caudillo" a la ciutat; les seves gestions i declaracions a favor d'alguns presos republicans; i especialment haver aconseguit la pau social a Sabadell durant 20 anys, sobre la vaga de tramvies a Barcelona:

"El único oasis de paz absoluta, sin que se registrara algarabiada alguna, ni el menor conato de huelga o paralización del trabajo fue, en aquellos momentos de desconcierto general, la ciudad de Sabadell."

"Cuando las radios extranjeras al servicio de los elementos exiliados, entre ellas la fantasmal 'Pirenaica', se dedicaron a exaltar los ánimos, Sabadell fue el blanco predilecto de sus incitaciones. Comprendían que sería un factor capital que nuestra ciudad se sumara a la confusión indescriptible de aquellos momentos".

"Estas radios, que en otras ocasiones y en diversas circunstancias ya habían dedicado su atención a mi gestión municipal, se volcaron entonces aludiéndome constantemente con sus insultos, y en sus incitaciones al desorden y la rebelión hechas a los sabadellenses. Pero su fracaso fue tan absoluto que no tuvieron ni el consuelo de registrar el menor incidente, pues ni un solo día dejó de asistir al trabajo toda la población obrera"

Marcet Coll, Josep Maria. Mi ciudad y yo. Veinte años en una alcaldía 1940-1960. (pàg. 123). 1ª Edició, novembre de 1963. Talleres Gráficos 'Duplex'. Fontorra, 6 Barcelona

Com s'ha dit anteriorment, Marcet va expulsar de l'Ajuntament a funcionaris vinculats a la República, va ser un ferm defensor del règim franquista, falangista convençut, i durant els seus inicis a l'alcaldia, es va reunir amb dirigents nazis⁸. En realitat la tasca repressiva, com la depuració de funcionaris del període republicà o intervencions polèmiques com l'expropiació del casc antic del Pedregar, les va encarregar a Miquel Sala Viñals (tinent d'alcalde de 1940 a 1952). Així Marcet s'encarregava de la part "bona" com el paternalisme a la seva fàbrica o el permetre tornar a la ciutat i alliberar a persones d'esquerres i antifranquistes⁹, com el pedagog del POUM, Jaume Viladoms, o el sindicalista Ricard Fornells, aquest últim el va captar per la CNS (sindicat vertical). Tot i que per exemple, negà el retorn al sindicalista Josep Rosas, quan aquest tenia 68 anys. Ell mateix va destacar a les seves memòries haver intercedit per alguns presos i exiliats:

"También me preocupé a fondo por la situación de quienes habían sido condenados a penas de destierro, haciendo valer toda mi influencia para conseguir su incorporación al trabajo y a la vida de la ciudad. Hice infinidad de visitas a reclusos de Sabadell en presidios y sobretudo en la Cárcel Modelo de Barcelona. También intervine ayudando a tramitar la salida de Barcelona de algunas familias de exiliados que no queriendo regresar por haber resuelto su situación en el extranjero, deseaban tener a su lado a sus seres queridos"

Marcet Coll, Josep Maria. Mi ciudad y yo. Veinte años en una alcaldía 1940-1960. (pàg. 122). 1ª Edició, novembre de 1963. Talleres Gráficos 'Duplex'. Fontorra, 6 Barcelona

El 12 de març de 2017, per acord del Ple de l'Ajuntament, va ser retirat el monòlit en homenatge seu, situat a la mateixa "Plaça Marcet" i dos anys més tard, en compliment de la Llei de Memòria Històrica, es va canviar el nom de la plaça pel de "Plaça de les Dones del Tèxtil". El monòlit a Josep Maria Marcet va ser instal·lat l'any 1974, quan es va inaugurar la plaça, i era obra de l'escultor Camil Fàbregas. A Bellaterra (Cerdanyola) on hi va tenir casa, encara existeix un carrer amb el seu nom¹⁰.

⁸ Op.cit

⁹ Marín, Martí. 'L'Ajuntament en el període franquista: L'articulació de la política municipal 1939-1979' (pàg. 85). Revista Arraona, num. 5. Època III, tardor de 1991

Molt poca informació hem obtingut sobre **Juli Puncernau i Viladot** (Sabadell, (?) – 25.5.1926). Sabem que es tracta d'un llinatge absolutament sabadellenc i que al llarg de la seva vida es va dedicar a la seva fàbrica.

A nivell empresarial, la seva empresa fou una de les que s'adherí, l'any **1920**, a la Fira de Mostres de Barcelona¹¹.

Últimamente se han adherido á la FERIA de Muestras:

Compañía Trasatlántica de Vapores; Hijos de Domingo Domingo, de Tarrasa; Dolcet, Amat y Cos; Forrellat y Vila, de Sabadell; Gramunt é Hijo y Compañía, de Barcelona; Hilaturas Caralt Pérez; Sucesores de Pedro M. Caivet; Pont, Aurell y Armengol de Tarrasa; Julio Puncernau, de Sabadell; Juan Boga Kimónez, de Mataró; Solinas y Sabat, de Igualada. Sal-lari en Comandita, Tejidos; Hijos de Pro Sans; Yant y Compañía; Viuda de J. Garay; J. J. Serra y Balet; Serra y Mercadal; Solsona, Tomás y Compañía, de Igualada; Juan Tarrats, Driles; Tejero y Puig, Camisería; Clemente Verdagué, Lanas; R. Vich Gabarró; Viuda ó Hijos de José Vila; Vilanova y Anjich, Sederías; Clemente Vilaldach, Camisería; Hijos de Casimiro Volart, Blondas;

Sabem que va morir l'any 1926, tal i com ho descriu l'esquela publicada a "La Veu de Catalunya".

¹⁰ 'Nomenclàtor de Bellaterra (47). Avinguda de Josep Maria Marcet (BV-14414). Bellaterra.cat <https://bellaterra.cat/2020/08/03/nomenclator-de-bellaterra-avinguda-de-josep-maria-marcet-bv-14414/>

¹¹ La Vanguardia, diumenge 22 d'agost de 1920.

És important, però, destacar alguns dels treballadors que passaren anys a la fàbrica de **Juli Puncernau**, primer i a la de **Llorens i Torra**, després, tots ells significats en la història política i del moviment obrer de Sabadell. Aquest és el cas de **Jaume Massagué Rodríguez**.

Fotografia de Jaume Massagué Rodríguez.
 FONT: Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Fons Ricard Simó i Bach.

Es tracta d'un important militant comunista de Sabadell. Primer va estar afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), però abans de l'esclat de la Guerra Civil s'afilià al Bloc Obrer i Camperol (BOC) i al Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM).

Fou un significat jugador internacional de bàsquet, Comissari, Comandant i Tinent Coronel de l'Exèrcit Republicà.

Fill de família treballadora, d'**Agàpit Massagué Pujol** i de **Francesca Rodríguez Llorens**. Estudià la primària als Maristes, continuà els estudis a l'Escola Industrial i d'Arts i Oficis i més endavant assisteix a les classes del Centre de Dependents del Comerç i la Indústria (CADCI) de Sabadell.

S'inicià en el món laboral treballant com aprenent de despatx, precisament a la fàbrica tèxtil de **Juli Puncernau i Viladot** que més endavant s'anomenà **Llorens & Torra, SA** propietat de **Josep Llorens Borrell** i **Antoni Torra Guarro**. De fet, va ser la única empresa on va treballar a Sabadell, perquè des dels 14 anys fins la Guerra Civil no va canviar d'empresa.

Els anys previs a la Guerra Civil foren molt convulsos. Tot i així, un esdeveniment important com l'Exposició Internacional de Barcelona, inaugurada el 19 de maig del **1929** i clausurada el 15 de gener del **1930** significarien molt per Sabadell i la seva indústria, per la projecció internacional de progrés i de modernitat. Així, el Comitè Delegat de Sabadell, presidit pel senyor **Ramon Molins i Voltà**, i constituït oficialment per les entitats **Cambra de Comerç, Gremi de Fabricants i Associació de Fabricants de Teixits de Llana**, va instal·lar al Palau d'Indústries Tèxtils un estand col·lectiu, en què es trobaven representades les empreses tèxtils més importants de la ciutat. Mentrestant, les empreses del metall van estar ubicades dins del Pavelló Nacional d'Indústries Metal·lúrgiques.

Per la indústria sabadellenca, doncs, l'Exposició Internacional era una excel·lent ocasió per donar a conèixer la qualitat dels seus productes i amb aquesta finalitat el Comitè Delegat va publicar un llibre a manera de catàleg, imprès per **J. Sallent**, en el que hi constaven totes les característiques de l'Exposició. En la presentació es podia llegir: "Amb aquesta manifestació, la indústria llanera de Sabadell justificarà una vegada més el prestigi que ha sabut conquerir-se en moltes altres ocasions, per les qualitats excel·lents de les seves manufactures".

"Tant és així, que en presentar-se a l'actual certamen la nostra indústria tèxtil, al costat d'altres empreses similars, estem segurs que sota el doble concepte de perfecció i de bon gust, no només mantindrà la fama que té adquirida, sinó que l'augmentarà més encara, posant en relleu i deixant

ben assegut l'esperit d'emulació i l'ansia constant de perfeccionament i de modernitat que han constituït la característica dels nostres fabricants".

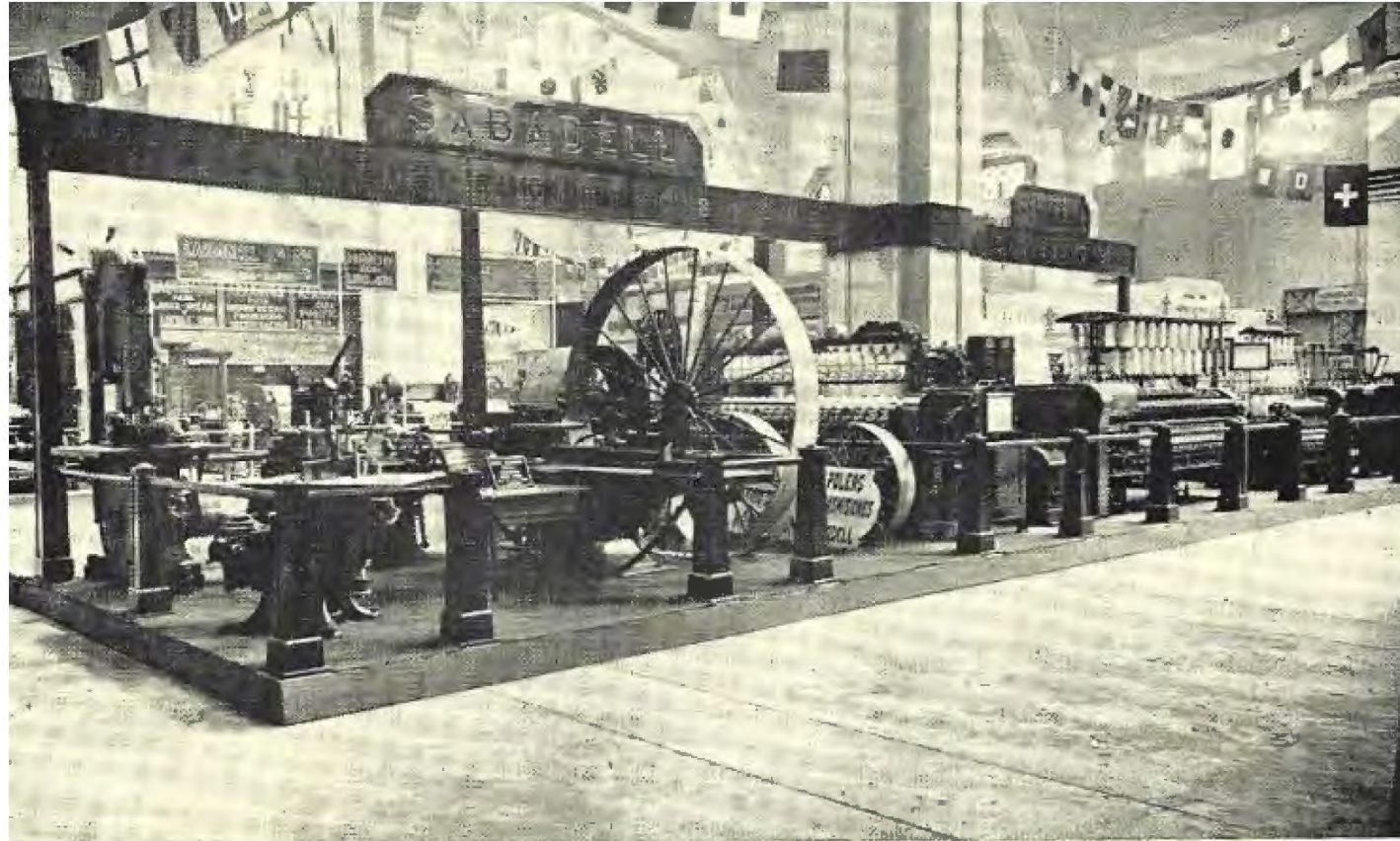
L'estand del **Gremi de Fabricants de Sabadell**, on s'agrupen els fabricants expositors, ocupant un espai de cinc-cents metres quadrats aproximadament, és obra de l'arquitecte **Santiago Casulleras i Forteza** (Barcelona, 1901-1960) -autor, entre d'altres projectes de fàbriques, de l'Artèxtil- i de l'artista decorador **Antoni Vila Arrufat** (Sabadell, 1894 – Barcelona, 1989).

L'execució del projecte va estat a càrrec d'operaris sabadellencs. El Pavelló, tal i com ho descriuen les cròniques, "formava un conjunt ampli i esplèndid, l'esveltesa del qual harmonitza admirablement amb la varietat i distinció dels articles exposats. L'aspecte que ofereix la nostra instal·lació pot apreciar-se fins a cert punt amb els gravats que publiquem en aquest llibre. En un dels estands que constitueix el nostre pavelló s'ha instal·lat l'Oficina del Gremi de Fabricants, on els nostres representants atendran degudament a totes les peticions que se'ls dirigeixin, així respecte dels articles exposats i dels respectius productors –amb els quals, a cas necessari, els posaran en contacte- com pel que fa a la nostra ciutat i en especial a la importància i capacitat de les nostres principals indústries, facilitant totes aquelles dades i antecedents, tant generals com parcials, que se'ls sol·licitin pels senyors visitants". Ocupava un altre dels estands un teler mecànic construït expressament i cedit al Comitè per la casa **Ninet y Cía**, d'aquesta, amb l'utilatge accessori de l'industrial senyor **Fermí Abad Ribera**. Aquest teler funcionarà durant l'Exposició, elaborant gèneres d'alta novetat a la panyeria.

Ofereix especial interès, així mateix, l'estand reservat a l'**Escola Industrial i d'Arts i d'Oficis**, on s'exposen diversos teixits artístics confeccionats pels alumnes de la classe de Teoria de Teixits, sota la direcció del professor senyor **Lluís Mas**.

Les empreses tèxtils que van contribuir a la instal·lació de Sabadell, entre les quals hi havia la de **Llorens y Torra, sucesores de J. Puncernau** foren les següents: **Bori y Cirera; Mateo Brujas y Cia; A. de P. Capmany; Domingo Codina; Manuel Corominas; Campmajó e Hijos y García; Sucesor de Duran y Arús; Juan Gorina e Hijos, Sucesor; B. Guasch; F. Lluch; Francisco Llonch; Sucesores de Llonch y Sala; Sucesor de D. y C. Sallarés; Sucesor de José Sallarés Deu; Francisco Sampere y Hnos.; Tejidos Duran, S.A.; Tamburini y Colomer; G. Torras Font; Francisco Vila Bulló; Manuel Gorina; Molins Hermanos; Emilio Sallarés; Albareda y Serra; S.A. Sucesora de Cuadras y Prim; Hijo de Antonio Cirera; Viuda de Pierre; Sanmiquel y Carulla; Manufacturas Carol, S.A.**. Al mateix pavelló també hi havia un apartat de l'Escola Industrial i d'Arts i d'Oficis i un teler mecànic de l'empresa **Ninet y Cia**.

Pel que fa a la Indústria metal·lúrgica es podia llegir: «Aquesta indústria, que ha adquirit a Sabadell una importància considerable i que en algunes de les seves especialitats s'ha col·locat al capdavant de la producció nacional, molt particularment en la construcció de tota classe de telers i de màquines per serrar i treballar fusta, ocupa també en aquesta Exposició un espai preferent i està compresa dins del Pavelló Nacional d'Indústries Metal·lúrgiques i està representada per les següents empreses, amb les especialitats que s'indiquen: **Fermín Abad**: pintes i llisos; **Jaime Argemí**: maquinària per la fusta; **Juan Balart**: màquines pel pa; **Alfonso Balsach y Cia**: telers per teixits de llana, cotó, panes...; Fernando Casablanca: aparells patentats de gran estiratge per la filatura de cotó de totes les classes; **Menna Claramunt**: màquines per la fusta; **Agustín Comadran Riba**: motors elèctrics; **Antonio Comadran**: molles i ressorts; **Nieto de Miguel Figuls**: maquinària per la indústria llanera; **José Martí**: màquines per la fusta; **José Milá**: màquines Jacquard; **Ninet y Cia**: tallers de construcció de maquinària i foneria de ferro. Maquinària industrial i telers; **Miguel Palou**: dibuixos de fusta per telers de llisos; **Ramon Piguillem**: guillotines; **Ramon Pons**: politges de ferro dolç; **Sucesor de Miguel Sala e Hijos**: maquinària tèxtil i maquinària per treballar la fusta; **Juan Saus**: màquines per pastar pa.

1929. Estand de Sabadell al Palau de la Metal·lúrgia, en el marc de l'Exposició Internacional de Barcelona.
 © Arxiu Històric de Sabadell (AHS).

La ciutat de Sabadell va ser la més gran productora de teixits de llana de començaments de segle passat, juntament amb la de Terrassa, ambdues unides a partir de finals del segle XIX pel ferrocarril que anava a Barcelona, al port, a buscar carbó per les calderes de vapor, i tornaven amb vagons de teixit de llana de les ovelles catalanes. La llana es cardava per obtenir fibres més o menys pentinades, llargues o curtes, després es filava per confeccionar fusos, i després es tissava per ordir tela.

A Sabadell van arribar a haver-hi més de 40 fàbriques dedicades a aquest procés, avançant per la torrentera del riu Ripoll, cap al centre de la ciutat i el barri de Gràcia, al costat de l'estació principal, a on precisament es trobava la fàbrica **Marcet – Juli Puncernau i Llorens & Torra, successors de Juli Puncernau**.

Retrat d'Antoni Torra i Guarro. Col·lecció de la Caixa d'Estalvis de Sabadell.

L'empresari **Antoni Torra i Guarro**, un dels fundadors de la indústria que donava continuïtat a la de **Juli Puncernau**, juntament amb el soci **Josep Llorens Borrell**, va ser elegit vocal de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, l'any 1932. Dos anys més tard era nomenat director-president. Amb ell se celebraren els 75 anys de creació de la Caixa: amb aquest motiu, **Miquel Carreras i Costajussà** publicà l'opuscle "Coneixences sobre l'estalvi", editat per la Caixa i en el qual insistia en la seva labor pedagògica, com a vell empleat de la institució. Torra es va mantenir en el seu càrrec durant tota la guerra. Pel mes de març del 1939 serà rellevat. Havia nascut a Sabadell el 1888 en una família de petits industrials llaners. Entrà a treballar com a comptable i viatjant de l'empresa de **Juli Puncernau i Viladot**, dedicada a la fabricació de teixits de llana per a senyora. A la mort d'aquest l'any 1926, ell i **Josep Llorens i Borrell**, que era el tècnic de la casa, van continuar al capdavant de l'empresa, ara sota el nom de **Llorens i Torra**, de la qual eren gerents. Tot i que durant el període de la Guerra Civil (1936-39), **Antoni Torra**, escollit director-president de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, l'any 1934, va romandre en el seu càrrec, el 3 de març de 1939 fou elegit un nou Consell d'Administració de l'entitat i una nova Junta de Govern, presidides per **Joaquim Sallarès i Llobet**. Ell es mantindrà com a vocal de la Caixa.

El nou règim premiarà amb la "*Medalla commemorativa del glorioso Alzamiento Nacional*" a la indústria Llorens i Torra, tal i com ho recull la notícia publicada a La Vanguardia¹².

La Medalla commemorativa del glorioso Alzamiento Nacional

Numerosas casas industriales de Cataluña han colaborado a la obra de España con la adquisición de las medallas conmemorativas del Glorioso Alzamiento Nacional. Eco de este patriótico resgo se han hecho varias empresas de Tarrasa y Sabadell, que han adquirido numerosas medallas para sus obreros y empleados. Damos a continuación la relación de estas casas industriales, que comprende la cuarta de las relaciones que han sido publicadas hasta ahora.

Tarrasa: Casa Viuda Castells; Almench y Amat; Fontanals y Cia.; J. Rosell; Brugueras y Motalonga; Hijos de Domingo Domingo.

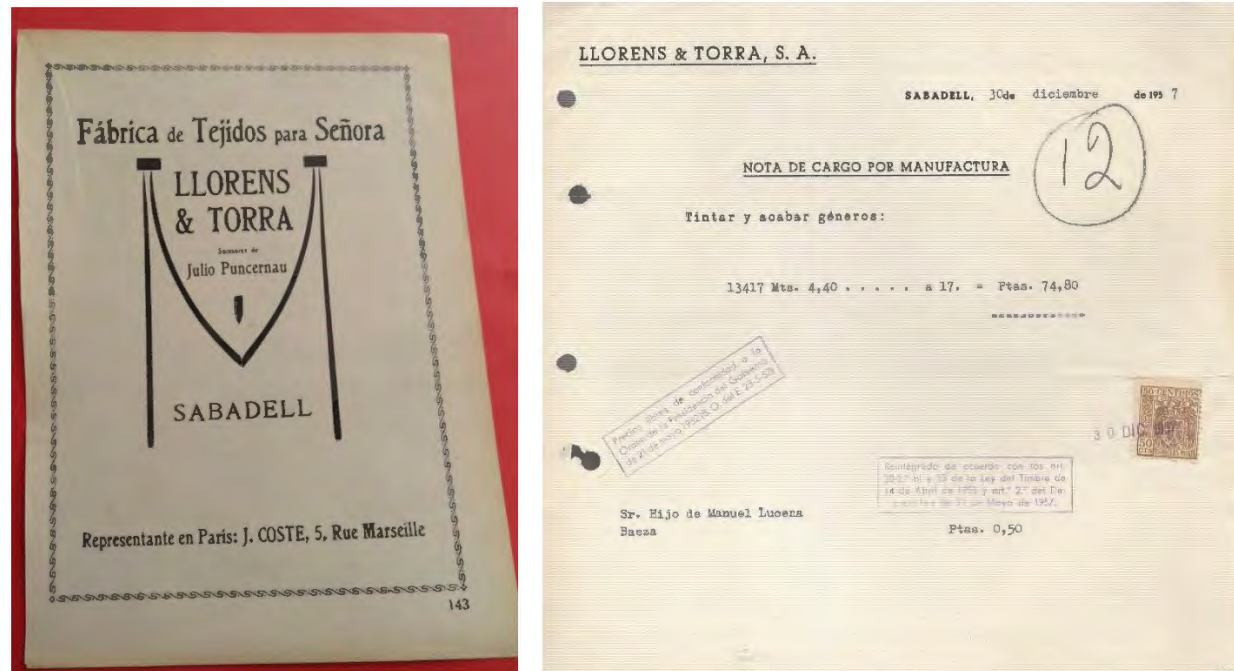
Sabadell: J. Montané Martí; **Llorens y Torra**; Salvador Ribé; A. Capella Barausell; Juan Guasch; Mateo Brujas y C.; Pedro Balasch; E. Margarit Girelt; Manuel Corominas; Rafael Estany; M. Rosser; José Codinach; Torruella y Solernou; Viuda Casanyé, y Ricardo Guasch.

Josep Llorens Borrell (Sabadell, 1885-1949), soci d'Antoni Torra, mor el 30 de juliol de 1949¹³.

La qualitat assenyalava el prestigi de fabricants com els **Marcet, Juli Puncernau i Llorens i Torra**. En aquest sentit la imatge publicitària era fonamental per a la seva difusió, a nivell nacional, estatal i internacional.

¹² La Vanguardia, dijous 12 d'octubre de 1939.

¹³ La Vanguardia, dissabte 30 de juliol de 1939.

1929. A l'esquerra, Catàleg de publicitat de la Fàbrica de Teixits per a Senyora de Llorens & Torra, Successors de Juli Puncernau. És important fer notar que, fins i tot, la empresa **Llorens & Torra** ja disposava d'un representant a París. A la dreta, una nota de càrrec de l'empresa Llorens & Torra. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS) / © Todocolección.

Els anys de la postguerra són difícils, fins i tot en la dècada dels 60, l'empresa s'ha de manifestar afecta al règim, per tal de poder desenvolupar l'activitat sense traves administratives. En aquest sentit, fa donatius a la *Capitanía General de la IV Región Militar*, per col·laborar en una cursa de braus a benefici de les vídues i orfes dels Exèrcits de Terra, Mar i Aire, patrocinada pel propi Capità General¹⁴.

L'any **1962**, **Llorens & Torra**, apareix com una de les indústries afectades per les tràgiques riudes del Vallès¹⁵.

EMPRESAS AFECTADAS
 Tintes y Aprestos Soler y Torrella.
 Ramón Buxó e Hijos. Juan Castelló
 Muns. Aprestos y Acabados Estruch,
 S. A. Ferrer y Cia., S. L. Figuerola y
 Alsina. Grau, S. A. Industrias Auxilia-
 res Prat, S. A. Sabadell Textil, S. A.
 Tintes y Aprestos Casanovas Argela-
 guet, S. A. **Llorens y Torra**, S. A. Juan
 Figuerola. Industrias Casablanca,
 S. A. Francisco Buxó. Hermenegildo
 Martí Tatché. Hilados y Tejidos Cor-
 tés, S. A. Juan Albalade Peña.

La darrera informació obtinguda, en relació a l'empresa és de l'any **1970** quan amb motiu de la construcció del gasoducte "*G.N. Barcelona 7a Etapa*" es comunica una servitud de pas de xarxa amb ocupació temporal¹⁶. Finalment, des del punt de vista social, cal parlar dels habitatges dels treballadors en proximitat de les grans fàbriques tèxtil. Les "cases angleses" o cases de rengla, es construïen en una mateixa operació, moltes vegades promogudes pels propis industrials tèxtils, per acollir els treballadors en indrets propers a la fàbrica. Al barri de Gràcia, sobre la parcel·lació estreta en la que es configura l'Eixampla, hi havia rengles d'habitatges sencers als carrers propers a **Cal Seydoux**, al **Vapor Llonch** i al **Vapor Marcet** – fàbrica de teixits **Puncernau – Llorens & Torra, successors de Juli Puncernau**.

1.2 Francesc Renom i Romeu i Josep Renom i Costa

Els tècnics sabadellencs Renom, han estat clau en la seva contribució a la formació de la ciutat moderna.

Francesc Renom i Romeu, Mestre d'Obres i Agrimensor, amb una formació ben acurada desenvolupa forces projectes en el marc del neoclassicisme i l'eclecticisme, així com una nombrosa obra relacionada amb l'arquitectura funerària. Des del punt de vista dels projectes arquitectònics, pràcticament tots foren elaborats a la ciutat de Sabadell. Destaquen el Vapor Codina, en el marc de l'arquitectura industrial; la Casa Gertrudis Casajoana o el Casal Vila i Fusté, seguint la tipologia residencial.

El seu fill fou l'arquitecte **Josep Renom i Costa** (Sabadell, 22 de novembre de 1880 - 11 de març de 1931) fou un arquitecte sabadellenc. El **1881** neix el seu germà Vicenç, futur arqueòleg, amb qui col·laborarà en treballs d'arqueologia i compartirà l'amistat amb Puig i Cadafalch.

Josep Renom neix al carrer de la Salut, 5 feu els primers estudis als Escolapis de Sabadell, el batxillerat al col·legi del Collell –a la Garrotxa– i després cursà la carrera d'arquitectura a Barcelona.

A partir del **1910**, i durant vint-i-un anys, fins que va morir, ocupà el càrrec d'arquitecte municipal de Sabadell. En aquests anys projectà grans obres per a Sabadell, i que encara es conserven com: el Mercat Central, la urbanització dels Jardinetes a la plaça del Doctor Robert i el projecte de la Torre de l'Aigua juntament amb l'enginyer Izard.

A Camprodon és autor de Can Suris, o l'edifici de les monges (**1912**), una casa d'estil modernista-historicista que fou inicialment un magatzem de vins i licors del vilafranquí Jaume Serra.

Figura entre els artistes que l'any **1915** van participar en la contraexposició de caràcter acadèmic que l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell va organitzar a l'antic teatre de la Lliga Regionalista, com a resposta i confrontació amb les idees de l'exposició Art Nou Català que simultàniament es presentava a la ciutat.

En l'Almanac de les Arts de **1924** es va reproduir un projecte decoratiu per a l'església del Colell.

L'any **1928** va realitzar amb l'arquitecte Joaquim Manich, un projecte per a l'eixamplament del que havia d'ésser el Sabadell del futur, en el qual, apart de resignificar l'Eixampla de Gràcia, feu altres propostes com les de pretendre convertir el bosc de Can Feu en un gran parc públic i els terrenys de Ca n'Oriac en una zona residencial.

Malauradament, l'adveniment de la Guerra Civil espanyola va impedir la seua materialització.

Durant molt de temps va compaginar les seues tasques d'arquitecte i urbanista amb les de professor de l'Escola Industrial de Sabadell.

A l'hemeroteca de l'Arxiu Històric de Sabadell hi ha un fons de Josep Renom i Costa de revistes estrangeres d'arquitectura del finals del segle XIX.

L'1 de gener de **1939** Sabadell dedicà un carrer del Centre al seu nom.

¹⁴ La Vanguardia, 11 d'octubre de 1961.

¹⁵ La Vanguardia, dissabte 29 de setembre de 1962.

¹⁶ La Vanguardia, divendres 27 de març de 1970.

2. Anàlisi Urbanístic i d'Evolució urbana

Els capítols 2.1, 2.2 són una transcripció adaptada i actualitzada en el marc del context de la fàbrica de teixits de senyora de Juli Puncernau, de l'excel·lent treball *La força del vapor a l'eixample de Sabadell (Covadonga, Eixample i Gràcia)* realitzat per Eugeni Junyent Carreras i Maria Carme Carmona Marín¹⁷

2.1 Urbanisme i industrialització a Sabadell

El creixement urbanístic i la industrialització són dos temes que han anat molt de la mà en el cas de la ciutat de Sabadell, sobretot a partir de la segona meitat del segle XIX.

La utilització de la màquina de vapor per a transformar el vapor generat a les calderes en força motriu, va ser un factor determinant per tal de poder allunyar els espais fabrils més importants del riu Ripoll, ja que fins al moment depenien d'ell com a font d'energia hidràulica.

La primera caldera es va instal·lar a Sabadell l'any **1838** al carrer de Sant Quirze, a casa d'en **Magí Planes** i un any més tard, al primer establiment industrial. Aquesta petita indústria d'en **Josep Formosa** es trobava al carrer del Vapor, al que li va donar nom. Tot i això, fins l'any **1843** no es creà el primer establiment industrial d'una certa envergadura. Aquest establiment fou el vapor Pissit.

Tot i així, la força del vapor no es va començar a utilitzar de cop, sinó que va anar introduint-se de mica en mica de manera que l'any **1849** només hi havia dos establiments d'aquest tipus mentre la majoria d'industrials de Sabadell (fins a quinze) encara utilitzaven la força hidràulica del Ripoll (Carreras, 1932).

Una de les principals causes d'aquest baix índex d'adopció de la tecnologia del vapor per part dels industrials sabadellencs era l'alt cost del carbó. El carbó més utilitzat s'havia d'importar d'Anglaterra. Des d'allà arribava a Barcelona i un cop allà, encara s'havia de transportar en carro fins a Sabadell, de manera que el preu inicial del producte s'encarria amb aquest sistema de transport. Aquest problema es va solucionar l'any **1855** amb l'arribada a Sabadell de la línia de ferrocarril que unia Barcelona amb Saragossa. Aquest nou mitjà de transport va facilitar entre altres coses, l'arribada del carbó amb un cost inferior, cosa que repercutí en el fet que després d'aquesta data, el nombre de vapors augmentés considerablement a la ciutat.

Amb el creixement industrial es va donar un ràpid i important creixement de població degut a l'arribada de treballadors procedents d'altres poblacions amb base també industrial (personal amb una certa especialització). Aquest augment sobtat de població donà lloc a un problema a tenir en compte donada la manca d'habitatges i espais per a viure-hi amb les mínimes condicions sanitàries.

En **Miquel Pascual Tintorer**, a la memòria del seu Projecte d'Eixample i Reforma de la ciutat, va preveure que segons el ritme de creixement, cent anys després, el **1986**, la població a la ciutat de Sabadell seria de més de 46.000 habitants. Evidentment, es va quedar curt en la seva previsió però de totes maneres, observava la importància d'una bona planificació urbanística per tal de preparar-se el millor possible per al creixement que s'estava donant i que es donaria.

Aquesta preocupació ja l'havia reflectit feia un temps el Consistori que cap a la dècada dels anys 30 del segle XIX, va començar a intervenir més en l'edificació de nous espais i carrers. Fins al moment, les alineacions s'havien realitzat respectant propietats, relacions de pas i camins antics, però a partir del la dècada dels 40 del mateix segle l'ordenació de carrers a partir del de Sant Pau va canviar i va ser la Rambla o carrer de Barcelona el nou eix a partir del qual es va ordenar aquesta part de l'Eixample (Larrosa, 1986).

Ja l'any **1854** s'havia redactat, basat en el un pla anterior de l'any **1846** (de **Josep Oriol Bernadet**), el *Ban del Bon Govern*, que tenia bona part del seu contingut referit a qüestions urbanístiques i esdevingué una novetat respecte a legislacions similars de grans ciutats.

El Ban regulava, entre d'altres aspectes, l'expansió del casc de Sabadell i també les normatives de les alineacions rectes i l'establiment de places de forma rectangular.

Pel que fa a aspectes concrets, el Ban marcava, per als carrers de nova creació, una amplada de 40 pams (7,80mts) i no de 30 pams (5,60mts) com fins al moment. També regulava les alçàries dels habitatges segons els carrers, proposant una tipologia d'habitatge per a més d'una família, diferent a les cases baixes unifamiliars, que eren la tipologia generalitzada.

Una de les qüestions que, per raons òbvies, ens interessa més d'aquest pla és la ordenació de les indústries, donat que és la primera normativa que s'hi refereix i, concretament, aquesta ordenació pren forma en sis articles (art. 29 al 34) en els que s'estableix una classificació de les diferents indústries en base a la nocivitat, molèsties i perill que podien provocar, alhora que marca unes normes tant per a les noves indústries com per a les antigues.

L'any **1864** es donà el primer planejament urbanístic aprovat des de Madrid. Aquest planejament era el proposat per en **Francesc Daniel Molina**, que no va progressar degut possiblement al descontent dels propietaris de terrenys afectats per les expropiacions i el pas de vies públiques.

Tot i això, fou la primera vegada que es prengueren en consideració algunes qüestions que, amb el pas del temps, esdevingueren d'interès. Així, fou el primer pla que contempla que el creixement del nucli de Sabadell havia de travessar la línia marcada per la via del tren (l'actual Gran Via) cap al sud, i l'eix de la carretera de Terrassa/Barcelona cap a l'Oest. La ciutat quedava dividida en quatre districtes, a banda i banda de la Rambla i al nord i sud de l'actual carrer Horta Novella.

Com a elements a destacar cal notar que contemplava la creació de xamfrans a les cantonades amb unes mesures concretes. Molina indicava que l'àrea compresa entre els quatre xamfrans hauria de ser la mateixa que l'àrea de la intersecció de les dues vies, de manera que la superfície lliure d'edificació, a les cantonades, quedaria doblada.

La idea dels xamfrans fou heretada per plans i actuacions posteriors, tal i com avui podem observar en l'àmbit que conforma l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de Jacint Verdaguer, de Cellers i de la Reina Elionor, on se situen les naus de **Juli Puncernau**, objecte del present estudi i que en la

¹⁷ La força del vapor a l'eixample de Sabadell (Covadonga, Eixample, Gràcia). Junyent Carreras, Eugeni; Carmona Marín, Maria Carme. Sabadell, 2007. Estudi premiat a la convocatòria beques de l'Obra Social de Caixa Sabadell 2007. UnnimCaixa. Obra Social. Edició en CD.

seva part sud es conformen dos xamfrans: en les canonades del carrer de Cellers i de Jacint Verdaguer, tal i com apareixen, emmarcades en vermell, en els ortofotos de **1994** i de **2024**. Solució no extrapolada en altres configuracions similars de l'eixampla de Gràcia.

De fet, el pla urbanístic elaborat l'any **1861** per l'arquitecte provincial **Francesc Daniel Molina** ja contemplava, per conveniències de la circulació, els angles aixamfranats de les illes de cases i indústries, que posteriorment traçaria **M. Pascual Tintorer** en les alineacions del seu pla (**1886**).

Analitzant la zona construïda l'any **1916**, anterior a la construcció de les naus de **Juli Puncernau**, s'ha constatat que existien al barri un total de nou xamfrans, dels quals en resten actualment sis. Els xamfrans de l'any **1916** els trobem tots ells a la zona al nord de la via del tren, principalment en tres vies: la carretera de Rubí i els carrers de **Jacint Verdaguer** i d'Ausiàs March.

Pel que fa als xamfrans que encara es conserven actualment, dos d'ells a la confluència entre els carrers de **Cellers** amb els de **Jacint Verdaguer** i de la **Reina Elionor**, formen part de l'illa on se situen les naus de **Juli Puncernau**, tal i com s'ha esmentat anteriorment i presenten una longitud de 10 metres, curiosament es troben a la zona propera a l'actual carretera de Molins de Rei i que, a partir d'aquesta mesura (la mateixa que es registra el **1916**) i del fet que ja apareixem en planimetries de començaments del segle XX, creiem que es tracta d'estructures fossilitzades des de l'època del vapor, aspecte que podem corroborar en el cas dels dos xamfrans al sud de l'illa de **Juli Puncernau**, on apareix clarament definida una nau -anomenada llavors com *quadra*- al llarg de tot el front del carrer de **Cellers** i que conforma els dos xamfrans esmentats.

2025. Part sud de l'illa on se situen les naus de Juli Puncernau on apareix el front unitari del carrer de Cellers configurat per una única construcció (**AI.93.EA**, Nau tèxtil de finals del segle XIX protegida documentalment) conformant els xamfrans amb els carrers de Jacint Verdaguer i de la Reina Elionor. A la imatge inferior, el xamfrà amb el front del carrer de la Reina Elionor. A la part final es veuen les façanes testeres de la nau transversal i la façana lateral de l'altra. V+M.

Cal assenyalar, però que el plànol de Sabadell de l'any **1908**, elaborat per **Francesc Carreras Candi**, apareixen perfectament grafiats aquest dos xamfrans -referits al vapor descrit anteriorment- però també es mostren altres xamfrans de manera generalitzada, fruit segurament d'un convenciment en la implantació d'aquest model més que reflectir la realitat mateixa en el moment.

1908. Plànol de Sabadell. Ampliació sector on se situa l'illa de Juli Puncernau. Realitzat per Francesc Carreras Candi. Encerclats en **vermell** els dos xamfrans de la nau vapor situada al sud de l'illa industrial (**AI.93.EA**).
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC).

Pel que fa al dos xamfrans de 8.5mt (encerclats en **blau**), el de l'esquerra que conforma la cantonada entre la **carretera de Molins de Rei** i el carrer de la **Reina Elionor**, prové directament de les alineacions definides en el moment de la construcció de les primitives naus **Marcet** i que seran adquirides, posteriorment per **Juli Puncernau**.

Aquesta illa industrial triangular, situada entre la carretera de **Molins de Rei** i els carrers de la **Reina Elionor** i de **Pau Claris**, al sud, no apareix encara, l'any **1916**, clarament perquè no s'havia construït encara el conjunt industrial dels **Marcet**.

Deixant de banda el tema dels xamfrans, amb tot això es fa evident que el Ban del Bon Govern fou vigent fins l'any **1865**, i al cap d'un any començaren a refer-se les ordenances que tot i així, no s'aprovaren fins l'any **1881**, entrant en vigència el **1883**.

Les Ordenances de l'any **1883** regularen les noves construccions, que haurien de comptar amb permisos, plànols de plantes, etc. així com les condicions d'edificació, tant externes com internes.

Un aspecte del mateix que ens interessa és el fet que per primera vegada, es regula la utilització de les cases per a activitats com el cosir peces.

Pel que fa a les indústries, les ordenances marcaren les normes a seguir per part dels industrials, depenent de l'activitat. També es regularen qüestions concretes com el disseny de xemeneies, forns, calderes de vapor, etc. (convé recordar que s'havien donat casos d'explosió de calderes).

Aquestes serien les directrius que marcarien el creixement de Sabadell fins l'any **1886** quan l'arquitecte municipal, **Miquel Pascual i Tintorer**, guanyà el concurs d'un nou Pla d'Eixample que seguia les directrius anteriors. El títol del seu projecte ens centra del tot en l'objecte d'aquest treball; *“El calor de la indústria dilata los pueblos”*.

Aquest és potser el primer pla que s'aplicarà de forma més intensa fins les darreries de la dècada del **1920** i, per tant, afecta al primer projecte d'implantació de les naus de la fàbrica **Marcet** que esdevindran, després, propietat de la fàbrica tèxtil de **Juli Puncernau**. El Pla Tintorer, doncs, traspassà els límits que havia marcat en el seu moment el Pla Molina i dugué a terme l'extensió de la ciutat cap al sud, amb la Rambla com a eix i una mesura concreta per les illes de 80mts de costat.

També els xamfrans són un element a tenir en compte en aquest pla, fins que foren suprimits a principis del segle XX (Real Orden del 15 de desembre de **1911** en la que s'aprovà les modificacions del plànol oficial), aspecte que ja recull el Pla de **Josep Renom – Joaquim Manich de 1928**). Per aquest motiu, les naus **Marcet** que d'ara endavant ja anomenarem com de **Juli Puncernau**, projectades per l'arquitecte **Josep Renom**, l'any **1919**, ja es conformen segons unes alineacions ortogonals, sense xamfrà, en la cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor.

2.2 La configuració del barri de Gràcia

El barri de Gràcia, on se situen les naus que formen el conjunt de **Juli Puncernau** és una entitat urbana de poc més de cent anys d'història que forma part de l'eixample vell de Sabadell.

El document més antic relacionat amb aquest tema que consultat per Eugeni Junyent i Maria Carme Carmona a l'Arxiu Històric de Sabadell (AHS) és de l'any **1859** (AHS. AMH-3 exp. 1/1859) i té el títol d'Antecedents dels noms dels carrers i numeració de les cases que existeixen al casc urbà i rodalies de Sabadell. En aquest document no s'ha trobat cap relació de carrers de la zona que més tard serà l'Eixample del barri de Gràcia, ni tan sols a la part final, on hi ha un apartat concret de *“Caseros en despoblados”*. En aquest apartat hi diu que al *“Cuartel Oeste”*, que segons els investigadors pot tractar-se de la zona estudiada, on no hi ha cap casa.

Poc després, l'any **1865**, en els plànols del projecte d'en **Francesc Daniel Molina** hi apareix la planificació dels primers carrers de Gràcia, on hi tenim d'est a oest: el carrers de Roger de Flor, d'Ausiàs March, de la **Reina Leonor** i de **Florida Blanca** (actual carrer de **Jacint Verdaguer**) -entre aquests dos darrers se situa la fàbrica de **Juli Puncernau**; i de sud a nord: carrer de Lepant i de Tetuan al sud de la via fèrria i de Sant Ferran, de Manso i de Fiveller al nord d'aquesta.

Al nord del carrer de Fiveller, el traçat dels carrers no coincideix amb l'actual i la zona on hi conflueixen les tres carreteres (carretera de Barcelona, carretera de Terrassa i carretera de Molins de Rei -que ell anomena *“camino de Sant Quirico”*-) no està massa ben resolta. Això pot ser degut al fet que els carrers al nord del carrer Fiveller presenten una orientació lleugerament diferent respecte als carrers del sud, donat que esdevenen la continuació dels carrers corresponents a l'est de la ctra. de Barcelona, (que presenten l'alineació respecte a l'antic eix d'orientació del carrer de Sant Pau). Això, afegit al fet que els carrers que provenen del centre encara presenten l'ordenació radial de la vila medieval, dóna lloc a que la zona propera a la confluència de les tres carreteres presenti una organització urbanística més complicada.

A part d'això, en el plànol s'hi evidencia que les illes d'edificis presenten xamfrans i la carretera de Molins de Rei encara no existeix (encara té un traçat irregular i l'anomena *“camino”*).

Continuant amb la documentació consultada a l'Arxiu, amb la referència AHS. AMH-7 exp.11/1870 es presenten tres documents que contenen la relació dels districtes i barris de la ciutat, amb una llista dels carrers que els formen en diferents moments cronològics.

El darrer dels documents està datat l'any **1887** i hi apareixen les carreteres de Barcelona, de Terrassa i de Molins de Rei (molt probablement acabada de construir). Els carrers que s'anomenen de Gràcia estan dividits en diferents barris i són: Buxeda (possiblement es tracta de la part del carrer que es troba prop de la Rambla i no pas dins la zona estudiada), de Lepant i de Tetuan (al sud de la via fèrria) i de Sant Ferran, de Manso, de Fiveller, **de Claris**, d'Ausiàs March i de Roger de Flor (al nord d'aquesta).

Segons aquests documents, la part més habitada de Gràcia no és precisament la zona nord, cosa que és confirmada en un altre document de l'any **1880** (AHS. AMH-15 exp. 1/1880). Es tracta d'un plànol de la ctra. de Molins de Rei a Caldes al seu pas per Sabadell que inclou poca informació de la zona que ens afecta, només uns metres a l'oest de la cruïlla amb la carretera de Terrassa i Barcelona i a partir d'aquest punt, marca el seu pas per tots els carrers de Sabadell fins sortir per l'est del municipi. Aquesta idea també es confirma a partir de les consultes de les llicències d'obra de nova planta que es demanen per a la construcció d'habitatges en aquesta zona de l'Eixample. Els primers carrers que apareixen en el registre de llicències són els que es troben més a prop de les vies importants de comunicació: carretera de Barcelona (Roger de Flor, Fivaller,...), actual Gran Via (Tetuan) i carretera de Terrassa.

Segons això, l'habitatge en aquesta zona creix més que a les àrees al voltant dels vapors, prop de les principals vies de comunicació i en les zones més properes al nucli de població.

Els tres grans vapors de Gràcia (vapor Llonch, Seydoux i **vapor Marcet**, del que formen part les naus de la fàbrica de **Juli Puncernau**) també es van construir en aquestes vies (el vapor Llonch a la carretera de Barcelona i el **vapor Marcet** a la carretera de Molins de Rei) o bé prop d'elles. Segons això és molt possible que la formació del barri de Gràcia i l'edificació de les fàbriques sigui deguda a diferents factors:

- La proximitat al centre.
- La proximitat a les vies de comunicació.
- Els preus més baixos del terreny.

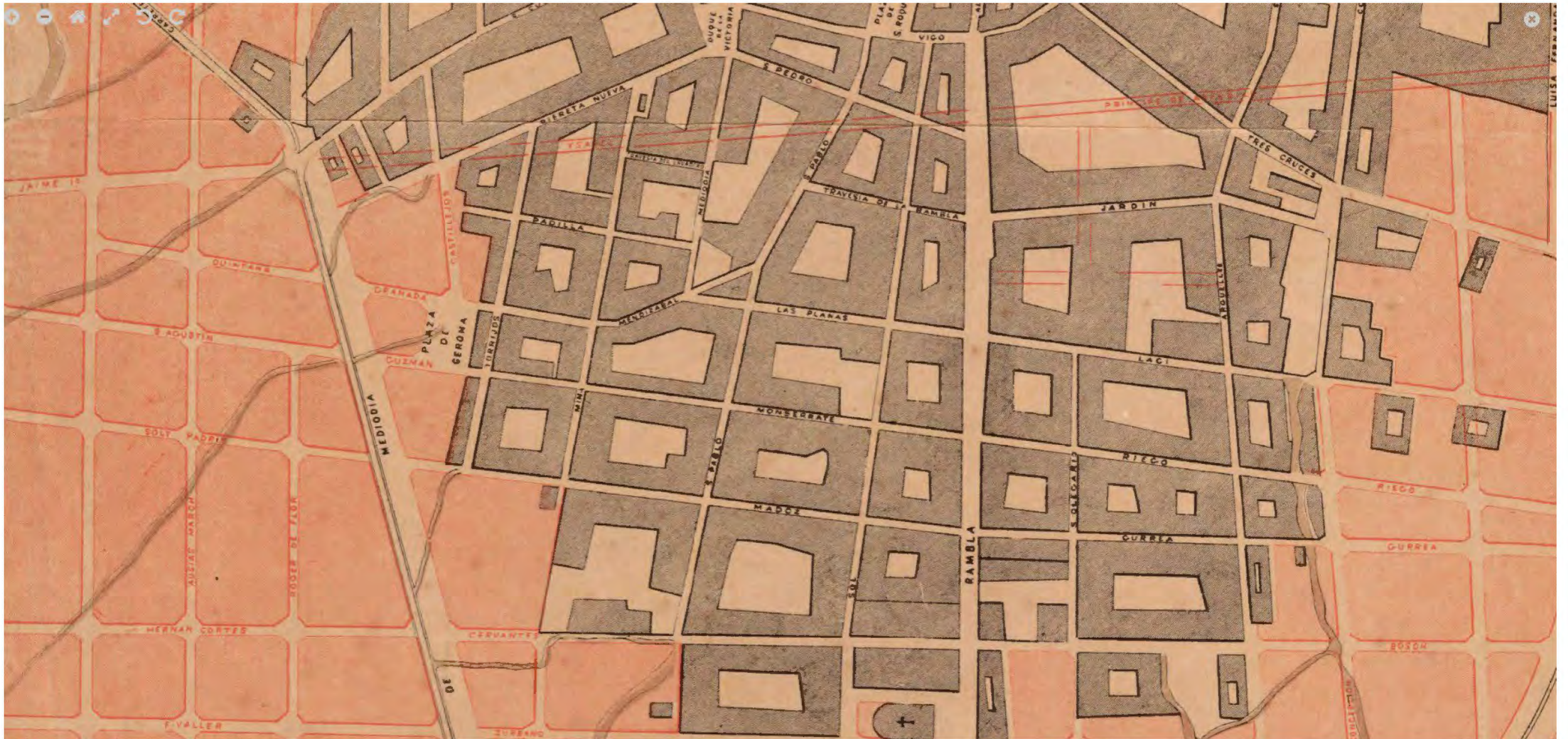
El pla de reforma que afecta directament al barri de Gràcia és el que elaborà **Miquel Pascual Tintorer** l'any **1886**.

El barri de Gràcia, fins al pla urbanístic de **Josep Renom** i **Joaquim Manich** de l'any **1928**, va ser tractat com una part de l'Eixample vell de la ciutat sense el nom propi de “Gràcia”, que prendrà i mantindrà a partir de la consagració de la seva església l'any **1934**. Abans, com s'ha esmentat anteriorment, era l'Eixample o fins i tot, en els inicis de la seva formació quan els seus veïns encara no coneixien els noms dels carrers on vivien s'havia identificat com a la barriada del primer vapor construït a la zona:

“Que deseando edificar en un terreno que posee, sito en una calle sin nombre junto a la barriada llamada vapor de los Hermanos Llonch ...” (AHS. AMH-187 exp. 36/1879)

Una frase molt significativa on podem veure la importància que els vapors i les fàbriques com la de **Juli Puncernau**, van tenir en la formació del barri.

Tornant al Pla de **Pascual Tintorer**, aquest estableix una sèrie de característiques dels carrers del barri de Gràcia i, fins i tot, el canvi de nom. Així, per exemple, el carrer de la **Reina Elionor** passa a anomenar-se de **Joanot Martorell**.

1880-90 Plànol de Sabadell. Eixample i alineacions en la configuració de part del barri de Gràcia

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)

Títol: Plano de Sabadell : Guia geogràfica, industrial y comercial de la empresa J. Calvet y Boix

Autoria: [Calvet y Boix, Juan] / Any original: [1880-1890]

Procedència: Fons del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) dipositat a l'ICGC

Descripció: 1 Mapa, color. - Amb orla d'anuncis comercials. - Exemplar amb l'orla d'anuncis mutilada

Escala: 1:6 000 / Dimensions: 41 x 56 cm / Registre: RC.2725 / Tipus de recurs: Image

Matèria: Mapes / Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Fons cartogràfic del Centre Excursionista de Catalunya, <https://cartotecadigital.icgc.cat>

Drets: <http://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/>

Permís d'ús: Domini públic. En enllaços, reproduccions o altres usos d'aquest recurs us agraïm si citeu la font "Fons del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) dipositat a l'ICGC".

IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/fonscec/652/manifest.json>

IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/fonscec/652/full/full/0/default.jpg>

Plànol de l'Eixample de Gràcia de **Joan Calvet i Boix**. A l'esquerra de la imatge es poden veure els traçats dels carrers que han de configurar l'espai del barri de Gràcia entre la "Ronda de Mediodía", actual carretera de Barcelona i la carretera de Molins de Rei, on s'ha d'implementar el conjunt de la indústria dels **Marcet** que posteriorment serà ocupat, en part, per **Juli Puncernau**.

Els carrers verticals segueixen la seqüència amb els noms actuals: carrers de Roger de Flor, d'Ausiàs Marc i de la Reina Elionor. Mentre que els carrers horitzontals canvien de nom: *San Agustín* (ara Montserrat), *Soly Padrís* (ara Pau Claris), *Hernán Cortés* (ara Cellers) i *Fivaller* (ara Viladomat).

Cal destacar que les cantonades del nou Eixample de Gràcia són assenyalades, majoritàriament, conformant el xamfrà característic, aspecte que no s'ha portat a terme per la Reial Ordre de 1911, tal i com ho recull el Pla Renom – Manich (1928) com s'ha comentat anteriorment. Només es mantindrà en les construccions de planta única que determinen les naus industrials o quadre clàssiques de finals del segle XIX, així com les fàbriques que s'estableixen en aquest període.

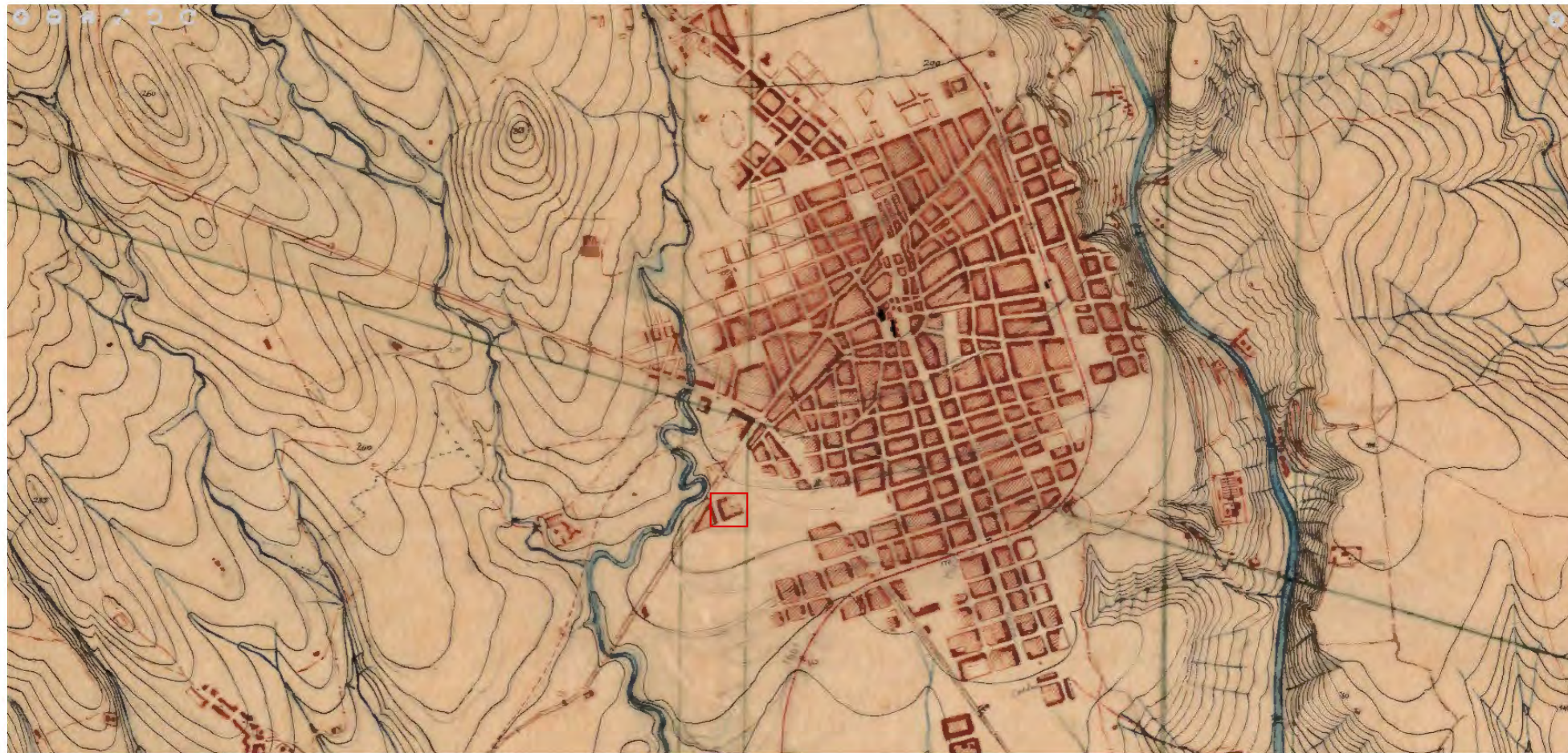

1886 Projecte d'Eixampla i Reforma de Miquel Pascual Tintorer

Plànol general I.
 Mides de l'original: 213x76cm
 Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Aquest plànol de **Miquel Pascual Tintorer**, perfectament detallat tant a nivell d'assenyalar la topografia a través de les corbes de nivell, com també el teixit edificat, ombrejat en gris, i la pròpia parcel·lació, sense oblidar el traçat dels viaris en projecte, ombrejat en vermell, permet contemplar que l'Eixampla de Gràcia a partir de la carretera de Barcelona fins a Can Feu, on s'ha de situar la indústria dels **Marcet**, resta encara sense urbanitzar. Per tant, en l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Verdader, només apareixen dues finques que segueixen les directrius de l'antic parcel·lari agrícola en la forma de la parcel·la, amb edificació -una d'elles encara dempeus- perfectament alineades frontalment amb el vial projectat de Pau Claris.

És evident que ni les naus que conformen el conjunt de **Juli Puncernau**, amb front principal al carrer de Pau Claris, assenyalat en color **vermell** com a referència, ni la nau lateral amb front al carrer de Cellers, assenyalada en color **blau**, ambdues projectades per l'arquitecte **Josep Renom**, en els anys **1902** i **1919**, per encàrrec de **Josep Marcet i Font** la **Societat Anònima Marcet**, respectivament, encara no han estat materialitzades.

1885 Mapa geològic i topogràfic província Barcelona. Sabadell

Àrea geogràfica: Vallès Occidental
 Títol: Mapa geològic i topogràfic de la província de Barcelona : Regió 6a : troç de Sabadell: topografia
 Autoria: Brossa, Eduard
 Any original: 1885 (?) / Altres autories: [Diputació de Barcelona]
 Sèrie/col·lecció: [Mapa geològic i topogràfic de la província de Barcelona : Fons documental de dibuixos i proves d'impremta]
 Descripció: Manuscrit preparatori i proves d'impremta de la base topogràfica i la toponímia del Mapa geològic i topogràfic de la província . - En molts casos hi ha la toponímia i el relleu en fulls transparents separats, per poder-los superposar. Tinta vermella.
 Dimensions: 46 x 39 cm / Registre: RM.280013_1 / Tipus de recurs: Image
 Matèria: Mapes topogràfics
 Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)
 Col·lecció de la Cartoteca, <https://cartotecadigital.icgc.cat>
 Drets: <http://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/>
 IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/catalunya/3363/manifest.json>
 IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/catalunya/3363/full/full/0/default.jpg>

Posem en dubte la data del plànol (**1885?**), donat que en l'anterior, d'un any posterior, no hi ha pràcticament construccions. Apareix perfectament traçada i amb edificacions consolidades l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Jacint Verdaguer (emmarcada en **vermell**), excepte l'angle en blanc que forma cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor, espai on s'hauran de construir a partir de **1919**, les naus **Marcet** que posteriorment seran de **Juli Puncernau**.

1885 Mapa geològic i topogràfic província Barcelona. Sabadell

Manuscrit preparatori i proves d'impremta

Àrea geogràfica: Vallès Occidental
 Títol: Mapa geològic i topogràfic de la província de Barcelona : Regió 6a : tros de Sabadell : topografia
 Autoria: Brossa, Eduard
 Any original: 1885 (?) / Altres autories: [Diputació de Barcelona]
 Sèrie/col·lecció: [Mapa geològic i topogràfic de la província de Barcelona : Fons documental de dibuixos i proves d'impremta]
 Descripció: Manuscrit preparatori i proves d'impremta de la base topogràfica i la toponímia del Mapa geològic i topogràfic de la província . - En molts casos hi ha la toponímia i el relleu en fulls transparents separats, per poder-los superposar. Tinta negra sobre fons paper.
 Dimensions: 46 x 39 cm / Registre: RM.280013_3 / Tipus de recurs: Image
 Matèria: Mapes topogràfics
 Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)
 Col·lecció de la Cartoteca, <https://cartotecadigital.icgc.cat>
 Drets: <http://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/>
 IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/catalunya/3355/manifest.json>
 IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/catalunya/3355/full/full/0/default.jpg>

Apareix perfectament traçada i amb edificacions consolidades l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Jacint Verdaguer (emmarcada en **vermell**), excepte l'angle en blanc que forma cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor, espai on s'hauran de construir a partir de **1919**, les naus **Marcet** que posteriorment seran de **Juli Puncernau**.

1913-18 Plànol de Sabadell

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)
 Títol: Ciutat de Sabadell / Autoria: [Batllell, J.] / Any original: [1913-1918]
 Altres autories: J. Batllell; S. Poch g[ra]bó; [Poch; S. (gravador)]; [Sabadell. Ajuntament]; [Editorial Alberto Martín]
 Procedència: Fons del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) dipositat a l'ICGC
 Descripció: 1 Mapa; 2 tintes.- Publicat a la Geografia general de Catalunya de Carreras Candi; vol. Província de Barcelona; per Emili Morera y Llauradó. Barcelona: A. Martín; [1913-1918] / Llengua: cat
 Escala: 1:10 000 / Dimensions: 24 x 31 cm, full 28 x 39 cm / Registre: RC.1889 / Tipus de recurs: Image
 Matèria: Mapes / Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)
 Fons cartogràfic del Centre Excursionista de Catalunya, <https://cartotecadigital.icgc.cat>
 Drets: <http://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/>
 Permis d'ús: Domini públic. En enllaços, reproduccions o altres usos d'aquest recurs us agraïm si citeu la font "Fons del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) dipositat a l'ICGC".
 IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/fonscec/1199/manifest.json>
 IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/fonscec/1199/full/full/0/default.jpg>

Important document planimètric de l'arquitecte **Juli Batllell** i que mostra el teixit edificat fins aquest període (segona dècada del segle XX) i corrobora la informació aportada en els dos plànols anteriors, de l'any 1885. Certament del complex **Marcet**, únicament s'han materialitzat les edificacions que conformen la totalitat de l'illa triangular amb front principal a la carretera de Molins de Rei i cantonada amb els carrers de Pau Claris i de Cellers. Per tant, encara resta per aixecar les naus amb front al carrer de Pau Claris, segons projecte de **Josep Renom** (1919) (posició assenyalada segons un quadrat **vermell**), mentre que ja està construïda la nau existent amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**), projectada pel mateix arquitecte, l'any 1902, per encàrrec de **Josep Marcet** i que passaran posteriorment a formar part de la indústria de **Juli Puncernau**.

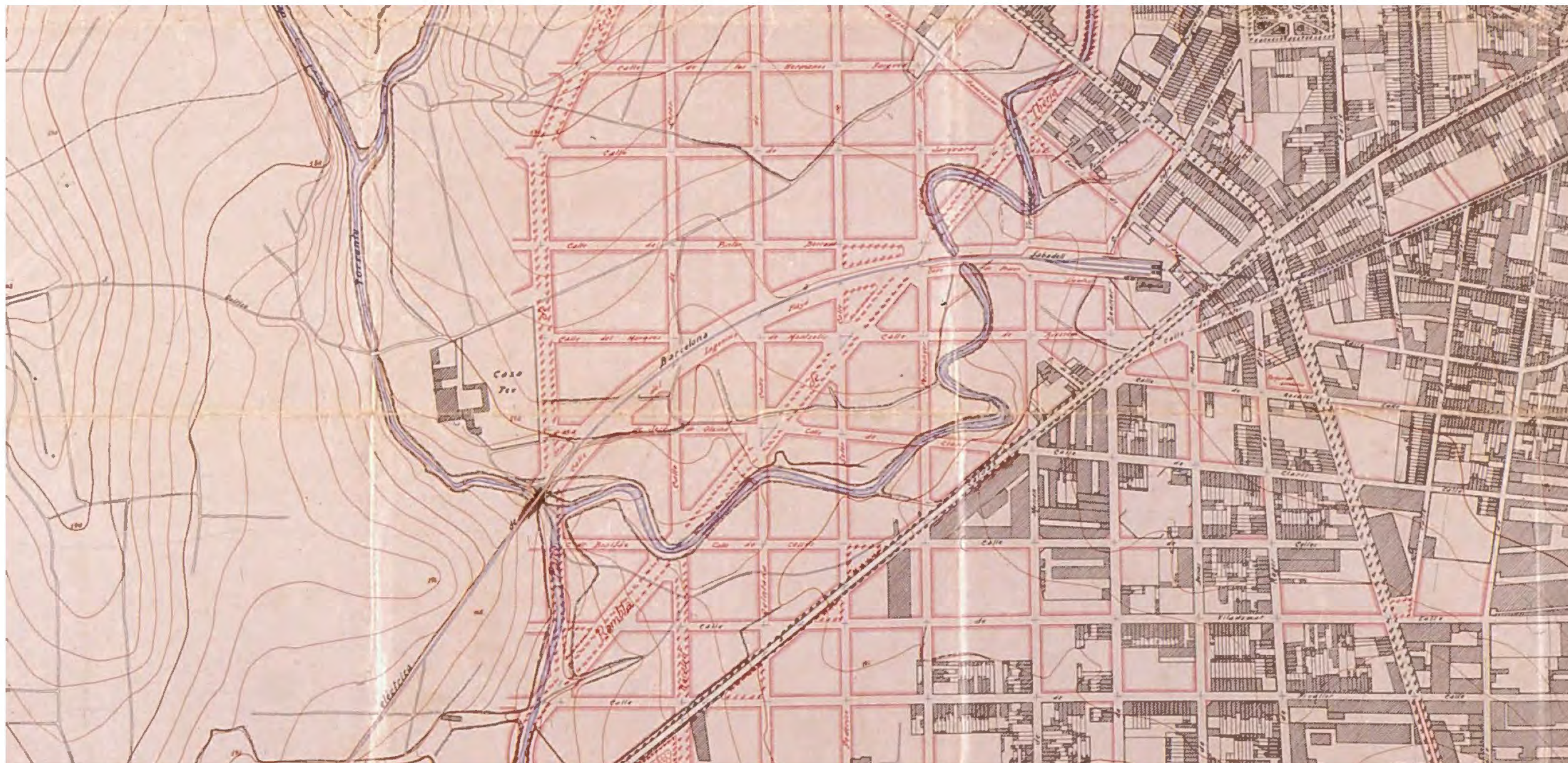
El plànol també ens mostra la poca evolució o desenvolupament que ha tingut, passats trenta anys, aquesta part del barri de Gràcia de Sabadell, en contrast a altres sectors del mateix Eixample i de la resta de la ciutat.

1916 Plànol General de la ciutat de Sabadell

Autoria: Josep Renom i Costa, arquitecte
 Mides originals: 224x336cm
 Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Probablement, tot i que el plànol de **Josep Renom** porta data de l'any **1916**, queda clar que es tracta d'una edició actualitzada amb posterioritat, per dos motius importants: el tren anomenat "elèctric" (Ferrocarrils de Catalunya), arriba a la ciutat procedent de Barcelona, l'any **1922** i el plànol ja recull perfectament el traçat de la línia i la pròpia estació, precisament l'actual de Gràcia – Can Feu. El segon motiu va relacionat amb les naus de **Juli Puncernau**. El projecte de les naus en U que fan front al carrer de Pau Claris, materialitzat precisament pel propi arquitecte **Josep Renom**, per encàrrec de la **Societat Anònima Marcet**, està signat l'any **1919** i, per tant posterior a l'any **1916**. El fet que sigui el primer plànol on es veu totalment executat el conjunt de la fàbrica **Marcet** i les naus que esdevindran posteriorment de **Juli Puncernau**, vol dir que de totes totes les que fan front al carrer de Pau Claris han de ser posteriors a l'any 1916, mentre que la lateral amb front al carrer de Cellers és, com consta a l'Expedient d'obres de l'Arxiu Històric de Sabadell, de l'any 1902. Les naus de **Juli Puncernau** amb front al carrer de Pau Claris, són emmarcades en color **vermell** i la nau longitudinal que fa front al carrer de Cellers, és emmarcada en **blau**.

1928 Projecte d'Eixample i Reforma de la ciutat de Sabadell

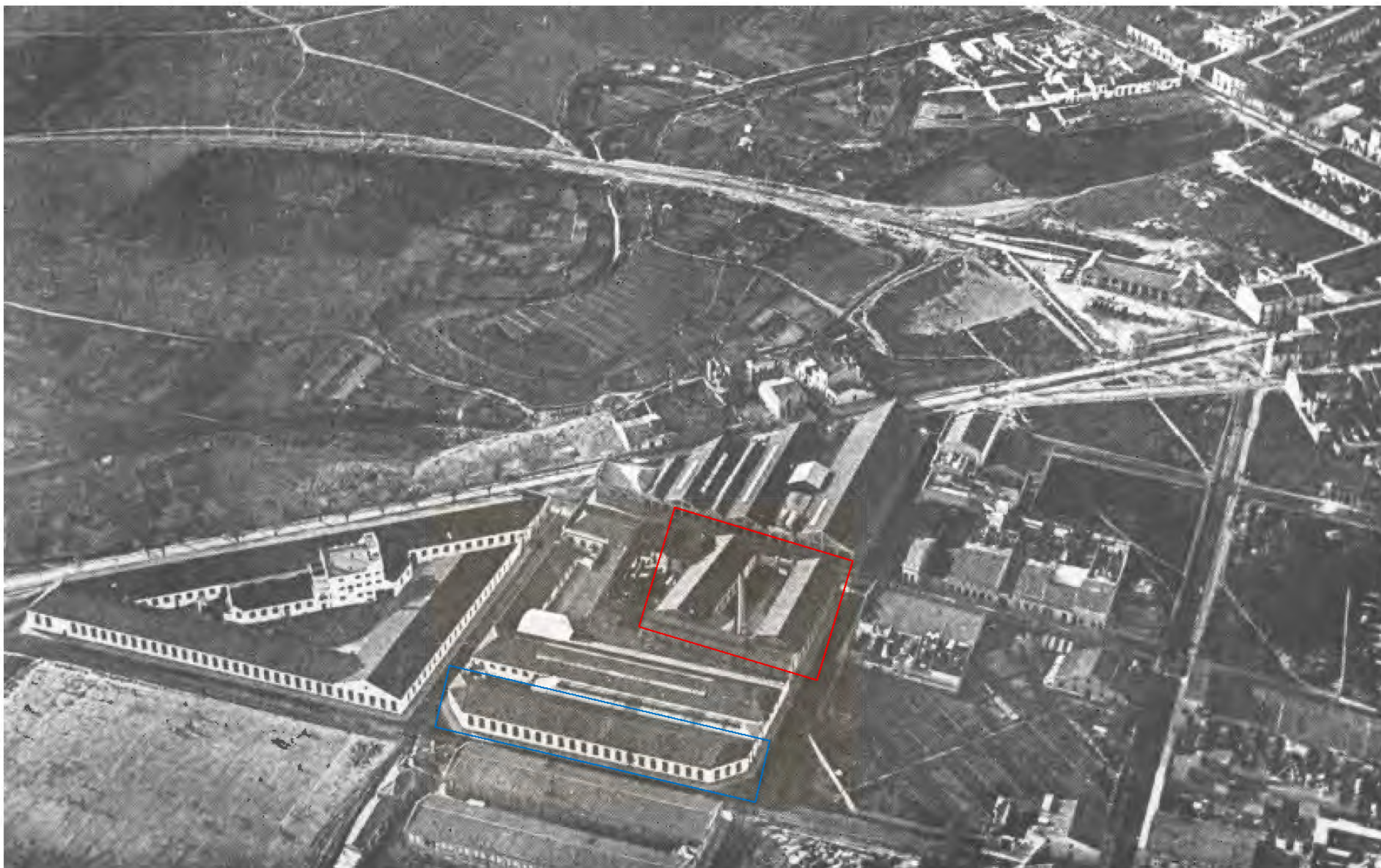
Plànol I. Sector est
 Autoria: Josep Renom i Costa i Joaquim Manich, arquitectes
 Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Aquest projecte d'Eixample, redactat pels arquitectes municipals Josep Renom i Joaquim Manich, havia d'esdevenir la base urbanística pel Sabadell del futur. Entre altres propostes pretenia convertir el bosc de Can Feu -a tocar del barri de Gràcia- en un gran parc públic i els terrenys de Ca n'Oriac en una zona residencial. L'adveniment de la Guerra Civil va impedir la seua materialització.

El plànol, novament realitzat per l'arquitecte **Josep Renom**, amb la col·laboració del seu company **Joaquim Manich**, ja recull plenament les actualitzacions formalitzades respecte l'edició de l'any **1916**. Així es pot veure la línia del ferrocarril elèctric perfectament dibuixada, amb el pont ja materialitzat sobre el Torrent de Can Feu, per exemple.

A nivell del conjunt de la fàbrica **Marcet**, que inclou les naus que posteriorment seran de **Juli Puncernau**, es pot dir que ja apareix amb totes les construccions que disposava i conformant una estructura fabril integral. Altrament, el plànol mostra la diferent parcel·lació que s'esta implementant a l'Eixample de Gràcia, d'una banda les grans parcel·les destinades als vapors i les fàbriques, com és el cas que ens ocupa i, de l'altra, les parcel·les força estretes destinades als habitatges en filera, principalment, de planta baixa i pis.

Les naus de Juli Puncernau amb front al carrer de Pau Claris (1919), són emmarcades en color **vermell** i la nau longitudinal que fa front al carrer de Cellers (1902), és emmarcada en **blau**.

1929. Fotografia aèria del conjunt d'instal·lacions dels Marcet – Puncernau – Llorens & Torra

El document gràfic mostra, amb tot detall el procés de consolidació de les illes industrials on s'implanten els **Marcet** en el barri de Gràcia.

Font: Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES)

S'observa la situació que conforma el conjunt de les tres naus en U amb front al carrer de Pau Claris i cantonada amb el carrer de la Reina Elionor (emmarcat en **vermell**) i la nau transversal longitudinal, amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**).

A nivell arquitectònic i, molt especialment compositiu, la imatge en perspectiva ens permet observar la importància del ritme cadencial que asenyalen els finestrals en la definició de les façanes i el caràcter que impregnen en els fronts dels carrers, un aspecte que es deriva del projecte unitari de **Josep Renom**, que pren com a referència l'arquitectura de la nau longitudinal que havia aixecat el seu pare. Es defineix perfectament la carretera de Molins de Rei, amb els arbres característics com era tradicional; el traçat dels carrers verticals (d'esquerra a dreta: carrer de Jacint Verdaguer, de la Reina Elionor i d'Ausiàs March) i els horitzontals (de baix a dalt: carrer de Cellers, de Pau Claris i de Rosales). Al fons, s'observen els meandres de la Riereta i el nou traçat de l'"elèctric" (Ferrocarrils de Catalunya, SA), amb l'estació que correspon a l'actual de Gràcia – Can Feu (FGC).

1935. Fotografia aèria del conjunt d'instal·lacions dels Marcet – Puncernau – Llorens & Torra

© Arxiu Històric de Sabadell (AHS).

Imatge del conjunt de tres de les quatre illes del vapor Marcet antic.

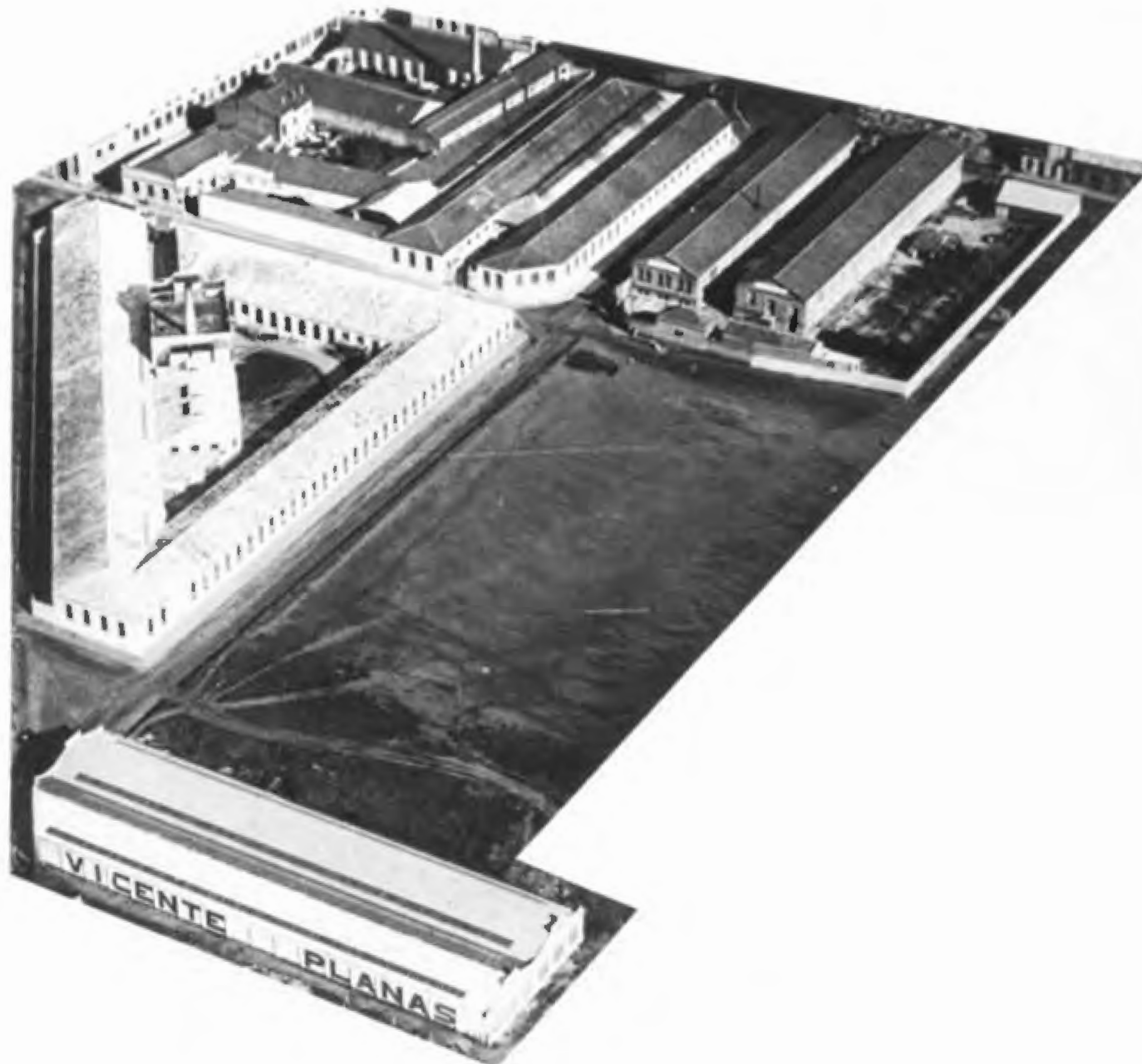
El complex que, en bona part el conformen les naus de **Juli Puncernau**, ara **Llorens & Torra**, successors de **Juli Puncernau** ocupava l'illa trinagular superior (que no apareix a la imatge), delimitada per la carretera de Molins de Rei i els carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris.

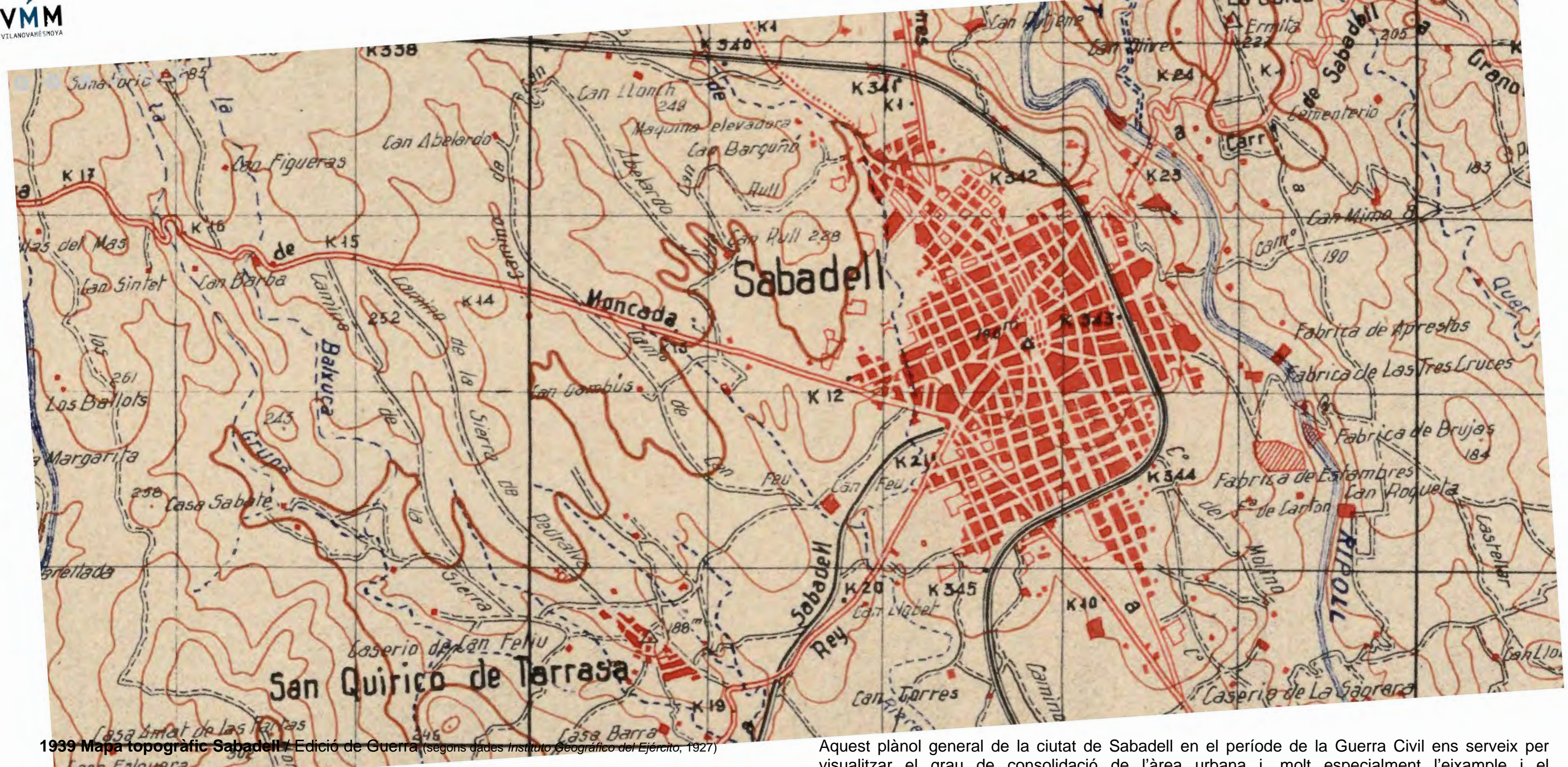
La imatge ens aporta forces detalls relatius a la materialització del conjunt objecte del present estudi: Es confirma la preservació, encara, de la portalada d'accés al recinte, a través de la seva imatge des de l'interior; també, el ritme seriat dels finestrals originals en la façana al pati corresponent a la nau que conforma la cantonada amb el carrer de la Reina Elionor i, en relació a la segona nau longitudinal, es pot comprovar com fent mitgera hi ha les contruccions d'habitatges aixecades a incís dels anys 1930. Aquest aspecte va provocar la modificació dels finestrals que originàriament havia tingut aquesta segona nau en la seva façana oest. No tant sols això sino que a través de la fotografia ens permet observar com resten unes petites obertures seriades, prou altes per tal d'evitar una servitut de vistes a l'hort posterior de l'habitatge i, per tant en la posició on no hi ha edificació conformant mitgera. Altrament, en el cas de la nau transversal, també s'observa que una bona part del cos longitudinal – el que correspon a l'espai de tintatge- disposa d'un element de lluernari - ventilació superior.

A la part inferior de l'illa, és perfectament identificable la nau industrial, construïda l'any 1902 per Francesc Renom, mestre d'obres i pare de l'arquitecte Josep Renom.

A sota, l'illa d'eixampla delimitada pels carrers de Pau Claris, Reina Elionor, de la Reina Elionor i de Cellers, on se situen les dues edificacions objecte d'aquest estudi.

En primer terme, la nova nau de la fàbrica Vicenç Planas, amb front al carrer de Permanyer. Al damunt el triangle on s'estructuren les naus Marcet que conformen el nucli principal, amb les calderes i el vapor.

1939 Mapa topogràfic Sabadell / Edició de Guerra (segons dades Instituto Geográfico del Ejército, 1927)

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)

Títol: Mapa topogràfic nacional 1:50 000, hoja Sabadell, ed. especial. / Núm. full: 392 / Sèrie: Mapa topogràfic nacional 1:50 000

Any original: 1939 / Autor: Estado Mayor del Ejército del Aire (Espanya)

Descripció: Edició de guerra. - 'Según datos del Instituto Geográfico, 1927' / Escala: 1:50 000 / Registre: RM.252612

Tipus de recurs: Image / Matèria: Mapes

Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Permis d'ús: Còpia permesa amb finalitat d'estudi o recerca, citant la institució editora. Per a qualsevol altre ús poseu-vos en contacte amb el Centro Geográfico del Ejército: ceget@et.mde.es

Fulls MTN Catalunya 1:50 000, <http://cartotecadigital.iccg.cat>

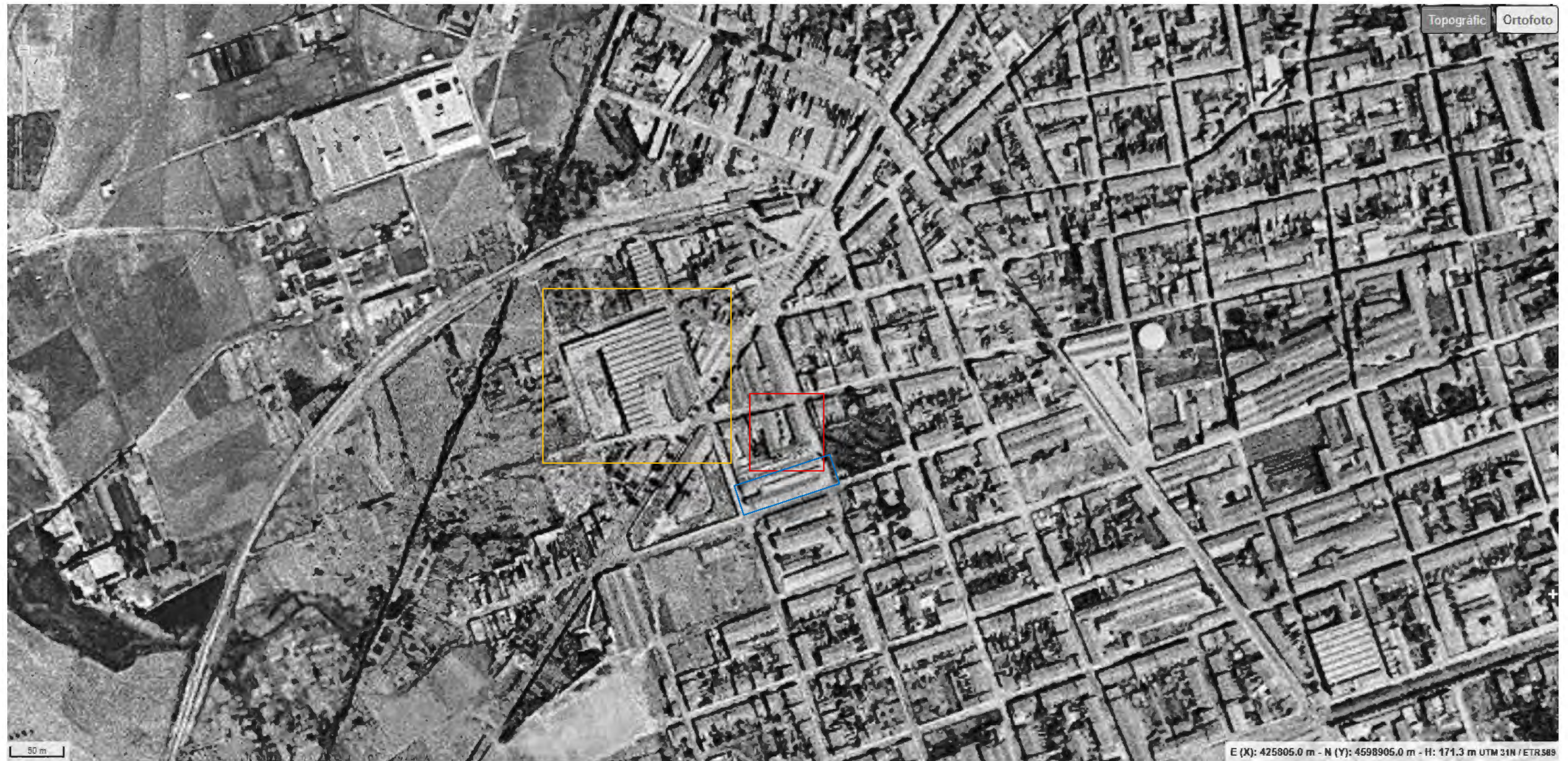
Drets: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>

IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.iccg.cat/iiif/info/mtn50/1166/manifest.json>

IIIF Image: <https://cartotecadigital.iccg.cat/digital/iiif/mtn50/1166/full/full/0/default.jpg>

Aquest plànol general de la ciutat de Sabadell en el període de la Guerra Civil ens serveix per visualitzar el grau de consolidació de l'àrea urbana i, molt especialment l'eixample i el desenvolupament de les àrees, bàsicament industrials, de Covadonga i Gràcia. En ambdós casos és essencial la posició estratègica del teixit fabril propera a les infraestructures (carreteres i ferrocarril).

La zona industrial de l'Eixample de Gràcia, a tocar de la carretera de Molins de Rei, on es troben les naus de **Juli Puncernau** derivades del complex industrial de la **Societat Anònima Marcet**, és emmarcada en color blau.

1945. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica de **Juli Puncernau**.
 © Institut Cartogràfic i G. de Catalunya (ICGC)

Cal destacar, especialment en aquest període de la postguerra, el procés de densificació que va tenir el barri de Gràcia i la importància de la nova construcció de la indústria **Marcet** en la seva implantació (emmarcada en **taronja**). En els anys **1943-44** es construeix la nova fàbrica on es farà tot el cicle del teixit de llana. En el plànol es visualitza perfectament aquesta construcció, identificada clarament per la coberta en shed (dents de serra) que caracteritza la reconeguda fàbrica tèxtil. Altrament, l'ortofoto ens permet detallar la situació i desenvolupament del teixit industrial al barri de Gràcia, on es situen les naus, projectades el 1919, que conformen la fàbrica de **Juli Puncernau** i que fa front al carrer de Pau Claris (emmarcada en **vermell**) i la nau industrial, projectada el 1902, que fa front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**).

A l'esquerra hem volgut incloure aquest dibuix del complex fabril de l'**Espanya Industrial**, actualment **Sallarès i Deu**, que ocupa l'illa inferior a la de **Juli Puncernau – Llorens & Torra, SA**, amb el dipòsit característic i que dona continuïtat en el paisatge. El dibuix està fet des del xamfrà dels carrers de Jacint Verdaguer i de Cellers, on es disposava i, encara es disposa avui, l'accés al recinte industrial.

1949. Fotovol CEFTA de Sabadell

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)

Títol: Fotoplano de Sabadell y sus alrededores escala 1:2 000

Autor: CETFA (Compañía Española de Trabajos Fotogramétricos Aéreos)

Any original: 1949

Descripció: 1 mapa en 22 fulls. Inclou gràfic parcial de fulls, orientació del full i el territori corresponent al núm. de full.

Escala: 1:2 000 / Registre: RF.40402 / Tipus de recurs: Imatge

Matèria: Fotografies / Fotografies aèries verticals

Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

In: Fotoplànols de ciutats catalanes (1945-1966), <http://cartotecadigital.icgc.cat>

Drets: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>

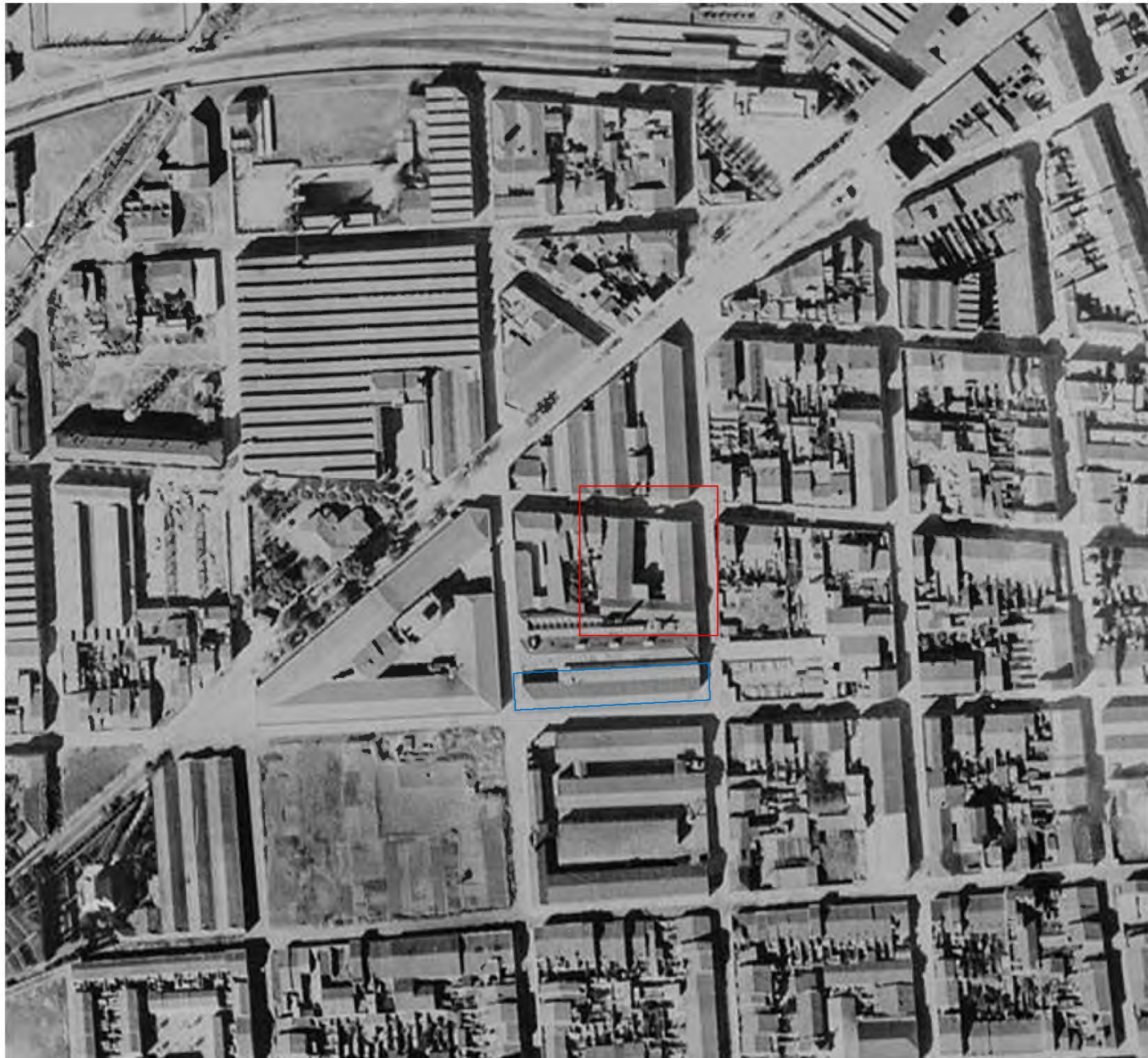
Permís d'ús: Còpia permesa amb finalitat d'estudi o recerca, citant la font: "Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)". Per a qualsevol altre ús cal demanar autorització al propietari dels drets d'autor.

IIIF Manifest / <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/fotoplanols/1567/manifest.json>

La claredat i nitidessa d'aquest fotovol de l'any 1949, ens permet visualitzar l'estat de consolidació del teixit que formava el conjunt industrial de **Marcet**, amb totes les construccions materialitzades. Altrament, tal i com es pot veure, en part, al marge esquerra de la fotografia, l'empresa **Marcet** ja havia materialitzat la seva nova nau de producció, sota la tipologia de shed (coberta en dents de serra), molt característica en les noves fàbriques que es materialitzen a la postguerra.

La carretera de Molins de Rei apareix com una infraestructura fonamental i de vertebració del teixit industrial on s'expandeix tot aquest sector del barri de Gràcia. A la mateixa se suma la línia de ferrocarril "elèctric" (Ferrocarrils de Catalunya) i, molt especialment l'estació que ocupa una posició estratègica propera a les fàbriques del barri de Gràcia.

El sector que ocupen les naus de **Juli Puncernau**, amb front al carrer de Pau Claris (emmarcades en **vermell**) i la nau lateral amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**).

1956. Fotovol CEFTA de Sabadell

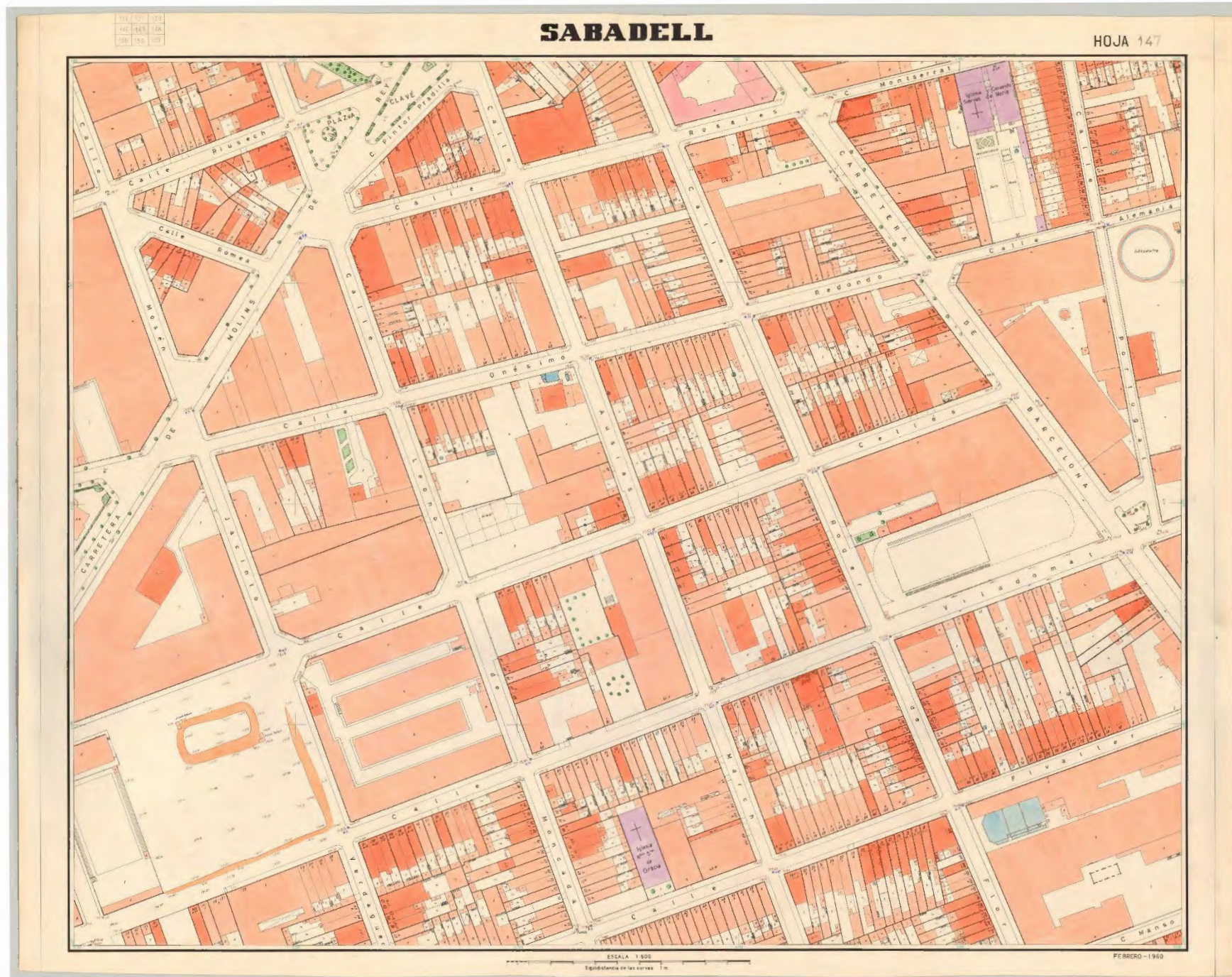
Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)
 Títol: Sabadell
 Autor: CETFA (Compañía Española de Trabajos Fotogramétricos Aéreos)
 Any original: 1956
 Descripció: 6 fulls. Inclou gràfic parcial de fulls i el territori corresponent al núm. de full. També l'indicador del nord
 Escala: 1:5 000
 Descripció: 4 / 9 Results found in: full 3
 Registre: RF.40549
 Tipus de recurs: Imatge
 Matèria: Fotografies / Fotografies aèries verticals
 Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)
 In: Fotoplànols de ciutats catalanes (1945-1966), <http://cartotecadigital.icgc.cat>
 Drets: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>
 Permis d'ús: Còpia permesa amb finalitat d'estudi o recerca, citant la font: "Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)". Per a qualsevol altre ús cal demanar autorització al propietari dels drets d'autor.
 IIF Manifest <https://cartotecadigital.icgc.cat/iif/info/fotoplans/1544/manifest.json>

La precisió d'aquesta imatge aèria ampliada ens permet visualitzar l'ombra que projecta la xemeneia de la fàbrica, un detall que ens permet afirmar la vigència del vapor vapor tèxtil, en aquest cas exclusivament destinat al procés de tintatge dels teixits.

El sistema de "vaporitzat tèxtil" requereix un procés de processament de la tela amb pasta de color a la superfície sota certes condicions de temperatura, pressió i humitat durant un període de temps. En el procés de transpiració, el tint imprès a la superfície del teixit fabricat s'expandeix mitjançant l'absorció d'aigua. Al mateix temps, l'estructura macromolecular de la fibra, en condicions tan calentes i humides, augmenta l'espai intern, accepta la infiltració del colorant i s'uneix amb ella, per tal de fixar el colorant a la fibra. La fàbrica de teixits per a senyora de **Juli Puncernau** ja desenvolupava aquest sistema en els anys **1920**.

Tot el conjunt industrial es preserva, tant en les naus que articulen l'illa triangular definida per la carretera de Molins de Rei, el carrer de la Reina Elionor i el carrer de Pau Claris, com el recinte inferior, al sud, incrustat dins l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Jacint Verdaguer.

En el mateix destaquen les naus característiques que són objecte d'aquest estudi. El conjunt de tres naus amb front al carrer de Pau Claris (emmarcat en **vermell**) i la nau lateral amb front al carrer de Cellers i testeres en xamfrà (emmarcades en **blau**).

1960. Plànol de Sabadell

Full 147

Escala original: 1:500

A l'esquerra, reproducció sencera del full digitalitzat per veure el context general del sector.

A la dreta, ampliació de les dues illes que conformen l'antic conjunt dels

Marcet – Puncernau, amb les tres naus característiques amb front al carrer de Pau Claris, objectes del present estudi (emmarcades en **vermell**) i la nau lateral amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**).

Febrer 1960

Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

La precisió d'aquest plànol general topogràfic de Sabadell, realitzat per fulls individuals a escala 1:500, permet una precisió i detall que facilita la interpretació de la situació de la indústria en aquest període del "desarrollisme". Primer de tot cal assenyalar la definició parcel·laria, assenyalant la part edificada de la zones lliures. En aquest sentit es bó assenyalar com s'han preservat les dues parcel·les i les seves edificacions, situades a l'esquerra de les naus de **Juli Puncernau** (emmarcades en **verd**) i que apareixen en el plànol de Miquel Tintorer de l'any 1886, mantenint les directrius del parcel·lari agrícola preexistent a la formació de l'Eixample de Gràcia. Altrament, respecte a les tres naus, objecte de l'estudi, es detallen perfectament les seves característiques (les tres de PB); el cos d'oficines annex (PB+1) i dos coberts, també al fons del pati industrial d'accés, amb zona enjardinada. En canvi, no es detalla la xemeneia, mentre s'assenyala el gual d'accés a la fàbrica i les voreres.

1963 Plànol de Sabadell

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)
 Títol: Plano de Sabadell
 Any original: 1963
 Altres autories: Dietario-Guia "Arrahona"
 Descripció: 1 Mapa.- Complemento del Dietario-Guia "Arrahona"
 Escala: 1:10 000
 Registre: RM.180023
 Tipus de recurs: Image / Matèria: Mapes urbans
 Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya
 Col·lecció de la Cartoteca, <https://cartotecadigital.icgc.cat>
 Drets: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>
 IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/catalunya/2925/manifest.json>
 IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/catalunya/2925/full/full/0/default.jpg>

Un any després de les tràgiques rierades del Vallès, les ciutats afectades, com Sabadell, van desenvolupar tot un planejament estratègic en la millora de les infraestructures i la definició de nous traçats viaris en l'estructura urbana i, sobretot periurbana. En el barri de Gràcia és el moment en que es planteja el projecte de la Rambla d'Ibèria; el projecte d'una Ronda perimetral, seguint un traçat assimilable a l'actual Passeig de Can Feu, així com la creació d'un nus distribuïdor que esdevindrà l'actual plaça del Mil·lenari. El plànol també assenjala la disposició de sectors subjectes a Plans Parcial, etc...

A nivell del teixit industrial, el document assenjala la fàbrica de **Can Marcet**, sense detallar ni la parcel·lació, ni el teixit edificat.

Emmarcada en **vermell** la posició que ocupen les tres naus de **Juli Puncernau**, objecte del present estudi, amb front al carrer, anomenat llavors, com d'**Onésimo Redondo** (actual carrer de Pau Claris). Emmarcada en **blau** la nau lateral amb front al carrer de Cellers.

1967 Fotovol de Sabadell

Àrea geogràfica: Sant Quirze del Vallès (Vallès Occidental)
Terrassa (Vallès Occidental) / Sabadell (Vallès Occidental)
Títol: 392-04-07 / 392-04-11

Autor: Diputació Provincial de Barcelona
Any original: 1967

Altres autors: Trabajos Fotográficos Aereos, S.A. (Madrid)

Descripció: Fotografies aèries de la província de Barcelona, escala 1:5 000

Escala: 1:5 000 / Registre: RM.115054 / 115056

Tipus de recurs: Image / Matèria: Fotografies aèries verticals / Fotomosaics

Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Fotomosaic província de Barcelona 1:5 000 (1967), <http://cartotecadigital.icgc.cat>

Drets: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

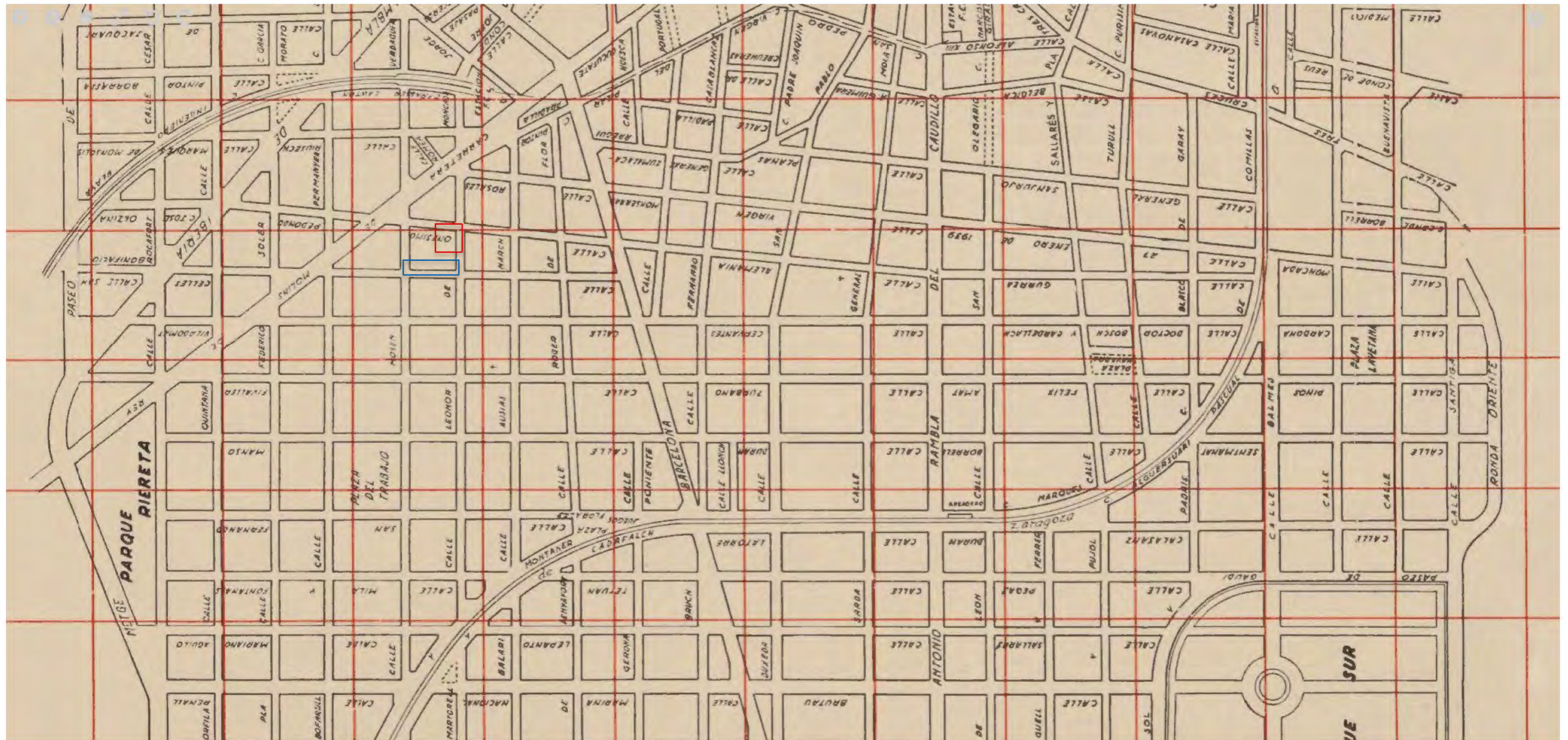
IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/fm5kdiba/1528/manifest.json>

IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/fm5kdiba/1528/full/full/0/default.jpg>

El creixement industrial comporta també la necessitat d'habitatges. Així, en aquest període dels anys 1950-70, es desenvolupen diferents polígons residencials, com el de Merinals (1955), a partir del model de blocs d'habitatges o el de Can Feu, desenvolupat en aquests anys 1960, seguint l'idea de Ciutat Jardí. Ambdós apareixen a l'esquerra del plànol.

Respecte la implantació industrial, el conjunt de les antigues edificacions de la fàbrica **Marcet**, on s'inclouen les naus de **Juli Puncernau**, coexisteixen amb la nova fàbrica d'aquesta potent indústria. A nivell de possibles canvis o transformacions, no s'aprecien, ni en les estructures edificades -la xemeneia continua existint, per exemple- ni cap enderroc significatiu al llarg de tot el teixit industrial del barri de Gràcia.

Les tres naus de **Juli Puncernau** que conformen el front al carrer de Pau Claris, objecte del present estudi són emmarcades en **vermell**, mentre que la nau lateral amb front al carrer de Cellers, no apareix a la imatge.

1970. Plànol de Sabadell

Àrea geogràfica: Sabadell (Vallès Occidental)

Títol: Plànol de Sabadell

Any original: 1970

Descripció: 1 plànol. Datat entre 1970 i 1979 aproximadament.

Escala: 1:10 000

Dimensions: 49 x 32 cm

Registre: RM.2697

Tipus de recurs: Image

Matèria : Mapes

Editor digital: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya

Col·lecció de la Cartoteca, <https://cartotecadigital.icgc.cat>

Drets: <http://rightsstatements.org/vocab/InC/1.0/>

IIIF Manifest: <https://cartotecadigital.icgc.cat/iiif/info/catalunya/1140/manifest.json>

IIIF Image: <https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/iiif/catalunya/1140/full/full/0/default.jp>

La densificació de la ciutat de Sabadell i, en concret del barri de Gràcia, fa que en els planejaments urbanístic del moment s'intentin obrir nous espais lliures, per contrarestar uns processos especulatiu molt notables. Així, proper al sector d'indústries on se situen les edificacions industrials de **Juli Puncernau** (espai emmarcat en **vermell** en les naus que confronten amb el carrer de Pau Claris i, emmarcades en **blau** la nau lateral que confronta amb el carrer de Cellers), veiem com els plànols detallen amb tipografia important espais com el "Parque Riereta" o el "Parque Sur", per contrarestar el teixit edificat saturat.

1990. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica **Marcet - Puncernau**.
© Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Vint anys després dels documents anteriors, podem observar dues qüestions significatives: d'una banda, les antigues estructures industrials originàries dels **Marcet** són presents en les dues illes industrials, al marge de la nova indústria esmentada en documents precedents; la segona consideració, relativa a les naus de **Juli Puncernau** és l'ampliació, amb un cos edificatori annex a la nau transversal, ocupant una part significativa del pati de la indústria.

Finalment, destacar que en aquest període de temps 1970-1990, s'ha produït l'enderroc de la xemeneia de la fàbrica, un aspecte que segurament és coincident amb la substitució i transformació definitiva del cos del vapor que estava destinat exclusivament a les tasques de tintatge dels teixits i que permeté l'ampliació abans esmentada.

Les naus de **Juli Puncernau** que conformen el conjunt amb front al carrer de Pau Claris i la nau longitudinal amb front al carrer de Cellers, objecte d'estudi són emmarcades en **vermell** i **blau**, respectivament.

1994. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica **Marcet - Puncernau**.
© Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Quatre anys més tard, no es presenten modificacions en les construccions que conformen les naus i el recinte que ocupava la indústria de **Juli Puncernau**.

Les naus de **Juli Puncernau** que conformen el conjunt objecte d'estudi i amb front al carrer de Pau Claris, són emmarcades en **vermell**. Mentre que la nau lateral que fa front al carrer de Cellers és emmarcada en **blau**.

2000. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica **Marcet - Puncernau**.
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Sis anys després hi ha importants transformacions que generen un canvi en el paisatge urbà:
 L'any **1995** es porta a terme l'enderroc de les construccions industrials dels **Marcet – Puncernau**, en l'illa delimitada per la carretera de Molins de Rei i els carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris. Aquesta actuació comporta la construcció d'un conjunt d'habitages amb front a la carretera de Molins de Rei i l'allibament de la part posterior, per donar lloc a un espai públic. Un aspecte notable de cara a la nova perspectiva qualitativa que guanyen les naus de **Juli Puncernau**, en la seva visió frontal, donat que abans estava condicionada per la poca amplada del carrer de Pau Claris.
 L'any **1998**, amb l'enderroc de l'altre triangle, es completa una macroilla (absorbint l'illa triangular amb front a la carretera de Molins de Rei) que es projecta fins el carrer de Viladomat, delimitada verticalment pels carrers de Permanyer i de Jacint Verdaguer, enderrocant les construccions industrials precedents, per donar lloc a l'Institut Pau Vila. Les naus de **Juli Puncernau** amb front al carrer de Pau Claris són emmarcades en **vermell** i la nau lateral amb front al carrer de Cellers és emmarcada en **blau**.

2015. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica Marcet - Puncernau.
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

En aquest any es produeix la darrera de les intervencions externes en les naus que conformen el conjunt de **Juli Puncernau** amb front al carrer de Pau Claris (emmarcades en **vermell**), objecte d'aquest estudi i la nau longitudinal amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**).

En aquest any es fa una substitució del material de la coberta del cos auxiliar annex que ocupa part del pati del recinte, construït entre els anys 1980-1990, implementant una nova coberta de policarbonat. La precisió de la imatge de l'Ortofoto ens permet detallar la transparència d'aquest element, aspecte que s'ha pogut constatar en les visites realitzades per la presa de dades.

A l'esquerra es pot observar tant l'estructura metàl·lica que suporta la coberta, com l'acabat de la mateixa realitzat en policarbonat. Fotografia presa el 29.7.2025 (V+M).

2024. Ortofoto de Sabadell

Sector de la fàbrica Marcet - Puncernau.
 © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

Darrer ortofoto del sector on es troben les naus de **Juli Puncernau** amb front al carrer de Pau Claris (emmarcades en **vermell**), així com la nau lateral amb front al carrer de Cellers (emmarcada en **blau**). Assenyalar que l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris -front de les dues naus i punt d'accés al pati del recinte industrial-; de la Reina Elionor -on es troba la façana més representativa per haver preservat el ritme i característiques dels finestrals originals i que tenien continuïtat amb els alçats de les altres naus projectades també per **Josep Renom**-; de Cellers i de Jacint Verdaguer. Les construccions, quasi absolutament industrials, a excepció de tres parcel·les d'habitatges unifamiliars (una d'elles de la segona meitat del segle XIX i, per tant anterior a la indústria, com s'ha comentat anteriorment i, les altres dues dels anys 1930-40 -totes tres deshabitades-) han preservat les seves estructures més significatives, tant a nivell de volumetria, com en la seva tipologia i amb poques alteracions en la composició.

A l'esquerra, els únics tres habitatges unifamiliars construïts en l'illa industrial amb front al carrer de Pau Claris. ©Google

3. El conjunt industrial Marcet – Puncernau Germans - Juli Puncernau –

3.1 Evolució del conjunt

L'antic vapor de **Cal Marcet** (també conegut com a **Marcet SA, Vicens Planas** o **Juli Puncernau**) ha estat un important conjunt fabril al barri de Gràcia de Sabadell.

Les primeres instal·lacions industrials, situades entre els carrers de Jacint Verdaguer, de Pau Claris i la carretera de Molins de Rei, foren construïdes l'any **1884**, i s'hi feien processos tèxtils de filatura (d'estam) i tissatge. Pocs anys més tard, també s'incorporà la tintura. Si ens referim a l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Jacint Verdaguer, traspassada pels **Marcet a Juli Puncernau** la primera construcció és fruit del projecte redactat l'any **1902** pel Mestre d'Obres **Francesc Renom i Romeu**, com encàrrec del propi **Josep Marcet i Font** (Olesa de Montserrat, 1845 – Sabadell, 1910).

L'any **1884** es va crear la societat formada per **Josep Marcet i Font**, comerciant, i **Bartolomé Montllor i Rovira**, Fabricant.

El **1888** va entrar un nou soci, en **Ramon Estartús** que es va fer càrrec del procés de tintoreria.

L'any **1893** es dissolgué la societat i se'n creà una altra amb en **Miquel Font** propietari d'una empresa al solar del costat (carrer de Jacint Verdaguer, carrer de Cellers i carrer de Pau Claris) que fou utilitzada per al lloguer a tercers.

Aquesta nova societat només durà un any i a partir d'aquest moment, sembla que l'únic responsable al capdavant n'era en **Josep Marcet** qui, l'any **1900**, atorgarà poders notariais al seu fill **Plàcid Marcet** per tal que es fes càrrec de la gestió tant empresarial com de personal.

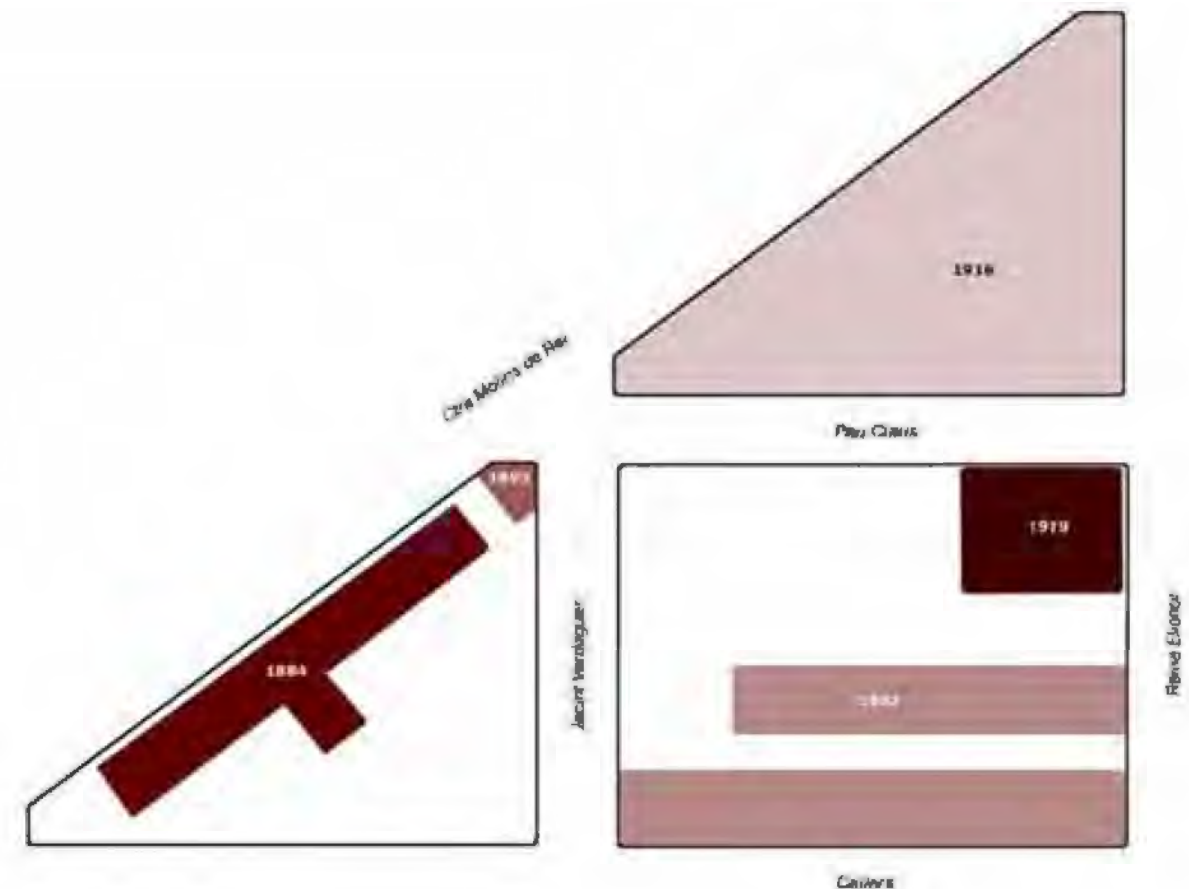
A partir de l'any **1910** es creà la raó social "**Hijos de José Marcet**", formada pels germans **Plàcid i Rafael** que es dissolgué el **1913**.

A partir d'aquest moment i fins la venda a un dels seus llogaters l'any **1923**, hi ha elements que ens permeten pensar que ambdós germans funcionaren per separat, tot i que les llicències d'obra els situen dins la mateixa empresa en anys diferents.

L'any **1923**, l'empresa fou venuda a **Vicenç Planas** i va quedar dins la família fins al final. Aquesta última empresa va tenir va entitat important, arribant a tenir fins a 198 empleats l'any **1919**.

Cal fer esment que, l'any **1920** i al contrari que passa amb els altres grans vapors del barri, el vapor **Marcet** encara es trobava en fase d'expansió, de manera que es donaren canvis importants en la seva arquitectura amb posterioritat a aquesta data¹⁸.

Cal afegir que a l'any **1927**, els Marcet renovaren el contracte de lloguer als empresaris **Josep Llorens Borrell i Antoni Torra Guarro**, com a continuadors del negoci tèxtil que havia fundat Juli Puncernau, sota el nom: **Llorenç & Torra, successors de Juli Puncernau**.

Tipus d'indústria:

- (1884-1888): Filatura (d'estam) i tissatge.
- (1888-1893): Filatura (d'estam), tissatge i tint.
- (1919-1970?): Teixit i tint (**Puncernau Germans – Juli Puncernau – Llorens & Torra**)

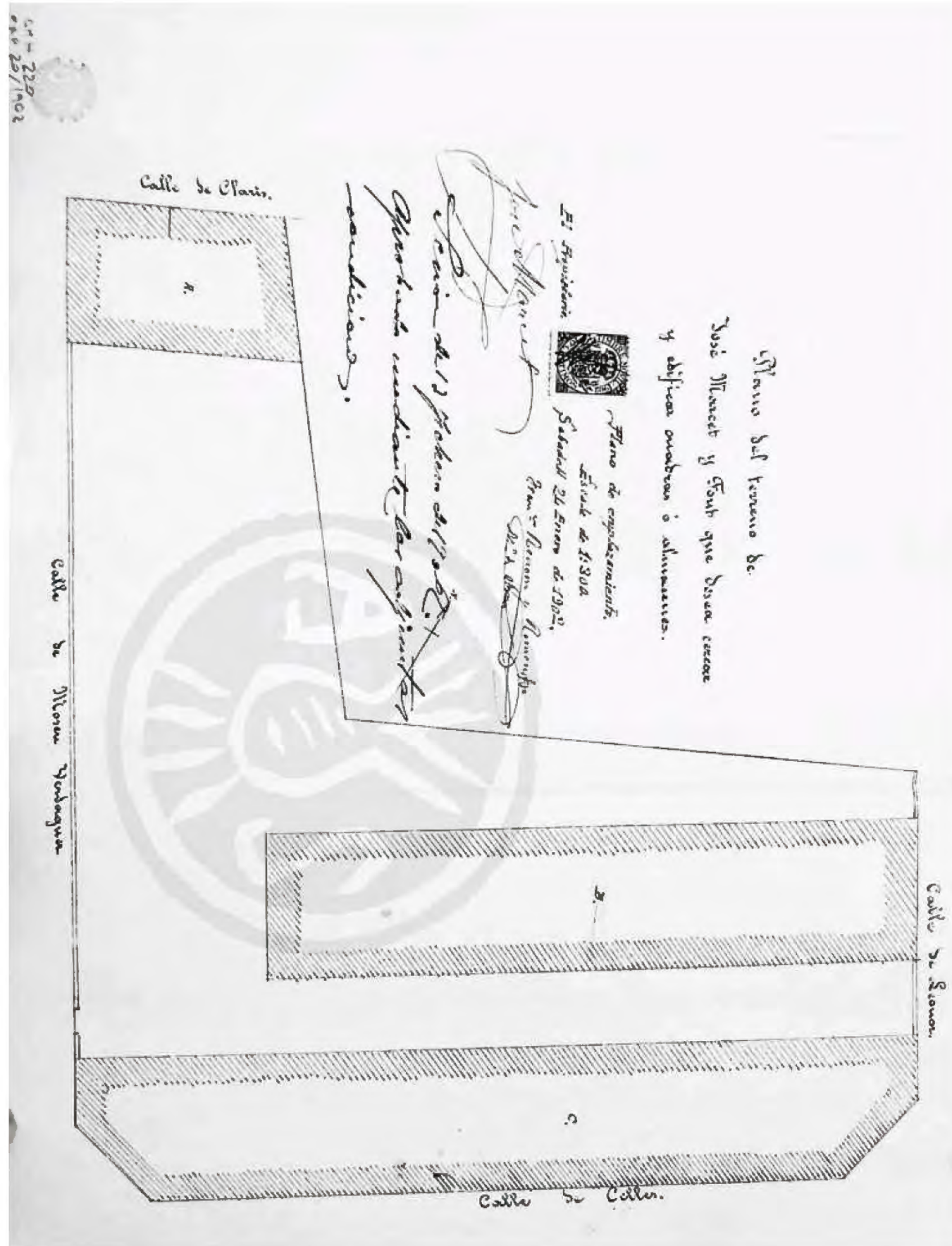
Esquema de formació i creixement de les construccions projectades i materialitzades per S.A. Marcet, en les tres illes de l'Eixample de Gràcia que pivoten amb la carretera de Molins de Rei.

Document elaborat per Eugeni Junyent i Maria Carme Carmona en el seu Estudi "La força del vapor a l'eixample de Sabadell". Sabadell, 2012

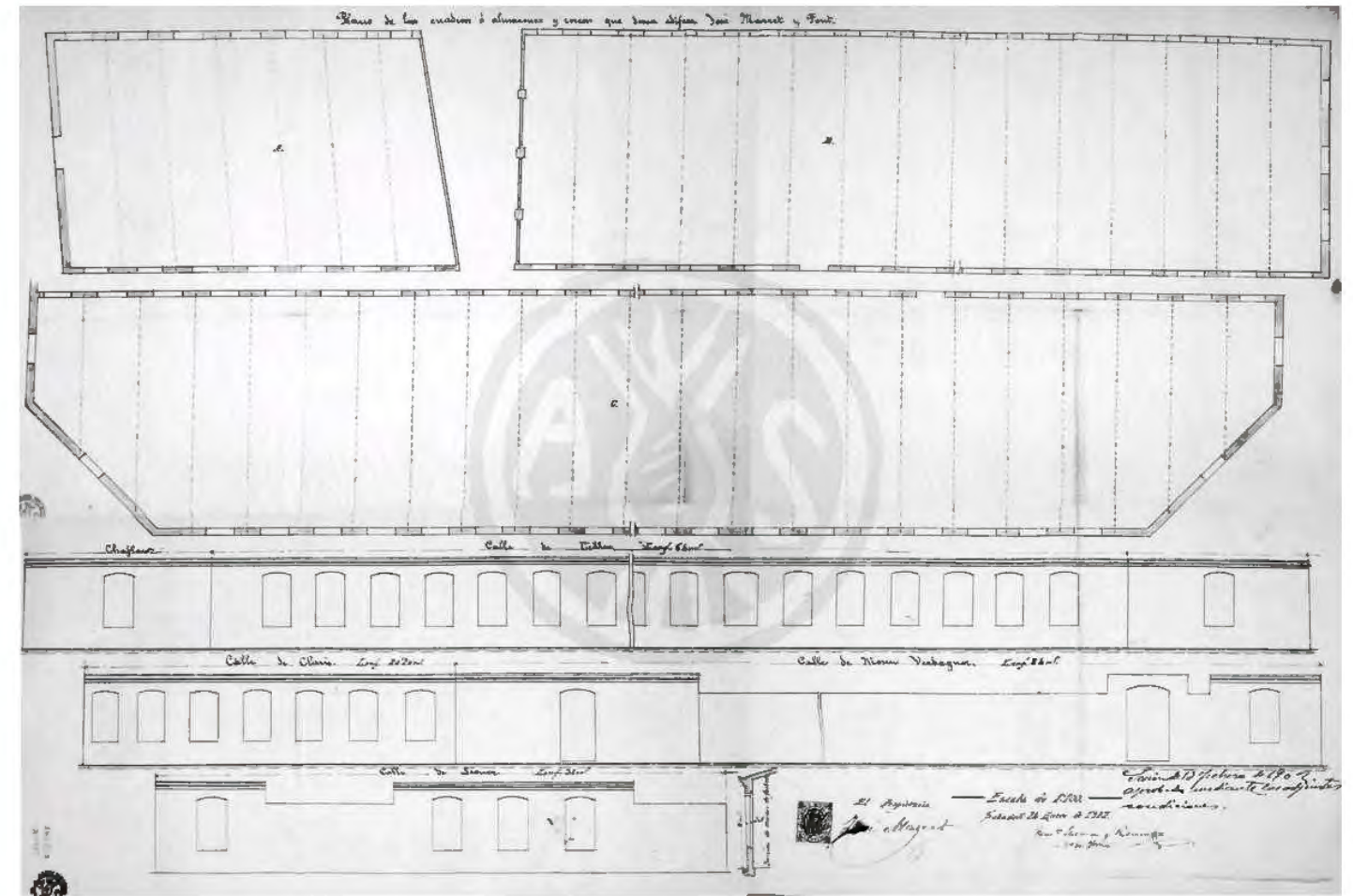
Es pot comprovar que les construccions que es proposa bastir per a la seva fàbrica de teixits, s'ajusten a les alineacions planificades segons el projecte d'Eixample redactat per l'arquitecte **Miquel Pascual Tintorer**, l'any **1886**, contemplant els dos xamfrans en les cantonades del carrer de Cellers amb els de Joaquim Verdaguer i de la Reina Elionor.

Per contra en el front del carrer de Pau Claris, formant la cantonada amb el carrer de Jacint Verdaguer, no es materialitza. L'edificació que conforma la nau longitudinal amb front al carrer de Cellers és la que es troba catalogada i identificada com AI.093.EA.

¹⁸ Eugeni Junyent i Maria Carme Carmona. Estudi "La força del vapor a l'eixample de Sabadell". Sabadell, 2012

1902. Plano del terreno de José Marcet i Font que desea cercar y edificios, cuadras o almacenes. Plànol d'emplaçament. Escala 1:300
 Sabadell, 24 de gener de 1902
 El propietari, Josep Marcet. El Mestre d'Obres, Francesc Renom
 © Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Fons Municipal. Llicències d'obres. Expedient 10/1902

1902. Plano del terreno de José Marcet i Font que desea cercar y edificios, cuadras o almacenes. Plantes i alçats de les tres construccions (naus de planta única). Escala 1:100
 Sabadell, 24 de gener de 1902
 El propietari, Josep Marcet. El Mestre d'Obres: Francesc Renom
 © Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Fons Municipal. Llicències d'obres. Expedient 10/1902

El segon plànol reflecteix els alçats de les naus projectades. En tots ells es mostra la voluntat tipològica i compositiva del Mestre d'Obres **Francesc Renom**, per desenvolupar les tradicionals naus industrials de planta única amb la configuració de les façanes a partir d'un ritme continu format pels finestrals clàssics de l'arquitectura tèxtil: proporció marcadament vertical, amb arcs escarsers i fusteries de fusta formant quarterons.

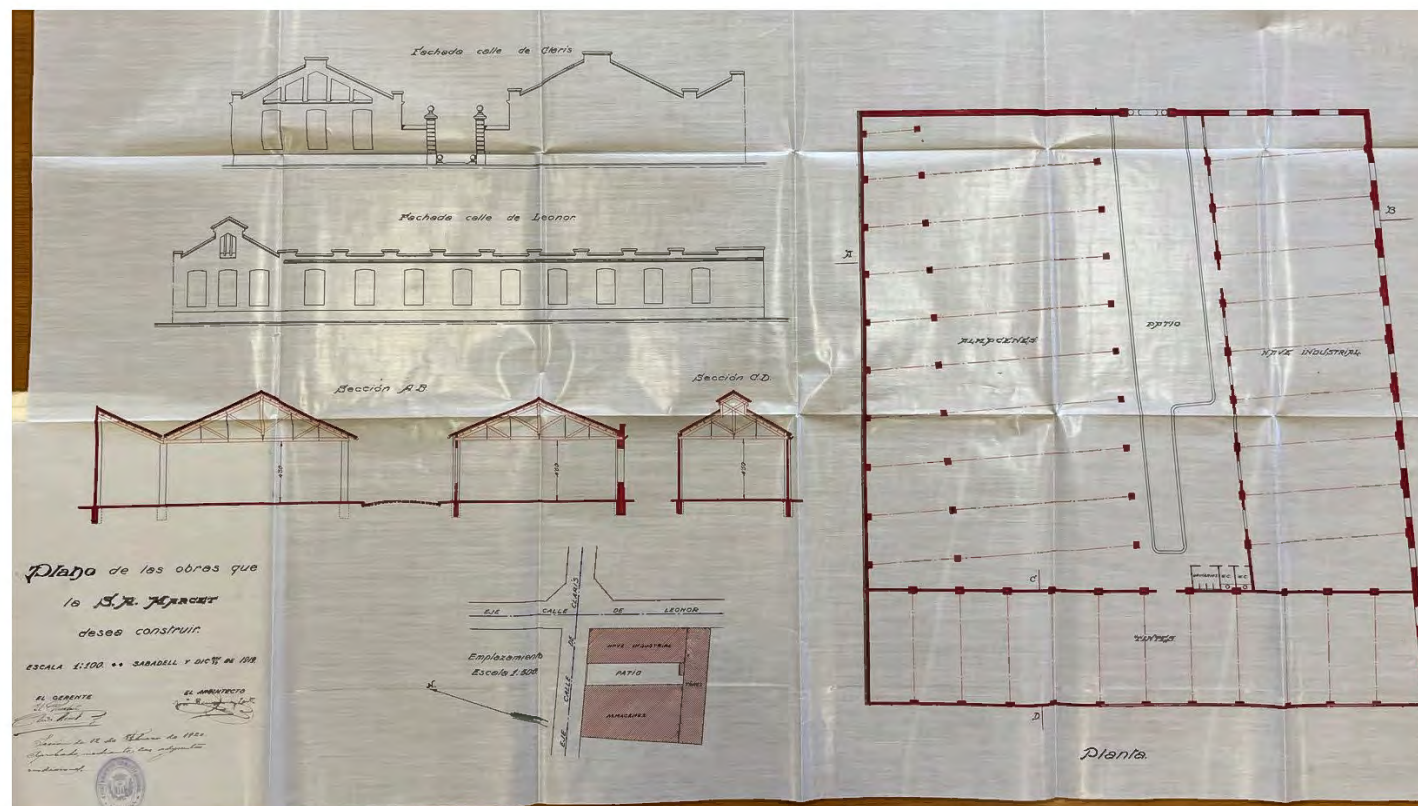
2024. Sobre l'ortofoto actual s'assenyalen, emmarcades en vermell, les tres construccions (naus) projectades l'any 1902 per Francesc Renom, MO. La que confronta amb el carrer de Celler és la que està inclosa en el catàleg de béns del PEPS (AI.093.EA)

La indústria **Puncernau Hnos**, encapçalada per **Juli Puncernau**, s'estableix l'any **1909**, a la carretera de Molins de Rei, en unes naus dels Marcet. Fins l'any **1919** manté la denominació **Puncernau Hnos** i, a partir d'aquest any, coincidint amb la nova ubicació, també en unes naus dels Marcet, a l'illa delimitada pels carrers de Pau Claris; de la Reina Elionor; de Cellers i de Jacint Verdaguer, s'anomenarà sota el nom de **Juli Puncernau**.

Es tracta d'una indústria tèxtil centrada en el tissatge i especialitzada en els teixits per a les senyores, tal i com ho posa de manifest, precisament en la porta d'accés que conformen les tres naus, objecte del present estudi. Les matrícules situen l'activitat industrial dins i fora de l'Eixample de Gràcia.

Tal i com s'ha esmentat, la fàbrica de **Juli Puncernau**, estaven ubicades a construccions promogudes per Marcet. Així, segons el contracte de lloguer del **1919**, n'ocupava les quadres i altres espais que es trobaven entre la carretera de Molins de Rei, el carrer de la Reina Elionor i el carrer de Pau Claris. Aquesta ubicació es consolida fins l'any **1926**, quan mor el propietari.

La segona implantació industrial en aquesta illa de l'Eixample de Gràcia és, precisament la que conformarà les tres naus que articulen el conjunt amb front principal al carrer de Pau Claris, a partir del projecte redactat l'any **1919** per l'arquitecte **Josep Renom i Costa** (Sabadell, 1880 – 1931) fill del Mestre d'Obres **Francesc Renom i Romeu** que havia materialitzat les primeres construccions de l'illa. L'encàrrec el porta a terme la **Societat Anònima Marcet**.

Plano de las obras que la S.A. Marcet desea construir
 Plantes i alçats de les tres construccions (naus de planta única)
 Escala 1:100

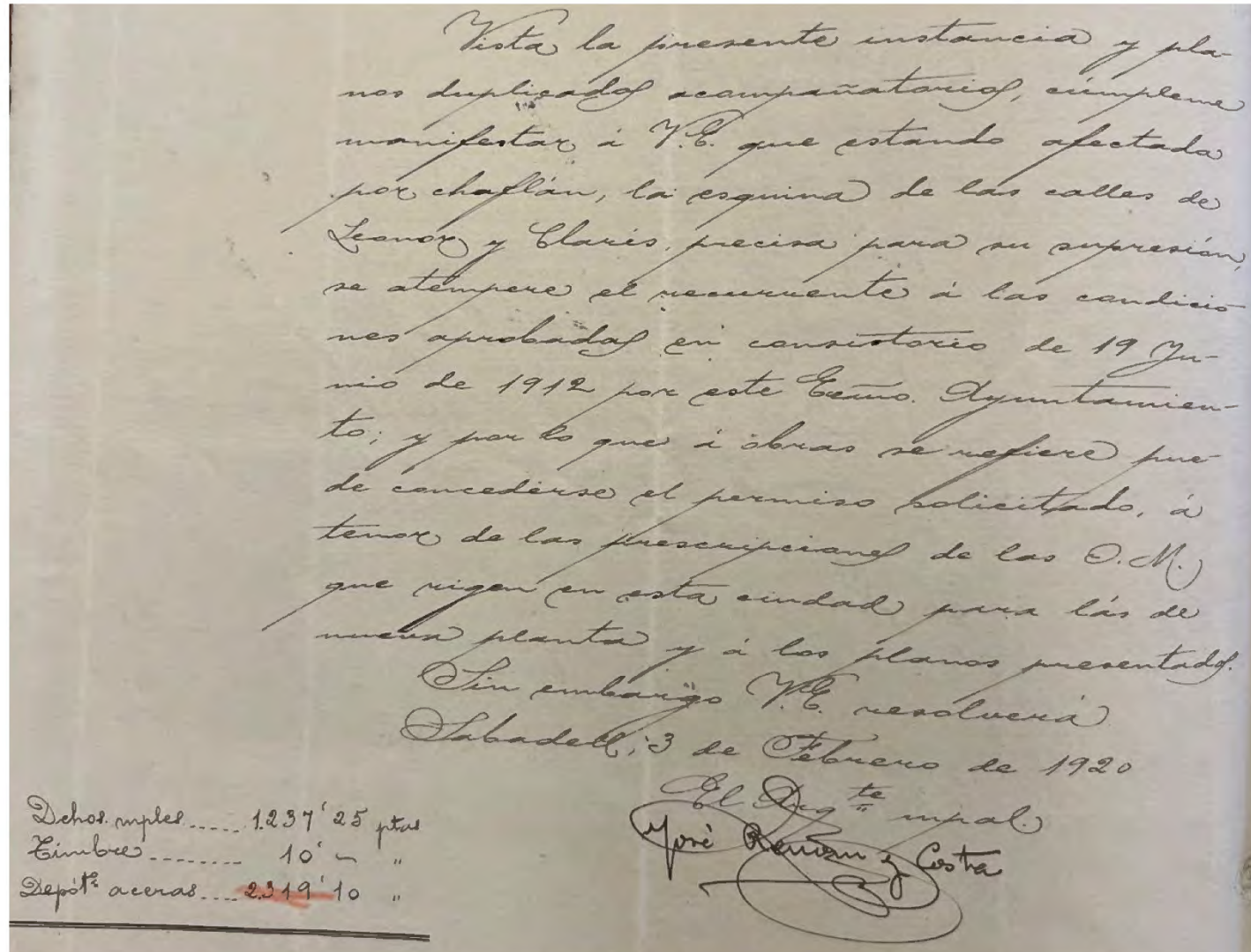
Sabadell, desembre de 1919 / El gerent, Plàcid Marcet / Josep Renom, arquitecte
 © AHS Fons Municipal. Llicències d'obres. Expedient 22/1920

Finalment, la sol·licitud de la llicència és presentada per **Plàcid Marcet**, en representació de la **S.A. Marcet**, el 27 de gener de 1920, tal i com es pot comprovar en el document que forma part de l'Expedient 22/1920, dipositat a l'Arxiu Històric de Sabadell (AHS) i que es reproduïx a continuació.

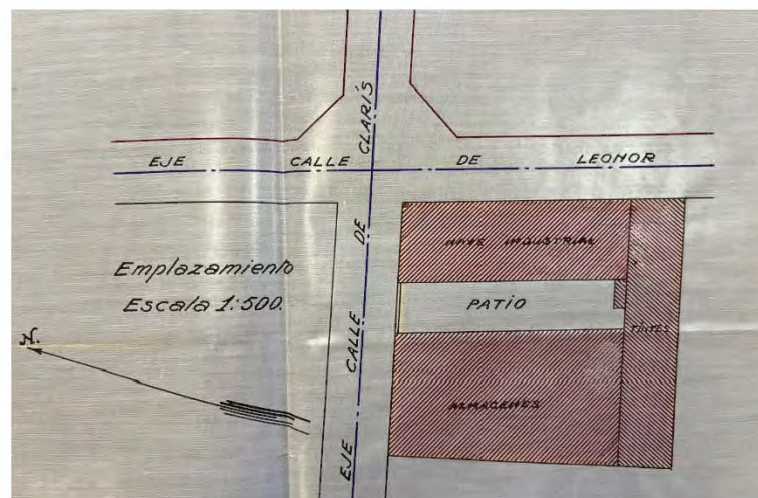

1920. Sol·licitud de llicència per construir "una nau industrial i uns magatzems de nova planta en un terreny propietat de la indicada societat industrial, situat als carrers de Claris i Leonor". Plàcid Marcet, gerent de S.A. Marcet. S'acompanya el projecte redactat per l'arquitecte Josep Renom. © Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

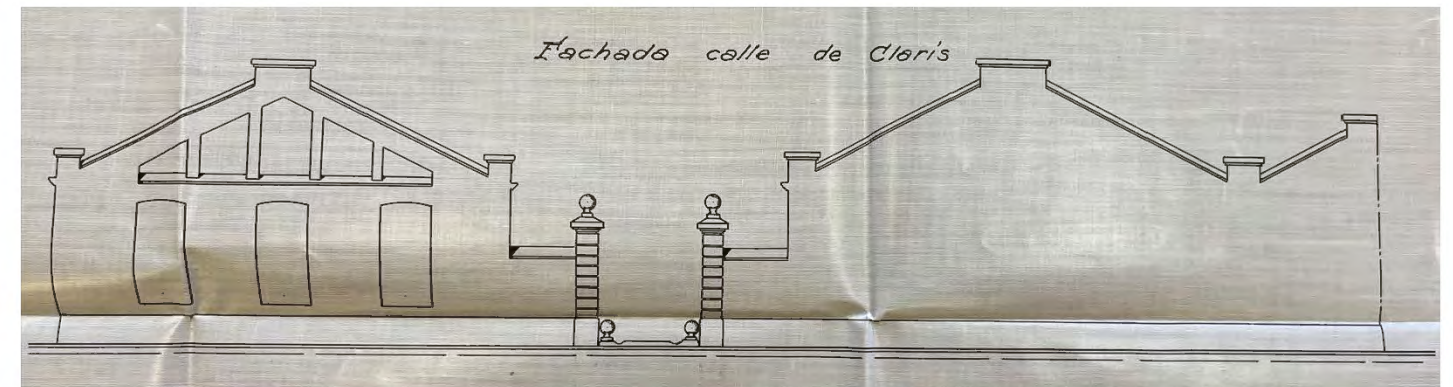
Curiosament, l'arquitecte municipal **Josep Renom Costa**, que és alhora el redactor del projecte, fa aquest advertiment a la societat **S.A. Marcet**, en el sentit de recordar-li "que estando afectada por chaffán, la esquina de las calles de Leonor y Claris, precisa para su supresión se atempere el recurrente a las condiciones aprobadas en consistorio de 19 de junio de 1912 por este Excmo. Ayuntamiento". Curiosa aquesta dicotomia entre el Renom, arquitecte redactor i el seu paper com arquitecte municipal.

1920. Sol·licitud de llicència per construir "una nau industrial i uns magatzems de nova planta en un terreny propietat de la indicada societat industrial, situat als carrers de Claris i Leonor". Resposta de l'arquitecte municipal Josep Renom. © Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada.
Plànol d'emplaçament.
Escala 1:1000
Josep Renom i Costa, arquitecte
© Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

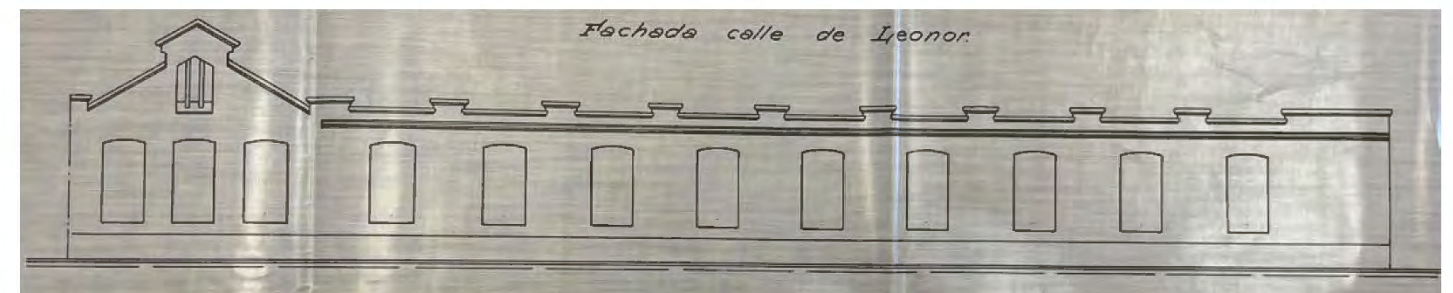
1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada.
Façana al carrer de Pau Claris.
Escala 1:100
Josep Renom i Costa, arquitecte
© Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

En l'alçat anterior que correspon a la visió més representativa de la fàbrica, podem contemplar les diferències entre el projecte redactat i el projecte executat, on hi ha una clara absència d'elements decoratius i canvis en l'articulació dels finestrals i la no presència de les pilastres que tanta importància tenen en la solució materialitzada. Tampoc es porten a terme les formes particulars en els coronaments de les naus industrials, simplificant l'exercici compositiu però amb un nou criteri més simple però ben articulat.

Tampoc la porta d'accés conserva aquests referents, tal i com es pot comprovar a través de la fotografia de l'esquerra. La mateixa s'articula d'una manera més efectista de cara a identificar l'activitat, així com la propietat de la indústria. Ho comentarem més endavant.

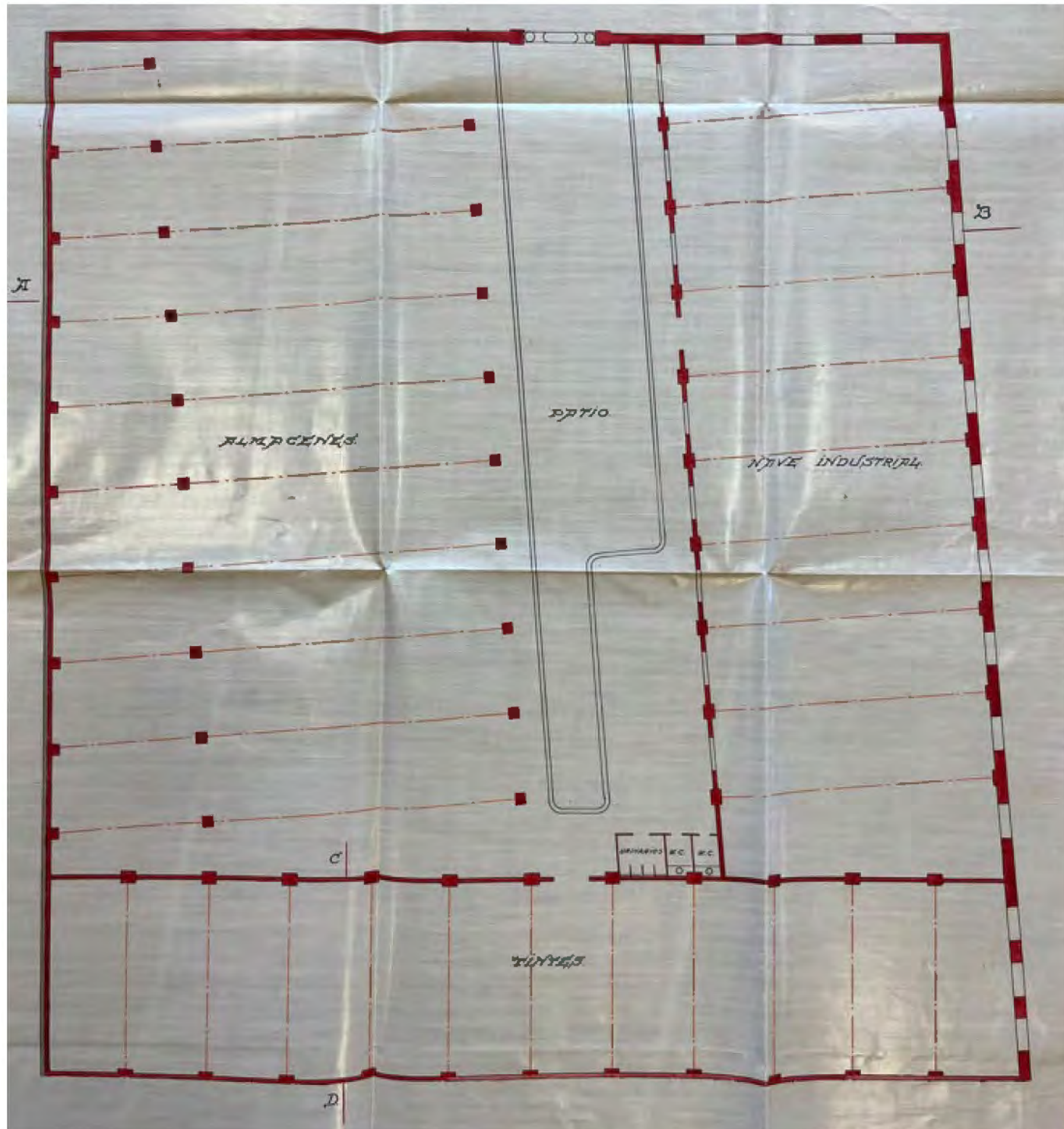
Aquest mateix raonament es pot fer extensiu en el cas de la façana encarada al carrer de la Reina Elionor i que es mostra a continuació.

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada.
Façana al carrer de la Reina Elionor.
Escala 1:100
Josep Renom i Costa, arquitecte
© Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

L'absència del sòcol i de les pilastres és l'efecte que assenyala les majors diferències entre la solució projectada i la realitat executada. Altrament, la carència de formalismes decoratius en la intervenció materialitzada obeeix més, de ben segur, a una decisió de l'arquitecte que un suggeriment de la propietat.

El plànol mostra la configuració de les tres naus en planta, tal i com es mostra en l'ampliació següent:

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada.
Planta general amb la distribució de les tres naus: Nau industrial, Nau magatzem i Nau de Tints.
Escala 1:100
Josep Renom i Costa, arquitecte
© Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

És important fer notar que finalment la implantació serà diferent a la del projecte. Així, mentre la nau que confronta amb el carrer de la Reina Elionor, es construirà segons la solució projectada, la segona nau presentarà una crugia diferent, pràcticament similar a la seva homònima, trencant el paral·lelisme entre elles, de manera que es guanya superfície interior, especialment en el fons del pati del recinte -un aspecte que li permetrà encabir, més fàcilment, el cos on es trobaven les calderes de vapor pel

tintatge i la xemeneia exterior- i, d'altre banda, es disposa de manera perpendicular a la nau transversal, simplificant la disposició dels pòrtics amb les encavallades, respecte a la solució lleugerament obliqua que assenyala el plànol, amb una dimensió d'amplada de la nau que obliga l'aparició d'una filera addicional de pilars i, una inclinació encara més forçada de les encavallades.

2024. A l'esquerra, superposició entre la planta del projecte i l'Ortofoto que es mostra a la dreta (© ICGC).
Sobre l'ortofoto actual s'assenyalen les tres naus, emmarcades en vermell, que conformen el nou recinte i que serà la seu principal de la indústria de Juli Puncernau, a partir d'aquestes tres naus projectades l'any 1919 per l'arquitecte Josep Renom. Conjunt inclòs en el catàleg de béns del PEPS (AI.075.EA)

1919. Fotografia del conjunt original que fou de la fàbrica Marcet i que es llogà al fabricant de teixits per a senyores Juli Puncernau en la cantonada entre la carretera de Molins de Rei, a l'esquerra i el carrer de la Reina Elionor, a la dreta.
Font: Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES). Autor de la fotografia, Francesc Casañas.

A nivell d'infraestructures cal dir que tant la carretera de Molins de Rei com el carrer de la Reina Elionor no estaven asfaltats i presenten una pavimentació de terra. En canvi, les voravies són perfectament traçades i materialitzades envoltant tota l'illa. També cal destacar la presència dels clàssics fanals elèctrics vuitcentistes adossats a la façana, tot i que en el xamfrà es disposa un fanal de braç, amb bàcul, també a la façana. Les línies elèctriques són aèries i veiem les clàssiques cadiretes ancorades a les façanes.

A nivell d'edificis, cal dir que tot el conjunt es presenta formalitzat segons les naus de planta única, cobertes a doble vessant de teula, suportades per encavallades de fusta i seguint el projecte global que defineix l'arquitecte **Josep Renom**. Tot i que se situen algunes naus transversals obrint façanes testeres a la carretera de Molins de Rei i permetent alternar uns patis entre les mateixes, la disposició més important i notable són les llargues naus longitudinals encarades, en aquest cas, al carrer de la Reina Elionor. Aquest és un aspecte essencial en la identitat d'aquest vial configurat, encara avui, segons una successió rítmica dels finestrals que van assenyalant tot el front oest del carrer principalment, seguint les diferents naus que se situen, no només les que formaven part del conjunt industrial Marcet-Puncernau, sinó les que s'han preservat del conjunt de la fàbrica Sellarès i Deu.

Finalment, com a darrera consideració que ens aporta la imatge és la referència publicitària. És a dir la utilització de les mitgeres per indicar el nom de les empreses, en aquest cas a través del nom exclusivament: **Julio Puncernau** i, en aquest cas també, s'indica la direcció on es troben les oficines ("despacho").

1924. Porta d'accés al recinte que formen les naus, encarregades pels Marcet a l'arquitecte **Josep Renom**, l'any 1919, amb front al carrer de Pau Claris. Font: Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES). Autor de la fotografia, Francesc Casañas.

La imatge publicitària de la marca de la indústria reflecteix perfectament l'activitat productiva: "**Tejidos para señora Julio Puncernau**".

La imatge ens permet detallar aspectes interessants de les naus objecte del present estudi, així com de les infraestructures, com és la presència de les llambordes en el gual d'entrada i en tot el pati interior; l'enllumenat elèctric que es mostra en el llum central damunt l'arc d'accés i els bol·lards o pilones per protegir els brancals d'accés en l'entrada dels carros.

Altrament, pel que respecte a les edificacions, primer de tot cal assenyalar la important xemeneia i, al seu costat el cos de les calderes de vapor associades al procés de tintatge. A la dreta es veu el cos de l'oficina ("*Escritorio*") on es produïa el control de l'entrada i sortida de productes. Les construccions que es visualitzen al fons del pati són de planta única i disposen de la coberta de teula.

L'estructura fabril dels **Marcet**, que **Juli Puncernau** ocuparia en part, s'anà desenvolupant fins a ocupar, a partir del 1916, les tres illes limitades entre els carrers de la Reina Elionor, de Cellers i la carretera de Molins de Rei.

Per tant, a les instal·lacions de la **S.A. Marcet** a Gràcia, hi va haver-hi deu empreses ubicades. Per ordre cronològic:

- Societat Marcet i Montllor (1884-1888)
- Societat Marcet, Montllor i Estartús (1888-1893)
- Societat Marcet i Font (1893-1894)
- *Hijos de José Marcet* (1910-1913)
- **Puncernau Hermanos (1909-1918)**
- **Juli Puncernau (1919-1927)**
- **Llorenç i Torra, successors de Juli Puncernau (1928-1975?)**
- *Marcet. Lanas regeneradas* (1920-1923?)
- Vicenç Planas (1923-1924?)
- *Nieto de Vicente Planas. Tejidos de lana y estambre* (1931?-1980?)

Des de l'inici de l'activitat la fàbrica tèxtil de **Juli Puncernau** ja utilitzava la energia elèctrica en els seus processos de elaboració. Disposava d'electromotors que feien anar els embarrats que transmetien la força als telers mecànics. Només s'utilitzava el vapor en el procés de tintatge, una tasca que es produïa exclusivament en la nau transversal on s'ubicaven les calderes de vapor. La resta d'instal·lacions dels **Marcet** varen anar introduint l'energia elèctrica a partir dels anys 1920.

Els plànols del projecte identifiquen les activitats a desenvolupar en cadascuna d'aquestes tres naus:

- **Nau industrial.** La més representativa i que gaudeix de la millor ubicació, a la cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor.
- **Magatzem.** És la segona nau amb façana testera al carrer de Pau Claris i que conforma mitgera amb els habitatges. Tot i la seva adscripció, hi ha la certesa que dins la mateixa nau, les cosidores desenvolupaven les seves tasques en un espai preparat per a tal fi.
- **Tintatge.** És la nau transversal on es produïa el procés de tintura dels teixits. En el seu interior hi havia, en la part que està en contacte amb el carrer de la Reina Elionor, les calderes de vapor pel tintatge. A la resta de la nau es produïa aquesta activitat, tal i com ho posen de manifest les imatges que comentarem més endavant.

El complex dels **Marcet** no abandonà la seva activitat, sinó que va continuar expandint-se, tal com ho demostra el fet que es duguessin a terme modificacions arquitectòniques importants després d'aquesta data.

1924. Pati del recinte de la fàbrica de Juli Puncernau. Font: Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES). Autor de la fotografia, Francesc Casañas.

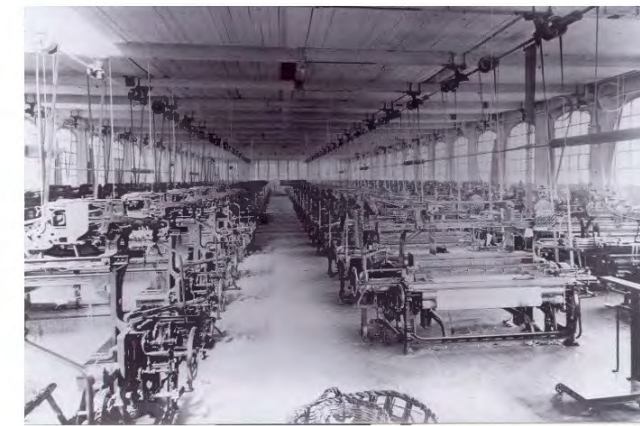
La imatge ens permet detallar en aquest cas diverses característiques de les edificacions, com és la continuïtat que s'estableix entre el cos "*Escritorio*" que apareix com un volum clarament afegit a l'estructura de les naus projectades per l'arquitecte Josep Renom.

A la dreta, precisament veiem una de les dues naus projectades, amb els característics grans finestrals, protegits de l'entrada del sol, en aquest cas, per persianes enrotllables de corda. La nau de la dreta, ocasionalment destinada a "*Despacho*", assenyalava externament les pilastres estructurals i els finestrals esmentats se situen rítmicament entre les mateixes.

Un altre aspecte a detallar es la presència de dos nivells en el paviment del pati d'accés: un destinat a la circulació de carros i, posteriorment vehicles mecànics de transport i, l'altre conformant una vorera, amb les característiques voravies.

És important ressenyar, l'ordenació del pati i la configuració diferenciada de la zona de trànsit per vehicles, de la zona d'accés i circulació de persones amb la presència de parterres enjardinats a tot el llarg de la nau de la dreta, just davant de la nau d'oficines, elevades a través d'una vorera.

Fins ara hem fet notar els aspectes que conformaven la imatge exterior de les naus, així com les activitats desenvolupades. A continuació il·lustrarem l'arquitectura interior de les tres naus originals, explicant les característiques definitòries per a cadascuna, sense oblidar els aspectes socials que comportava el treball dins una indústria tèxtil, als inicis del segle XX.

1919. Interior d'una de la naus de telers de **Juli Puncernau** dins el complex industrial dels **Marcet**. Autor: Francesc Casañas. Sig. MHS. Fàbriques diverses-59. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Es tracta d'una construcció de gran envergadura, tot i ser formalitzada en planta única. Aquesta edificació no es tracta de cap de les naus objecte del present estudi i, segurament es trobava ubicada en una altra de les illes que conformaven l'antic complex tèxtil que va promoure **Marcet**. Obeeix a la disposició clàssica de grans finestrals en els paraments per obtenir el màxim aprofitament de la llum solar, disposats rítmicament al llarg de les façanes; estructura de pilars de fosa que suporten encavallades de fusta que conformen les dues vessants de la coberta de teula. A nivell de distribució de l'energia generada pels electromotors, es formalitza a través dels embarrats de distribució que, mitjançant les politges i les cintes transmeten la força als telers mecànics.

La nau de Confecció (Identificada com a "Nau industrial" en el projecte)

1919/1926. Cosidores de peces de la fàbrica de **Juli Puncernau** entre 1919 i 1926. Imatge presa en direcció al carrer de Pau Claris. La façana del fons, doncs, és la testera de la nau i presenta les quatre obertures seriades. Autor: Francesc Casañas. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Es tracta de la nau de telers de la fàbrica de **Juli Puncernau**, més tard **Llorenç & Torra, successors de Juli Puncernau**. És la que conforma la cantonada entre el carrer de Pau Claris i de la Reina Elionor. Està presa en direcció al carrer de Pau Claris, de manera que al final tenim la visió interior de la façana testera; a la dreta la façana longitudinal al carrer de la Reina Elionor i, a l'esquerra la façana que dona al pati del recinte. Es tracta d'una fotografia força sensible que ens detalla el funcionament de la part productiva en la fabricació de teixits especialitzats en roba de senyora, on les cosidores, totes dones, estan elaborant els vestits i altres peces de roba.

La nau és de planta única, sense pilars interiors, amb parets de tancament portant realitzades en fàbrica de maó massís on es recolzen, seguint la disposició de les pilastres -que apareixen marcant el ritme compositiu exteriorment- les encavallades de fusta que suporten la coberta a dues vessants.

Es pot observar com, des del mateix origen la nau disposa interiorment d'un sostre empostissat de fusta que amaga la visió de les encavallades i només són visibles en la part inferior, assimilades com a bigues que coincideixen amb les pilastres exteriors que apareixen en les façanes longitudinals, encarades al carrer de la Reina Elionor (a l'esquerra de la fotografia) i al pati del recinte (a la dreta).

Cal fixar-se en la presència d'enllumenat elèctric, suspès del sostre i associada al portalàmpades i la bombeta d'incandescència. Aquest cop no apareixen les clàssiques pantalles metàl·liques en forma cònica rebaixada.

Assenyalar la importància dels finestrals, no només en la seva funció associada a facilitar l'entrada de la llum exterior, sinó en l'efecte compositiu que defineixen els quarterons de vidre que conformen les fusteries.

2024. Fotografia actual de l'interior de la nau dels telers presa des d'un cos entresolat interior, en direcció al carrer de Cellers (sud). Autor: Adrian Andrei

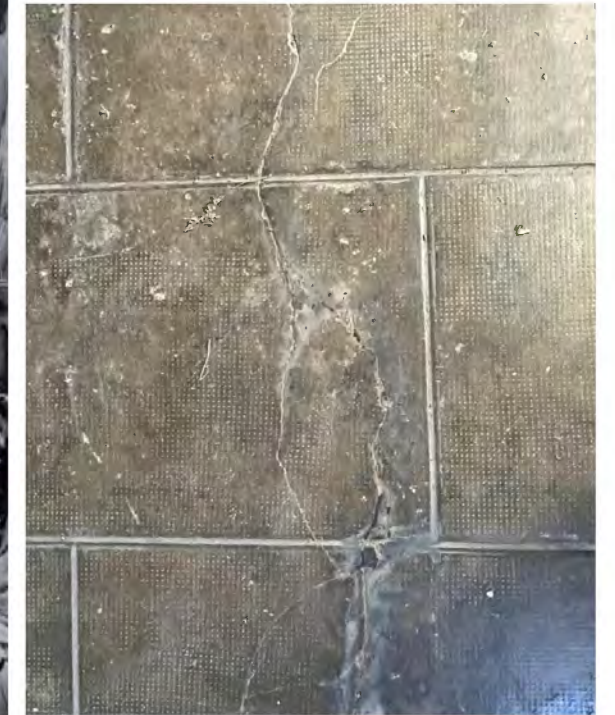
A través de la fotografia recent podem establir el paral·lelisme respecte la imatge històrica, fent notar que, a l'igual que en la situació original, apareix un fals sostre que amaga les encavallades de fusta. Altrament, es preserven els finestrals i el ritme i proporció de les obertures que s'encaren cap al carrer de la Reina Elionor, preservant el modelatge dels quarterons en les mateixes.

També es mantenen les encavallades originals que conformen l'estructura de la coberta. Finalment, hi ha un altre detall notable: el paviment. Resulta que s'ha preservat el lliscat de ciment, característic, en el paviment d'aquesta nau.

Aquestes qüestions es visualitzaran en les imatges següents.

1919. Paviment original. © Francesc Casañas

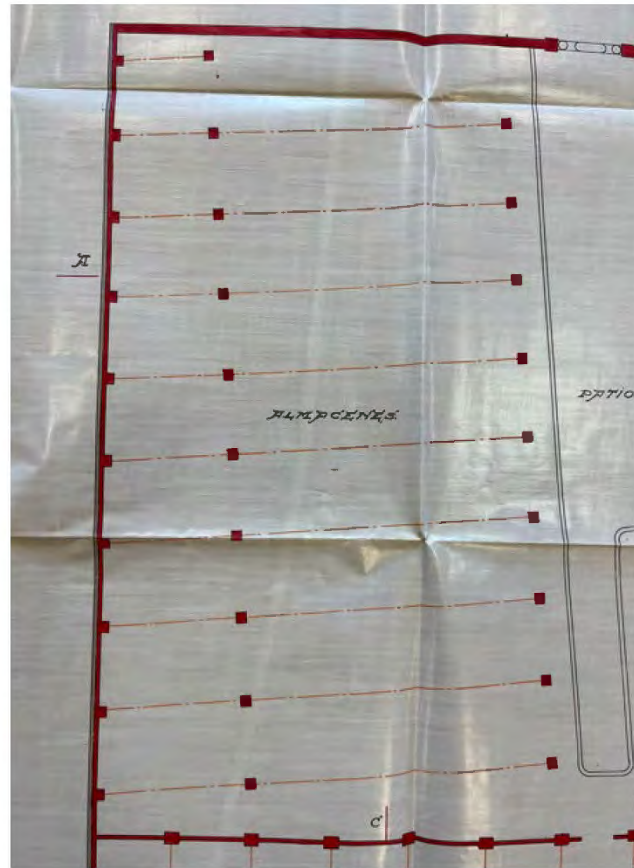
2024. Paviment actual. Ha estat preservat. V+M

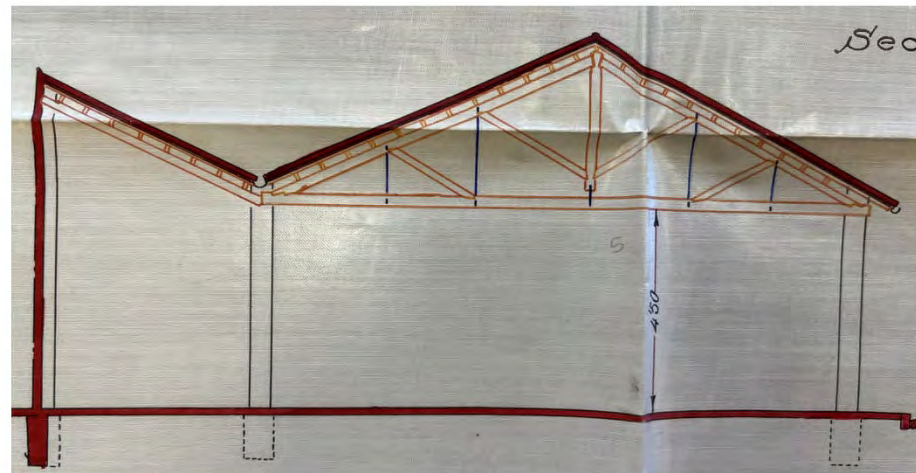
2024. S'ha preservat la totalitat de l'estructura de la coberta en la nau de teixit, tal i com es pot veure en la imatge. Autor: Adrian Andrei

La nau Magatzem (identificada com a “Magatzem” en el projecte)

Malauradament, no disposem de fotografies històriques relatives a aquesta segona nau. Per tant farem el relat a partir de la planimetria original del projecte i les fotografies actuals.

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada. Planta de la segona nau, destinada a magatzem, que conforma mitgera amb la propietat veïna. Escala 1:100 Josep Renom i Costa, arquitecte © Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada. Secció de la segona nau que conforma mitgera amb la propietat veïna. Escala 1:100 Josep Renom i Costa, arquitecte © Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

Referent a aquesta nau magatzem queda clar que no s'executà seguint els plànols del projecte originals, reproduïts dalt. Al final, tal i com s'ha esmentat anteriorment, la nau magatzem forma una crugia similar a la nau de teixit, de manera que es redueix amplada per tal de poder ampliar la superfície del pati del recinte. Això comporta la desaparició de la filera de pilars.

Altrament, tal i com resta grafiat als plànols del projecte, la paret de la nau que conforma la mitgera amb la propietat veïna, no presenta obertures. Per contra, no hi ha assenyalada cap paret que confronti amb el pati del recinte i només apareixen els pilars, no pilastres, que suporten les encavallades. Per tant es tractava d'una nau magatzem totalment oberta al pati interior. Això ens porta a afirmar que el tancament i les obertures formalitzades, no obeeixen al projecte original.

Sabem, per la imatge exterior de la façana, que tornem a reproduir a continuació, ens indica que la nau magatzem apareix des del principi de l'activitat, formalitzada amb una paret de tancament i una sèrie d'obertures que vol seguir un ritme determinat com el de la nau oposada.

1924. Pati del recinte de la fàbrica de Juli Puncernau. Font: Arxiu històric-fotogràfic de la Unió Excursionista de Sabadell (UES). Autor de la fotografia, Francesc Casañas.

Aquesta fotografia deixa clar que la nau magatzem, des de l'inici, comptà amb tancament i fins i tot amb una disposició de fusteries que volia seguir amb el ritme determinat per les obertures seriades de la nau homònima d'enfront. El més remarcable és que es van portar a terme l'execució de les pilastres, un aspecte que assenyalava aquest ritme cadencial característic en aquest projecte de Renom. Actualment, però, aquest front presenta aquesta imatge diferenciada.

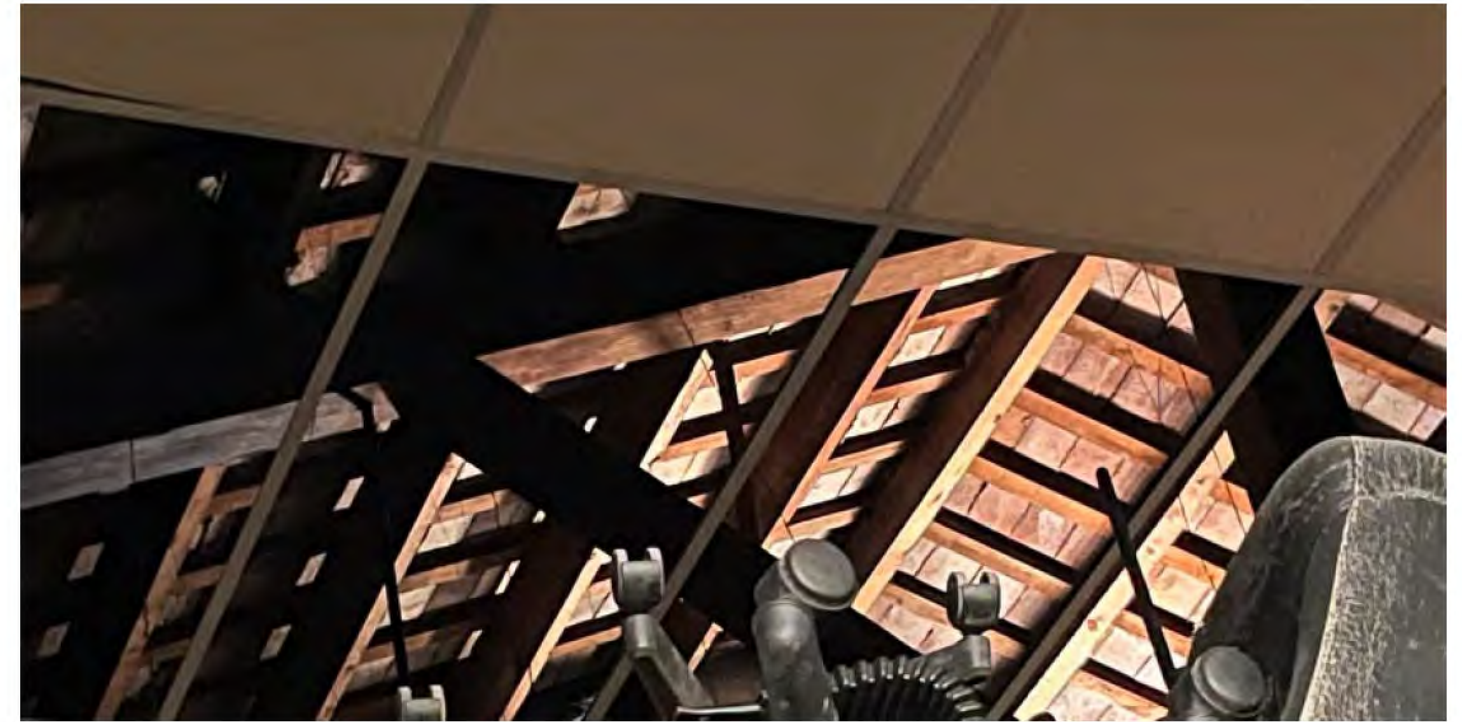
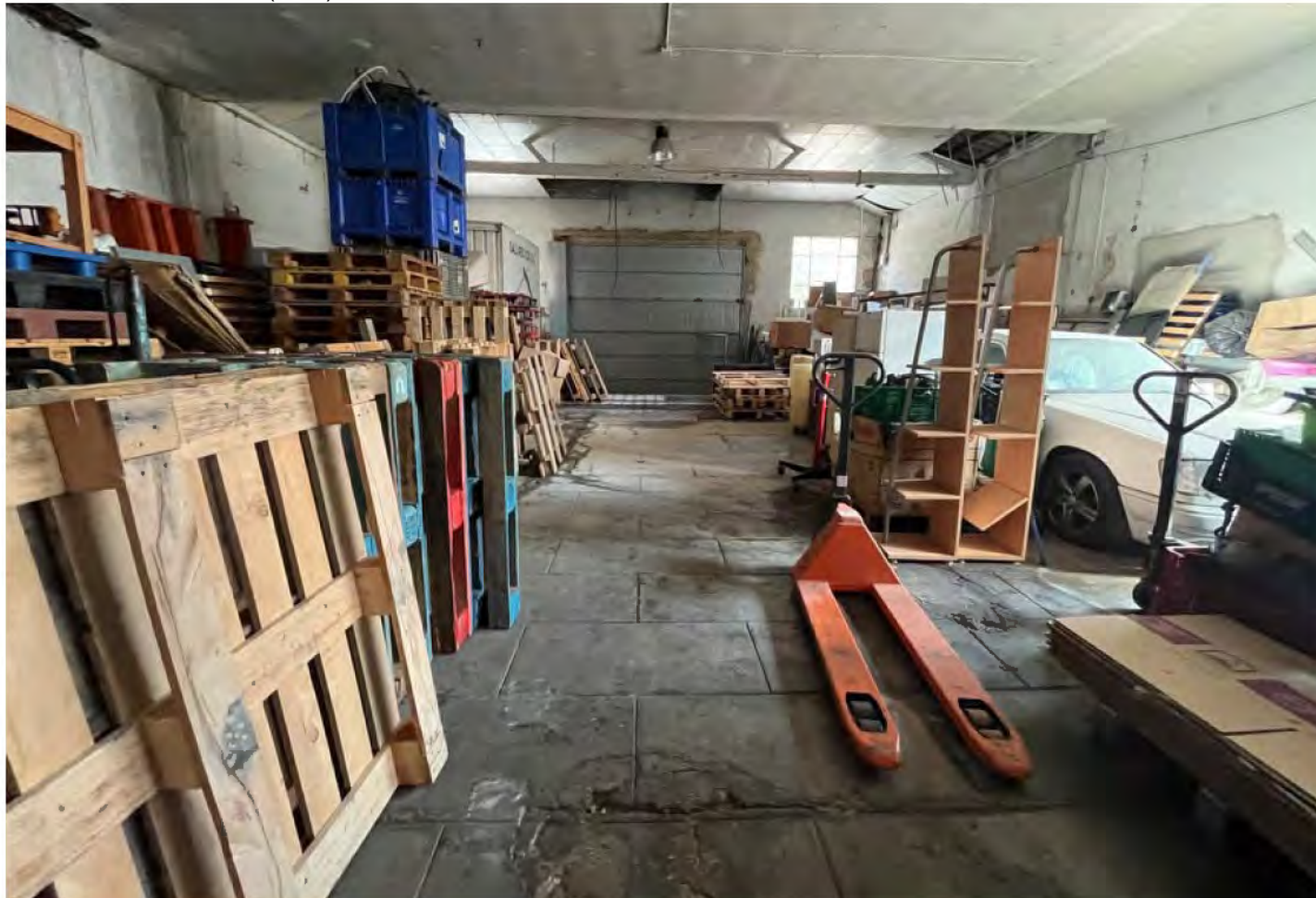
2024. Fotografia de la façana interior (pati del recinte) de la segona nau o nau – magatzem. Autor: Adrian Andrei

El tancament actual no respon a l'estat de l'any 1924. Malgrat això són perfectament identificables la totalitat de les pilastres excepte la primera, que ha desaparegut. Tot i que pel camp de visió de la imatge del any 1924 no podem afirmar si va arribar a existir.

Com a darrera reflexió sobre aquesta paret de tancament és la d'indicar que no disposa els mateixos valors patrimonials que l'altre i, per tant la decisió d'enderrocar els entre panys i afavorir una circulació permeable, sense tancaments longitudinals és justificada i encertada.

2024. Interior de la nau magatzem. A l'igual que succeeix amb la nau de teixit, s'ha preservat el paviment original en la part no alterada pel projecte que comportà la realització de la obertura central i la rampa per acomodar els nivells del carrer de Pau Claris, amb el nivell original d'aquest magatzem (2001). A l'esquerra les obertures horitzontals practicades a la paret que confronta amb el pati del recinte. El fals sostre és encara l'original de canyís i amaga, per tant les encavallades originals que suporten la coberta
 A la imatge inferior, segons una presa encarada al carrer de Pau Claris, es pot veure com aflora, per sota, una de les encavallades de fusta. (V+M)

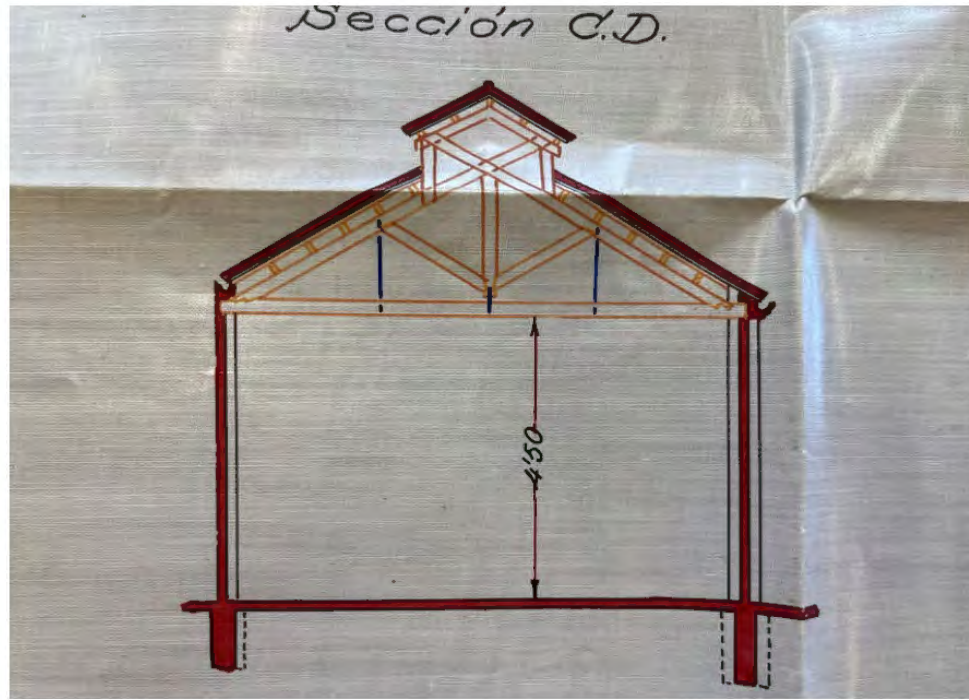

2024. A través de l'entresolat es pot observar una part de l'estructura de la coberta original que presenta, a cop d'ull, un estat correcte de conservació. (V+M).

La nau de Tints (“Tints” en la nomenclatura del projecte)

Es tracta de l’anomenada, també, con a tercera nau o nau transversal. Presenta la típica estructura de la nau industrial amb la particularitat que la coberta a dues vessants s’altera en la part central, per formalitzar un cos recrescut que serveix per a obtenir una millor ventilació, donada l’activitat que es desenvolupava en aquesta nau.

1919. Plànol de les obres que la S.A. Marcet vol construir. Ampliació detallada. Secció de la nau de Tints o nau transversal que tanca el conjunt de Juli Puncernau. Escala 1:100. Josep Renom i Costa, arquitecte © Expedient 22/1920. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

1924. Fotografia històrica de l’interior de la nau de Tints de la fàbrica de **Juli Puncernau**. L’excel·lència d’aquesta fotografia de Francesc Casañas ens mostra l’ambientació i l’activitat desenvolupada a l’interior d’aquesta nau. Com es veu presenta una doble filera d’obertures, prou elevades i amb els quarterons característics, apart de confirmar l’execució del cos de ventilació superposat en la part central de la coberta. Autor: Francesc Casañas i Riera. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

2024. Fotografia de l’interior de la nau de Tints. (V+M)

Aquesta construcció es troba en un estat força deficient. Hi ha filtracions d’aigua a la coberta, aspecte que ha provocat el desprendiment del fals sostre. S’ha de dir que aquesta coberta va ser modificada després de la Guerra Civil, eliminant el cos de ventilació superior.

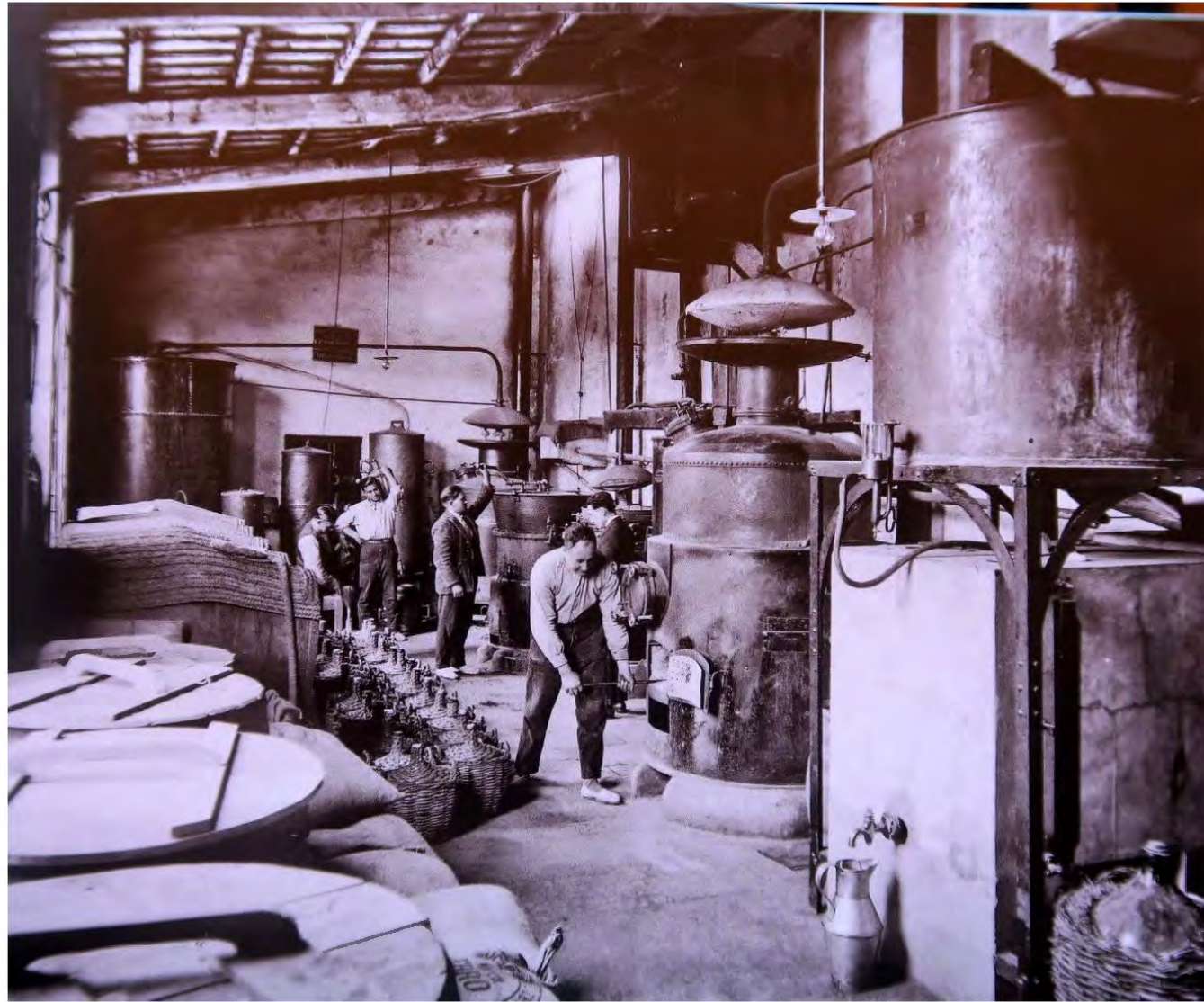
De les dues franges d’obertures es preserven alguns finestrals originals en el parament de ponent.

Arran del projecte de recreixement d’una planta en el cos d’oficines exterior, a tocar amb aquesta nau, projecte redactat per l’arquitecte sabadellenc **Josep Vila Juanico**, l’any **1935**, es construí una escala que servia per poder accedir a les oficines, tal i com es pot veure en la imatge inferior.

2024. Fotografia de l’escala d’accés a la planta on se situaven les oficines de l’empresa, realitzada en volta de maó. Presenta una barana de forja. (V+M)

L'espai destinat a les calderes de vapor que alimentaven la nau de Tints (desaparegut)

1923. Fàbrica de Juli Puncernau. Sala de Calderes per a la producció del vapor. Com s'ha vingut esmentant, anteriorment, el vapor produït associat a les tasques de tissatge de les robes tèxtils per a senyora. Es tracta del cos que quedava al fons del pati d'accés. Just al seu costat i externament, se situava la xemeneia de la fàbrica. Francesc Casañas. © AHS

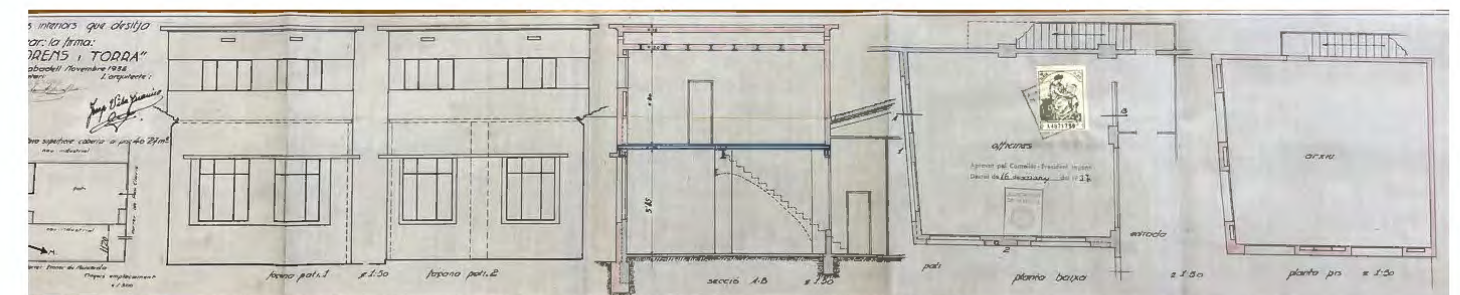
Les noves oficines. Cos exterior

Externament se situa un cos que s'adaptarà a les oficines. Es tracta de la petita construcció que havia tingut la funció com a "Escritorio" (en la imatge de 1924) que serà recrescuda per obtenir en la primera planta unes noves oficines.

L'empresa **Llorens & Torra** encarrega a l'arquitecte **Josep Vila Juanico** la redacció d'un projecte per ampliar una planta el cos exterior de l'Escritori per formalitzar les oficines a la primera planta, accedint des de l'interior de la nau de Tints a través d'una nova escala.

Antoni Ribera i Bros, apoderat de Llorens & Torra, presenta una sol·licitud de llicència, el 16 de juny de 1937, en els termes següents: *Obres d'addició en la fàbrica-despatx de la susdita firma, en el carrer de Claris.*

1935-37. Plànol de les obres d'ampliació d'una planta sobre el cos exterior d'Escritori. Croquis d'emplaçament. Escala 1:300 / Plantes, alçats i secció. Escala 1:50 Josep Vila i Juanico, arquitecte. © Expedient 62/1937. Arxiu Històric de Sabadell, AHS.

Aquest cos presenta, en el seu estat actual diverses patologies i/o lesions derivades de les filtracions d'aigua de la coberta.

S'ha produït un despreniment del fals sostre de canyís, aspecte que ens permet detallar l'estructura que conforma el sostre de la planta recrescuda. Sistema de bigueta metàl·lica i revoltó ceràmic.

2024. Sostre de la planta primera d'oficines. (V+M)

2024. Com elements d'interès a recuperar cal assenyalar el paviment hidràulic original que presenta un bon estat de conservació i que ocupa una bona part de la superfície de les dependències de les oficines. (V+M)

És molt probable que l'enderroc de la xemeneia i/o la reforma de la coberta de la nau transversal es produïssin en aquest període, aprofitant les obres d'ampliació i reforma de les oficines. A més a més, l'actuació se situava en la zona d'afectació dels dos elements.

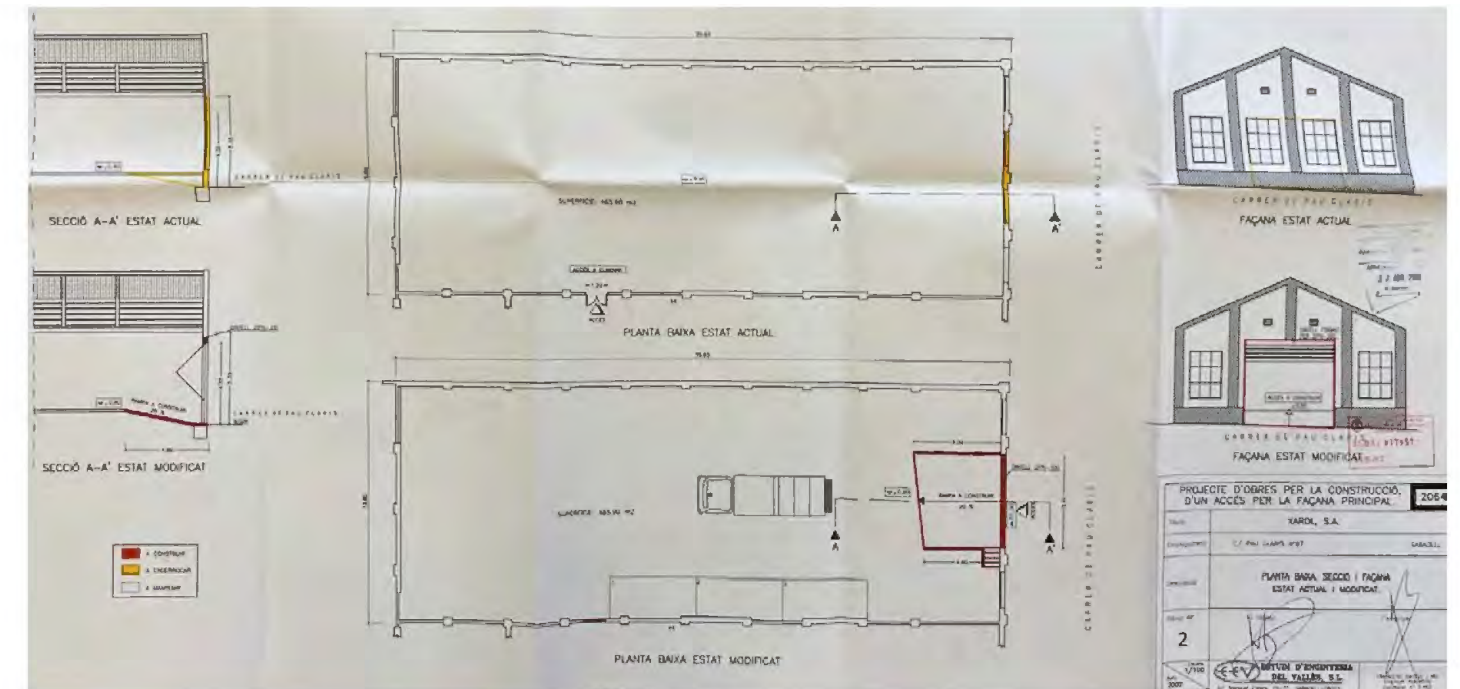
Els anys **1943-44**, sense afectar l'activitat de la fàbrica de **Llorens & Torra** -successors de Juli Puncernau- es comença a construir, al nord de la carretera de Molins de Rei (entre els actuals carrers de Permanyer, de Jacint Verdaguer i del passatge de Fraser Lawton), la **fàbrica Marcet**, on s'hi faria tot el cicle del teixit de llana per a comercialitzar-lo a bona part de l'estat. Actualment, aquest edifici allotja dependències de l'Ajuntament de Sabadell.

L'any **1995**, tal i com s'ha comentat en el capítol anterior (Evolució urbanística) s'enderrocà l'illa compresa entre la carretera de Molins de Rei, de la Reina Elionor i de Pau Clarís, i s'hi van construir habitatges, i tres anys més tard, l'illa entre la carretera de Molins de Rei, Mossèn Jacint Verdaguer i Cellers, on es va erigir un centre educatiu, l'actual Institut de Teresa Claramunt.

L'any **1996**, l'empresa **Xarol, S.A.** que ocupa el conjunt demana permís per realitzar una sèrie de reformes consistents en la "Neteja de les Naus; retirada de deixalles i utilitatge existent a l'interior; Obres de reparació i conservació; repàs de goteres de la coberta; repassos d'arrebossats de les façanes interiors al pati i paviment del mateix".

Finalment, l'any **2001**, novament l'empresa **Xarol, S.A.** sol·licita una llicència d'Obres Majors per "Obrir una porta d'accés per a vehicles en la façana principal", que correspon al front tester de la segona nau, la que conforma mitgera amb la parcel·la veïna.

El projecte és redactat per l'enginyer industrial **Francesc Gatell i Mo**.

2000. Plànols de planta baixa (estat previ i proposta), alçats (estat previ i proposta) i seccions. Escala 1:100.

2000

2024

3.2 Evolució gràfica del conjunt Marcet (1943 - 2025)

Imatges de les illes industrials on s'insereix el conjunt de Juli Puncernau – Llorens & Torra

1. Anys 1940. La nova fàbrica dels Marcet

En els anys 1943-44 es comença a construir, al nord de la carretera de Molins de Rei (entre els actuals carrers de Permanyer, de Jacint Verdaguer i del passatge de Fraser Lawton), la nova fàbrica Marcet, on s'hi faria tot el cycle del teixit de llana. Aprofitem les fotografies aèries que es van realitzar per poder detallar els aspectes de transformació de l'entorn on s'han ubicat les construccions de Juli Puncernau – Llorens & Torra.

1944. Imatge aèria de la construcció de la nova planta de la fàbrica Marcet (al nord de la carretera de Molins de Rei que apareix esbiaixada a l'extrem esquerre de la imatge) i entorn. A la dreta, la que hauria de ser la Guarderia, encara en construcció.

A la part superior de la imatge apareix perfectament definida la cruïlla entre la carretera de Molins de Rei i el carrer de Pau Claris, vial on se situen frontalment les dues naus principals del recinte de **Juli Puncernau**.

Novament assenyalar la importància de la composició de les façanes de les diferents naus Marcet, per mostrar la uniformitat del conjunt.

Autor: Desconegut /AHS

Font: Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Sig. MHS. Fàbriques i vapors diversos-58

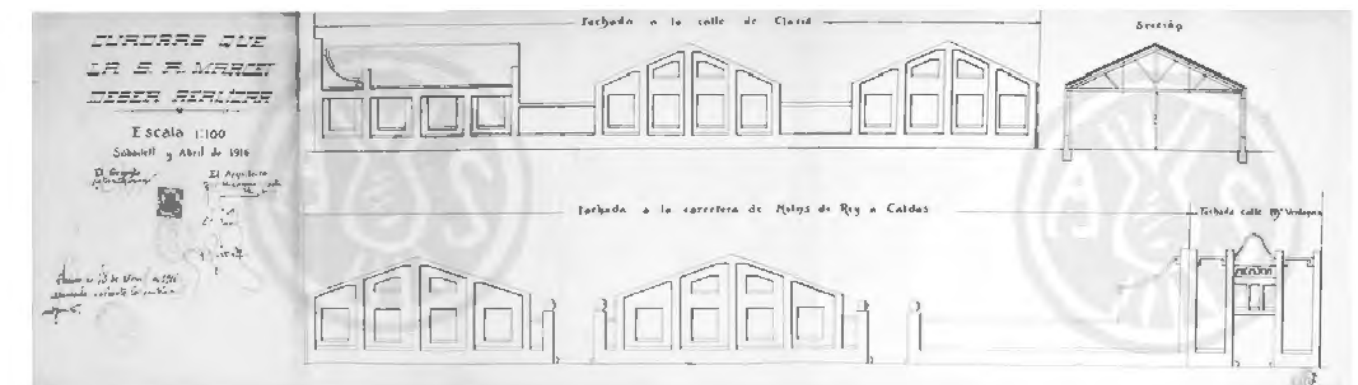

1944. Imatge aèria de la construcció de la nova planta de la fàbrica Marcet, seguint l'estil del racionalisme de postguerra.

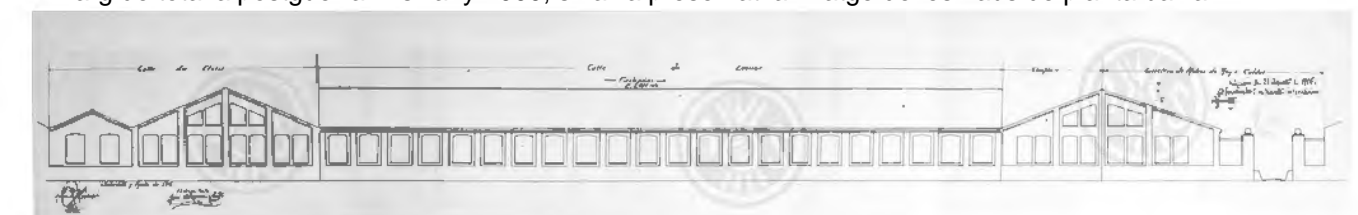
L'artèria central és la carretera de Molins de Rei, conformant la cruïlla amb el carrer de Pau Claris.

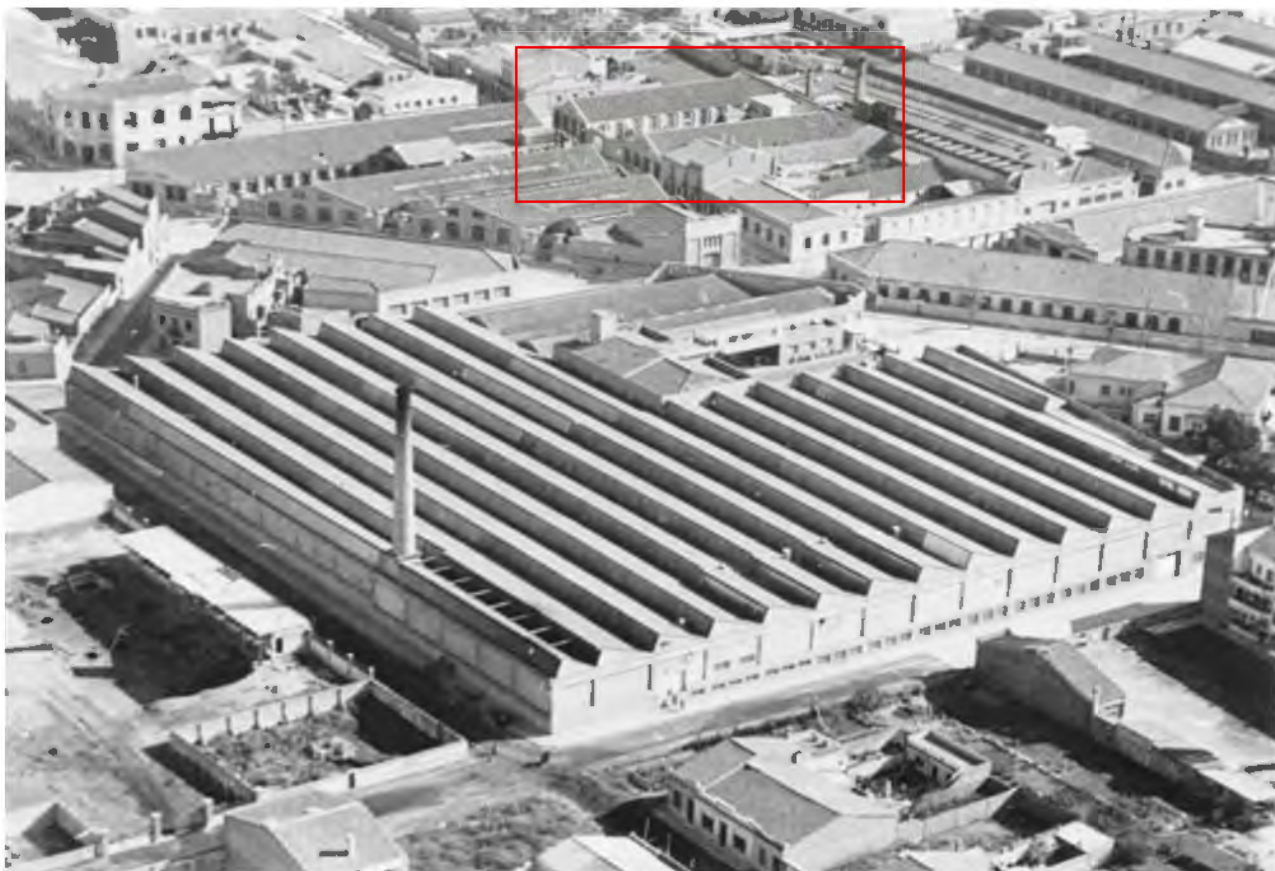
Autor: Desconegut /AHS

Font: Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Sig. MHS. Fàbriques i vapors diversos-58

Alçats dels edificis primitius de S.A. Marcet a la carretera de Molins de Rei © Arxiu Històric de Sabadell (AHS)
Al llarg de tota la postguerra fins l'any 2000, s'havia preservat la imatge de les naus de planta baixa.

1944. Imatge aèria de la construcció de la nova planta de la fàbrica Marcet, seguint l'estil del racionalisme de postguerra. La imatge ens ofereix la millor perspectiva per referenciar el conjunt on s'ubiquen les naus de Juli Puncernau, objecte del present estudi (emmarcat en **vermell**).

És interessant constatar com el front de la carretera de Molins de Rei presenta la imatge més representativa de l'antic conjunt Marcet, a partir de la façana de continuïtat que està resolent amb tipologies d'obertures força uniformes els finestrals dels respectius cossos de les naus que el constitueixen, bé sigui una façana longitudinal o testera.

(Veure els alçats del projecte original, a la pàgina anterior).

Es pot constatar que l'execució realitzada coincideix plenament amb el projecte de **Josep Renom** per a totes les construccions del conjunt.

Si ens concentrem en l'àmbit de les naus que conformen el recinte de **Juli Puncernau**, trobarem una interessant visió tant de la façana al carrer de Pau Claris, amb les dues testeres i la porta d'accés al mig -que encara conserva l'original, amb obertures també originals sense modificar; les cobertes a dues vessants perfectament definides; els dos habitatges entre mitgeres dels anys 1930 fent contacte amb la nau de la dreta i, finalment, un fet rellevant, la no existència de la xemeneia.

La imatge també ens mostra el desenvolupament de la nau industrial amb front al carrer de Cellers i el gir cap el carrer de Jacint Verdaguer.

Autor: Desconegut /AHS

Font: Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Sig. MHS. Fàbriques i vapors diversos-58

1945. Imatge aèria de la nova planta de la fàbrica Marcet, seguint l'estil del racionalisme de postguerra. Al fons de la imatge es veuen les fàbriques Baygual i Llonch, en el seu front amb el carrer de Jacquard. Per sota apareix el traçat de l'elèctric, més avall la nova fàbrica Marcet, amb la Guarderia ja construïda. Per davant de l'accés principal se situa el carrer de Pau Claris i seguint la imatge a la dreta, trobem novament la imatge de la segona nau de **Juli Puncernau** (emmarcada en **vermell**), una part del pati del recinte i la porta d'accés al mateix.

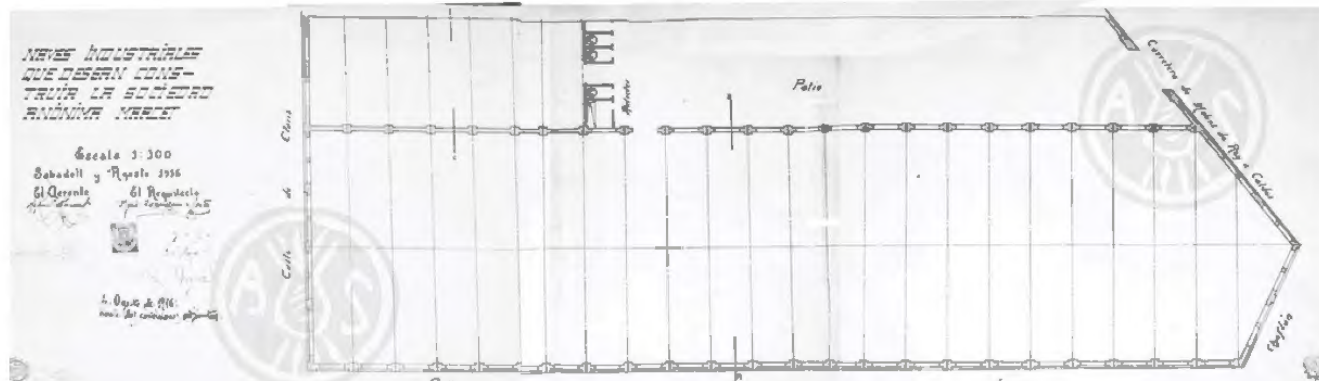
Autor: Desconegut /AHS

Font: Arxiu Històric de Sabadell (AHS). Sig. MHS. Fàbriques i vapors diversos-58

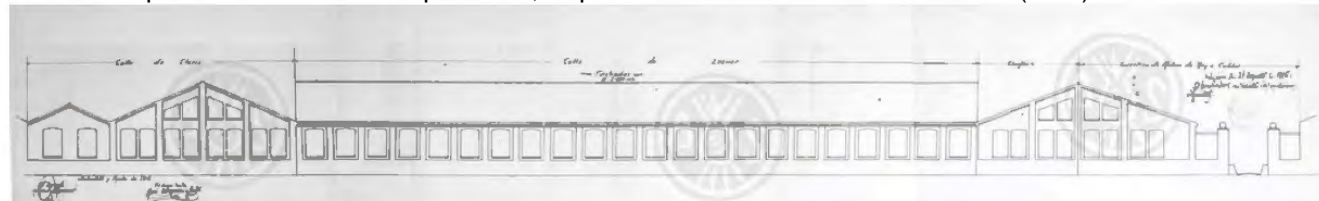
2. Any 1995 Enderroc de l'illa delimitada per la carretera de Molins de Rei i els carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris + Formació de la plaça de Joan Morral

1994. Ortofoto del sector Marçet a Gràcia. Conjunt que s'enderroca delimitat en vermell. © ICGC

1916. Vapor Marçet. Planta nau longitudinal encarada al carrer de la Reina Elionor. Fons Municipal. Llicències d'obres. Expedient 332/1916. Josep Renom, arquitecte. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS).

1916. Vapor Marçet. Alçat longitudinal encarat a la carretera de Molins de Rei. Fons Municipal. Llicències d'obres. Expedient 332/1916. Josep Renom, arquitecte. © Arxiu Històric de Sabadell (AHS).

L'enderroc d'aquestes naus, l'any 1995, comporta la formació d'un bloc d'habitatges amb front a la carretera de Molins de Rei i la cessió d'un espai públic en l'angle que conformen els carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris.

L'ordenació d'aquest espai públic permetrà la creació de la nova plaça de Joan Morral i obrir una nova perspectiva sobre el front representatiu de les naus de Juli Puncernau.

3. Any 1996 (Procedent de l'Expedient 7331_1996 © Arxiu Històric de Sabadell, AHS)

1996. En aquest any es sol·licita llicència municipal per al "Projecte de neteja de les naus, retirada de deixalles i utilatge existent a l'interior; obres de reparació i conservació; repàs de goteres de la coberta; repassos d'arrebossats de les façanes interiors al pati i paviment del mateix", redactat per el "Projecte d'obres per obrir una porta d'accés de vehicles a la façana principal", per encàrrec de l'empresa **Xarol, S.A.** a través de l'administrador **José Joaquín Roperó Giménez**. Autor: Desconegut

4. Any 2001 (Procedent de l'Expedient 3615_2001 © Arxiu Històric de Sabadell, AHS)

2001. En aquest any es redacta el "Projecte d'obres per obrir una porta d'accés de vehicles a la façana principal", redactat per l'enginyer **Francesc Gatell i Mo**, per encàrrec de l'empresa **Xarol, S.A.** a través de l'administrador **José Joaquín Roperó Giménez**.

Aquesta actuació es portarà a terme, tal i com es pot constatar avui, de manera que l'alçat de la segona nau queda mutilat per la gran porta d'accés que el modifica. Altrament, la imatge ens permet visualitzar que l'habitatge que conforma mitgera amb aquesta nau està en ús. Assenyalar que la façana existent l'any 2001, així com les fusteries de les obertures presenten un excel·lent estat de conservació exterior. Autor: Desconegut

5. Any 2006 (Procedent de l'Estudi "La força del vapor a l'Eixampla de Sabadell")

2006. Antiques instal·lacions del vapor Marcet. Nau de planta única que conforma la cantonada entre els carrers de Jacint Verdaguer (dreta) i el carrer de Pau Claris (esquerra).
 Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

2006. Visió de la nau industrial projectada el 1902 pel Mestre d'Obres Francesc Renom, pare de l'arquitecte. Presa de la imatge des del carrer de Jacint Verdaguer amb continuïtat de la nau al llarg del carrer de Cellers.
 Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

2006. Antiques instal·lacions del vapor Marcet. Naus de **Juli Puncernau** amb front al carrer de Pau Claris. La imatge ens permet constatar i les alteracions realitzades sobre les dues naus principals del conjunt de **Juli Puncernau**. Així, mentre la nau de la dreta que conforma la cantonada amb el carrer de la Reina Elionor, es troba perfectament composta i amb les obertures característiques, la de l'esquerra ha patit una modificació molt substancial, especialment en l'obertura del gran forat central per encabir-hi l'accés de diferents vehicles. Aquest aspecte ha desfigurat la composició simètrica original, amb l'altre edificació, alhora que ha modificat els finestrals constituents del projecte de Josep Renom.
 Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

2006. Visió de la nau industrial projectada el 1902 pel Mestre d'Obres Francesc Renom, pare de l'arquitecte. Presa de la imatge des del carrer de la Reina Elionor amb continuïtat de la nau al llarg del carrer de Cellers.
 Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

2006. Visió del front del carrer de la Reina Elionor, des de la cantonada amb el carrer de Cellers. La fotografia ens permet observar de les naus de **Juli Puncernau**, en el front de l'esquerra, la testera de la nau transversal i el desenvolupament rítmic i seriati que conformen les obertures de la nau longitudinal, en el seu front al carrer de la Reina Elionor.
Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

2006. Visió de la nau industrial projectada el 1902 pel Mestre d'Obres Francesc Renom, pare de l'arquitecte. Presa de la imatge des del xamfrà entre el carrer de la Reina Elionor i el carrer de Cellers.
Autors: Eugeni Junyent / Maria Carme Carmona

6. Any 2018 (Procedent de les imatges realitzades per la redacció del PEPS)

2018. Visió de la nau que conforma la cantonada entre els carrers de Pau Claris (façana testera) i de la Reina Elionor (façana longitudinal). Al fons de la imatge el dipòsit de l'aigua de la fàbrica Sallarès i Deu.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2018. Visió de la nau que conforma la cantonada entre els carrers de Pau Claris (façana testera) i de la Reina Elionor (façana longitudinal). La imatge permet mostrar la importància de la composició de les dues façanes, especialment a través dels finestrals i del ritme que ofereixen aquests acompanyats de les pilastres. Altrament cal destacar el paper del sòcol en la uniformitat compositiva que lliga les dues façanes.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

7. Any 2025

2018. Visió de part de la façana que conformen les dues naus a través de les seves testeres i que permet detallar l'impacte en la modificació que suposà l'alteració del pas d'accés al recinte. La imatge també ens serveix per mostrar l'alteració significativa de les obertures de la façana longitudinal interior respecte el model original projectat per Josep Renom el 1919. La segona modificació significativa que fa evident aquesta imatge és l'alteració de la testera de la segona nau, modificant dues obertures i la pilastra central per encabir una altra porta d'accés a l'interior d'aquesta segona construcció. Els finestrals ja havien estat modificats prèviament.
 Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2018. Visió frontal del pati industrial del recinte de l'antiga fàbrica de Juli Puncernau, on es pot contemplar, apart de la lectura dels dos alçats interiors de les respectives naus; la coberta d'estructura metàl·lica -formalitzada en posterioritat a l'any 1967 i anterior a l'any 1994- i plaques de policarbonat segons la darrera substitució que comportà canviar les plaques ondulades de fibrociment que disposava per aquestes (2014-15), a efectes de suprimir elements que continguin amiant; així com el cos d'oficines ja recrescut sobre la planta única que disposava a l'origen.
 Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió de la nau que conforma la cantonada entre els carrers de Pau Claris (façana testera) i de la Reina Elionor (façana longitudinal). Al fons de la imatge el dipòsit de l'aigua de la fàbrica Sallarès i Deu.
 Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió de la façana testera de la nau transversal que tanca la "U" que conforma el conjunt de les tres naus que articulen la disposició projectada per Josep Renom, l'any 1919. La façana segueix el mateix llenguatge compositiu i formal que en la resta de les façanes testeres i determinant el final de la façana longitudinal al carrer de la Reina Elionor.
 Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió del front al carrer de la Reina Elionor que conformen la nau transversal, a través de la seva façana testera i una de les dues naus longitudinals amb front al carrer de Pau Claris.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió des de la plaça de Joan Morral, d'una part del front al carrer de Pau Claris amb les façanes testeres de les dues naus de **Juli Puncernau** i el portal d'accés a l'interior del pati del recinte industrial.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió de la façana testera de la nau que conforma la cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor (façana longitudinal). És la nau que preserva una major integritat respecte al projecte materialitzat per Josep Renom, l'any 1919.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió de la façana testera de la segona nau encarada al carrer de Pau Claris on es pot observar la permanència de l'important alteració que suposà l'obertura del gran portal d'accés frontal i que comportà l'alteració de la pilastra central, la fragmentació del sòcol i la pèrdua de dues obertures.
Autor: Antoni Vilanova (V+M)

2025. Visió d'una part de la façana testera de la segona nau, així com la continuïtat del front del carrer de Pau Claris, en direcció al creuament amb el carrer de Jacint Verdaguer. Es poden contemplar les dues primeres construccions d'habitatge unifamiliar entre mitgeres i PB+1, construïdes els anys 1930 i que segueixen la direccionalitat del parcel·lari agrícola, així com la tercera, preexistent a la materialització del conjunt industrial dels Marçet – Juli Puncernau – Llorens & Torra. La quarta construcció es tractaria d'un magatzem (PB), aixecat també probablement en els anys 1930 i la darrera ja és una nau industrial aixecada sota la titularitat dels Marçet i que conforma la cantonada amb el carrer de Jacint Verdaguer.

Autor: Adrian Andrei

2025. Visió dels tres habitatges unifamiliars que completen el front del carrer de Pau Claris.

Autor: Adrian Andrei

2024. Ortofoto de l'illa delimitada pels carrer de Pau Claris, de la Reina Elionor, de Cellers i de Jacint Verdaguer. Assenyalat en **vermell** el front d'habitatges unifamiliars (s.XIX – anys 1930) presents en aquesta illa industrial on se situen les naus de Juli Puncernau. © Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC).

4. Conclusions

De l'estudi i anàlisi de les característiques formals del conjunt industrial i de les edificacions, estructures i elements que el conformen, objecte d'aquest document s'han valorat patrimonialment els requeriments necessaris per tal de preservar els valors que disposen les antigues construccions que conformen les naus de **Juli Puncernau**, després **Llorens & Torra, successor de Juli Puncernau** en totes les seves dimensions patrimonials.

Les consideracions emeses en aquest document han estat la base material que s'ha traslladat a l'**Annex 4**, Informe d'avaluació del patrimoni històric que acompanya el **Pla de Millora Urbana A27TN Pau Claris – Reina Elionor** (PMU), redactat per l'arquitecte **Oriol Monfort**.

4.1 Atribució de valors

Com a primera consideració, hi ha l'aspecte de l'atribució de valors.

Valor Urbanístic

Es tracta d'un conjunt interessant per la pervivència d'un model d'implantació singular dins la definició de la trama de l'Eixampla de Gràcia que, d'una banda permet emfatitzar la singularitat de la intervenció projectada al voltant d'un pati independent i configurat a l'entorn de tres naus que s'insereixen dins una illa majoritàriament industrial.

Altrament, l'ordenació assenyalada per les dues naus longitudinals ofereix una continuïtat en el desenvolupament associatiu d'una mateixa tipologia constructiva (dues naus industrials en planta única i coberta a dues aigües acabada en teula). Arran d'aquesta disposició s'ofereixen uns alçats - especialment el que confronta amb el carrer de la Reina Elionor- que des de la seva implantació mostren una lectura paisatgística de continuïtat, seguint el mateix llenguatge compositiu que presentaven les naus construïdes en les illes precedents (enderrocades l'any 1995) i posteriors, com és el recinte de la fàbrica Sallarès i Deu, rehabilitat recentment.

Altrament, la posició propera a la carretera de Molins de Rei, on s'articulà tot el complex industrial dels Marçet, identifica clarament la disposició urbana de les implantacions fabrils més remarcables atenent a la seva proximitat amb les infraestructures bàsiques: carreteres i/o ferrocarrils.

Valor arquitectònic – tipològic

El valor resideix en la tipologia representativa heretada de les indústries tèxtils del segle XIX que havien seguit el model de planta única a diferència del de la fàbrica de pisos.

Aquestes estructures seran la base aplicable en totes les construccions industrials dels Marçet projectades per l'arquitecte Josep Renom (naus de planta baixa i murs de càrrega perimetrals que suporten, a través de les pilastres, les encavallades de fusta que permeten la disposició de les cobertes de teula àrab o plana, a dues vessants), fins a la creació de la nova fàbrica a la postguerra on, d'acord amb els nous cànons en la materialització de les cobertes per obtenir un millor rendiment lumínic, s'aposta per la coberta tipus shed.

Podem assenyalar algunes particularitats tècniques o constructives notables en la lectura i que encara és preserven. Ho són, per exemple, els paviments de lliscat de ciment portland de les dues naus, assenyalant una falsa graella que indica unes peces com si fossin disposades a trencajunts; els finestrals originals que es mantenen en la seva configuració poc alterada i sobretot pel seu efecte de continuïtat en la perspectiva del carrer de la Reina Elionor; les encavallades de fusta originals que han restat amagades fins el present; així com la forma i tipologia de la clàssica coberta a dues aigües amb la teula àrab seguint el model més tradicional.

El model tipològic es complementa indefugiblement a través de la successió de grans finestrals verticals amb arc escarser i fusteries de fusta formant quarterons, per aconseguir el màxim rendiment lumínic. La disposició rítmica assenyalada per la successió de finestrals és fonamental en l'articulació compositiva de la façana i permet ajustar la modulació a cada mida requerida, tal i com l'arquitecte Josep Renom ho planteja en el moment de redactar el projecte.

Valor sociocultural-etnològic

Es tracta d'estructures referents en el context sociocultural i etnològic de Sabadell, no només per la importància que ha significat la indústria dels Marçet, sinó per veure les transmissions i intercanvis de molts espais fabrils del tèxtil cap altres empresaris, com és el cas dels Puncernau. Altrament, la significació d'aquesta indústria en la memòria del barri de Gràcia i de Sabadell és un testimoni insubstituïble per a la pervivència i record de les activitats industrials desenvolupades, principalment, a l'entorn de l'activitat tèxtil.

Valor ambiental-paisatgístic

El manteniment físic d'aquest conjunt és interessant per la seva contribució en la preservació de la imatge original, a través d'una disposició de dues naus que articulen un front de carrer, generen un espai interior entre elles i, en el cas de la façana de la nau encarada al carrer de la Reina Elionor, donen continuïtat a la imatge industrial que, en particular, mostra aquest carrer de l'Eixampla de Gràcia.

Altrament, la creació de la plaça de Joan Morral com espai públic, l'any 1995, situada en la confluència dels carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris, ha possibilitat obrir noves perspectives sobre el conjunt, facilitant que l'espai públic de nova creació i els existents puguin quedar interconnectats, sense perdre el referent de les construccions més significatives.

Els atributs ambientals paisatgístics que ha significat el procés de transformació del teixit industrial al barri han de merèixer, no tant sols la pervivència de les construccions fabrils més representatives, sinó que cal incidir en el seu valor didàctic i pedagògic, és a dir el factor de la memòria.

És important que quedi un testimoni del paper significatiu que va tenir urbanística i socialment la implantació del gran conjunt tèxtil Marçet, en una posició estratègica, tant per la configuració del Eixampla de Gràcia com per l'expansió dels vapors fora de l'àmbit central de Sabadell.

2025. Visió frontal del conjunt de les dues naus longitudinals de Juli Puncernau encarades al carrer de Pau Claris. L'enderroc de les naus Marçet que ocupaven l'illa delimitada per la carretera de Molins de Rei i els carrers de la Reina Elionor i de Pau Claris, ha possibilitat obrir noves perspectives visuals al davant del front que ofereixen les dues testeres de les naus, significat un guany important per a una millor visualització del conjunt preservat.

4.2 Factors a tenir en compte de cara a la intervenció a materialitzar

A. Actuacions generals

- Factor de condicionament a nous usos i normatives sectorials

Pel que respecte als treballs de restauració i, en especial a la rehabilitació de les construccions catalogades que conformen el conjunt de les dues naus i de cara a l'adequació de la nau que es disposa a la cantonada entre els carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor als usos requerits, és necessari que els programes que es defineixin siguin compatibles i adequats als valors expressats, de manera que permetin la seva reversibilitat futura, sense malmetre els referents patrimonials descrits a l'Estudi patrimonial.

L'aplicació de les normatives sectorials, en especial la d'incendis, s'haurà de fer sota la consideració de la singularitat estructural dels elements originals -encavallades de fusta- principalment. Entenem que precisament la configuració de les naus, en circumstàncies d'actuacions diferenciades, han de permetre adaptar solucions i materials, perfectament compatibles amb l'ús previst. A més a més, al tractar-se d'unes construccions industrials en el seu origen i la seva definició, es poden resoldre sense problemàtiques massa restrictives les qüestions de seguretat, climatització o accessibilitat, respectant els valors acreditats de les construccions al ser béns catalogats.

- Factors d'autenticitat i integritat

El sistema constructiu i estructural emprat en l'edificació de les dues naus que conformen el conjunt protegit s'ha preservat, tal i com s'ha esmentat reiteradament, com un dels valors clau en la configuració i el reconeixement dels espais que conformen. Per això cal, en la nau industrial amb façana al carrer de la Reina Elionor, que les noves distribucions, tot i responent al criteri de reversibilitat, mantinguin visibles els sistemes estructurals.

Per tant, en les dues naus, s'ha de mantenir la visibilitat interior-exterior de les formes arquitectòniques com un dels atributs importants d'aquest projecte.

En general, doncs, la integritat consisteix en no eliminar parts o elements que puguin resultar significatius, encara que no siguin exclusivament arquitectònics, preservant el disseny formal dels elements característics (sòcol, pilastres, obertures i cornisa). Així, a tall d'exemple, ens podem referir a la presència de les fusteries exteriors en la configuració de l'alçat general al carrer de la Reina Elionor, però també al del pati del recinte, essencials per preservar la imatge de les façanes, per tal de donar continuïtat a l'arquitectura fabril, senzilla però ben elaborada, i que s'emfatitza amb la disposició dels quarterons característics.

Complement la recuperació de valors, tal i com s'ha expressat en l'apartat anterior, caldria pensar en integrar algunes imatges en gran format, en espais de circulació, per poder il·lustrar parts significatives en el passat d'aquesta indústria, reconeixent la importància del recinte fabril que va ocupar, en el marc de la progressiva transformació urbana del sector on s'ubica.

- Factor d'implantació i d'encaix amb l'entorn

Entenem que serà important abordar la relació entre els béns patrimonials descrits i la implantació, el disseny arquitectònic i tractament de la imatge externa final de les dues naus, respectant materials, cromatismes i elements que puguin ajudar a identificar els mateixos en una unitat urbana que configura dos fronts importants, com ho són el del carrer de Pau Claris amb la lectura conjunta de les dues testeres recuperades i el de la Reina Elionor.

Així, mentre aquests dos fronts tenen un caràcter històricament definit i acreditat, per contra el front al carrer de Jacint Verdaguer haurà de presentar una nova imatge, d'acord amb el conjunt de l'ordenació que es proposa i on, l'espai públic jugarà un paper essencial. El cas del front sud, el que

s'obre al carrer de Cellers, haurà de significar el referent posicional i arquitectònic de la nau longitudinal que el Mestre d'Obres Francesc Renom va materialitzar, el 1902, respectant les alineacions llavors establertes a partir de l'ordenació de Pascual Tintorer, utilitzant el recurs de la traça diferenciada sobre el nou paviment, per exemple.

Cal, doncs, estudiar molt bé l'articulació dels elements complementaris adequats envers la definició i tractament final de l'espai públic. El discurs, ja iniciat a través de la permeabilitat de la segona nau, ha de partir sempre d'una anàlisi de l'encaix que es pretén donar al projecte dels nous habitatges, resolent des de l'arquitectura, també, la proposta d'urbanització global, assenyalant com ho posa de manifest el PMU, els aspectes necessaris per tal de no impedir la correcta visualització de les dues edificacions històriques.

4.3 Tractament proposat al PMU

La proposta formulada en el PMU planteja una ordenació que busca equilibrar les determinacions urbanístiques derivades del planejament general amb les condicions derivades del marc de protecció patrimonial, prioritzant la viabilitat urbanística de l'actuació. En l'actuació proposada es reconeix l'articulació posicional de les dues naus catalogades com a fruit d'un model diferenciat a la que ofereixen les naus longitudinals disposades individualment o juxtaposades, per tal de mantenir una continuïtat en la lectura tipològica i compositiva al llarg de les façanes d'aquesta illa i la inferior (Sallarès i Deu), especialment en el front d'edificació que dona al carrer de la Reina Elionor.

El PMU reconeix aquest principi sobre la disposició de les dues naus: som davant d'unes estructures significatives que defineixen una implantació singular que mereixen ser referenciades com una forma particular de constituir un dels primers recintes interiors a una illa configurada quasi en la seva totalitat. En aquest sentit la integritat d'alguns referents que resten del projecte original, com el pati del recinte, tot i de pèrdues significatives com la de la xemeneia, mantenen característiques notables.

L'encaix que es proposa es justifica com a plenament compatible amb les directrius que assenyalen la fitxa del catàleg, partint del criteri que la conservació de l'estructura tipològica i de les façanes permet preservar els valors essencials, tot i que no es manté la totalitat física del conjunt protegit.

Una altre consideració aniria en la línia d'implementar de nou, en l'espai que queda entre les dues naus -l'antic pati del recinte- el *llambordat* tradicional de manera adequada a les mesures d'accessibilitat requerides normativament.

Serà molt important recuperar compositivament la façana testera de la segona nau, per tal de reintegrar el valor associatiu de les dues construccions en la seva visió més representativa. En aquest sentit cal aprofitar la perspectiva actual, d'ençà l'obertura de l'espai públic que conforma la plaça de Joan Morral, permetent la creació de noves visuals que emfatitzen el conjunt des del carrer de Pau Claris.

En relació a la nau longitudinal amb front al carrer de Cellers, tot i justificar la protecció documental atribuïda per la fitxa del Catàleg de béns del PEPS, seria important mantenir la traça de l'alineació dels tres carrers, especialment en la determinació dels dos xamfrans que conformen, donat que és l'únic cas que es preserva en tot aquest sector de l'Eixample de Gràcia. Convé estudiar la pervivència en el paviment de la traça assenyalada per les parets que conformen el tancament de la nau com a única tipologia plenament associada a la conformació d'una nau longitudinal seguint la formació de dos xamfrans definits en les alineacions.

Finalment, creiem que serà necessari per tant, com s'ha fet en altres vapors o fàbriques de Sabadell, la disposició d'elements gràfics que reflecteixin la història i la transformació del conjunt industrial Marçet – Puncernau en aquest sector concret del barri de Gràcia. Sense oblidar de fer referència, també, a la figura del militant republicà i Regidor de l'Ajuntament de Sabadell, Joan Morral (1890-1991).

4.4 Consideracions finals

A la llum de l'anàlisi tècnica, patrimonial i urbanística desenvolupada en els apartats anteriors, es pot considerar justificat el plantejament aplicat en la proposta de redacció del PMU.

En aquest sentit, la formulació i plantejament del PMU és compatible amb l'esperit de la regulació patrimonial, en la mesura que manté els elements tipològics essencials, conserva de manera raonada les façanes de la nau més significativa i, sobretot, assegura la llegibilitat formal del conjunt dins una ordenació urbanística coherent.

La redacció expressada en el document del PMU, entenem que és absolutament coherent amb l'abast i els criteris patrimonials dels béns catalogats i dona compliment a les prescripcions assenyalades a les respectives fitxes dels béns catalogats (AI.075.EA i AI.093.EA) i al marc general del Pla Especial de Patrimoni de Sabadell (PEPS). Altrament, entenem que també dona compliment al planejament urbanístic vigent i millora la qualitat ambiental i paisatgística del conjunt articulant el respecte pel patrimoni i una bona interacció amb la disposició de les noves construccions, així com la relació amb l'espai públic existent i de nova creació.

Antoni Vilanova i Omedas, arquitecte

Susanna Moya i Segura, arquitecta

Vilanova+Moya, arquitectes

Arxius

Arxiu Històric de Sabadell (AHS)
Arxiu Nacional de Catalunya (ANC)
Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (AHCOAC)

Document base

JUNYENT CARRERAS, EUGENI; CARMONA MARÍN, MARIA CARME: La força del vapor a l'eixampla de Sabadell (Covadonga, Eixampla, Gràcia). Sabadell, 2007.

Estudi premiat a la convocatòria beques de l'Obra Social de Caixa Sabadell 2007.
UnnimCaixa. Obra Social. Edició en CD.

Publicacions

AJUNTAMENT: Bando del Buen Gobierno. Sabadell, Imprenta Cayetano Gaspar, Sabadell, 1854.

AJUNTAMENT: Ordenanzas municipales para el regimen. Sabadell, 1883.

BENAUL, J.M.: Notes sobre sobre la industrialització a Sabadell (1780-1898). dins Arrahona, 12. II època. Sabadell, 1981. p. 55-78.

BENAUL, J.M.: El vapor a Sabadell. Museu d'Història de Sabadell. Sabadell, 2000.

BUSTAMENTE, J.F.: El desenvolupament de l'electrificació a Sabadell (1890-1936). dins Arrahona, 11. Sabadell, 1992. p. 49-64.

CABANA, F: Els Llonch. dins Fàbriques i empresaris. Els protagonistes de la revolució industrial a Catalunya. Vol.III, p. 114-117.

CALVET, J; RIBÉ, G; SOLER, S.: El conjunt industrial de l'antic vapor de cal Marçet i de la fàbrica de Vicenç Planas (Sabadell, Vallès Occidental): Recerca arqueològica i documental. Actes de les V Jornades d'Arqueologia Industrial. Manresa, 2000.

CAMPS, E.: Industrialización y crecimiento urbano: La formación de la ciudad de Sabadell. Rev. de Historia Econòmica, 1. 1987.

CARRERAS, M.: Elements d'història de Sabadell. Caixa d'Estalvis de Sabadell. Sabadell, 1967.

CASAMARTINA, J.: Josep Renom, arquitecte. Fundació Bosch i Cardellach. Sabadell, 2000.

DEU, E: Del vapor a l'electricitat. Estalvi de costos energètics en la indústria tèxtil llanera sabadellenca. 1910-1924. Quaderns d'arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, LXXV. Sabadell, 1995.

DEU, E: La indústria tèxtil llanera de Sabadell, 1896-1925. Col·legi de doctors i llicenciats. Sabadell, 1990.

LARROSA, M.: La urbanització de la ciutat industrial. Sabadell, 1845-1900. Col·legi de doctors i llicenciats. Sabadell, 1986.

LARROSA, M: L'evolució de la construcció i l'habitatge a Sabadell de 1900 a 1938. Una anàlisi de les llicències municipals d'obres. dins Arrahona, 5. p. 21-41

LLOBET, J.; PUIG, J : Edificacions industrials en el segle XIX a Sabadell. Sabadell, 1979.

PUIG, J.: L'habitatge i la construcció de la ciutat. Sabadell, 1850-1950. Quaderns d'arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, LIV. Sabadell, 1987.

PUIG, J.: El procés de formació de la ciutat de Sabadell. Ajuntament de Sabadell. Col. Aula, 3. Sabadell, 1991.

RENOM, J.; BENAUL, J. M.: Fàbriques i establiments amb força de vapor a Sabadell (1838-1915). Mapa publicat per l'Arxiu Històric de Sabadell. Sabadell, 1994.

SOLER, G.: El vapor de cal Marçet. dins Tres exemples d'arqueologia industrial a Sabadell. Quaderns d'arqueologia, núm. 3 . Museu d'Història de Sabadell, 2003

VVAA: Gràcia, un barri amb identitat pròpia. Al programa de festa major. AAVV de Gràcia, 1993

VV.AA: Indústria i ciutat : Sabadell, 1800-1980. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Biblioteca Abat Oliba, 145. Barcelona, 1994.

VV.AA: Fàbriques i xemeneies de Sabadell. AAVV de Gràcia. Sabadell, 2000. (vídeo)

Sabadell y su industria textil lanera, Memoria [...] Congreso del Comercio Español en Ultramar. Sallent impr. Sabadell, 1923

Fons Municipal de l'Arxiu Històric de Sabadell

Estudi patrimonial de la indústria tèxtil de **Juli Puncernau** (1919) a la ciutat de **Sabadell** (Vallès Occidental)

Annexos

Annex I. Catalogació PEPS

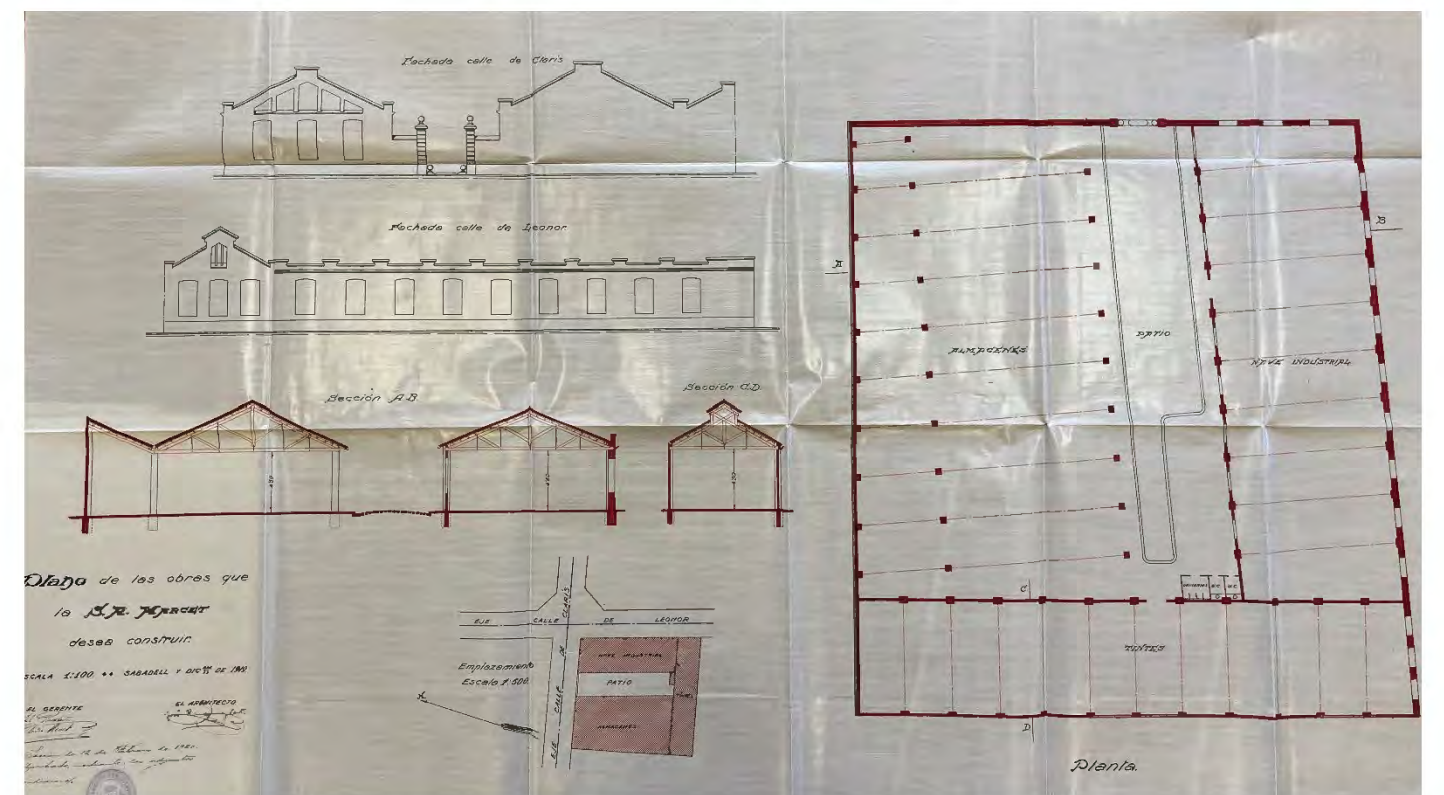
Fitxa del Catàleg de patrimoni

Annex II. Expedients

Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

Antoni Vilanova i Susanna Moya, arquitectes
Vilanova+Moya,arquitectes

Novembre 2025

Annex I. Catalogació PEPS

Fitxes del Catàleg de Patrimoni del PEPS

AI.075.EA Puncernau Germans

AI.093.EA Nau industrial al carrer de Cellers

Puncernau Germans

AI.075.EA

DADES BÀSIQUES

<i>Adreça/es</i>	Carrer Pau Claris, de, 87 Carrer Reina Elionor, de la, -	<i>Codi INE</i>	187
<i>Coordenades UTM</i>	x = 425081 ; y = 4599189	<i>Identificació al plànol</i>	Nd1-22
Dades cadastrals	<i>Número</i>	<i>Superfície</i>	<i>Sostre</i> <i>N. plantes</i>
	5294607DF2959H	1.772	1.928 PB

Plànol normatiu

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció

Categoria de protecció:

- ⊗ BCIN
- ⊗ BCIL
- * BPU

Nivell de protecció:

- 1. Integral
- 2. Conservació
- 3. Parcial
- 4. Ambiental
- 5. Documental
- Espais lliures protegits

Fotografia del bé

Emplaçament

Puncernau Germans

AI.075.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

Altres
 Element emergent
 Procedeix de l'Inventari del Patrimoni Industrial de Catalunya (mNACTEC)

CATALOGACIÓ

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
Categoria BPU
Nivell prot. 3. Parcial
Classificació Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Tipologia Arquitectura Industrial (AI)
Subtipologia Edifici
Estil i Època Arquitectura industrial. Naus; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1919
Autor/promotor Josep Renom Costa, arquitecte / Marcet, promotor
Context Conjunt fabril al carrer de Pau Claris del barri de Gràcia.
Elements Es tracta d'una estructura de tres naus amb coberta de doble vessant disposades en "u", amb un pati central obert per la cara nord, al carrer de Pau Claris del barri de Gràcia de Sabadell, on hi ha l'accés.

Les dues naus a banda i banda del pati, pràcticament paral·leles, tenen les mateixes característiques. La nau est, que fa cantonada amb el carrer de la Reina Elionor, presenta 10 obertures a aquest, cadascuna entre encavallades. Són les típiques obertures de les quadres, estil Manchester, rectangulars disposades en vertical i amb arc rebaixat a la part superior. Els murs que donen al pati central presenten també algunes finestres, però de diferent factura. Així, la nau est obre al pati quatre parelles de finestres rectangulars en horitzontal, una sobre l'altra, de factura més moderna, als quatre mòduls al nord, mentre que la resta de mòduls presenten obertures com les del carrer.

Pel que fa a la nau oest, alguns del mòduls no presenten obertura i d'altres, una única obertura rectangular estreta en horitzontal a mitja alçària. La paret oest d'aquesta nau fa de mitjanera amb els veïns i per tant, al moment de la catalogació no hi ha finestres habilitades. A la façana principal, al carrer de Pau Claris, hi ha una gran porta metàl·lica basculant de dues fulles que dona accés al pati. La nau est presenta quatre obertures iguals a les de la façana est, i la nau oest presenta una gran porta central, també basculant de dues fulles amb una finestra a cada banda, quadrangulars. Ambdues naus presenten dos orificis de ventilació a la part superior. Els de la nau est són circulars, mentre que els de la part oest són quadrats.

La tercera nau, que tanca el pati pel sud, ocupa tota l'amplada de l'empresa, i és més estreta que les altres dues naus. A l'extrem est, façana amb el carrer de la Reina Elionor, s'hi obren dues finestres rectangulars en horitzontal, una a cada banda de l'eix de la nau.

El pati central està parcialment cobert amb una estructura similar a la uralita, que en cobreix la meitat sud, però no el tanca, ja que s'utilitza d'aparcament.

Ús actual Indústria tèxtil llanera (des de 1905)
Ús original/altres Industrial
Estat conservació Bo
Estimació/valoració Es desconeix l'estat de conservació de l'interior i de les seves estructures originals que, poden o no haver estat modificades en el temps.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

Valor històric
 Conjunt referent en el context de la història de Sabadell per la seva representativitat en la lectura d'una època i un moment destacat en l'evolució de l'activitat fabril, essencialment tèxtil, de gran importància al llarg dels s. XIX-XX a la ciutat.

Pla Especial urbanístic de protecció del Patrimoni i catalogació de béns arquitectònics, arqueològics i ambientals de Sabadell (PEPS)

Puncernau Germans

AI.075.EA

- Valor urbanístic: Bé interessant per la contribució en l'evolució i transformació de l'estructura urbana a l'entorn de l'Eixample. En aquest cas es reflecteix la posició propera a una carretera (vial de comunicació) com estructura estratègica per la indústria i el comerç.
- Valor arquitectònic/tipològic/artístic: El valor resideix en la tipologia representativa de les indústries tèxtils reflectida en la volumetria original i la imatge general externa. Destaquen l'estructura, la composició i la forma de les cobertes, així com les obertures de les façanes.
- Valor sociocultural i etnològic: Estructures referents en el context sociocultural i etnològic de Sabadell per les seves característiques representatives, especialment en la tradició i record de les activitats industrials desenvolupades, principalment, a l'entorn de l'activitat tèxtil.
- Valor natural/ambiental/paisatgístic: Bé interessant per la contribució en la preservació de la seva imatge original en un paisatge que ha sofert transformacions i canvis en el seu entorn al llarg dels anys, especialment en època contemporània.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

- Element/s*
- NP 2. PARCIAL
 Estructura tipològica essencial de les dues naus que conformen la "u" amb front principal al carrer de Pau Claris:
 - Façanes
 - Altres elements tipològics que es determinin a partir de l'estudi patrimonial
 - NP 5. DOCUMENTAL
 Resta de construccions i espais lliures

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació (eliminació parts contràries al bé patrimonial) sense alterar els valors tipològics del bé; Restauració; Reconstrucció i Reproducció (parts o elements artístics i/o ornamentals necessaris per a la comprensió del bé); Ampliació

CRITERIS D'INTERVENCIÓ

Restauració tipològica adequada a fi de preservar i revaloritzar totes les parts o elements protegits d'aquest bé.

Les intervencions d'ampliació, si el planejament general vigent ho permet, hauran de preservar els valors tipològics i formals que han justificat la seva catalogació amb aquest nivell de protecció.

El bé es troba en un sector a desenvolupar per Pla de Millora Urbana de transformació d'ús.

Restriccions d'ús Posar en relleu la tipologia i la composició de les façanes protegides que identifiquen el bé, a través dels seus valors: ritme, proporció i forma de les obertures i tancaments, amb la totalitat dels elements ornamentals i decoratius originals.

Restriccions d'intervenció No es permet l'enderroc de les estructures referents en els seus valors tipològics i que són objecte de protecció física, excepte de les parts contràries al bé patrimonial.

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Informació històrica Les naus que ens ocupen van ser construïdes l'any 1919 per l'arquitecte Josep Renom Costa sota la promoció de SA Marçet.

Juli Puncernau Viladot, un cop acabats els seus estudis a Anglaterra i Suïssa sobre el teixit de senyora, entre 1905 i 1909 va formar una societat en comandita amb Emili Sallarés i Casanovas. Entre 1909 i 1918, va crear Puncernau Hermanos amb el seu germà Ramon.

A partir de 1919 es va establir pel seu compte en unes naus acabades de construir i arrendades a Marçet SA. En aquell moment, tenia 132 obrers.

A la seva mort el 1926, els familiars de Juli Puncernau van traspasar el negoci a dos col·laboradors seus, en Josep Llorens Borrel i Antoni Torra Guarro, que van crear la

Pla Especial urbanístic de protecció del Patrimoni i catalogació de béns arquitectònics, arqueològics i ambientals de Sabadell (PEPS)

Puncernau Germans

AI.075.EA

societat Llorens y Torra sucadores de Puncernau. El primer havia treballat des de 1909 com a tècnic tèxtil, i el segon havia estat comptable i viatjant. A la mort d'en Llorens l'any 1949, el seu fill Josep Llorens Baulés va entrar a l'empresa com a teòric tèxtil. Poc després, els fills d'Antoni Torra, en Pere i l'Ernest, també entraren a l'empresa i el 1953, aquesta passà a anomenar-se Llorens i Torra SA. L'any 1976 tancà les portes.

Bibliografia

BENAU, Josep Maria: El gremi de fabricants de Sabadell 1559-2009. organització empresarial i ciutat industrial. Fundació del Gremi de Fabricants de Sabadell, 2009.

CALVET, J.; RIBÉ, G.; SOLER, G.; El conjunt industrial de l'antic vapor de cal Marçet i de la fàbrica de Vícenç Planas. Sabadell: Associació d'Enginyers de Catalunya, 2002.

JUNYENT, E.; CARMONA, M.C.: La Força del vapor a l'eixample de Sabadell. Empreses i entorn: Covadonga, Eixample, Gràcia, Sabadell: Premi Caixa de Sabadell, 2012.

SOLER, Glòria: El vapor de cal Marçet. dins Tres exemples d'arqueologia industrial a Sabadell. Quaderns d'arqueologia, núm. 3, Museu d'Història de Sabadell, 2003.

Pla Especial urbanístic de protecció del Patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, arqueològics i ambientals de Sabadell (PEPS)

Ajuntament
de Sabadell

Puncernau Germans

AI.075.EA

ALTRES IMATGES

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé
Equip redactor

Nau Industrial al carrer de Cellers

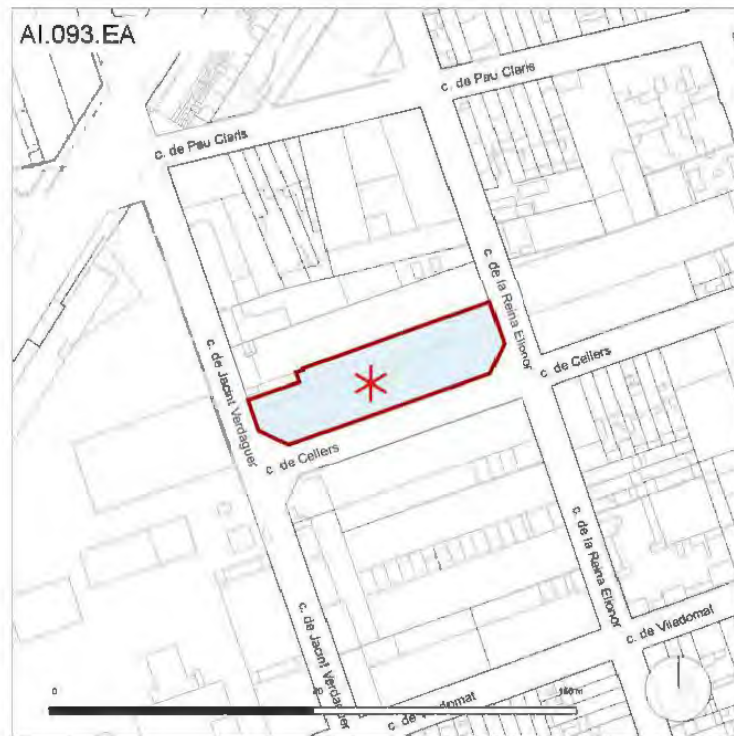
AI.093.EA

DADES BÀSIQUES

Adreça/es Carrer Cellers, de, 50 Codi INE 187
 Carrer Reina Elionor, de la, s/n
 Carrer Jacint Verdaguer, de, s/n

Coordenades UTM x = 4599107,41 ; y = 425088,19 Identificació al plànol Nd1-22

Dades cadastrals	Número	Superfície	Sostre	N. plantes
5294609DF2959H	1.486	1.454	PB	

LLEGENDA

- Límit de bé
- Entorn de protecció
- Categoria de protecció:**
 - BCIN
 - BCIL
 - BPU
- Nivell de protecció:**
 - 1. Integral
 - 2. Conservació
 - 3. Parcial
 - 4. Ambiental
 - 5. Documental
 - Espais lliures protegits

Plànol normatiu

Fotografia del bé

Emplaçament

Nau Industrial al carrer de Cellers

AI.093.EA

CATALOGACIÓ ANTERIOR

Altres Element emergent

CATALOGACIÓ

Tipus de bé Patrimoni arquitectònic
 Categoria BPU
 Nivell prot. 5. Documental
 Classificació Elements arquitectònics

DESCRIPCIÓ DEL BÉ

Tipologia Arquitectura Industrial (AI)
Subtipologia Nau
Estil i Època Arquitectura industrial. Nau; Època contemporània. Segle XX
Cronologia 1915
Context Àrea urbana de Sabadell, concretament al barri de Gràcia.
Elements Nau longitudinal de planta baixa que cobreix tot el front del carrer de Cellers entre els carrers de Jacint Verdaguer i de la Reina Elionor.
Manté l'estructura i la tipologia original, en el seu aspecte exterior. Preserva els forats ritmics dels finestrals que li confereixen la característica composició de les naus tèxtils de planta baixa. La coberta és a dues aigües, acabada en teula àrab.
Ús actual Industrial
Ús original/altres Industrial
Estat conservació Bo
Façanes/Coberta Bon estat general de la façana, tant dels seus revestiments, així com dels elements decoratius i ornamentals senzills que la configuren. S'estima un bon estat general de la coberta a través de la imatge que dona l'estat actual de les façanes.
Estructura/interior Es desconeix l'estat de conservació de l'interior i de les seves estructures originals que, poden o no haver estat modificades en el temps.

RAONS PER A LA CATALOGACIÓ

- Valor històric: Bé referent en el context de la història de Sabadell per la seva representativitat en la lectura d'una època i un moment destacat en l'evolució de l'activitat industrial al llarg dels s. XIX-XX a la ciutat.
- Valor urbanístic: Bé interessant per la contribució en la lectura de la formació, evolució i transformació de l'estructura urbana de l'exemple de Sabadell.
- Valor arquitectònic/tipològic/artístic: El valor resideix principalment en la seva estructura tipològica, l'estil representatiu d'edificis construïts en aquest període, reflectit en les façanes i la disposició de les cobertes, mostrant els criteris compositius del moment.
- Valor sociocultural i etnològic: Bé referent en el context sociocultural i etnològic de Sabadell per les característiques representatives i la dimensió social de la industrialització del sector tèxtil, reflex d'un període clau en l'activitat i el dinamisme de la ciutat.
- Valor natural/ambiental/paisatgístic: Bé interessant per la contribució en la preservació de la seva imatge original en un paisatge que ha sofert transformacions i canvis en el seu entorn al llarg dels anys, especialment en època contemporània.

ÀMBITS DE PROTECCIÓ

Element/s Aquest bé no té reconeguda cap protecció física. Ara bé, serà el resultat de l'estudi patrimonial el que haurà de determinar el seu valor i l'abast de la seva protecció.

REGULACIÓ DE LES INTERVENCIIONS

Tipus d'intervenció Manteniment i/o Reparació; Consolidació; Reforma, Millora, Remodelació o Rehabilitació; Restauració; Reconstrucció i Reprocció; Ampliació (sempre que el planejament general ho permeti); Inclusió; Substitució; Eliminació (justificadament); Desplaçament; Enderroc (justificadament); Obra nova

Es podrà procedir a la desconstrucció, parcial o total, del bé catalogat. Caldrà, però,

Nau Industrial al carrer de Cellers

AI.093.EA

justificar mitjançant un estudi patrimonial que en el moment que es plantegi una actuació sobre el mateix, aquest no disposa de valors acreditats. L'estudi recollirà, també, els aspectes i detalls inherents al bé per tenir documentades totes les modificacions o transformacions sofertes.

El bé es troba en un sector a desenvolupar per Pla de Millora Urbana de transformació d'ús.

Nau Industrial al carrer de Cellers

AI.093.EA

ALTRES IMATGES

Fotografia del bé
Equip redactor

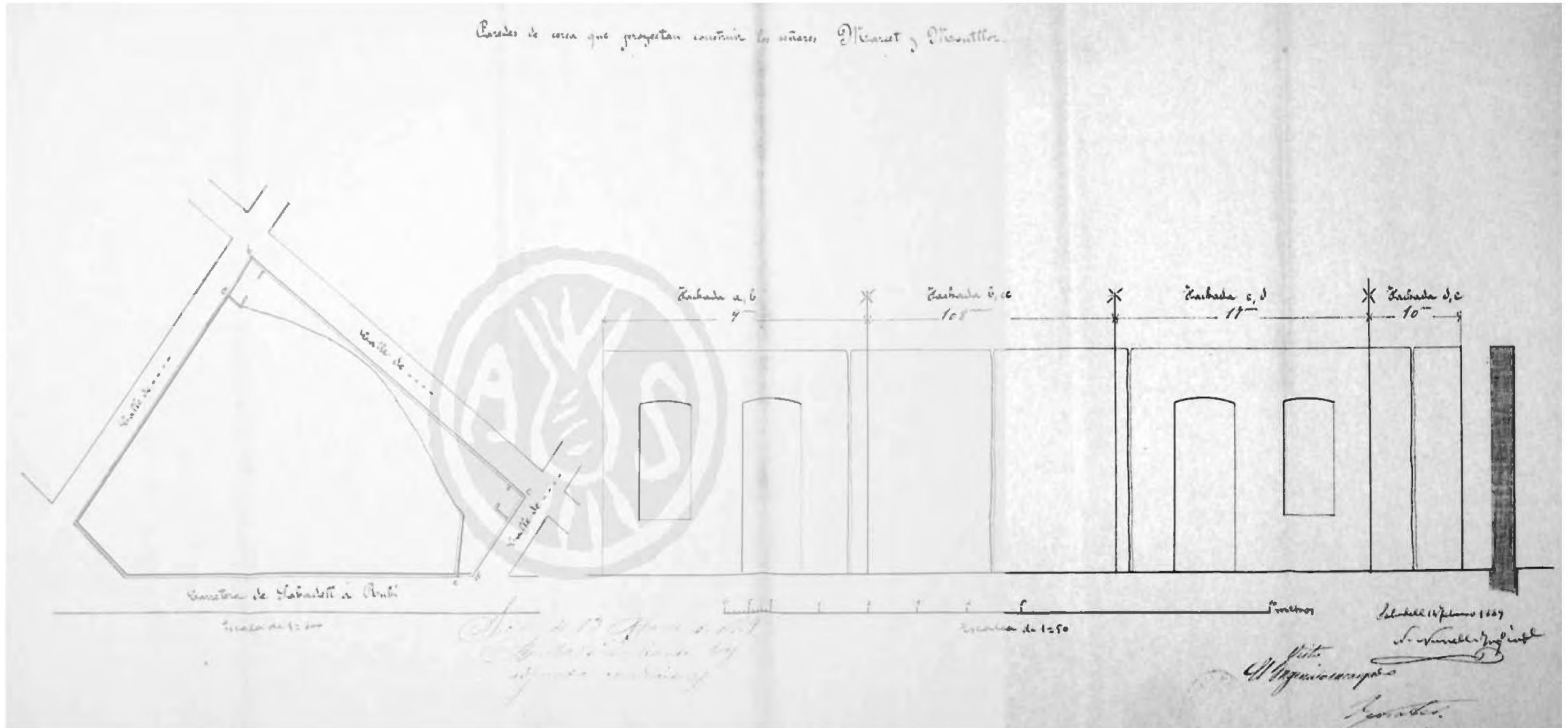
Fotografia del bé
Equip redactor

Fotografia del bé.
Equip redactor

Annex II. Expedients

Arxiu Històric de Sabadell (AHS)

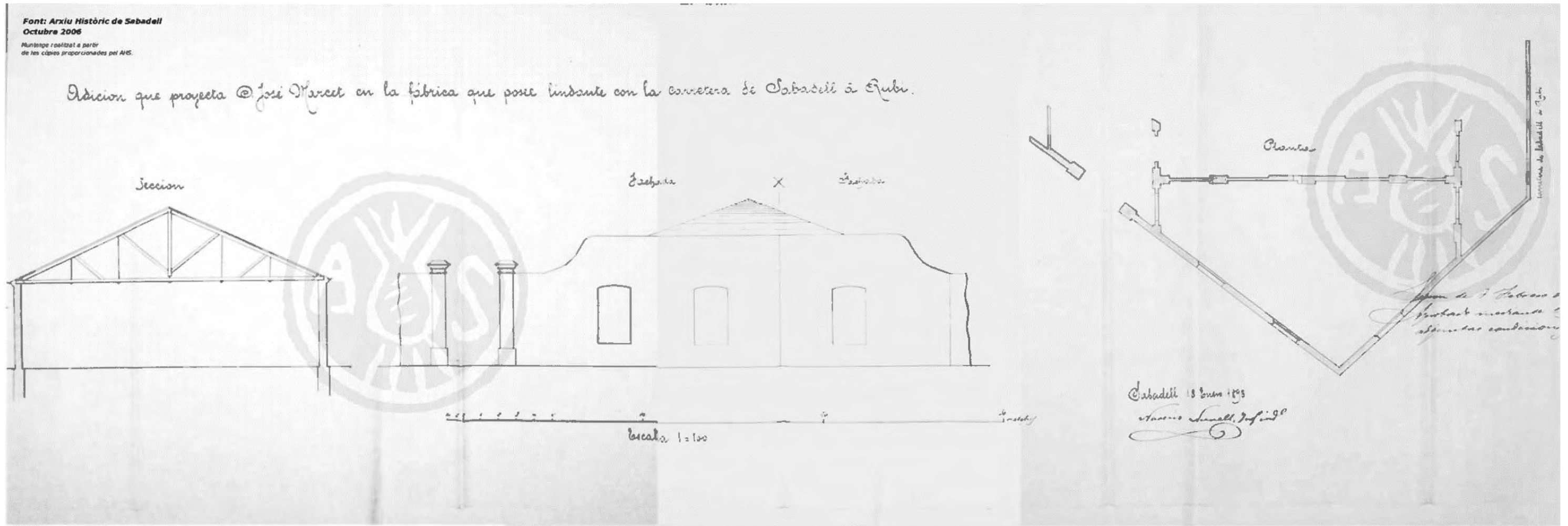
Expedient 28/1889 (Plànols)

1889 Construcció de mur de tanca perimetral a l'illa triangular del Conjunt Vapor Marcet formada per carretera de Sabadell a Rubí i carrers actuals de Verdaguer i Cellers, amb xamfrà a Pau Claris.

1889. Construcció de mur de tanca perimetral a l'illa triangular formada per carretera de Sabadell a Rubí i carrers actuals de Verdaguer i Cellers, amb xamfrà a Pau Claris de Sabadell, per a la societat S.A. Marcet.

Emplaçament / Escala original 1:500
Façanes / Escala original 1:50
Narcís Nunell, enginyer
Febrer 1889

Expedient 28/1889
Arxiu Històric de Sabadell

Expedient 16/1893 (Plànols)

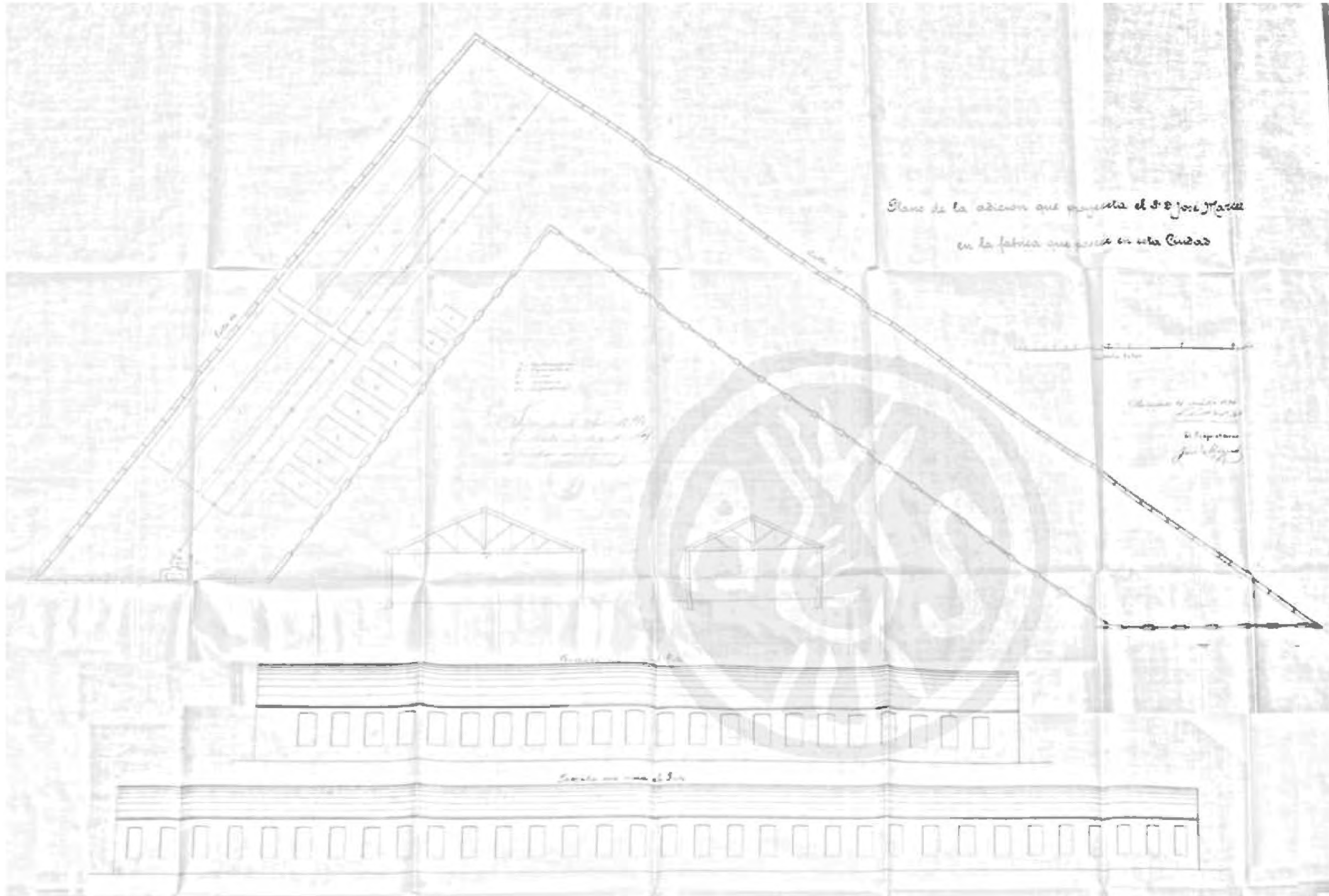
1893 Projecte d'addició a la fàbrica de Vapor Marcet situada a l'illa triangular formada per carretera de Sabadell a Rubí i carrers actuals de Verdaguer i Cellers, amb xamfrà a Pau Claris

1893. Projecte d'addició a la fàbrica situada a l'illa triangular formada per carretera de Sabadell a Rubí i carrers actuals de Verdaguer i Cellers, amb xamfrà a Pau Claris de Sabadell per a la societat S.A. Marcet.

Emplaçament / Escala original 1:100
 Façana i Secció / Escala original 1:100
 Narcís Nunell, enginyer
 Gener 1893

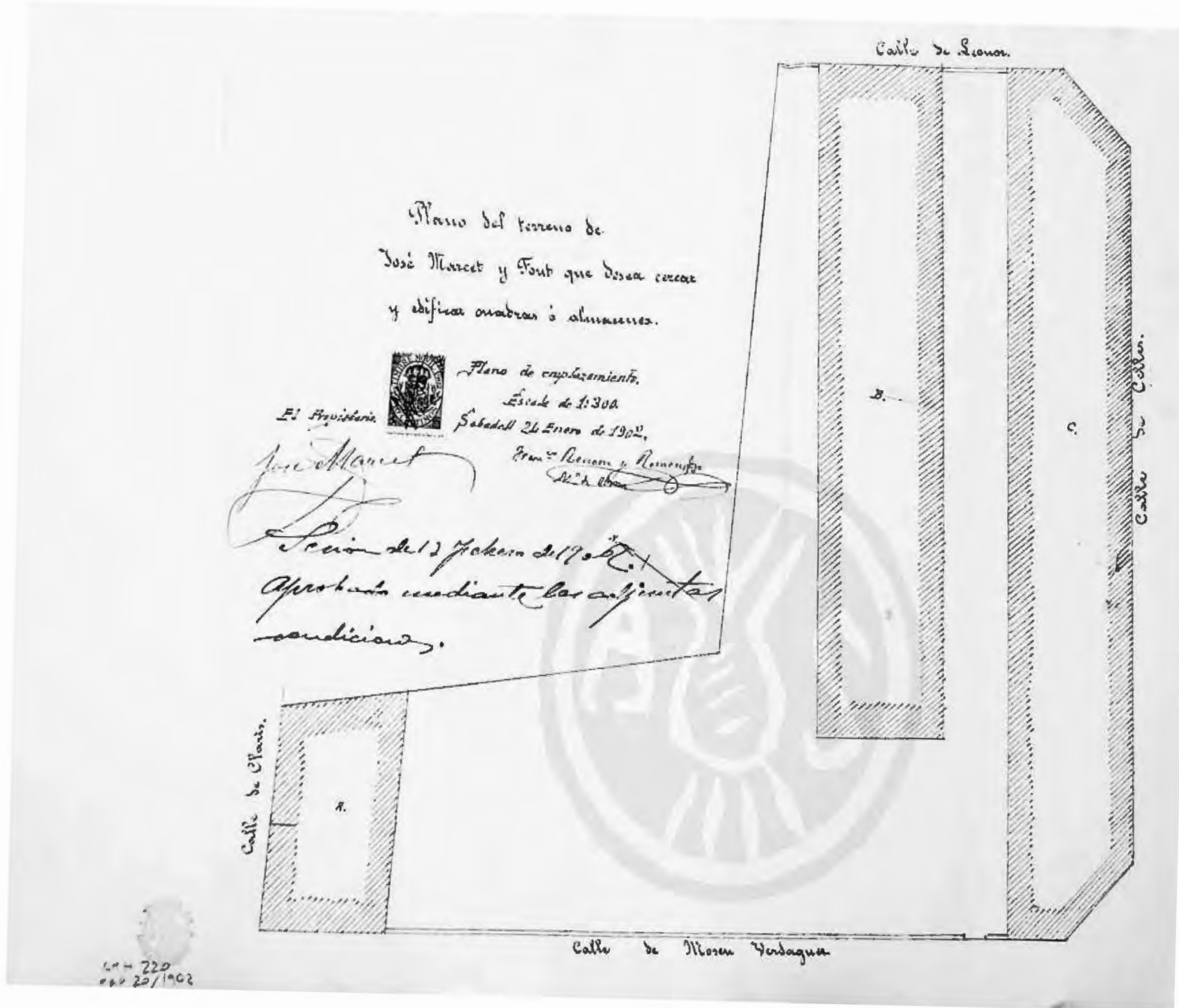
Expedient 16/1893

Arxiu Històric de Sabadell

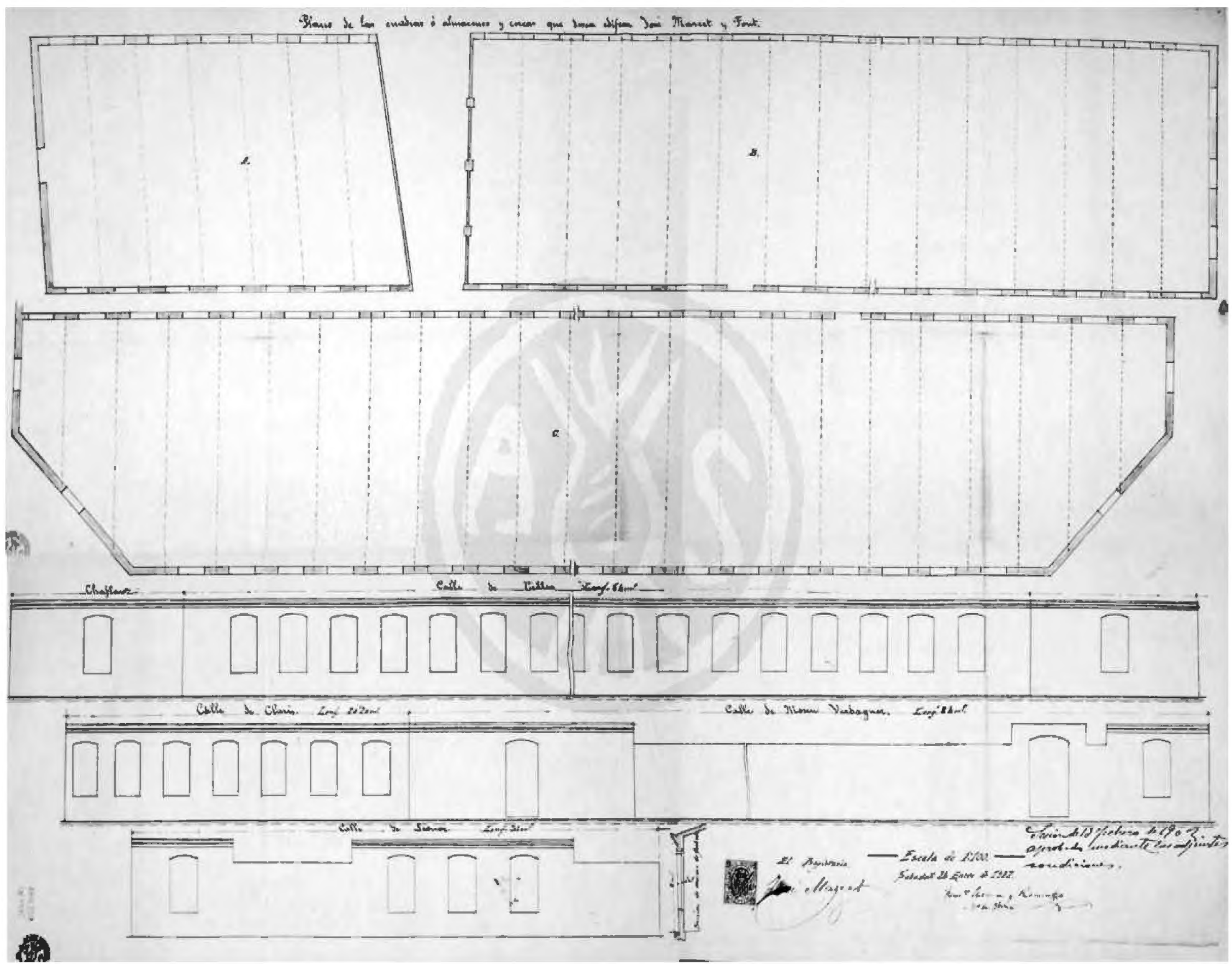
Expedient 161/1894 (Plànols)

1894 Projecte d'addició de naus a la fàbrica de Vapor Marcet situada a l'illa triangular formada per carretera de Sabadell a Rubí i carrers actuals de Verdaguer i Cellers, amb xamfrà a Pau Claris

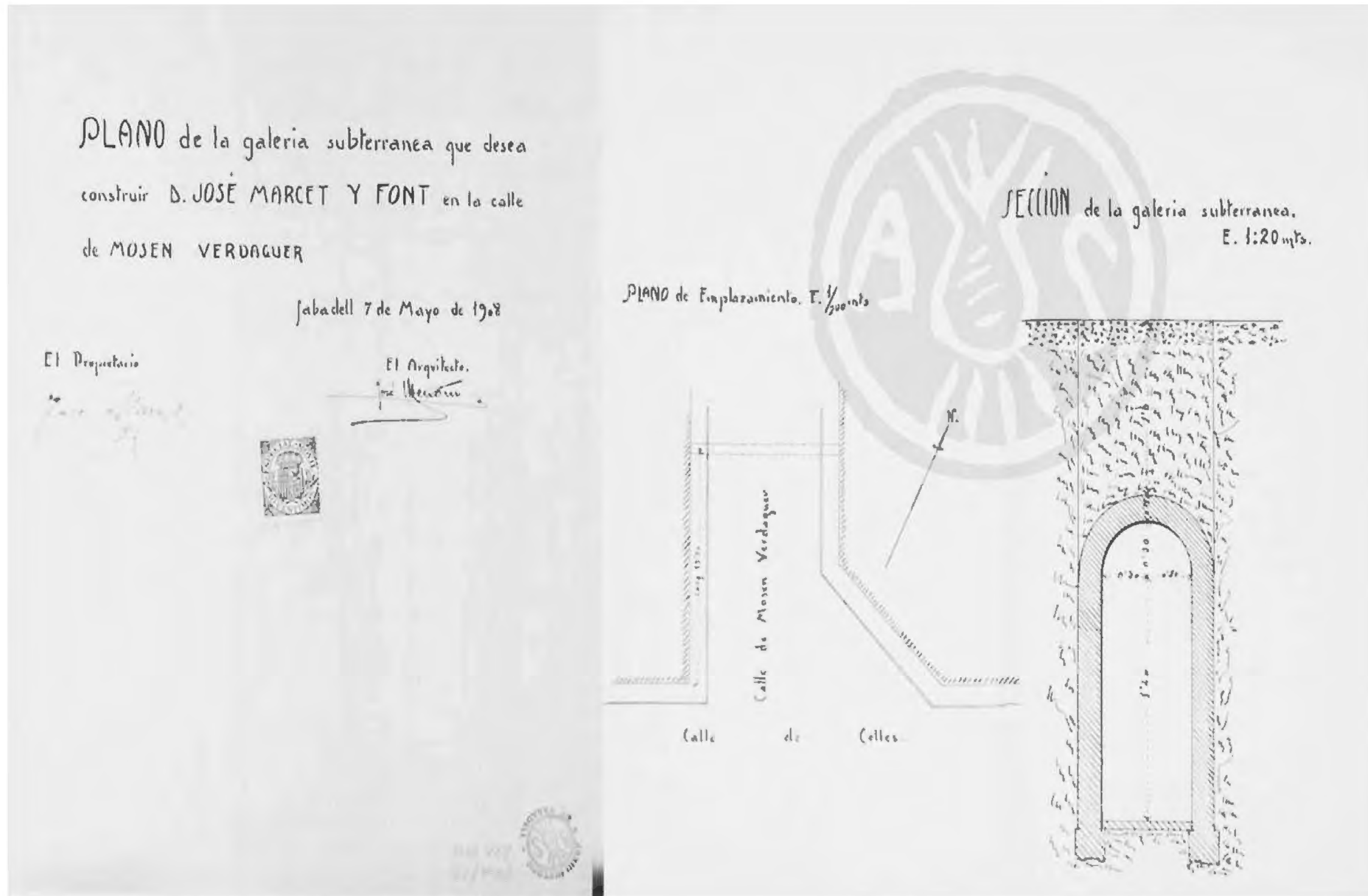
Expedient 10/1902 (Plànols)

1902 Projecte de naus magatzem situades a l'illa formada pels carrers Mossèn Verdaguera, Claris, Reina Leonor i Cellers.

1902 Projecte de naus magatzem situades a l'illa formada pels carrers Mossèn Verdagué, Claris, Reina Leonor i Cellers. de Sabadell, per a la societat S.A. Marcet.
 Emplaçament / Escala original 1:300
 Plantes / Escala original 1:100
 Façanes i detall Secció façana / Escala original 1:100
 Josep Renom, arquitecte
 Gener 1902

Expedient 10/1902
 Arxiu Històric de Sabadell

Expedient 82/1908 (Plànols)

1908 Projecte de galeria subterrània al carrer de Mossèn Verdaguier

1908 Projecte de galeria subterrània al carrer de Mossèn Verdaguier de Sabadell, per a la societat S.A. Marcet.

Emplaçament / Escala original 1:200

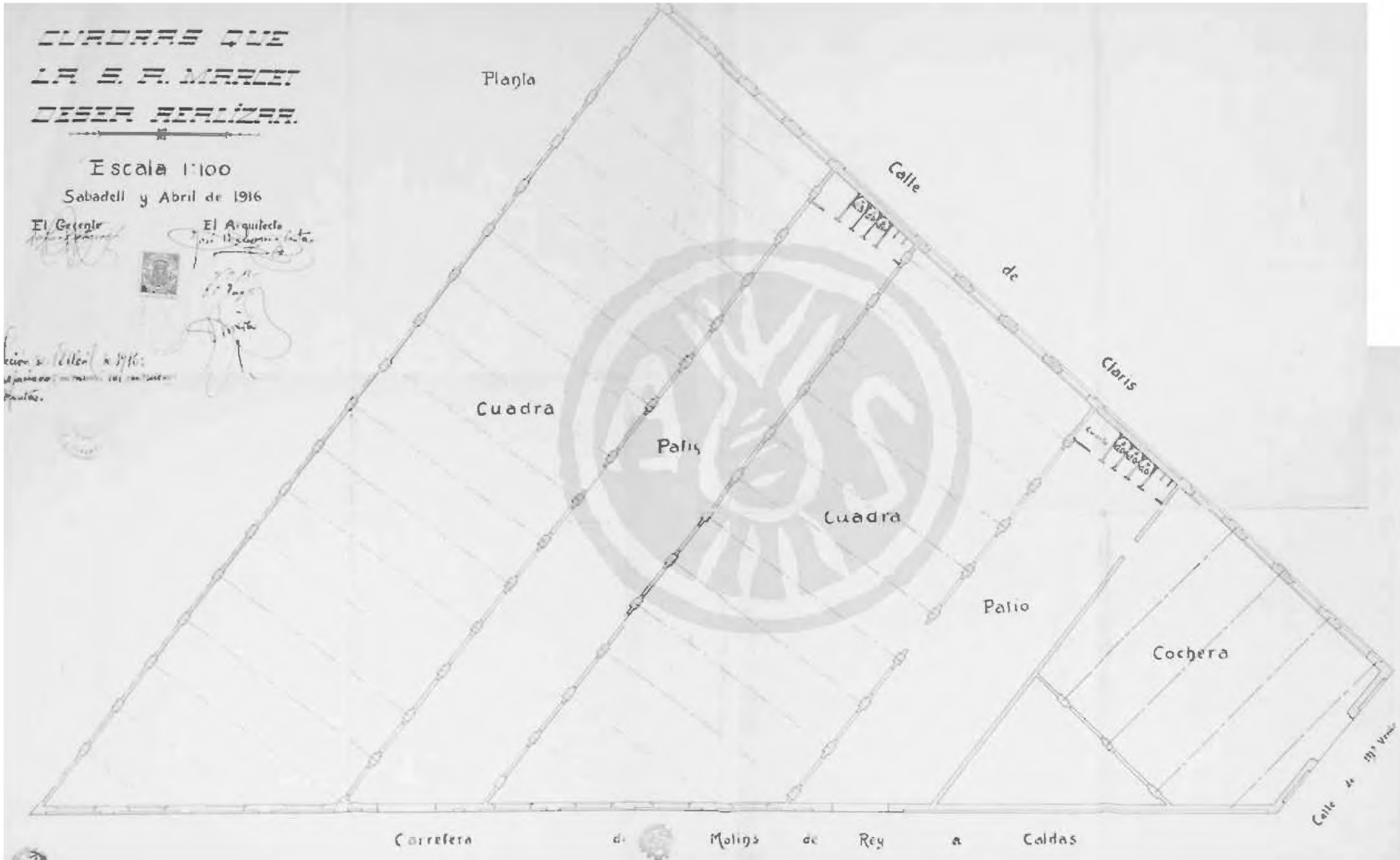
Detall Secció / Escala original 1:20

Josep Renom, arquitecte

Maig 1908

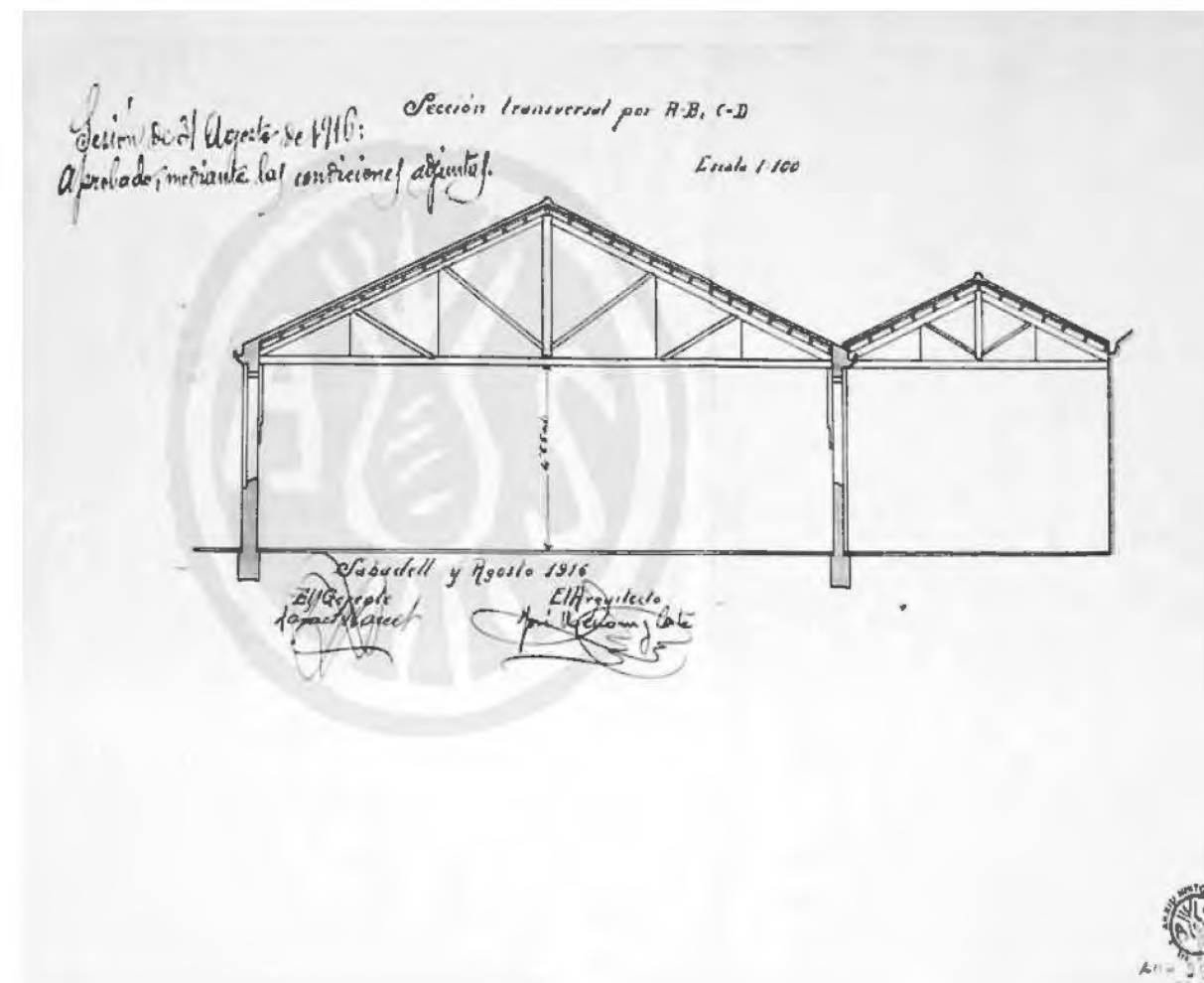
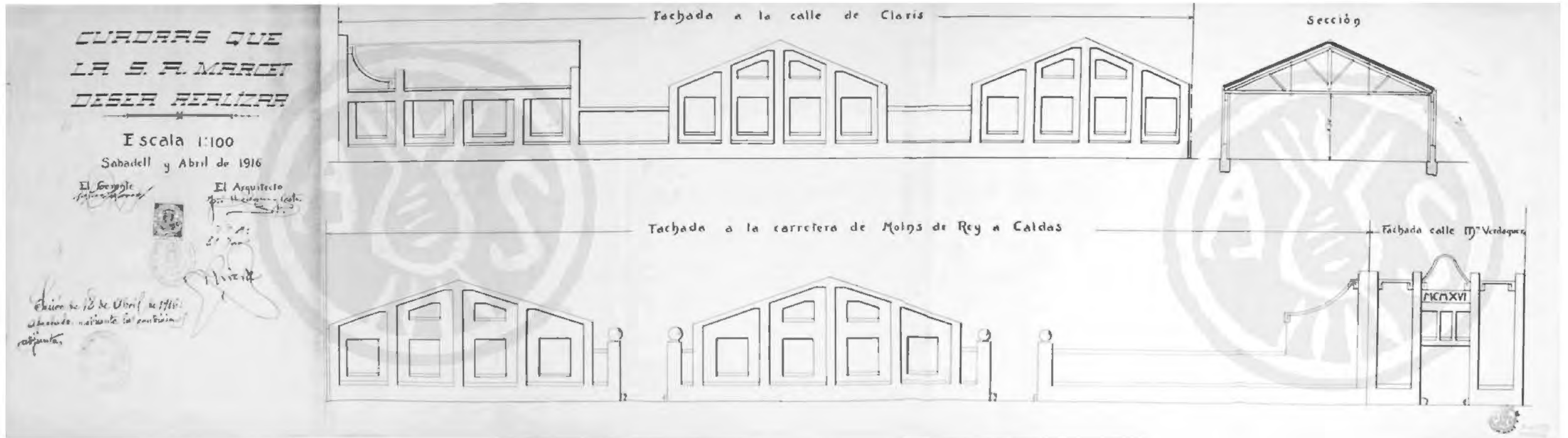
Expedient 82/1908

Arxiu Històric de Sabadell

Expedient 159/1916 (Plànols)

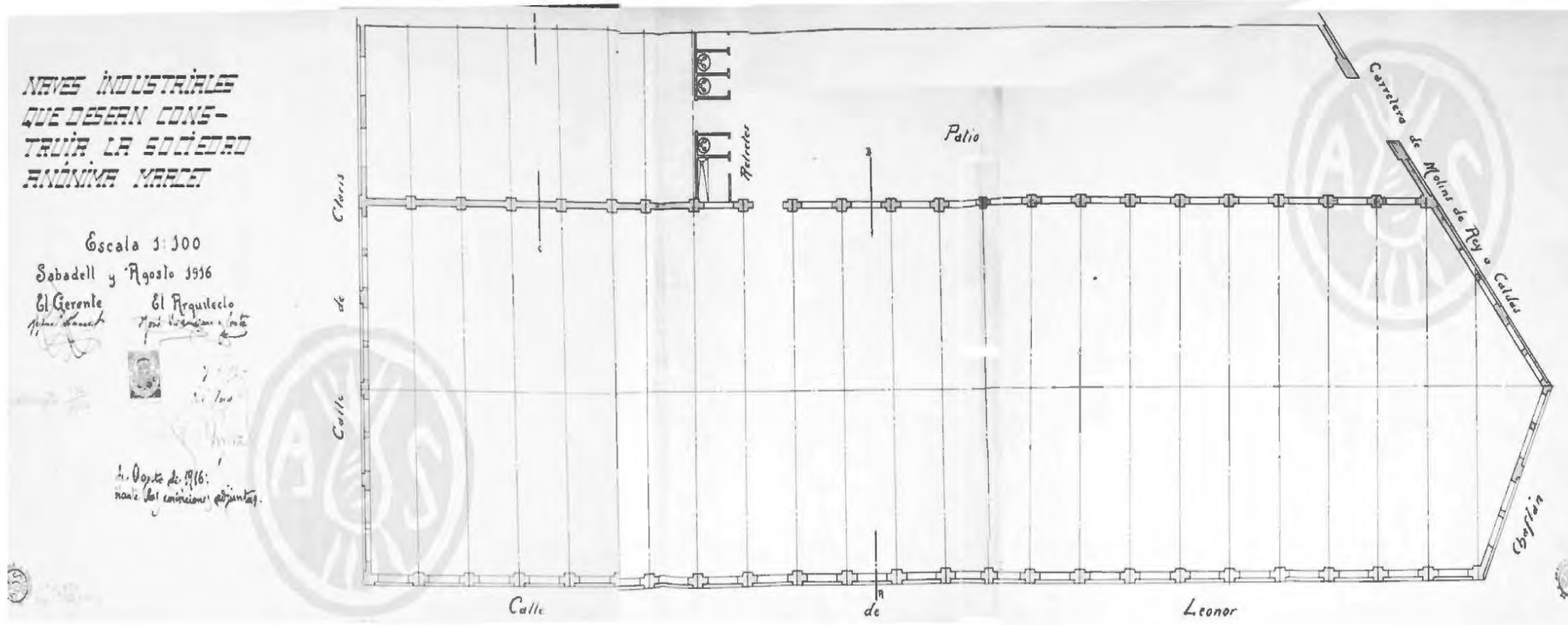
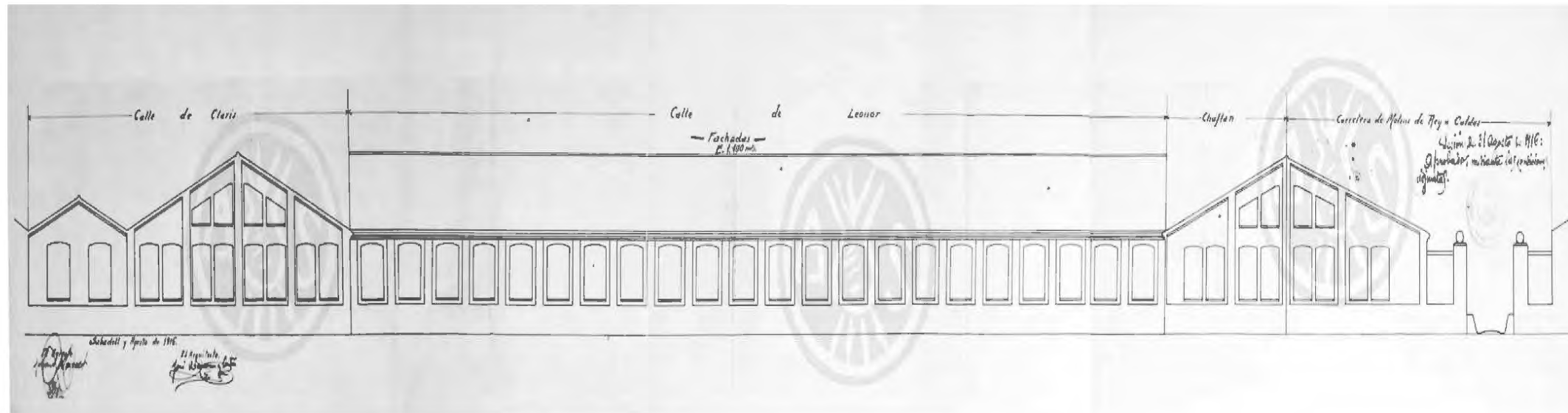
1916 Projecte de naus situades a l'illa formada pels carrers Claris, xamfrà amb Mossèn Verdaguer, Carretera de Molins de Rei a Caldes i Reina Leonor.

1916 Projecte de naus situades a l'illa formada pels carrers Claris, xamfrà amb Mossèn Verdaguera, Carretera de Molins de Rei a Caldes i Reina Leonor de Sabadell, per a la societat S.A. Marcet.

Planta / Escala original 1:100
 Façanes / Escala original 1:100
 Secció / Escala original 1:100
 Seccions transversals / Escala original 1:100
 Josep Renom, arquitecte
 Abril 1916

Expedient 159/1916
 Arxiu Històric de Sabadell

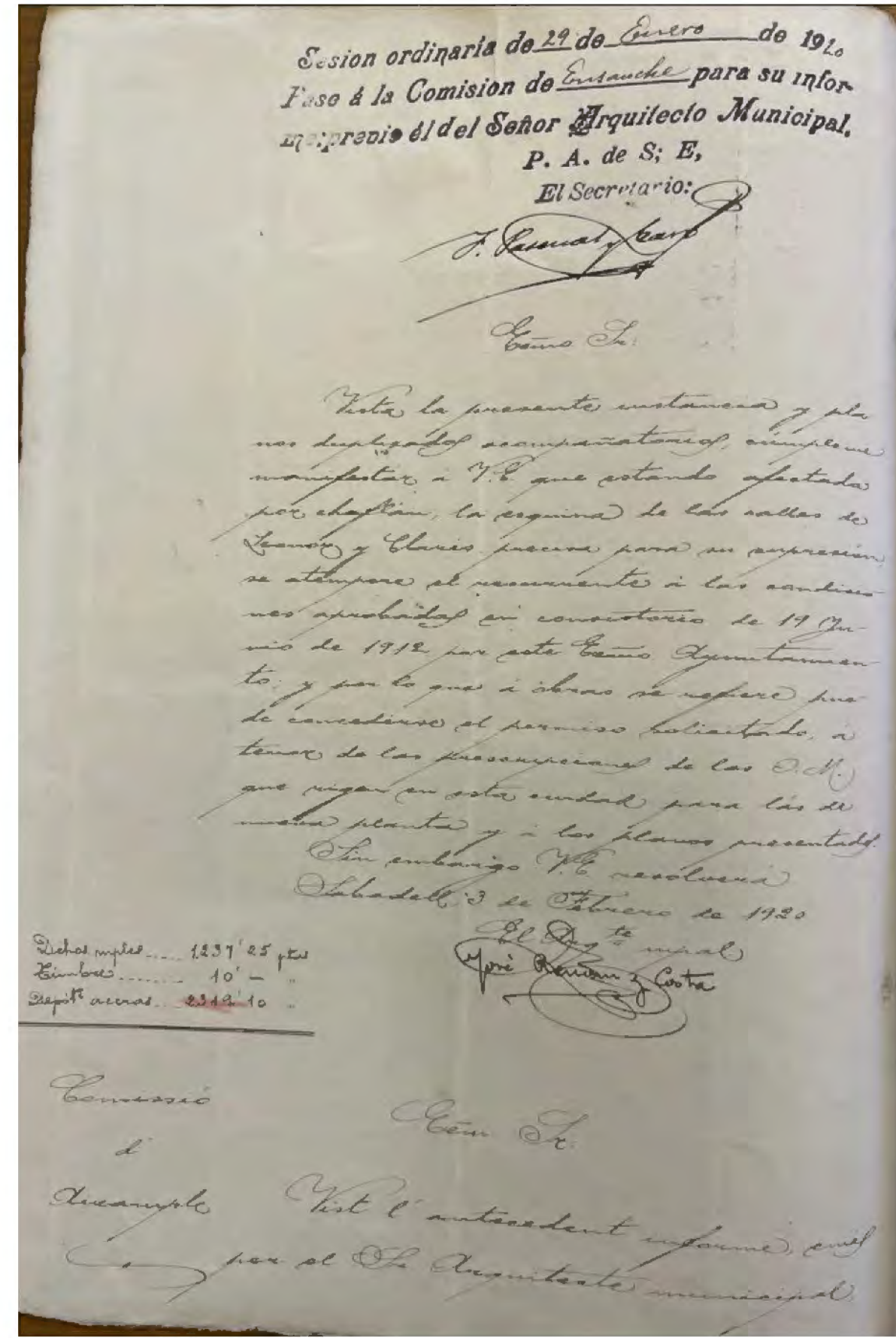
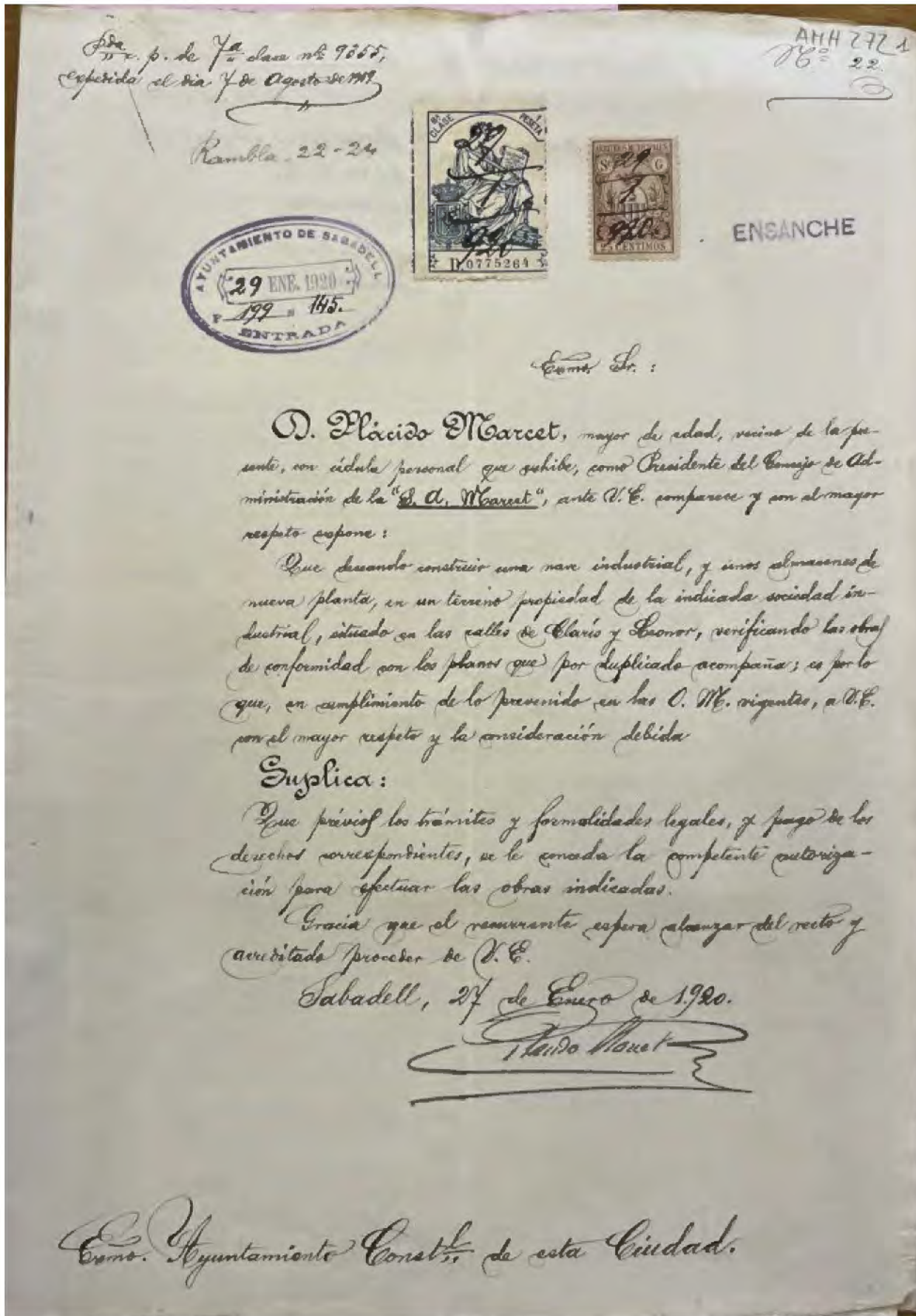
Expedient 332/1916 (Plànols)

1916 Projecte de naus situades a l'illa formada per la Carretera de Molins de Rei a Caldes, xamfrà amb Mossèn Verdaguier, i carrers de Reina Leonor i Claris.

1916 Projecte de naus situades a l'illa formada per la Carretera de Molins de Rei a Caldes, xamfrà amb Mossèn Verdaguier, i carrers de Reina Leonor i Claris de Sabadell, per a la societat S.A. Marcet.

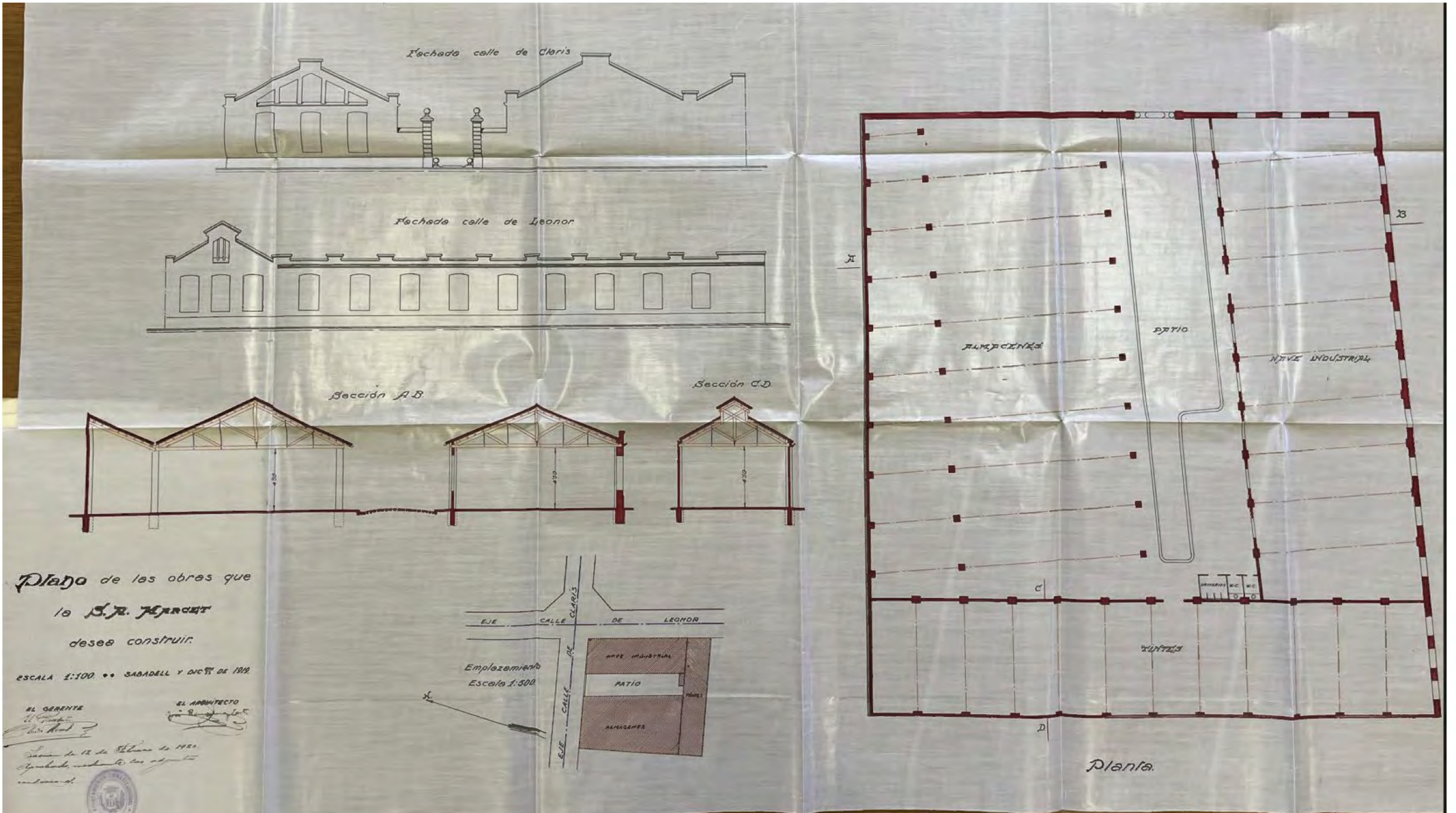
Façanes / Escala original 1:100
 Planta / Escala original 1:100
 Josep Renom, arquitecte
 Agost 1916

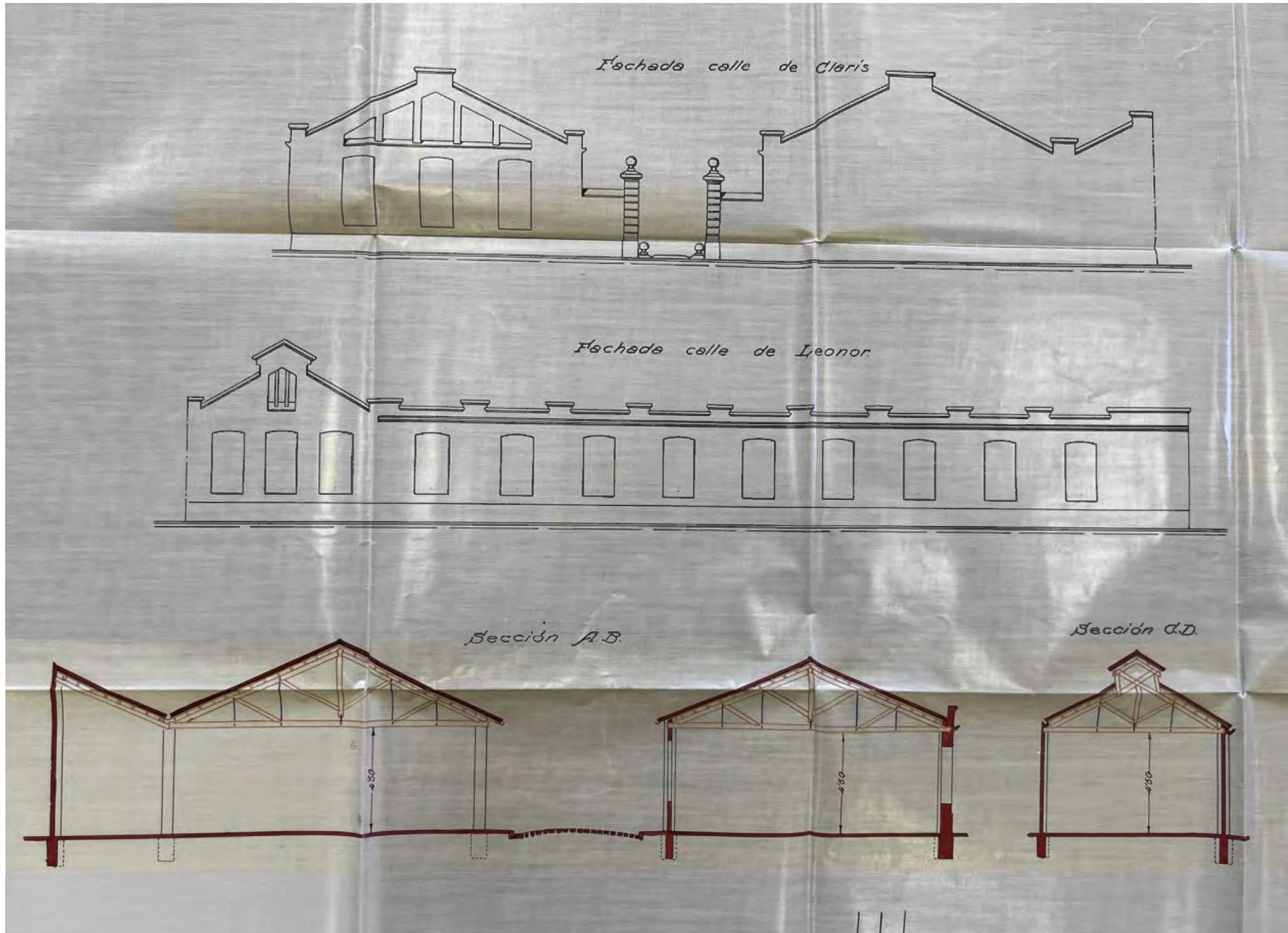
Expedient 332/1916
 Arxiu Històric de Sabadell

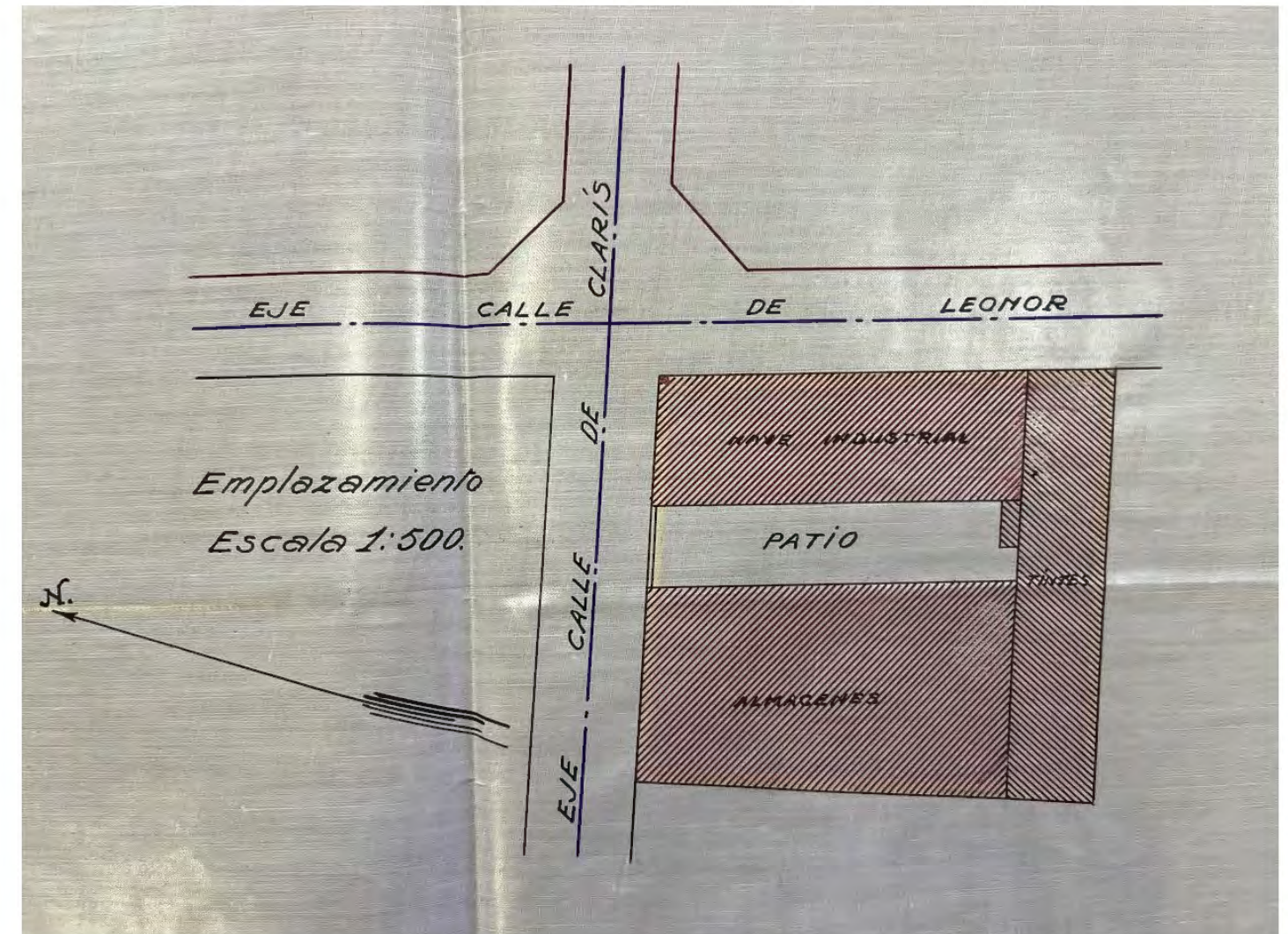
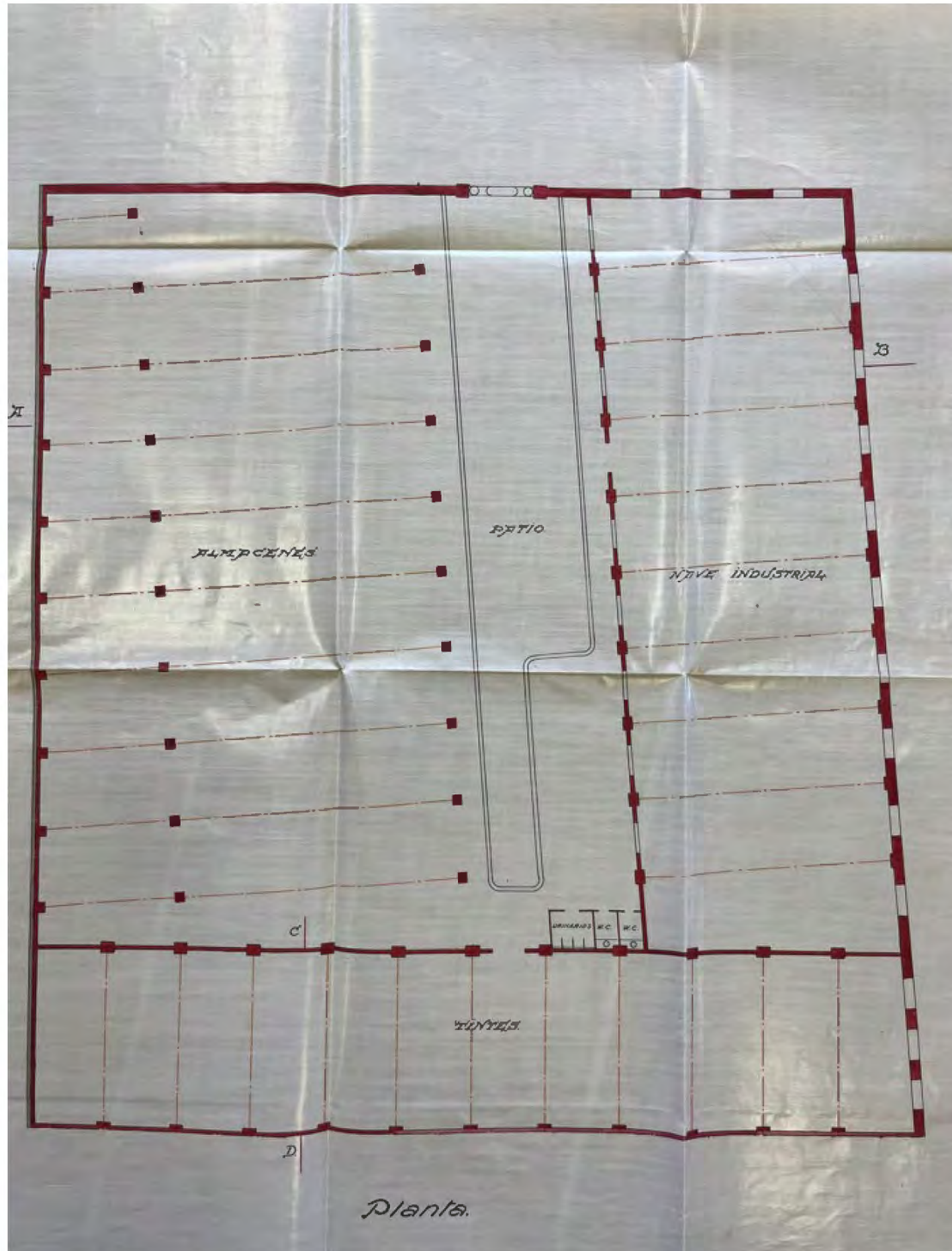

Expedient 7731/1996 (Plànols)

1920 Construcció de nau industrial i magatzems de nova planta, entre carrers de Pau Claris i de la Reina Leonor

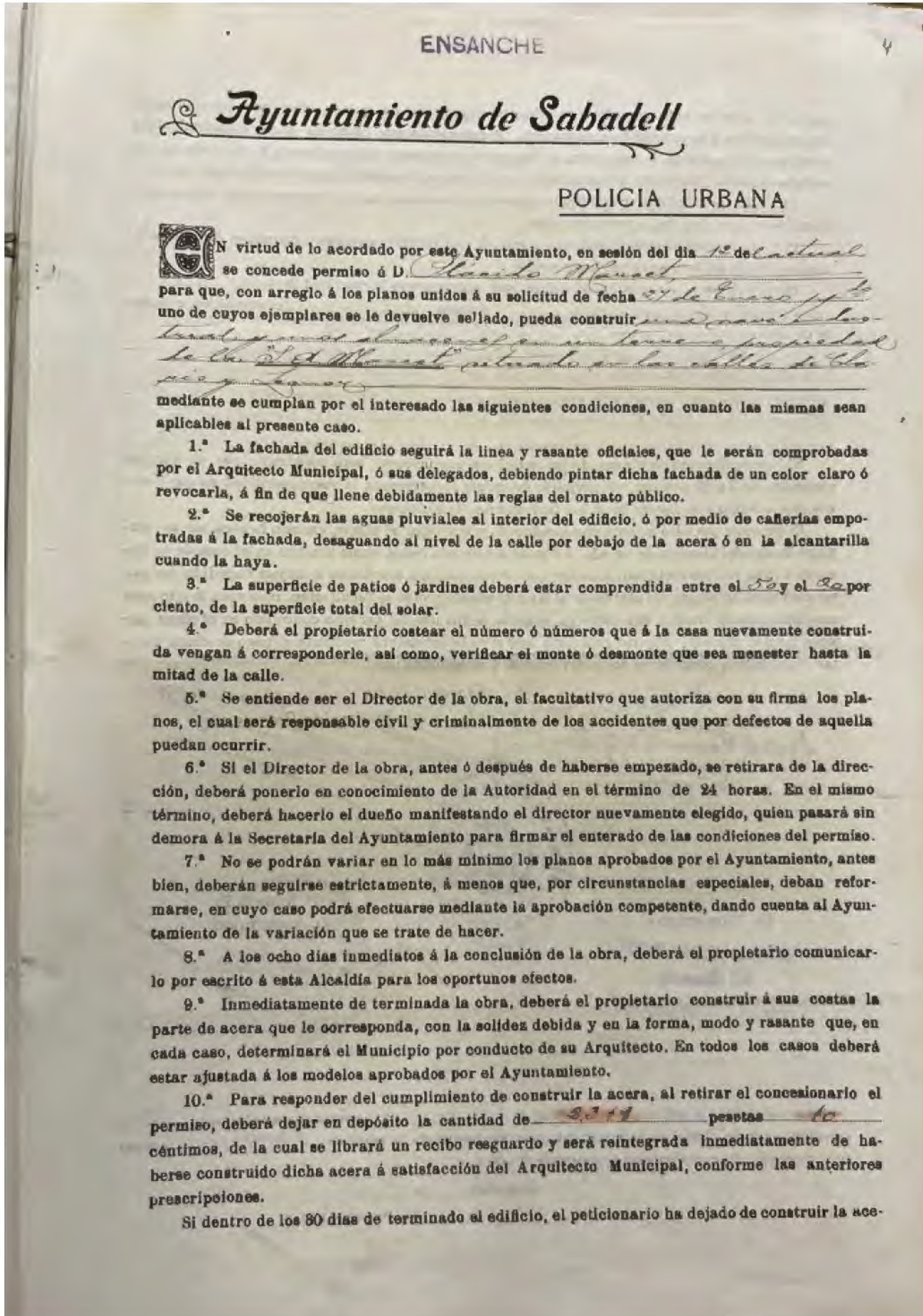

1920. Construcció de nau industrial i magatzems de nova planta, entre carrers de Pau Claris i de la Reina Elionor de Sabadell, per a la societat S.A. Marçet

Emplaçament / Escala original 1/500
 Plantes Baixa / Escala original 1:100
 Façanes / Escala original 1:100
 Seccions transversals / Escala original 1:100
 Josep Renom i Costa, arquitecte
 Desembre 1919

Expedient 7731/1996
 Arxiu Històric de Sabadell

opina la Comissió que pod. V. E. ac-
cedir a lo demanat pel interessat,
de conformitat amb el propi infor-
me i mitjançant el pagament dels
drets municipals que corresponguin,
segons tarifes vigents.

Empero V. E. resoldrà

Sabadell, 11 de Febrer de 1920.

Orden ord.º de 12 de Feb. de 1920.

Aprobada
F. A. de R. B.
El Secretario

J. Ponsual, Carr

Cumplido.

L'Arcañoc.

Con esta fecha se ha hecho en-
trega al interesado del permiso con-
cedido, por el que ha satisfecho la
cantidad de 1.237'25 pesetas, en con-

cepto de derechos municipales, según
talon nº 534 expedido por el Of. Ofi-
cial de Ingresos, habiendo presentado
el papel de reintegro correspondiente.

Sabadell, 23 de Febrero de 1920.

El Jefe de la Sección,

Juan Carlos Serra

3250 (10)
 Presentada cédula personal de la tarifa 1ª classe 11
 n.º 6496 datada a 3 de Octubre
 de 1935 a Sabadell

El Secretari,
 p. e.,
Llorens i Terra

pp AHH 437
62
 1937

EIXAMPLA

33350679

1 Pta

31 AGO. 1936
 N.º 3078
 ENTRADA

Sr. Alcalde:

D. Antoni Ribera i Bros. resident a Sabadell carrer de Claris n.º 58 amb cédula personal que presenta, demana retirar i retirar, compareix davant vostre i:

Manifesta que com a apoderat de la firma "Llorens i Terra", desitja verificar unes obres al despatx de dita firma, situat en el carrer de Claris; de conformitat amb els plans que per duplicat acompanya.

i en conseqüència, amb el degut respecte
DEMANA que previs els tràmits que calgui li sigui concedit el corresponent permís.

Visqui molts anys.

Sabadell 28 de Agost del 1936

Antoni Ribera i Bros

Sr. Alcalde-President de la Comissió de Govern Municipal d'aquesta Ciutat. PAS-

SI a la Regidoria de Foment

Sabadell 1 de Setembre del 1936

L'ALCALDE.
 P. A.
 EL SECRETARI. int.
J. A. El Cap de Seccio

El Conseller Regidor.
J. A. El Cap de Seccio

Informe de l'Arquitecte i Enginyer municipal.
 Sabadell 1 SET. 1936

INFORME DE L'ARQUITECTE MUNICIPAL

Vista la present instancia relativa a En Antoni Ribera Bros, com a apoderat de la firma "Llorens i Terra", i plans adjunts, dec manifestar que pot concedir-se el permís sol.licitat atenint-se a les prescripcions de les O. M. que regeixent a aquesta Ciutat per les obres de addició i al pla presentat en quan a aquelles no s'oposin.

Sabadell, 2 Setembre de 1936.
 L'Arquitecte Municipal.

Drets municipals. 27'76 ptes.
 7'50 " timbre.

INFORME DE L'ENGINYER MUNICIPAL

Vista la present instància i plans acompanyants, formulada per Antoni Ribera i Bros, en la qual sol.licita permís per a la construcció d'obres d'addició en la fàbrica-despatx de la finca anomenada "Llorens i Terra" del carrer Clarís, el sotasignat enginyer **M A N I F E S T A**:

Que no correspon l'aplicació de drets municipals en concepte de desguàs per quan en dit carrer no hi passa clauvegua.

Sabadell 15 de març del 1937.

Expedient 7731/1996 (Plànols)

1936 Obres d'addició en la fàbrica-despatx al carrer de Pau Claris

AJUNTAMENT DE SABADELL

POLICIA URBANA

OBRES DE NOVA CONSTRUCCIO

PERMIS N.º 62 DEL 1937.

De conformitat amb l'acord adoptat per aquesta Regidoria en decret del dia 16 del mes en curs, es concedeix permís a Antoni Ribera i Bros, accedint a la seva sol·licitud de data 28 d'agost del 1936, i ajustant-se als plans acompanyats, un exemplar dels quals se li torna segellat, per a efectuar, com a apoderat de la firma «Llorens i Terra», obres d'addició en la fàbrica-despatx de la susdita firma, en el carrer de Clarís.

amb subjecció a les següents condicions, en tot allò que sigui aplicable al present cas.

Primera.—La façana de l'edifici seguirà la línia i la rasant oficials, que seran comprovades pel personal de l'oficina tècnica de l'Ajuntament, havent d'ésser arrebossada o pintada de color clar, per tal d'acomplir degudament les regles d'ornament públic.

Segona.—Les aigües pluvials de l'interior de l'edifici es recolliran i abocaran a la fossa sèptica i les pluvials de la façana es conduiran a la via pública per mitjà de les canonades enclavades sota la voravia, empalmant-se directament, almenys una d'elles, amb la claveguera de desguàs sempre que n'hi hagi, pels efectes de la ventilació de la susdita fossa sèptica.

Tercera.—La superfície dels patis o jardins haurà d'ésser com a mínim el per cent de la superfície total del solar.

Quarta.—S'entén com a Director de l'obra el facultatiu que autoritza amb la seva signatura els plans el qual serà responsable civil i criminalment dels accidents que, per defectes d'aquella puguin ocórrer.

Cinquena.—Si el Director de l'obra, abans o després d'haver-la començada, es retirés de la direcció haurà de posar-ho en coneixement de l'Autoritat en el termini de 24 hores. En el mateix termini haurà de fer-ho el propietari, i comunicarà el nom del Director novament elegit, el qual passarà sense tardança per la Secretaria de l'Ajuntament per tal de signar l'assabentat de les condicions de permís.

Sisena.—No podran variar-se en el més mínim els plans aprovats, els quals seran executats d'una manera estricta; però si per circumstàncies especials haguessin de modificar-se, s'haurà d'obtenir l'aprovació competent, abans de portar a efecte la reforma.

Setena.—Als vuit dies immediats d'acabada l'obra, el propietari haurà de comunicar-ho per escrit a aquest Ajuntament, als efectes oportuns.

Vuitena.—No podrà habitar-se l'edifici de nova construcció fins que hagi transcorregut, almenys, el termini de trenta dies des del seu acabament.

Novena.—El propietari ve obligat a exhibir aquest permís sempre que els delegats de l'Ajuntament ho creguin convenient.

Desena.—Així mateix, el propietari ve obligat a satisfer prèviament la quantitat de **vint-i-set** pessetes **setanta sis** cèntims, en concepte d'arbitri municipal de conformitat amb la tarifa degudament aprovada.

11.—L'incompliment d'alguna de les anteriors condicions serà castigat per l'Alcaldia amb multa de 5 a 200 pessetes, sense perjudici d'exigir a l'interessat la responsabilitat que li incumbeixi, d'acord amb el que disposen les Ordenances Municipals.

12.—Aquest permís s'entendrà caducat i sense cap valor ni efecte quan l'obra no es comenci dintre el termini d'un any, a comptar des d'aquesta data, com també en el cas de no portar-la a terme sense interrupció, a no ésser que circumstàncies especials ho hagin impedit, en el qual cas ho manifestarà l'interessat a l'Ajuntament i, escoltat el facultatiu, resoldrà el que cregui més convenient. Podrà, però, si no ha fet ús del permís concedit en el termini esmentat, sol·licitar pròrroga, la qual se li concedirà mitjançant el pagament de deu pessetes, no podent-se concedir més de dues pròrroques de sis mesos cada una.

Sabadell, 17 de març del 1937.

El Conseller President
d'Obres Públiques,

Ramon Calape

Conforme,
L'interessat,

[Signature]

P. A. del C. R.
El Cap de la Secció,

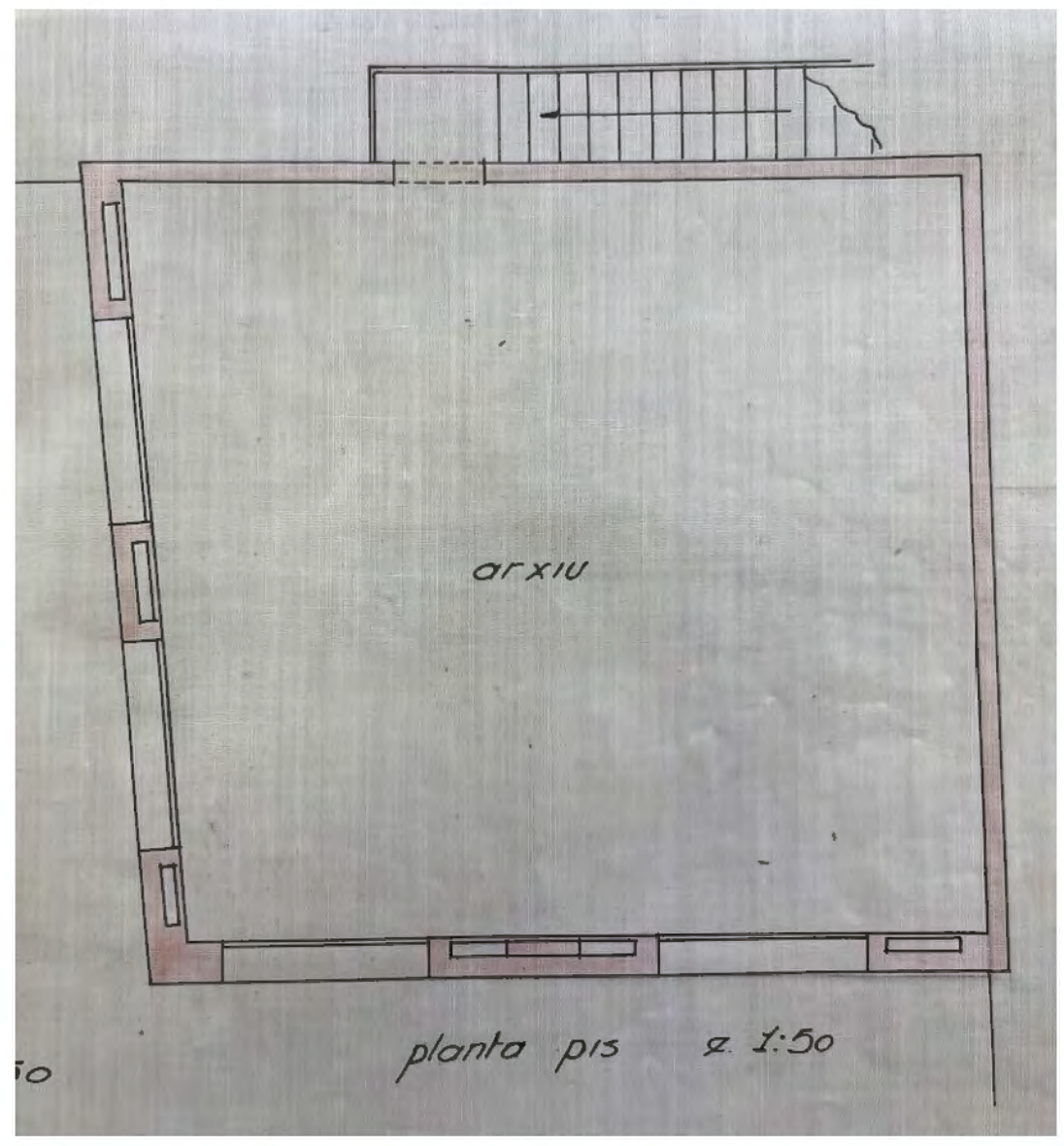
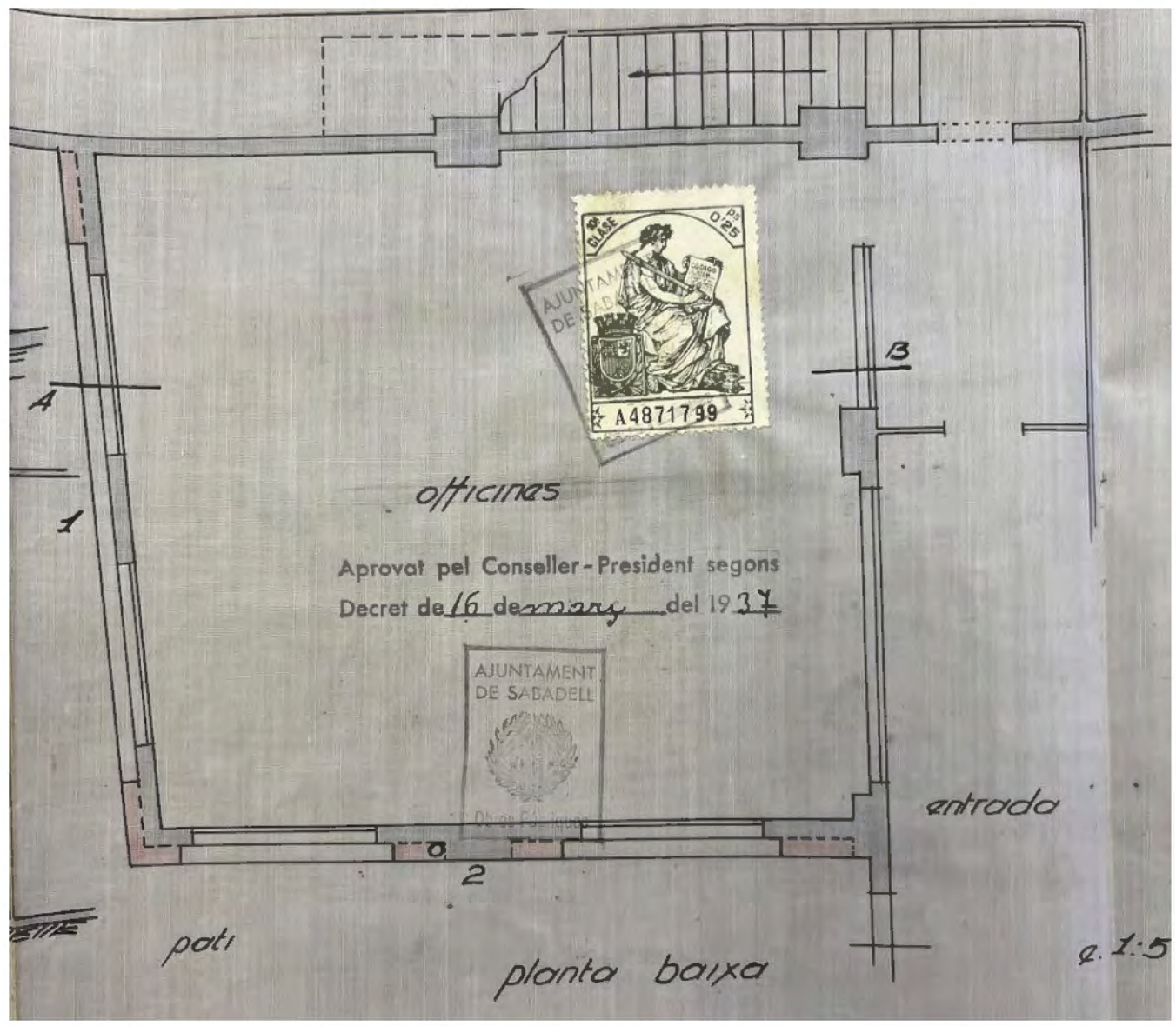
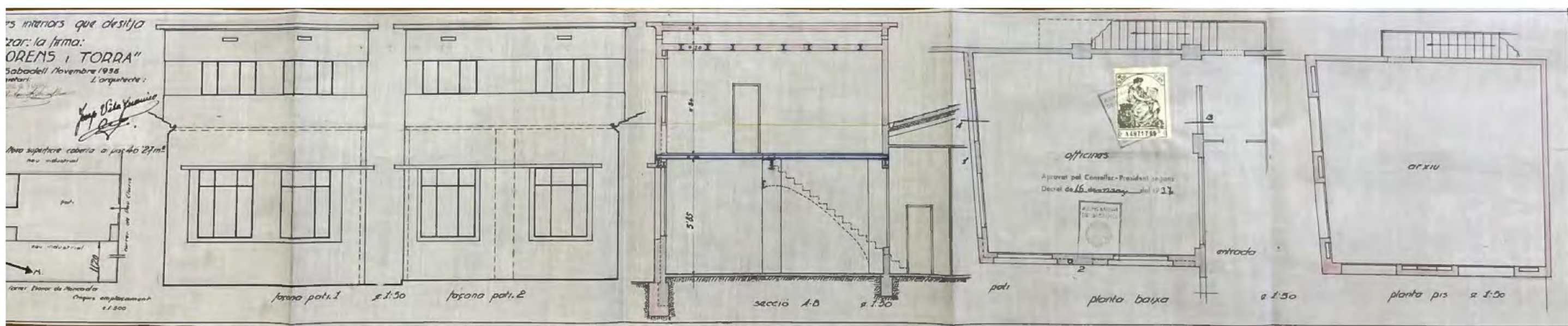
[Signature]

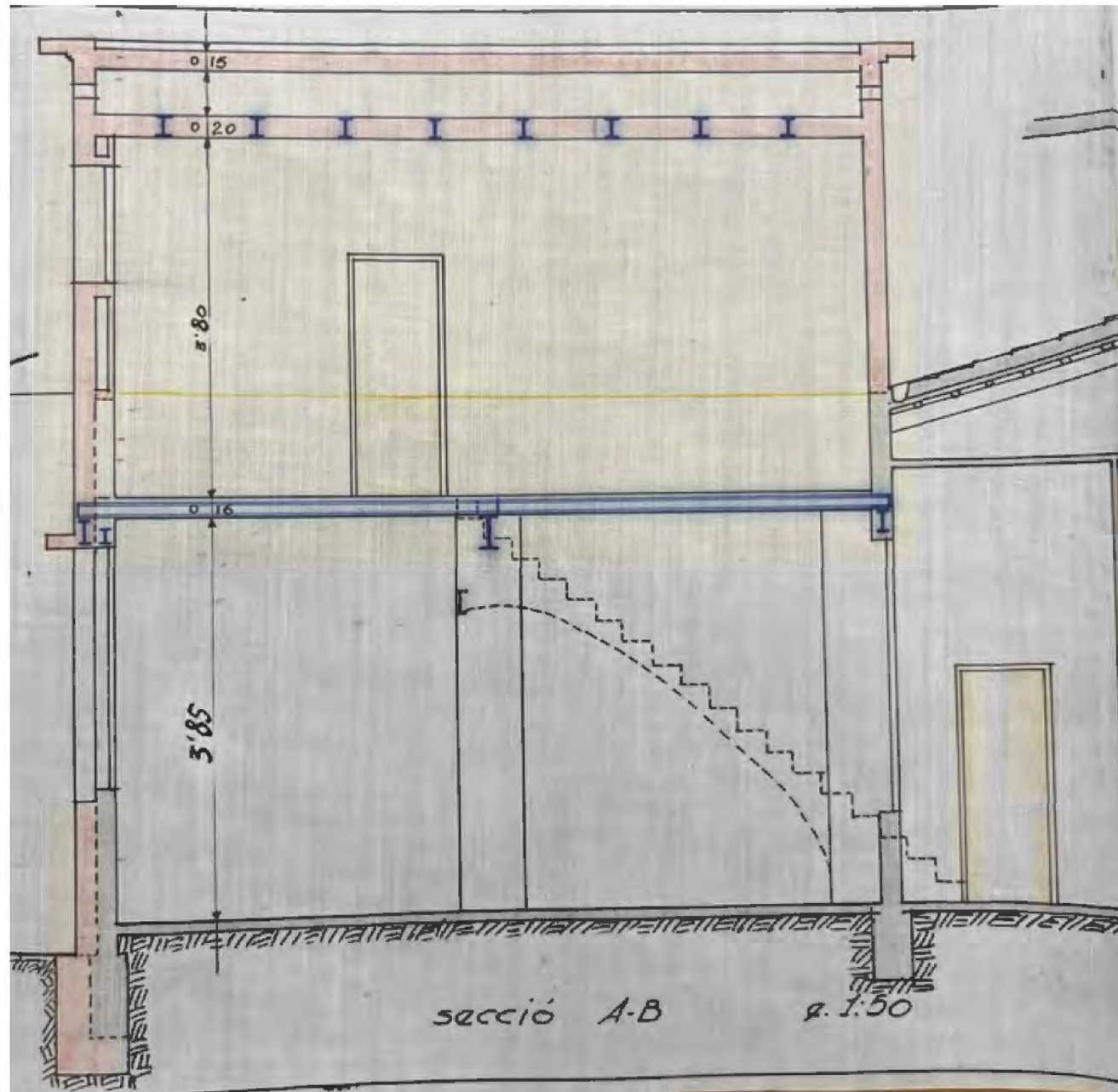
L'interessat ha acreditat haver fet efectius a l'Oficina de Recaptació, els drets relatius a aquest permís

Sabadell, 5 JUNY 1937 del 1937

El Cap de la Secció,

[Signature]

1936 Obres d'addició en fàbrica-despatx situada al carrer de Pau Claris de Sabadell, per a la firma "Llorens i Torra."

Emplaçament / Escala original 1/300
 Plantes Baixa i Pis / Escala original 1:50
 Façanes Pati / Escala original 1:50
 Secció transversal / Escala original 1:50
 Josep Vila Juanico, arquitecte
 Novembre 1935

Expedient 7731/1996
 Arxiu Històric de Sabadell

Ajuntament de Sabadell
ÀREA DEL TERRITORI URBANISME I MEDI AMBIENT

LLICÈNCIA D'OBRES MENORS
 Núm. d'Expedient: 9607731

Per el vostre coneixement, us notifiquem que, el Tinent d'Alcalde de l'Àrea del Territori en data 13-09-96 ha dictat el següent:

DECRET.-

Vista la sol·licitud de llicència municipal d'obres, la documentació presentada i els informes tècnics i jurídics que consten a l'expedient.

Vista la normativa vigent aplicable i que l'expedient s'ha tramitat d'acord amb les normes establertes, el Tinent d'Alcalde de l'Àrea del Territori, en virtut de la delegació conferida per Decret d'Alcaldia de data 30.6.95,

Ha resolt **CONCEDIR a XAROL S A**

LLICÈNCIA MUNICIPAL

per a realitzar les obres consistents en **Realització de reformes**
 a la finca situada **c. de Pau Claris, 87 cantonada c. de la Reina Elionor**

Les obres autoritzades hauran d'executar-se en un termini màxim de **6 MESOS** a comptar de la notificació d'aquesta resolució, i hauran d'ajustar-se al projecte adjunt, al planejament urbanístic vigent, a les Ordenances d'Edificació i a les condicions generals i especials assenyalades a continuació.

El sol·licitant ha acreditat haver estatíat la quantitat de **28.004 ptes.** en concepte de la liquidació provisional de l'impost sobre Construccions, Instal·lacions i Obres.

Aquesta resolució, posa fi a la via administrativa d'acord amb el que estableix l'article 157.2 de la Llei 8/1987, de 15 d'abril, Municipal i de Règim Local de Catalunya i la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú.

Per tant, d'acord amb el que disposa l'article 56 de la Llei reguladora de la Jurisdicció Contenciosa-Administrativa, podau interposar **RECURS CONTENCIOS-ADMINISTRATIU**, davant la Sala del Contenciós-Administratiu del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de **DOS MESOS** a comptar de l'endemà del dia de la recepció d'aquesta notificació, prèvia comunicació a l'òrgan que ha dictat l'acte, d'acord amb el que disposa l'article 109.3 de la Llei 30/1992.

Tanmateix pot interposar qualsevol altre recurs que considereu pertinent.

Sabadell, a 13-09-96

EL SECRETARI, p.d.

Secretaria General
Ajuntament de Sabadell

Be rebut el duplicat
 Data: 26.9.96
 D.N.I.: 34751085
 Signatura:

CONDICIONS ESPECIALS D'AQUESTA LLICÈNCIA:

- La present llicència no autoritza cap intervenció dels elements estructurals ni de la distribució interior.
- S'hauran de complir les normes de sorolls de veïnatge d'acord al que disposa l'Ordenança Municipal, per vetllar per la qualitat sonora del Medi Urbà.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure mínim de 80 cm de vorera per als vianants.

Ajuntament de Sabadell

REGISTRAT
 1996-09-13
 13-09-1996

CONDICIONS GENERALS

PRIMERA - Aquesta llicència s'atorga salvant el dret de propietat i sens perjudici de tercers.

SEGONA - Durant la realització de les obres s'hauran de mantenir en bon estat de conservació les tanques, bastides i altres elements de precaució garantint la seguretat per a la circulació de vianants i vehicles; observar les normes establertes sobre càrrega i descàrrega, neteja, obertura i tapament de rases; retirar les deixalles i els materials de la via pública i complir les altres disposicions de policia aplicables. Així mateix caldrà complir les disposicions generals d'aplicació sobre Seguretat i Higiene en el treball.

TERCERA - Aquesta llicència caducarà i restarà sense efecte, quan les obres no s'executin dins el termini indicat a la llicència. El titular de la llicència podrà sol·licitar una pròrroga dels terminis esmentats abans que vencin.

QUARTA - Si en el termini de 6 mesos a comptar de la data d'acabament de les obres l'Ajuntament no practiqués nova liquidació, es considerarà definitiva la liquidació provisional efectuada.

CINQUENA - La concessió d'aquesta autorització no pressuposa l'obtenció de llicència per a l'exercici de cap activitat. Caldrà sol·licitar el permís d'instal·lació i Obertura corresponent d'acord amb el Reglament de Serveis de les Corporacions locals i el Reglament d'Activitats Classificades.

Ajuntament de Sabadell

Expedient 7731/1996

1996 Realització de reformes a l'edifici industrial del carrer de Pau Claris, 87

Ajuntament de Sabadell
ÀREA DEL TERRITORI URBANISME I MEDI AMBIENT

LLICÈNCIA D'OBRES MENORS

Núm. d'Expedient: 9607731

DECRET.- Sabadell, 13-09-96

Vista la sol·licitud de llicència municipal d'obres, la documentació presentada i els informes tècnics i jurídics que consten a l'expedient,

Vista la normativa vigent aplicable i que l'expedient s'ha tractat d'acord amb les normes establertes, el Tinent d'Alcalde de l'Àrea del Territori, en virtut de la delegació conferida per Decret d'Alcaldia de data 30.6.95,

Ha resolt **CONCEDIR a XAROL S A**

LLICÈNCIA MUNICIPAL

per a realitzar les obres consistents en **Realització de reformes**
 a la finca situada **c. de Pau Claris, 87 cantonada c. de la Reina Elionor**

Les obres autoritzades hauran d'executar-se en un termini màxim de **6 MESOS** a comptar de la ratificació d'aquesta resolució, i hauran d'ajustar-se al projecte adjunt, al planejament urbanístic vigent, a les Ordenances d'Edificació i a les condicions generals i especials assenyalades a continuació.

El sol·licitant ha acreditat haver satisfet la quantitat de **28.004 ptes.** en concepte de la liquidació provisional de l'impost sobre Construccions, Instal·lacions i Obres.

EL Tinent d'ALCALDE
DE L'ÀREA DEL TERRITORI.

EL SECRETARI,

 Secretaria General

Ajuntament de Sabadell

CONDICIONS ESPECIALS D'AQUESTA LLICÈNCIA:

- La present llicència no autoritza cap intervenció dels elements estructurals ni de la distribució interior.
- S'hauran de complir les normes de sorolls de veïnatge d'acord el que disposa l'Ordenança Municipal, per vetllar per la qualitat sonora del Medi Urbà.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure mínim de 80 cm de vorera per als vianants.

Ajuntament de Sabadell

EXPEDIENT D'OBRES MENORS

NÚMERO: 9607731

INFORME TÈCNIC I JURÍDIC

NOM PROMOTOR : XAROL S A

TIPUS OBRA : Realització de reformes

LOCALITZACIÓ : c. de Pau Claris, 87 cantó c. de la Reina Elionor

TIPUS DE PROMOCIÓ : Particular

DIRECTOR :

CONSTRUCTOR :

PLANEJAMENT VIGENT: Pla general
 M2 SOLAR: 0

Qualificació urbanística: 1.8/A-27-TN
 AFECTACIÓ:

- El projecte compleix amb el planejament general o especial.
- El pressupost és correcte.

Condicions especials de la llicència:

- La present llicència no autoritza cap intervenció dels elements estructurals ni de la distribució interior.
- S'hauran de complir les normes de sorolls de veïnatge d'acord el que disposa l'Ordenança Municipal, per vetllar per la qualitat sonora del Medi Urbà.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure mínim de 80 cm de vorera per als vianants.

Conforme
 COL.LABORADOR TÈCNIC,
 Josep Figols Florejachs

Conforme
 EL LLETRAT,
 Emili Pinazo López

Sabadell, 13-09-96

AREA A DESENVOLUPAR PEL PLANEJAMENT ESPECIAL	A. 27 - TN
--	------------

DENOMINACIO:

AMBIT: PAU CLARIS - REINA LEONOR - CELLERS - MOSSEN CINTO VERDAGUER

LOCALITZACIO: PLANOL N-2 E/1:2000 FULL: 14

TIPUS: TRANSFORMACIO D'US NO PRIORITARIA

CLASSIFICACIO: SOL URBA

PLANEJAMENT QUE LA DELIMITA: PLA GENERAL

I. CARACTERISTIQUES GENERALS:

US GLOBAL: RESIDENCIAL

Superfície total de l'àmbit (m ² de sòl)	6.776 m ²
Edificabilitat màxima bruta (m ² sostre total/ m ² sòl total)	1,75 m ² /m ²
Densitat màxima (nombre màxim d'habitatges/ Ha)	hab/Ha

II. CARACTERISTIQUES DEL SOL D'APROFITAMENT PRIVAT:

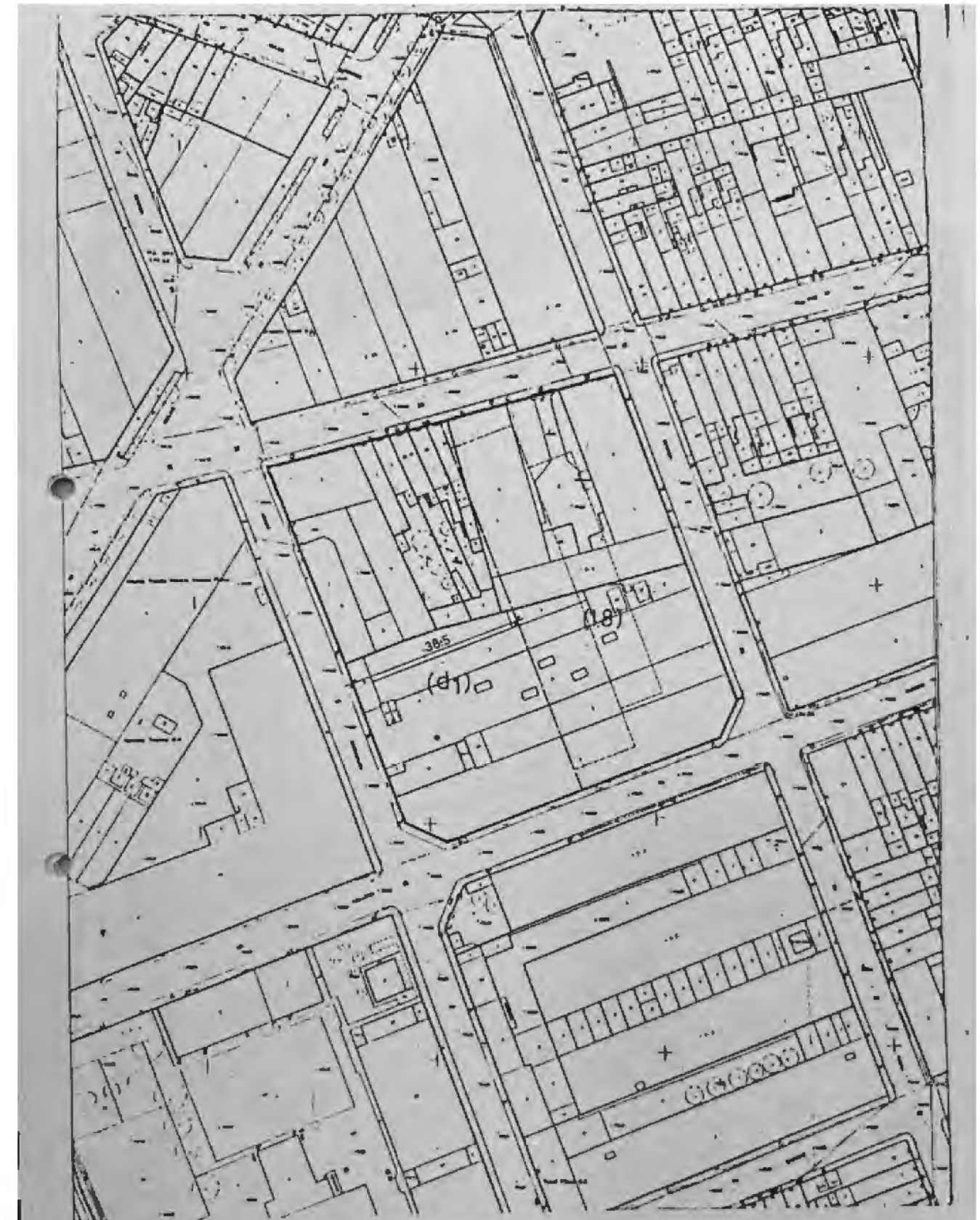
Superfície màxima de sòl d'aprofitament privat (m ² sòl)	3.388 m ²	50 %
Edificabilitat màxima neta privada (m ² sostre privat/ m ² sòl privat)	m ² /m ²	
Edificabilitat màxima bruta privada (m ² sostre privat/ m ² sòl total)	1,75 m ² /m ²	
Sostre privat màxim (m ² sostre)	11.858 m ²	

III. CARACTERISTIQUES DEL SOL PUBLIC:

Superfície mínima de cessió (m ² sòl)	3.388 m ²	50 %	
distribució indicativa del sòl públic de cessió.	Vialitat	0 m ²	0 %
	Espais lliures	3.388 m ²	50 %
	Equipament	0 m ²	0 %

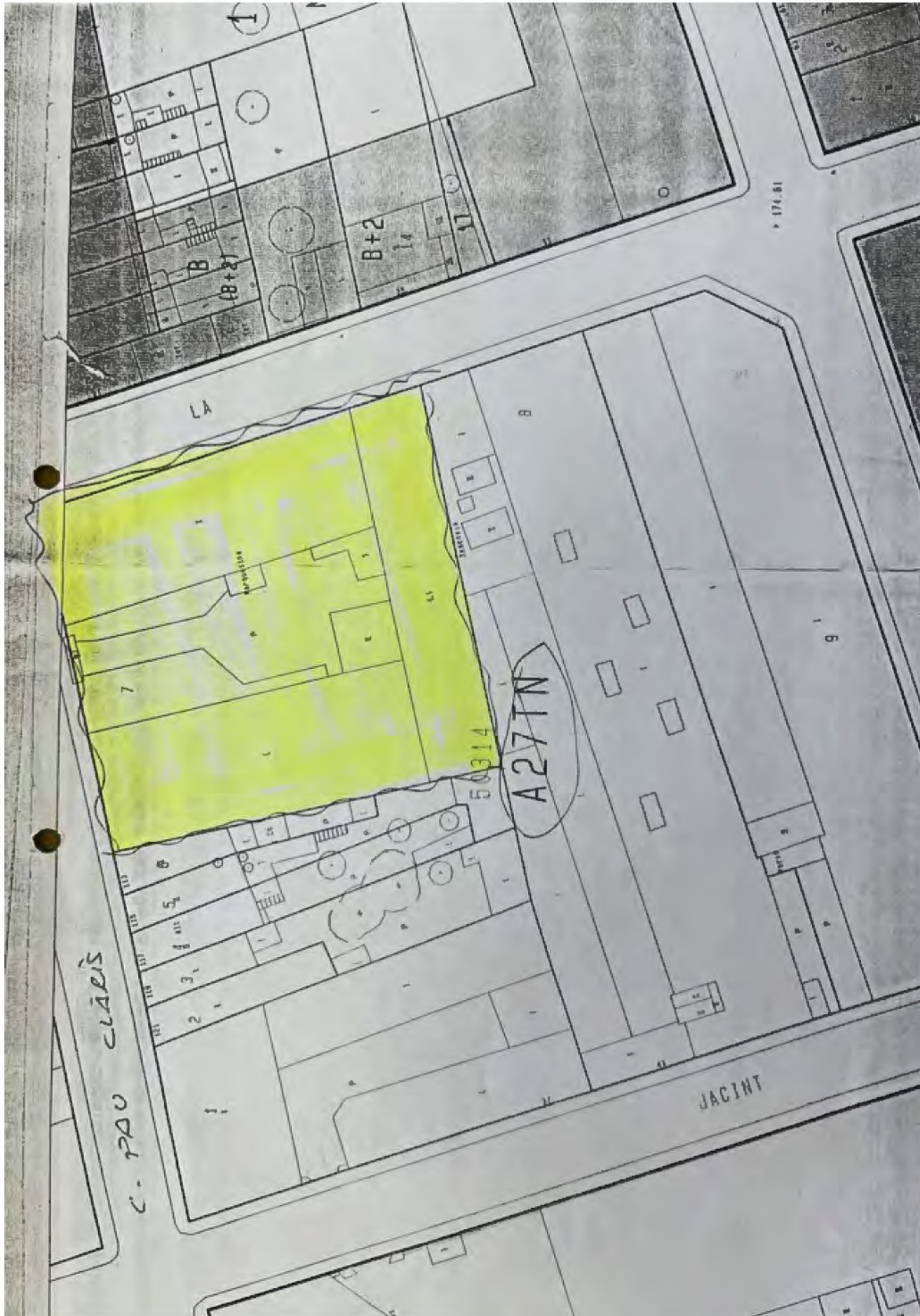
IV. ALTRES DETERMINACIONS

A tots els efectes són vàlides totes les determinacions generals que es fixen a l'inici d'aquest annex per a les Arees de Transformació d'Us No prioritàries.

PLA GENERAL MUNICIPAL D'ORDENACIO DE SABADELL
AREA DE DESENVOLUPAMENT AMB PLA ESPECIAL
PAU CLARIS-REINA ELIONOR-CELLERS-VERDAGUER

27

		<h2>OBRES MENORS</h2> <p>A LA VIA PÚBLICA</p>		Núm. Exp.
<p>DADES DE L'INTERESSAT</p>				
Nom i cognoms o raó social		XAROL, S.A.		
Adreça		C/ CALDERON, 8		Municipi
Telèfon		727 7260		Si hi ha representant, nom i cognoms
				JOSE ROPERO GIMENEZ
<p>DADES DE LA FINCA</p>				
Emplaçament. Carrer, plaça		C/PALU CLARIS, 87 CANTONADA C/REINA ELIONOR		Núm.
Propietari de la finca		XAROL, S.A.		Telèfon
<p>DESCRIPCIÓ DE LES OBRES</p>				
<p>NETEJA DE LES PALLS: RETIRADA DE DEIXALLS I UTILITATIE EXISTENT A L'INTERIOR.</p> <p>OBRES DE REPARACIÓ I CONSERVACIÓ:</p> <p>REPARS DE GORRES DE COBERTA, REPARS DE DREBROSSATS DE LES FINQUES INTERIORS A PARTI D'AVIANT DEL MATEIX</p> <p>PRESUPOST: 750000 Pts</p> <p>SOL·LICITUD</p> <p>Sol·licito que se'm concedeixi la llicència per fer les obres descrites.</p> <p>Sabadell, 6 d AGOST de 1996</p> <p>El sol·licitant,</p>				
<p>PLÀNOL DE L'EMPLAÇAMENT</p> <p>NOTA: Indiqueu: distància fins a la cantonada, amplada i llargada del solar, número de la parcel·la, distància als eixos dels carrers i nord.</p>				
<p>Segell del registre general</p>		<p>Carta de pagament</p> <p>Número</p> <p>9601853</p> <p>Pagut</p>		<p>Timbres</p>
<p>AJUNTAMENT DE SABADELL</p>				

OBRES QUALIFICADES DE MENORS

NOTES

a) El senyal (P) significa la presentació de plànols signats pel facultatiu competent i visats pel Col·legi Professional respectiu.
b) El senyal (D) significa la presentació del full d'«Assumeix Direcció» signat pel tècnic competent i visat pel Col·legi Professional corresponent.
c) El senyal (C) significa la presentació de croquis.

SUPÒSITS REGULATS D'OBRES MENORS

A) OBRES QUE ES REALITZEN A LA VIA PÚBLICA	
a) Construcció, reparació, supressió i reducció de guals a les voreres.	
b) Connexions a la claveguera pública.	
c) Construcció de barraques i quioscos per a exposició i venda	(P i D)
d) Col·locació de rètols, banderes i anuncis lluminosos adossats a la façana	C
e) Col·locació d'anuncis, exceptuant els situats damunt el teulat dels edificis, que es troben supeditats a llicència d'obres majors	C
f) Col·locació de veles plegables a la planta baixa de la façana	C
g) Instal·lació de marquesines per al comerç	(P i D)
h) Instal·lació, substitució, modificació, trasllat o supressió de conduccions a la via pública (companyies de gas, electricitat, aigua i telèfon) ja sigui en galeries de serveis, tubulars, soterrades o aèries, quan sigui procedent.	
i) Reparació de voreres, vorades o calçades.	
B) OBRES AUXILIARS DE LA CONSTRUCCIÓ	
a) Establiment de tanques de precaució d'obres	C
b) Instal·lació de bastides i similars.	
c) Realització de rases, pous i sondeigs d'exploració quan no s'hagi atorgat encara llicència d'obres	D
d) Apuntament de façanes	D
e) Col·locació de grues o altres aparells elevadors per a la construcció	(C i D)
f) Realització de treballs d'anivellament que no alterin, en cap punt, més d'un metre les cotes naturals del terreny ni tinguin transcendència a l'hora d'amidar les altures reguladores de l'edifici	C
g) Construcció o instal·lació de barraques provisionals d'obra	C
C) PETITES OBRES DE REPARACIÓ, MODIFICACIÓ O AGENÇAMENT D'EDIFICIS	
a) Realització d'obres interiors en locals no destinats a habitatges, que no modifiquin l'estructura i millorin les condicions d'higiene i d'estètica	(P i D)
b) Reparació de teulades i terrats	(P i D)
c) Pintar, estucar i reparar façanes d'edificis inclosos en catàlegs d'interès històric i artístic	(P i D)
d) Col·locació de portes i persianes a les obertures d'edificis inclosos en catàlegs d'interès històric i artístic	(P i D)
e) Col·locació de reixes d'edificis inclosos en catàlegs d'interès històric i artístic	(P i D)
f) Construcció, reparació o substitució de canonades d'instal·lacions, desguassos i claveguerons.	
g) Construcció de pous i fosses sèptiques	
h) Obertura o modificació de balcons, ampits o elements sobresortints	(P i D)
i) Realització o modificació d'obertures que afectin elements estructurals	(P i D)
j) Realització o modificació d'obertures que no afectin elements estructurals	C
k) Instal·lació de lavabos a locals comercials i magatzems	(C i D)
l) Construcció i modificació d'aparadors	C
m) Col·locació d'elements mecànics de les instal·lacions a terrasses o terrats d'edificis (per exemple, antenes)	C
n) Reposició d'elements alterats per accident o per deteriorament de façanes	C
o) Enderrocamnt d'edificis no inclosos en catàlegs d'interès històric i artístic	(P i D)
D) OBRES A SOLARS O PATIS	
a) Construcció de tanques	C
b) Treballs d'anivellament als entorns de l'edifici construït, sempre que no es produueixin, en cap punt, variacions de més d'1,50 m. per sobre del nivell natural del terreny i de més de 2,20 m. per sota del mateix nivell	(C i D)
E) ALTRES	
a) Tala d'arbres	C
b) Extracció d'àrids	C
c) Moviment de terres	C
d) Parcel·lacions	P

L'Ajuntament podrà demanar els documents que consideri necessaris per a una millor comprensió de l'obra que es vol fer, determinar-ne la importància tècnica i l'assistència facultativa que necessita.

1996 Realització de reformes a l'edifici industrial del carrer de Pau Claris, 87 de Sabadell, per a l'empresa Xarol S.A.

Obres menors de reparació i conservació: repàs de goteres de coberta, repassos d'arrebossats de façanes interiors al pati i paviment d'aquest.
Plànols Emplaçament
Fotografia façana exterior carrer de la Reina Elionor
Agost 1996

Expedient 7731/1996
Arxiu Històric de Sabadell

Ajuntament de Sabadell - Registre Urbanisme
Llicències
Data : 05/09/2001 Hora : 12:17

COMUNICACIÓ DE L'INICI DE LES OBRES

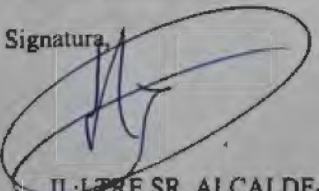
IL·LTRE.SR.:
En JOSE JOAQUÍN ROPERO GIMÉNEZ, DNI 38.993.128-D
veí de SABADELL, adreça C/ PAU CLARIS, 87
en qualitat de ADMINISTRADOR DE XAROL, S.A.

EXPOSA:
Que en data 6-9-2001 es van iniciar les obres detallades a continuació:

NÚM. DE LICÈNCIA: 200103615
EMPLAÇAMENT: C/ PAU CLARIS, 87
TITULAR: XAROL, S.A.
ARQUITECTE: FRANCESC GATELL I MO
ADREÇA: ADVOCAT CIRERA, 25 2^{on}
POBLACIÓ: SABADELL

Per tant,

SOL·LICITA:
Que es consideri comunicat l'inici de les obres en compliment de la condició general de la llicència d'obres.
Sabadell, 5-9-2001.

Signatura:

IL·LTRE.SR. ALCALDE-PRESIDENT DE L'AJUNTAMENT DE SABADELL

Ajuntament de Sabadell - Registre Urbanisme
Entrada Núm: 188201009294
Data: 05/09/2001 Hora: 12:19

Ajuntament de Sabadell
URBANISME I HABITATGE
EDIFICACIÓ I HABITATGE
TS/RN/rm

COMPAREIXENÇA

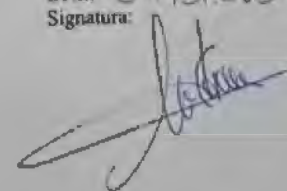
Sabadell, En XAROL S A amb DNI o NIF núm. A-08.957.607, en qualitat de titular de la llicència municipal d'obres núm. 200103615 concedida per la Comissió de Govern en data 27/04/2001.

ES COMPROMET A:

- 1r. Donar còpia d'aquesta compareixença a l'empresa "ROTULOS DAUNIS" situada al c. de Sant Pere núm. 8 de Sabadell, telèfon 725 69 75.
- 2n. Recollir la placa d'obres majors relativa a la llicència municipal abans esmentada a les oficines de "ROTULOS DAUNIS", degudament gravada amb les dades que figurin a l'apartat 4t., i a fer corregir els errors de gravat que es puguin produir.
- 3r. Col·locar la placa en un lloc visible a l'obra objecte de la llicència municipal.
- 4t. ROTULOS DAUNIS es compromet a: gravar la placa d'obres o corregir els possibles errors de gravat amb les dades següents:

EMPLAÇAMENT:	c. de Pau Claris, 87	
EXPEDIENT - DATA D'APROVACIÓ:	200103615	27/04/2001
CLASSE D'OBRES:	Ref. edif. ind. (PB) RC	
ARQUITECTE:	GATELL MO, FRANCESC	
APARELLADOR:	GATELL MO, FRANCESC	
CONSTRUCTOR:	FRANK PONT CONSTRUCCIONS, S.A.	

en el termini màxim de 5 dies a comptar de la presentació d'aquesta compareixença a les oficines del carrer Sant Pere núm.8.
Les despeses de la placa i el gravat seran a càrrec de l'Ajuntament de Sabadell.

EL CAP DEL SERVEI DE LICÈNCIES,	EL TITULAR DE LA LICÈNCIA o el seu representant NOM: <u>M. CARMEN CAMALERO</u> DNI: <u>34.751.085-V</u> Signatura: 	ROTULOS DAUNIS Data de recepció Signatura:
---------------------------------	---	--

Expedient 3615/2001 (Plànols)

2001 Reformes en edifici industrial. Construcció d'un accés per la façana principal al carrer de Pau Claris, 87

Nº 4146

El Sr. Josep Roperó Gimenez, en representació de XAROL, S.A., té l'honor de posar en coneixement de vostè que per les obres a realitzar a carrer Pau Claris, número 87, de Sabadell sota la direcció de l'Arquitecte Sr. Francesc Gatell Mo consistents en la construcció de un accés a la façana principal pel local situat al carrer que s'indica.

SUPERFÍCIES

	de nova planta	de reforma	d'ampliació
Planta de soterrani m2			
Planta de semisoterrani m2			
Planta de baixa coberta m2			
Planta 1ª coberta m2			
Planta 2ª coberta m2			
Planta 3ª coberta m2			
Planta 4ª coberta m2			
Planta 5ª coberta m2			
Planta 6ª coberta m2			
Planta 7ª coberta m2			
TOTALS m2			

**GREMI CONSTRUCTORS D'OBRES
 SABADELL**
 Regre. nº 11.132 Data 5-6-01

Excavacions m3
 Enderrocs m3

He designat per efectuar les mateixes al Constructor d'obres Sr. Frank Font Construccions, S.A. domiciliat a c/ Pereda número 4, de Sabadell

Sabadell, 1 de Juny del 2001

XAROL, S. A.
 Un Administrador

ACCEPTO EL NOMENAMENT

El constructor

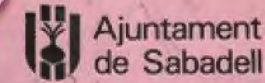
L'Arquitecte

El propietari

FRANK FONT
 CONSTRUCTORS S.A.

FRANCESC GATELL I MO
 Enginyer Industrial
 Col·legiat Núm. 3463
 CIUTAT

Sr. President del Gremi de Constructores d'Obres

**URBANISME I MEDI AMBIENT
 SECCIÓ D'EDIFICACIÓ I HABITATGE**

**LLICÈNCIA
 D'OBRES MAJORS**

Núm. d'expedient: 200103615

Per al vostre coneixement, us comunicam que la **COMISSIÓ DE GOVERN** en data 27-04-2001 ha aprovat el següent:

Vista la sol·licitud de llicència municipal d'obres, la documentació presentada que s'adjunta, el contingut dels informes tècnic i jurídic emesos, i que l'expedient s'ha tramitat d'acord amb les normes establertes.

Vist el planejament urbanístic vigent, les Ordenances d'Edificació i la resta de normativa aplicable, aquesta Regidoria proposa a la Comissió de Govern l'adopció, en virtut de la delegació conferida per Decret d'Alcaldia de data 17.5.2000, del següent:

A C O R D

CONCEDIR A **XAROL S A**
LLICÈNCIA MUNICIPAL

per a realitzar les obres consistents en **Reforma edifici industrial**
 a la finca situada: **c. de Pau Claris, 87**

Les obres autoritzades hauran d'executar-se en un termini màxim de **18 mesos** a comptar des de la data de comunicació d'Ajuntament de l'inici de les obres. Aquestes s'hauran d'ajustar al projecte adjunt, al planejament urbanístic vigent, a les Ordenances d'Edificació, a la resta de disposicions legals i a les condicions generals i especials assenyalades a continuació.

Contre aquesta resolució que posa fi a la via administrativa podeu interposar recurs de reposició, de caràcter potestatiu davant del mateix òrgan que ha dictat la resolució en el termini d'un mes, o bé directament recurs contenciós administratiu davant del Tribunal del Contenciós Administratiu de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar, en ambdós casos, des de l'endemà de la recepció de la present notificació. Tanmateix podeu interposar qualsevol altre recurs que considereu pertinent.

Sabadell, 27-04-2001
 EL SECRETARI,

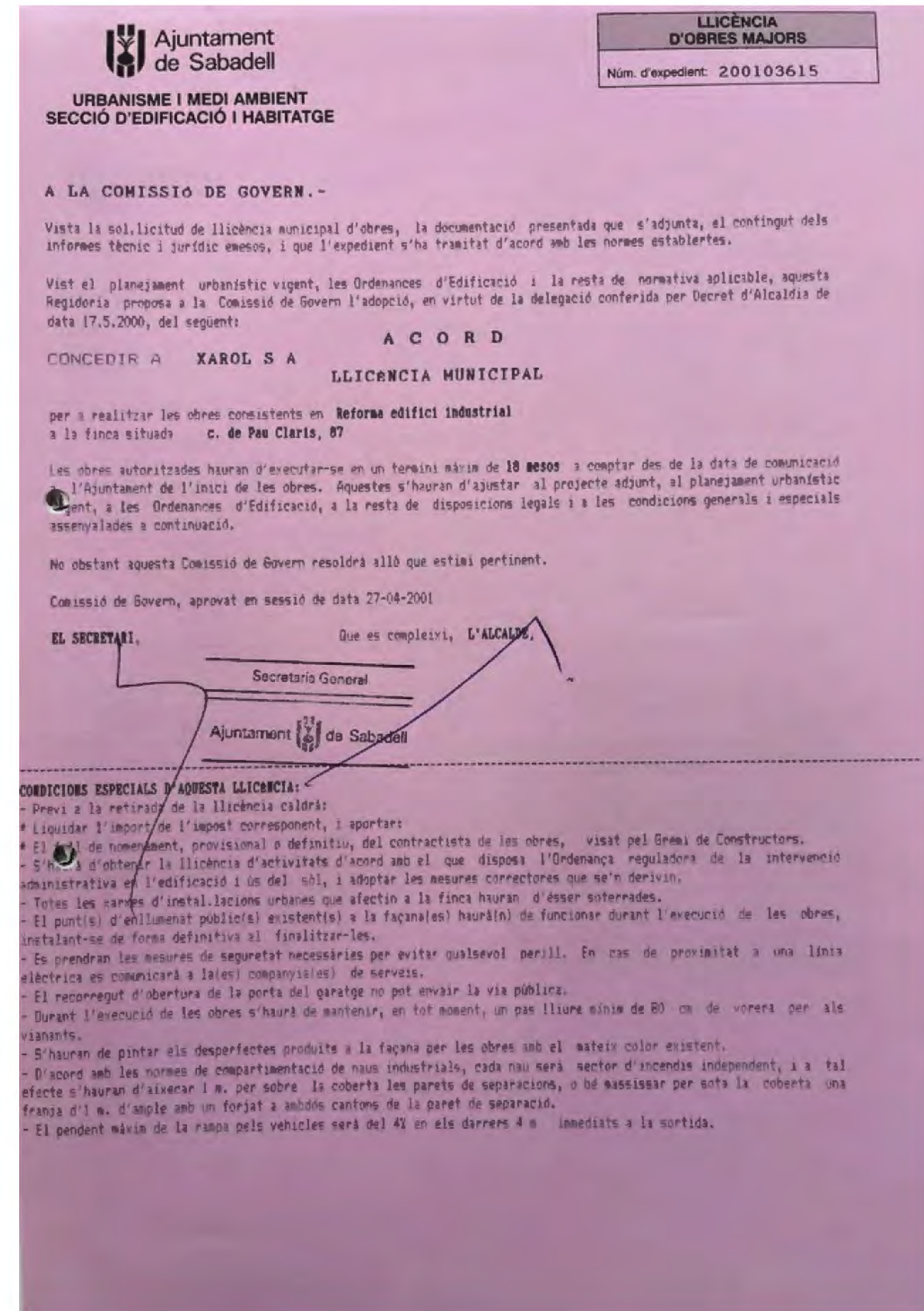
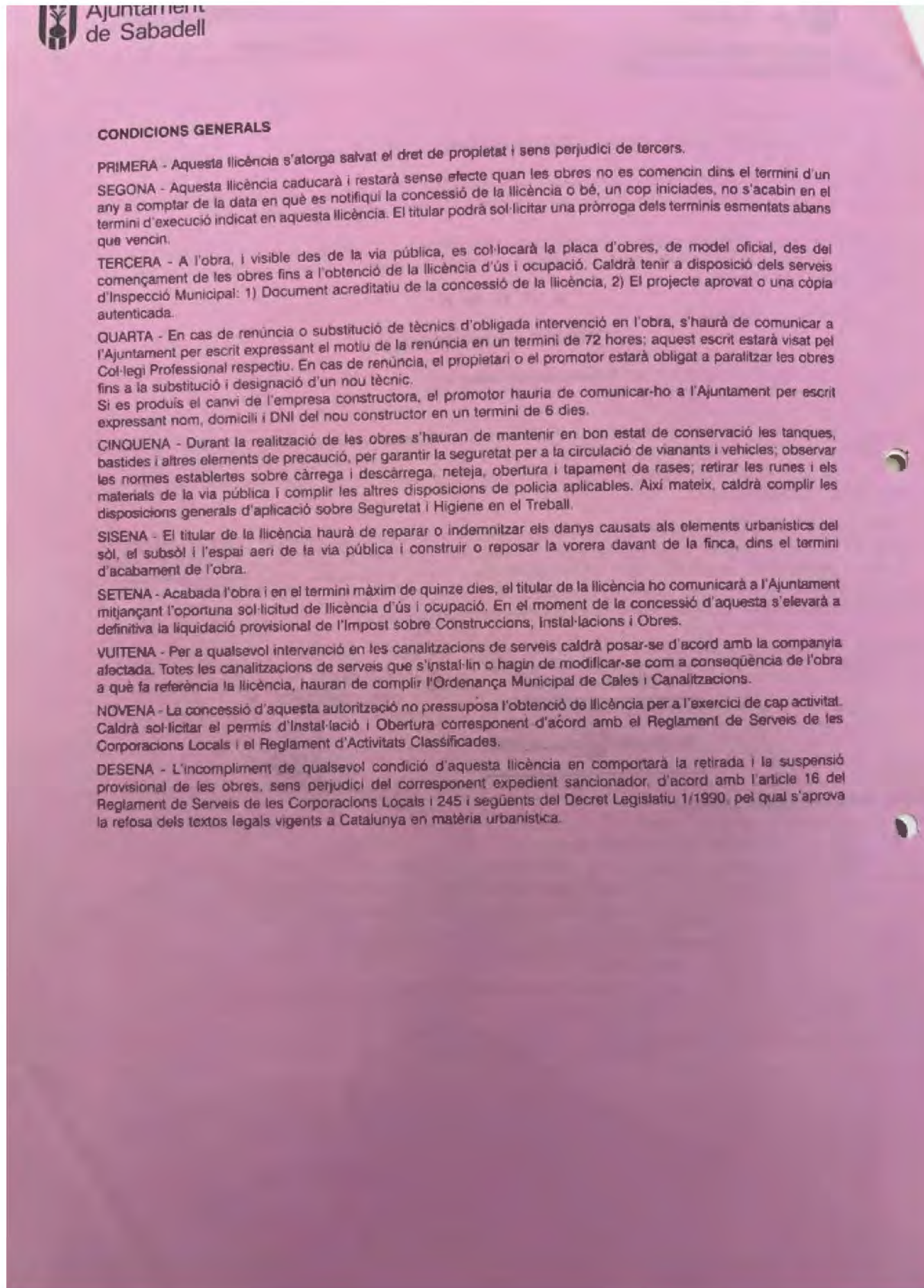
Secretaria General

Ajuntament de Sabadell

He rebut el duplicat
 Data: 12.6.01
 DNI: 31.751.085 -V
 Signatura:

CONDICIONS ESPECIALS D'AQUESTA LLICÈNCIA:

- Previ a la retirada de la llicència caldrà:
- Liquidar l'import de l'impost corresponent, i aportar:
- El full de nomenament, provisional o definitiu, del contractista de les obres, vist pel Gremi de Constructores.
- S'haurà d'obtenir la llicència d'activitats d'acord amb el que disposa l'Ordinança reguladora de la intervenció administrativa en l'edificació i us del sòl, i adoptar les mesures correctores que se'n derivin.
- Totes les xarxes d'instal·lacions urbanes que afectin a la finca hauran d'ésser soterrades.
- El punt(s) d'enllumenat públic(s) existent(s) a la façana(s) haurà(n) de funcionar durant l'execució de les obres, instal·lant-se de forma definitiva al finalitzar-les.
- Es prendran les mesures de seguretat necessàries per evitar qualsevol perill. En cas de proximitat a una línia elèctrica es comunicarà a la(es) companyia(es) de serveis.
- El recorregut d'obertura de la porta del garatge no pot envair la via pública.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure amb un mínim de 80 cm de vorera per als vianants.
- S'hauran de pintar els desperfectes produïts a la façana per les obres amb el mateix color existent.
- D'acord amb les normes de compartimentació de nau industrial, cada nau serà santar d'incendis independent, i a tal efecte s'hauran d'executar i m. per sobre la coberta les parets de separacions, o bé aïllar amb la coberta un forat d'1 m. d'ample amb un forat a ambdues cantons de la paret de separació.
- El pendent màxim de la rampa dels vehicles serà del 4% en els carrers d'1 m. instal·lats a la sortida.

LLICÈNCIA D'OBRES MAJORS
 Núm. d'expedient: 200103615

Ajuntament de Sabadell

**URBANISME I MEDI AMBIENT
 SECCIÓ D'EDIFICACIÓ I HABITATGE**

A LA COMISSIÓ DE GOVERN.-

Vista la sol·licitud de llicència municipal d'obres, la documentació presentada que s'adjunta, el contingut dels informes tècnic i jurídic emesos, i que l'expedient s'ha tramitat d'acord amb les normes establertes.

Vist el planejament urbanístic vigent, les Ordenances d'Edificació i la resta de normativa aplicable, aquesta Regidoria proposa a la Comissió de Govern l'adopció, en virtut de la delegació conferida per Decret d'Alcaldia de data 17.5.2000, del següent:

A C O R D

**CONCEDIR A XAROL S A
 LLICÈNCIA MUNICIPAL**

per a realitzar les obres consistents en **Reforma edifici industrial**
 a la finca situada **c. de Pau Claris, 87**

Les obres autoritzades hauran d'executar-se en un termini màxim de **18 mesos** a comptar des de la data de comunicació a l'Ajuntament de l'inici de les obres. Aquestes s'hauran d'ajustar al projecte adjunt, al planejament urbanístic vigent, a les Ordenances d'Edificació, a la resta de disposicions legals i a les condicions generals i especials assenyalades a continuació.

No obstant aquesta Comissió de Govern resoldrà allò que estimi pertinent.

Comissió de Govern, aprovat en sessió de data 27-04-2001

EL SECRETARI, **Que es compleixi, L'ALCALDE,**

Secretaria General
 Ajuntament de Sabadell

CONDICIONS ESPECIALS D'AQUESTA LLICÈNCIA:

- Previ a la retirada de la llicència caldrà:
- * Liquidar l'import de l'impost corresponent, i aportar:
- * El full de nomenament, provisional o definitiu, del contractista de les obres, visat pel Gremi de Constructors.
- S'haurà d'obtenir la llicència d'activitats d'acord amb el que disposa l'Ordenança reguladora de la intervenció administrativa en l'edificació i ús del sòl, i adoptar les mesures correctores que se'n derivin.
- Totes les barres d'instal·lacions urbanes que afectin a la finca hauran d'ésser soterrades.
- El punt(s) d'enllumenat públic(s) existent(s) a la façana(s) haurà(n) de funcionar durant l'execució de les obres, instal·lant-se de forma definitiva al finalitzar-les.
- Es prendran les mesures de seguretat necessàries per evitar qualsevol perill. En cas de proximitat a una línia elèctrica es comunicarà a la(s) companyia(s) de serveis.
- El recorregut d'obertura de la porta del garatge no pot envair la via pública.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure mínim de 80 cm de vorera per als vianants.
- S'hauran de pintar els desperfectes produïts a la façana per les obres amb el mateix color existent.
- D'acord amb les normes de compartimentació de naus industrials, cada nau serà sector d'incendis independent, i a tal efecte s'hauran d'aixecar 1 m. per sobre la coberta les parets de separacions, o bé assissar per sota la coberta una franja d'1 m. d'ample amb un forjat a ambdós cantons de la paret de separació.
- El pendent màxim de la rampa pels vehicles serà del 4% en els darrers 4 m immediats a la sortida.

Ajuntament de Sabadell
EXPLET D'OBRES MAJORS
NUMERO: 200103615

INFORME TÈCNIC

NUM PROMOTOR : XAROL S A
TIPUS OBRA : Reforma edifici industrial
LOCALITZACIÓ : c. de Pau Claris, 87
TIPUS DE PROMOCIÓ : Particular

REDACTOR : GATELL MD, FRANCESC
DIRECTOR : GATELL MD, FRANCESC
TÈCNIC MIG :
CONSTRUCTOR :

PLANEJAMENT VIGENT: MP6-B-1R
N2 SOLAR: 0
Qualificació urbanística: A27IN
AFECTACIÓ:

CONDICIONS D'EDIFICACIÓ	PLA GENERAL	LLICÈNCIA	EXISTENT
Profunditat edific. en PB (m.)		8,80	8,80
Profunditat edific. en PP (m.)		1,00	1,00
Alçada reguladora (m.)			
Nombre de plantes			
Índex edific. (m2.57/m2.5L)		SENSE VARIACIÓ	L'EXISTENT
Sostre edific. sobre rasant (m2)			
Índex ocupació (%)			
Ocupació sòl (m2.)			

TIPOLOGIA EDIFICI : Edifici industrial
Entre mitjeres / existent

U S U S	SOBRE RASANT		SOTERRANT	
	projecte	existent	projecte	existent
N. habitatges				
N. places aparcament				
N. locals comercials				
N. locals oficines				
N. locals indústria				
N. locals altres usos				
m2. sostre c. habitatge				
m2. sostre c. aparcament				
m2. sostre c. comercial				
m2. sostre c. oficines				
m2. sostre c. indústria				
m2. sostre c. altres usos				

Continua en full adjunt ...

Ajuntament de Sabadell

... ve del full anterior Expedient: 200103615

- El projecte compleix amb el planejament general o especial.
- el pressupost és correcte.

Condicions annexes de la llicència:

- Previ a la retirada de la llicència caldrà:
- * Liquidar l'import de l'impost corresponent, i aportar:
- * El full de nomenament, provisional o definitiu, del contractista de les obres, visat pel Grup de Constructors.
- S'haurà d'obtenir la llicència d'activitats d'acord amb el que disposa l'ordenança reguladora de la intervenció administrativa en l'edificació i ús del sòl, i adoptar les mesures correctores que se'n derivin.
- Totes les xarxes d'instal·lacions urbanes que afectin a la finca hauran d'ésser soterrades.
- El punt(s) d'enllumenat públic(s) existent(s) a la façana(s) haurà(n) de funcionar durant l'execució de les obres, instal·lant-se de forma definitiva al finalitzar-les.
- Es prendran les mesures de seguretat necessàries per evitar qualsevol perill. En cas de proximitat a una línia elèctrica es comunicarà a la(s) companyia(s) de serveis.
- El recorregut d'obertura de la porta del garatge no pot envair la via pública.
- Durant l'execució de les obres s'haurà de mantenir, en tot moment, un pas lliure mínim de 80 cm de voreta per als vianants.
- S'hauran de pintar els desperfectes produïts a la façana per les obres amb el mateix color existent.
- D'acord amb les normes de compartimentació de naus industrials, cada nau serà sector d'incendis independent, i a tal efecte s'hauran d'aixecar 1 m. per sobre la coberta les parets de separacions, o bé massissar per sota la coberta una franja d'1 m. d'ample amb un torçat a ambdós cantons de la paret de separació.
- El pendent màxim de la rampa pels vehicles serà del 4% en els darrers 4 m. immediats a la porta.

Conforme L'ARQUITECTE,
Antoni Sacristan Mas

Conforme L'ARQUITECTE TÈCNIC,
Lluís Palacios Vila

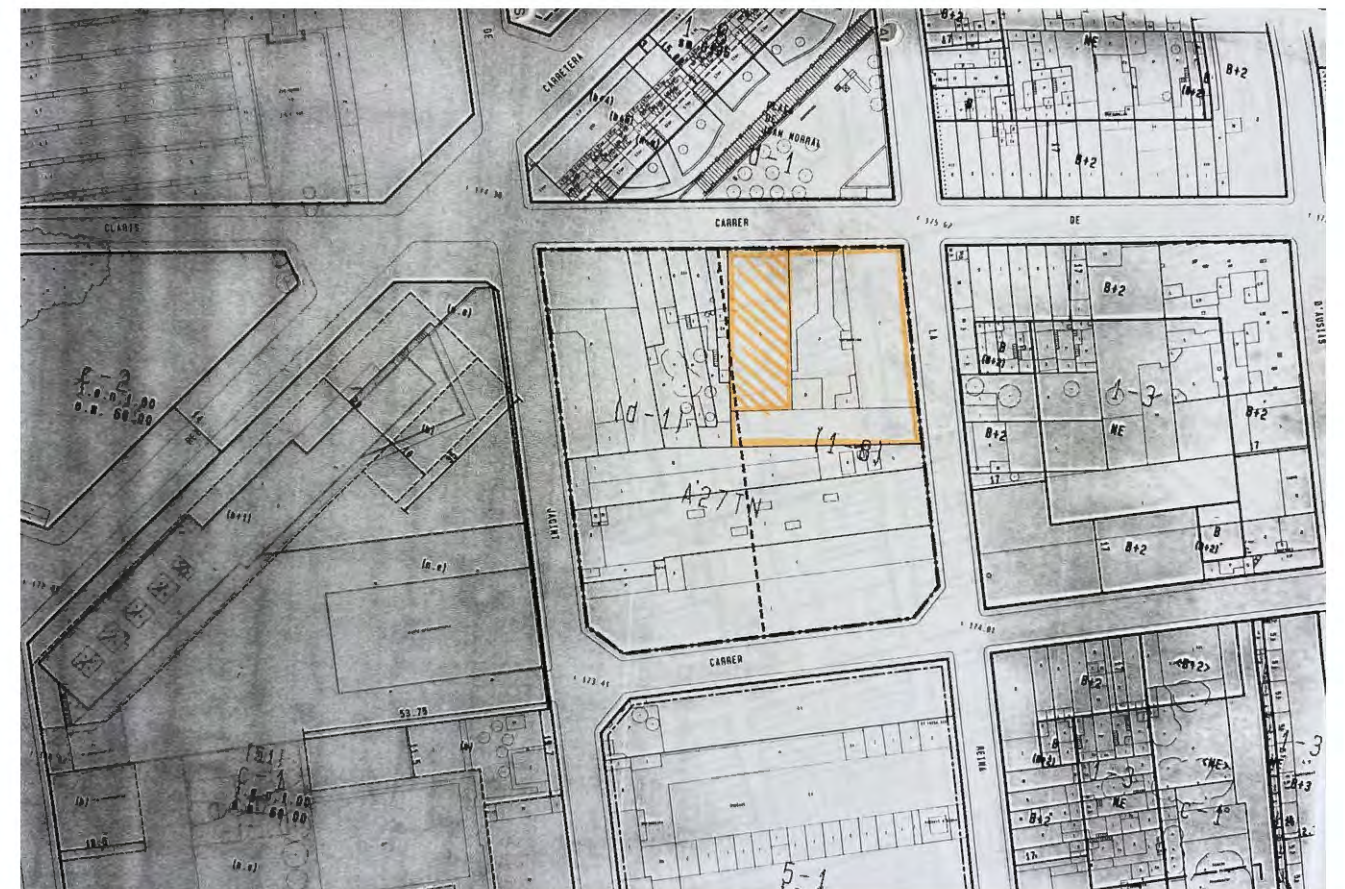
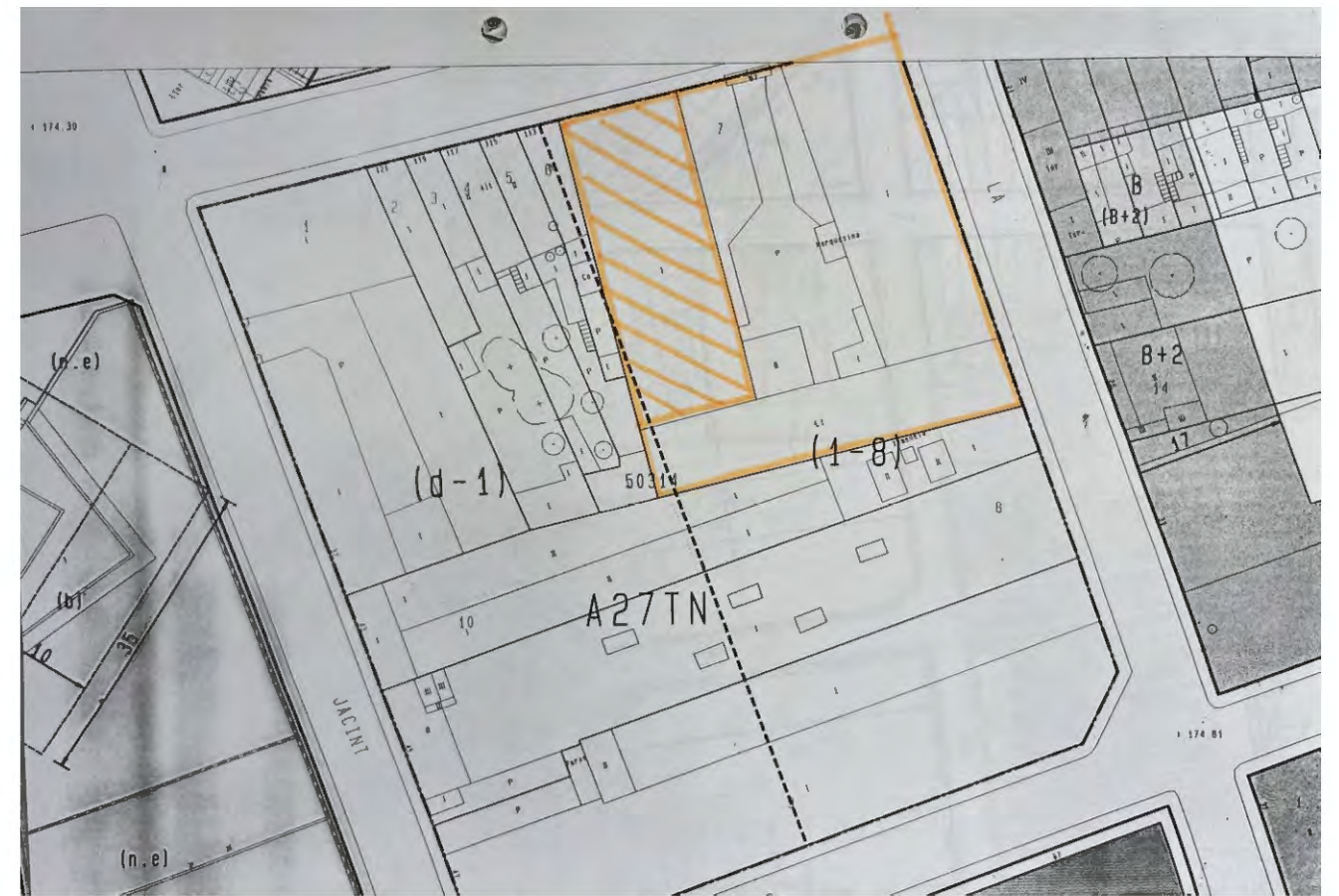
Es pot concedir la llicència LA LLETRADA.

Sabadell, 21-04-2001

Ajuntament de Sabadell

OBTENCIÓ DEL PRESSUPOST D'OBRES

Mb MODUL BÀSIC	Cu COEFICIENT D'US
Cg COEFICIENT GEOGRÀFIC 0,95	
Ct COEFICIENT TIPOLÒGIC	
*Nova planta Edifici aïllat 1,20 Plantes soterrani a partir de la tercera 1,20 Edifici en testera 1,10 Plantes soterrani primer i segon 1,10 Edifici entre mitgeres 1,00 *Reforma i Rehabilitació Rehabilitació integral conservant únicament les façanes 0,90 Reformes que afectin elements estructurals 0,70 Reformes que no afectin elements estructurals 0,50 Rehabilitació de façanes amb substitució de fusteria, sense substitució de tancaments (aplicat a la superfície de la façana) 0,50 Canvis de cobertura exclusivament 0,40 Reformes de poca entitat que no afectin elements estructurals ni instal·lacions 0,30 Rehabilitació de façanes sense substitució de tancaments (aplicat a la superfície de la façana) 0,30	*Arquitectura Monumental 3,00 Cinemes 3,00 Discoteques 3,00 Hotels 5 estrelles 3,00 Museus 3,00 Teatres 3,00 *C clíniques 2,80 Hospitals 2,80 *Balnearis 2,60 Biblioteques 2,60 Estacions de tren 2,60 Facultats i Escoles Universitàries 2,60 Hotels 4 estrelles 2,60 Presons 2,60 Saunes 2,60 Terminals aèries 2,80 *Laboratoris 2,40 *Clubs de reunió 2,20 Hotels 3 estrelles 2,20 *Cafeteries 2,00 Centres mèdics 2,00 Edificis d'oficines 2,00 Col·legis d'EGB, BUP i FP 2,00 Hotels 2 estrelles 2,00 Locals bancaris 2,00 Pavellons esportius coberts 2,00 Residències universitàries 2,00 Restaurants 2,00 Habitatges superiors a 200 m ² 2,00 *Asils 1,80 Dispensaris 1,80 Estacions d'autobusos 1,80 Hostals 1,80 Hotels 1 estrella 1,80 Parvularis 1,80 Pensions 1,80 Habitatges inferiors a 50 m ² 1,80 Habitatges entre 150 i 200 m ² 1,80 *Bars 1,60 Escorxadors 1,60 Habitatges entre 100 i 150 m ² 1,60 *Vestuaris 1,40 Habitatges entre 50 i 100 m ² 1,40 *Edificis d'aparcaments 1,20 Garatges 1,20 *Locals comercials en planta baixa 1,00 Pavellons esportius descoberts 1,00 Aparcaments en edificis d'habitatges 1,00 Piscines 1,00 *Magatzems 0,80 Naus industrials 0,80 *Coberts 0,50 *Parcs infantils a l'aire lliure 0,40 *Obres d'urbanització (aplicat únicament a la superfície de vials, incloent-hi voreres, aparcaments, vials per a vianants, escales i rampes) 0,20 *Pistes d'asfalt, formigó o gespa, terrasses amb drenatge 0,20 *Jardins, pista de terra sense drenatge 0,10
Cq COEFICIENT DE QUALITAT 1,00	
PRESSUPOST D'EXECUCIÓ MATERIAL	
Superfície (m ²)	
Mòdul bàsic (ptes)	
Coefficient geogràfic	
Coefficient tipològic	
Coefficient de qualitat	
Coefficient d'ús	
TOTAL	
T. CALCULAT (80%)	
PRESSUPOST VISAT 755.390	
PRESSUPOST VÀLID ☐ CALCULAT ☒ DEL PROJECTE	
Data	
Signatura	

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

PRIMERA. Amb caràcter general, regiran les normes establertes a la Secció Segona del Capítol Quart del Títol I d'aquestes Normes respecte al règim jurídic per a la concessió de llicències d'obres i activitats en edificis fora d'ordenació, volum o ús disconforme o inclosos dins d'una àrea de planejament o execució.

SEGONA. D'acord amb l'article 65 d'aquestes Normes, les edificacions, instal·lacions i activitats, preexistents i legalment establertes en les àrees de transformació d'ús (prioritàries o no prioritàries), les àrees de remodelació o les àrees de millora urbana, en les quals serà necessari un Pla Especial per al seu desenvolupament, caldrà preveure les disposicions transitòries següents:

a) Llicències d'obres.
 En les àrees de transformació d'ús (prioritàries), les àrees de remodelació o les àrees de millora urbana, i mentre no s'aprovin els corresponents Plans Especials, se seguirà el que regeix l'article 64 d'aquestes Normes. Per tant només s'admetran les obres de manteniment previstes per l'article 61 d'aquestes Normes, aplicables als edificis en situació de fora d'ordenació.

En les àrees de transformació d'ús (no prioritàries), i mentre no s'aprovin els corresponents Plans Especials, podran atorgar-se llicències per obres de conservació i millora que no suposin una ampliació de l'edificació superior al 10% del sostre edificat en data 7 de febrer de 1990 (data d'executivitat del document P-80 de Modificació de Transformacions d'ús de Sabadell). La regulació de les condicions d'edificació serà la de la zona industrial d'eixample (clau 5.2).

b) Llicències d'activitat.
 En les àrees de transformació d'ús (prioritàries), les àrees de remodelació o les àrees de millora urbana, i mentre no s'aprovin els corresponents Plans Especials, es seguirà el que regeix l'article 64 d'aquestes Normes. Per tant només s'admet la continuïtat de les activitats existents en el moment d'executivitat d'aquest Pla General i, per tant, no es permet instal·lar-ne de noves.

En les àrees de Transformació d'ús (no prioritàries), i mentre no s'aprovin els corresponents Plans Especials, s'admet, a més de les activitats existents, la localització de noves activitats sempre que aquestes estiguin incloses en els usos específics permesos (dominants i compatibles) de la zona d'eixample amb tallers (clau 1.5) a excepció de l'unihabitatge i el plurihabitatge. En qualsevol cas, i d'acord amb l'article 61 d'aquestes Normes, les activitats s'autoritzaaran mitjançant llicència amb caràcter de precarietat.

TERCERA. D'acord amb l'article 184 del Reglament de la Llei 3/1984 de Mesures d'Adequació de l'Ordenament Urbanístic de Catalunya i per poder resoldre situacions d'edificacions preexistents a la data (22-9-93), corresponent a l'aprovació definitiva del PERI de Castellarnau, que resulten disconformes amb les determinacions d'aquest, s'estableixen les disposicions transitòries següents:

Art. 447 - Subzones.
 (NB)

Es defineixen les següents subzones:

- Subzona 5.2a
- Subzona 5.2b

La seva regulació varia únicament pel que fa a les condicions d'ús, i concretament els usos compatibles.

Art. 448 - Regulació de l'ordenació.
 (NB)

1. Les condicions d'ordenació fixades en la present Secció per a aquesta zona seran d'aplicació directa.
2. Per a la regulació de la forma de l'edificació s'estableix el sistema de volumetria específica amb la condició preceptiva d'alinejar l'edificació al carrer.

Art. 449 - Edificabilitat.
 (NB)

1. L'índex d'edificabilitat màxim aplicat a la parcel·la és de 2 m² de sostre per m² de sòl.
2. El volum màxim edificable per parcel·la urbanística és de 9 m³ per m² sòl.

Art. 450 - Condicions de la parcel·la.
 (NB)

1. La façana mínima és de 10 m.
 Excepcionalment es podran edificar aquells solars que es trobin entre edificacions ja consolidades i sigui impossible poder complir amb aquesta façana mínima.
2. Subdivisió de parcel·les:
 No es permet la subdivisió de parcel·les que hagin esgotat l'edificabilitat si la subdivisió genera expectatives de més sostre per a una d'elles.

Art. 451 - Condicions de l'edificació.
 (NB)

1. L'ocupació màxima de la parcel·la és del cent per cent (100%) de la superfície.
2. L'alçada reguladora màxima estarà en funció de l'amplada del vial al qual l'edificació doni front d'acord amb el quadre següent:

Amplada de vial (m)	Alçada màxima (m)
menys de 12	10,30
de 12 a menys de 14	13,30
de 14 o més	17,70

3. L'alçada màxima només podrà ser sobrepassada pels elements tècnics de les instal·lacions sota les condicions següents:

a) L'ocupació màxima en planta d'aquests elements serà del quinze per cent (15%) de la superfície total de la parcel·la.

b) L'alçada màxima dels elements que sobrepassin l'alçada reguladora estarà limitada per un pla inclinat a 45°. El seu punt d'arrancada vindrà definit per la línia horitzontal límit de l'alçada reguladora màxima en la façana de l'edificació i a vial. S'exceptuen d'aquesta condició els elements d'evacuació de fums i gas.

S'exceptuaran del compliment de la condició anterior aquells edificis en que es justifiqui que, per raons d'indole tècnica, necessiten situar els elements tècnics fora del pla inclinat.

4. Respecte a les mitgeres serà obligatori el tractament com a façana a partir de l'alçada de 5 m.

Art. 452 - Condicions d'ús.

- (NB) 1. Usos dominants:
- Indústria urbana
 - Indústria agrupada
- (NC) 2. Usos compatibles en la subzona 5.2a:
- Comerç
 - Oficines i serveis
 - Restauració
 - Recreatiu
 - Recreatiu nocturn
 - Indústria artesanal
 - Magatzem
 - Serveis tècnics i mediambientals
 - Tallers de reparació de vehicles
 - Aparcament
 - Estació de servei
 - Educatiu
 - Esportiu
 - Cultural
 - Associatiu
 - Religios
 - Serveis urbans
- (NC) 3. Usos compatibles en la subzona 5.2b:
- Magatzem
- (NC) 4. Qualsevol activitat que limiti amb habitatges situats a la zona 1.5 haurà de complir els condicionants de nivell d'incidència dels usos sobre l'entorn i el medi ambient establerts a les ordenances per aquella zona.
- (NC) 5. En l'ús industrial es permet la compartimentació de l'edificació i les instal·lacions sempre que es mantingui una superfície mínima de sostre edificat resultant per cada establiment de 300 m².
- (NC) 6. Les estacions de servei hauran d'estar situades de tal manera que el vial que els serveixi d'accés tingui una amplada mínima de 12 m, la grandària mínima de la parcel·la haurà de ser de 400 m² i la façana mínima serà de 30 m.

- (NC) 7. L'ús recreatiu no és permès amb façana als vials amb zones residencials enfrontades, llevat que siguin zones 1.4 i 1.9 o que es tracti dels vials següents:
- Carretera de Barcelona
 - Carretera de Terrassa
 - Passeig de Can Feu
 - Avinguda de Rafael Casanova
 - Ronda d'Ibèria
 - Passeig del Comerç
 - Carrer de Raimon Casellas
 - Fronts de la Gran Via
8. L'ús educatiu només s'admet en l'ensenyament secundari o escoles d'adults.
9. Per als usos compatibles de la subzona 5.2a de restauració, recreatiu, recreatiu nocturn i esportiu, es tindrà en compte el que determina la disposició addicional segona d'aquestes Normes.

Art. 453 - Variants de regulació.
(NC)

1. En aquesta zona s'admeten amb caràcter opcional les variants de regulació següents:
- a) Variant de porxo.
 - b) Variant de reculada a les plantes pis.
 - c) Variant de reculada parcial de la totalitat de les plantes.
 - d) Variant de reculada a tot un front.
 - e) Variant d'ordenació de volums.

SECCIÓ QUARTA
ZONA INDUSTRIAL EN ILLA TANCADA (Clau 5.3)

Art. 454 - Definició.
(NB)

Comprèn aquells sòls destinats a usos i instal·lacions industrials amb edificacions situades de manera contínua.

Art. 455 - Subzones.
(NB)

Es defineixen les subzones següents:

- Subzona 5.3a
- Subzona 5.3b
- Subzona 5.3c
- Subzona 5.3d

La seva regulació varia únicament pel que fa a l'índex d'edificabilitat i a la regulació de la forma de l'edificació.

160
Ajuntament de Sabadell - Registre Urbanisme
Entrada Núm : URB2001003700
Data : 03/04/2001 Hora : 12:29

XAROL, S.A. (NIF: A-08957607), que té iniciat en aquest Ajuntament expedient per a sol·licitar Llicència d'Obres Majors per obrir una porta d'accés per a vehicles en la façana principal a Sabadell, C/ Pau Claris nº 87
(Exp. 2001003615)

EXPOSA

Que en data d'ahir va presentar l'expedient d'obres majors on hi mancava la fotografia de façana, per això

ACOMPANYA:

- Fotografia de façana

SOL·LICITA

Li sigui adjuntada a l'expedient

Sabadell, 3 d'abril de 2001

IL·LTRE. SR. ALCALDE DE SABADELL

Enginyers Industrials de Catalunya Col·legi

PROGRAMA DE CONTROL DE QUALITAT

a càrrec de **FRANCESC** GATELL I MO **33 989 331-F** **3463**
nom cognoms OFI num col

per a febra d'edificació obrir una porta en la façana principal **1**
 situada a SABADELL, C/ Pau Claris nº 87
 de la qual n'és promotor el Sr. XAROL, S.A.
 i en són Direcció Facultativa, els Srs. FRANCESC GATELL I MO

AQUEST PROGRAMA INCLOU EL CONTROL DE RECEPCIÓ DELS SEGUENTS MATERIALS, ALS NIVELLS ESPECIFICATS:

MATERIALS OBJECTE DE CONTROL	En el projecte d'execució hi consten les següents enumeracions i definicions dels controls que s'han de fer:	Com a complement de les definicions del projecte d'execució o per defecte d'aquestes, proposa les següents definicions:
☐ FORMIGÓ EN MASSA		
☐ COMPONENTS DEL FORMIGÓ		
☐ ARMADURES PER FORMIGÓ		
☒ ACER LAMINAT PER ESTRUCTURA	Acer tipus A42b estructural	Comprovació unitària de que cada perfil sigui A42b i dimensions les indicades en el projecte.
☐ MAQHS AMB FUNCIO RESISTENT		
☐ SOSTRES UNIDIRECCIONALS		
☐ FIBRES DE VIDRE I POLIESTREMS EXPANENTS		
D'altra		

L'avaluació econòmica dels assaigs, anàlisis i proves s'estima provisionalment en **30 000** pessetes.

En té coneixement el promotor *[Signature]* Vist i plau dels tècnics de la Direcció Facultativa.
FRANCESC GATELL I MO
 Enginyer Industrial
 Col·legiat Núm. 3463
 Sabadell, 27 de març de 2001

Segell del Col·legi:
COL·LEGI D'ENGINYERS INDUSTRIALS DE CATALUNYA
 OFICINA SABADELL
 30.03.01 077957
 VISAT *R2*

Enginyers Industrials de Catalunya Col·legi

Via Laietana, 38
 Tel. 93 319 23 00
 Fax 93 310 06 81
 e-mail: sic@ictnet.es
 08003 Barcelona

OBRES

L'enginyer industrial, col·legiat núm. 3463
 Sr. FRANCESC GATELL I MO
 fa constar que ASSUMEIX LA DIRECCIÓ FACULTATIVA de les obres
obrir una porta en la façana principal

propietat de XAROL, S.A.
 situades a Sabadell, C/ Pau Claris nº 87
 als efectes de les Ordenances Municipals vigents.

SABADELL, 27 de març de 2001

VISAT COL·LEGI
COL·LEGI D'ENGINYERS INDUSTRIALS DE CATALUNYA
 OFICINA SABADELL
 30.03.01 077957
 VISAT *R2*

L'enginyer industrial
FRANCESC GATELL I MO
 Enginyer Industrial
 Col·legiat Núm. 3463

Sr. Alcalde de Sabadell

L'inici de les obres es comunicarà per la propietat o el seu constructor a l'enginyer industrial esmentat, per escrit amb avis de rebuda, amb una antelació mínima de cinc dies. En cas contrari, tant la propietat com el constructor incorreran en la responsabilitat corresponent davant de l'Administració i davant de tercers, en completa indemnitat per part del tècnic que ha assumit la direcció facultativa.

Assabentats i conformes
 (Firma i segell de la propietat i/o el constructor)
[Signature]

Ajuntament de Sabadell Llicències

OBRES MAJORS

Núm. d'expedient: ✓

DADES DE L'INTERESSAT

Nom i cognoms o raó social	XAROL, S.A.	DNI	A-08 957 607
Adreça	C/ Pau Claris nº 87	Municipi	SABADELL
Telèfon	93 727 72 60	En cas d'haver-hi representant, nom i cognoms	JOSE JOAQUIN ROPERO GIMENEZ

DADES DELS FACULTATIUS I DEL CONSTRUCTOR

(Arquitecte) Nom i cognoms	Enginyer FRANCESC GATELL I MO	Telèfon	93 727 83 10
(Aparellador) Nom i cognoms		Telèfon	
(Empresa constructora) Nom o raó social		Telèfon	

DADES DE LA FINCA

Emplaçament (carrer, plaça)	C/ Pau Claris	Num.	87
Propietat de la finca		Plànol	

DESCRIPCIÓ DE LES OBRES

Vol fer obrir una porta d'accés per a vehicles en la façana principal.

Nombre de plantes planta baixa

DADES ESTADÍSTIQUES

Superfície del solar	Nombre d'habitatges	Nombre de places de garatge
Superfície dels locals comercials	Superfície i qualificació d'altres usos	

EMPLAÇAMENT

Nota. Marqueu:
 Distància a la cantonada A
 Amplada B
 Distància a l'eix del carrer C
 Nord

Junyament de Sabadell - Registre Urbanisme
 Entrada Núm: UB2001003615
 Data: 02/04/2001 Hora: 11:29

SOL·LICITUD

El sotassignat sol·licita que li sigui concedida la llicència per fer les obres descrites.

Sabadell, 2 de abril del 2001

El peticionari:

S'ADJUNTA

Fotografia - Projecte (plànols, memòria) per triplicat - Assumeix la direcció d'obra
 Nomenament d'aparellador - Nomenament de contractista **enginyer**

Segell del Registre General Carta de pagament num. Timbres

IL·LUSTRE SR. ALCALDE-PRESIDENT DE L'AJUNTAMENT DE SABADELL

ESTUDI D'ENGINYERIA
DEL VALLÈS, S.L.

Advocat Cièrra, 25, 2n.
Tel. 93 727 83 10
Fax 93 727 48 57
e-mail: fgarcia@eic.ictnet.es
08201 SABADELL

2064

**PROJECTE D'OBRES PER OBRIR UNA PORTA D'ACCÉS
VEHICLES EN LA FAÇANA PRINCIPAL**

Titular: XAROL, S.A.

Emplaçament: C/ Pau Claris n° 87
08205 SABADELL

ÍNDEX

	<u>Pag.</u>
1 MEMÒRIA DESCRIPTIVA	3
2 MEMÒRIA DE CÀLCUL	9
3 ESTAT D'AMIDAMENTS I PRESSUPOST	16
4 QUANTIFICACIÓ I TRACTAMENT DELS RESIDUS PRODUÏTS DURANT LA CONSTRUCCIÓ	18
5 PLÀNOLS	21

1 MEMÒRIA DESCRIPTIVA

3

1 MEMÒRIA DESCRIPTIVA

1.1 INTRODUCCIÓ

- 1.1.1 *Peticionari*
- 1.1.2 *Representant*
- 1.1.3 *Projecte i Emplaçament de l'obra*
- 1.1.4 *Usos i Activitats*
- 1.1.5 *Antecedents i objectiu*

1.2 SITUACIÓ DE PARTIDA

1.3 SITUACIÓ FINAL

1.4 DESCRIPCIÓ DE LES OBRES A REALITZAR

1.5 PARÀMETRES URBANÍSTICS DE LA ZONA

1.6 COMPLIMENT DE LES CONDICIONS GENERALS D'EDIFICACIÓ

1.7 DESCRIPCIÓ DELS MATERIALS

1.8 PLACES D'APARCAMENT

1.8 PRESSUPOST

4

1 MEMÒRIA DESCRIPTIVA

1.1 INTRODUCCIÓ

1.1.1 PETICIONARI

XAROL, S.A. (NIF: A-08 957 607)

1.1.2 REPRESENTANT

JOSÉ JOAQUIN ROPERO GIMENEZ (NIF: 38 993 128 -D)

1.1.3 PROJECTE I EMPLAÇAMENT DE L'OBRA

Es projecta obrir una porta de 5,4 m x 4,7 m, en la façana principal de la nau del C/ Pau Claris nº 87.

1.1.4 USOS I ACTIVITATS

A) Es desconeix en aquest moment l'ús o activitat que s'hi desenvoluparà. Quan s'ocupi, es demanarà la corresponent Llicència o autorització Ambiental i el permís de qual.

1.1.5 ANTECEDENTS I OBJECTIU

1.1.5.1 ANTECEDENTS

A) Es projecta obrir una porta en una nau industrial que forma part d'un conjunt de tres naus que comparteixen un pati per on es fa l'accés a cadascuna d'elles. (veure plànol d'emplaçament nº 1)

B) Xarol, S.A., ocupa dues de les tres naus i utilitza el pati com a zona d'accés.

C) Xarol, S.A. té la intenció de llogar la tercera nau, per la qual cosa vol dotar-la d'un accés independent i directe des del carrer, i eliminar al mateix temps la porta que dona en el pati. Aquest pati quedarà d'ús restringit a XAROL, S.A.

5

1.1.5.2 OBJECTIU

L'objectiu d'aquest projecte és descriure les obres per la seva execució i que sigui, a la vegada, la documentació tècnica per a sol·licitar a l'Ajuntament de Sabadell la Llicència d'obres.

1.2 SITUACIÓ DE PARTIDA

Edifici industrial que forma part d'un conjunt de tres naus, unides per un pati interior, veure plànol nº 1 i 2.

1.3 SITUACIÓ FINAL

A) Eliminar l'accés que es fa a través del pati. En el plànol nº 2 s'ha dibuixat l'estat inicial.

B) Obrir un accés de 5,4 m x 4,7 m, en la façana que dona al C/ Pau Claris. En el plànol nº 2 s'ha dibuixat l'estat final.

1.4 DESCRIPCIÓ DE LES OBRES A REALITZAR

A) Eliminar la porta actual existent en el pati i construir un tancament amb obra ceràmica, eliminant la connexió entre activitats o naus de diferent titularitat.

B) Construcció d'una llinda formada per 2IPN-300 situades en la part superior de la futura obertura.

C) Un cop col·locada la llinda, enderroc de la part inferior de la paret.

D) Excavació i construcció d'una rampa per salvar el desnivell existent entre l'interior de la nau i la cota del C/ Pau Claris. S'ha de salvar un desnivell de 90 cm.

6

1.5 PARÀMETRES URBANÍSTICS DE LA ZONA

A) NORMATIVA

Text refós del Pla General Municipal d'Ordenació de Sabadell.

B) CLASSIFICACIÓ URBANÍSTICA

L'edifici està dins d'una àrea a desenvolupar pel planejament especial A27 TN.

1.6 COMPLIMENT DE LES CONDICIONS GENERALS D'EDIFICACIÓ

A) Les obres que es projecten, descrites en el punt 1.4 d'aquesta memòria, no afecten als paràmetres de l'edifici.

- No augmenta la superfície edificada
- No augmenta l'ocupació
- No augmenta el volum

1.7 DESCRIPCIÓ DELS MATERIALS

LLINDA: 2 perfils formats per una IPN-300 cadascuna.

PARET TANCAMENT PORTA ACCÉS PATI: Obra ceràmica, totxana, de 30 cm de gruix agafada amb morter de C.P.

ESTRUCTURA SUBJECCIÓ LLINDA: La pròpia paret de l'edifici que actua com a paret de càrrega.

FORMACIÓ RAMPA: Es realitzarà sobre el terreny on s'ha fet l'excavació (prèvia la seva compactació fins al 95 del P.M.) amb una base de tot-ú de 20 cm compactat i una capa de 15 cm de formigó 250/N/20 vibrat i arremolinat.

7

1.8 PLACES D'APARCAMENT

En compliment de la secció quarta Article 165, es preveuen 3 places d'aparcament, que corresponen a una plaça per cada 200 m² o fracció de superfície construïda per ús de MAGATZEM.

1.9 PRESSUPOST

El pressupost total de l'obra és de SET-CENTES CINQUANTA-CINC MIL TRES-CENTES NORANTA PESSETES (755 390 Ptes).

Sabadell, març de 2001

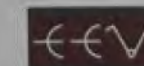
El Titular

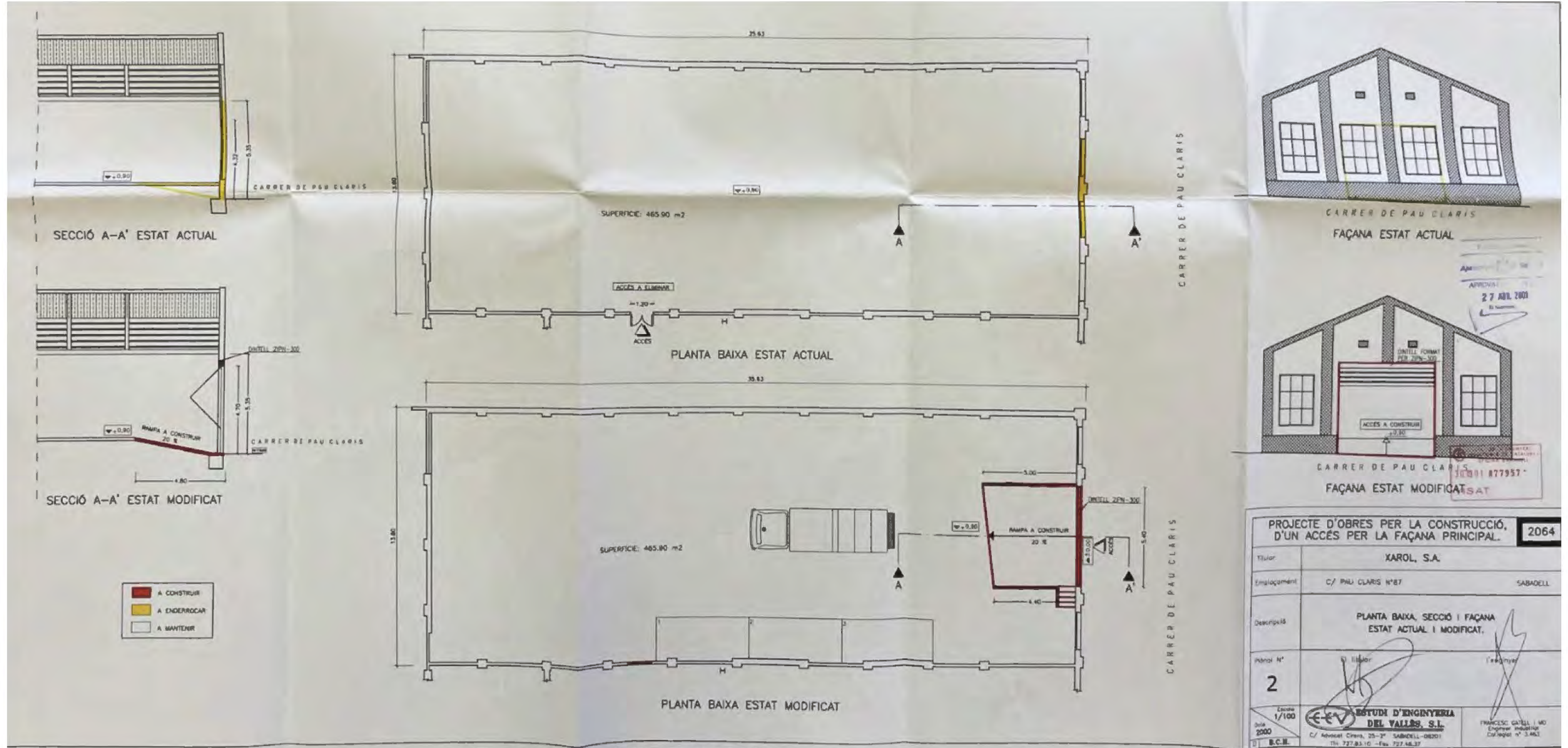
L'Enginyer

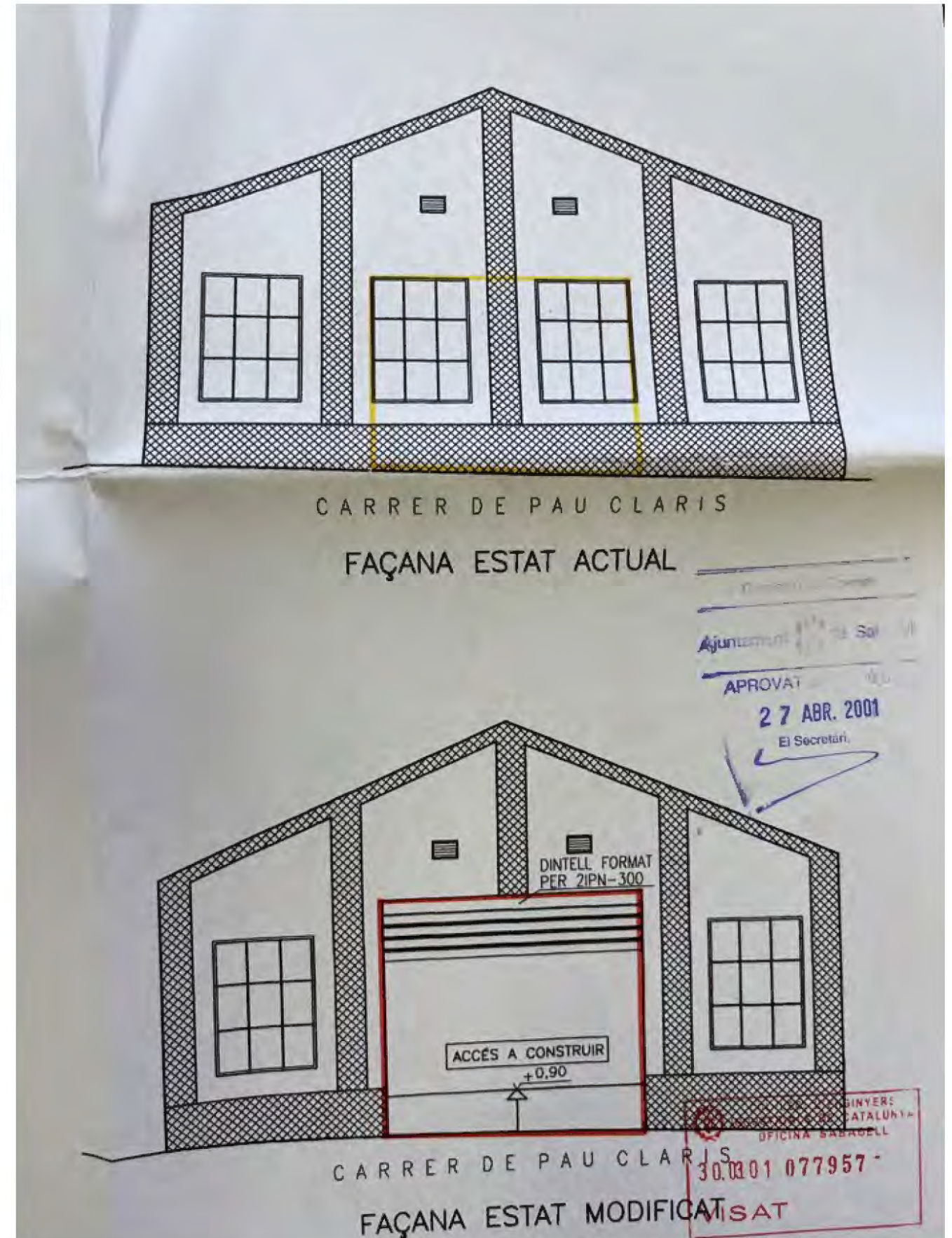
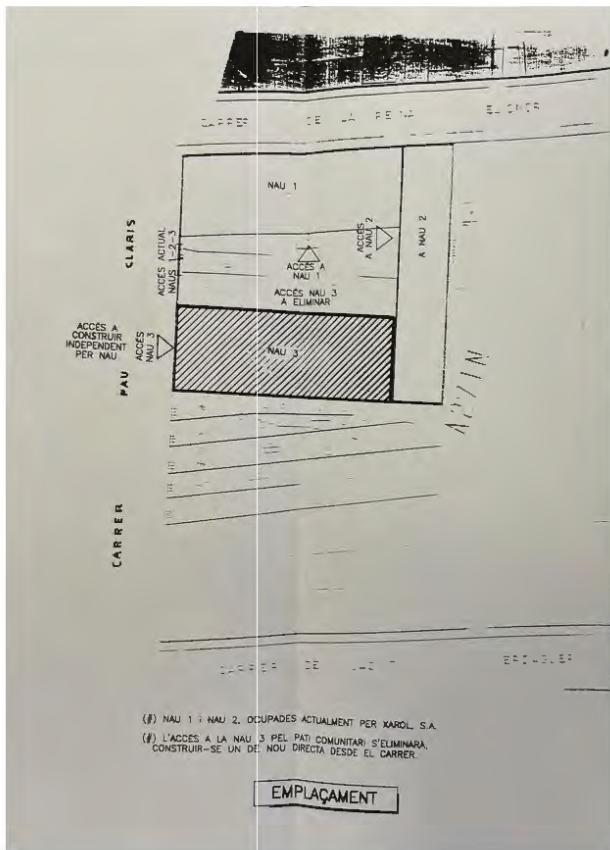
FRANCESC GATELL I MO
Enginyer Industrial
Col·legiat Núm. 3463

8

2001 Reformes en edifici industrial- Construcció d'un accés per la façana principal al carrer de Pau Claris, 87 de Sabadell, per a l'empresa Xarol S.A.

Emplaçament / Escala original 1/500
 Plantes Baixa (Estat actual i modificat) / Escala original 1:100
 Façana (Estat actual i modificat) / Escala original 1:100
 Secció transversal (Estat actual i modificat) / Escala original 1:50
 Francesc Gatell i MO, enginyer industrial
 Març 2001

Expedient 3615/2001
 Arxiu Històric de Sabadell